REVISSIMA INSTITUTIO

SEU RATIO

GRAMMATICES

COGNOSCENDÆ,

Ad omnium Puerorum utilitatem
præscripta:

quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.

Additis subinde Observationibus utilissimis, ex
Despauterio, Alvaro, Sanctio, Vossio,
Busbeio, &, *quotquot nuper scripsere,*
Grammaticis Latinis;

Quæ universam artem Grammaticam
exhauriunt.

STC
L2259

OXONII,

E THEATRO *SHELDONIANO.*

AN. DOM. M. DC. LXXXVII.

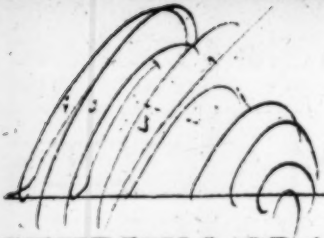

STUDIUM GRAMMATICES

omnibus esse necessarium.

GRammatices labor est parvus; sed fructus in illa est
Non parvus. Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA, ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes;

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, *Lectio*, non *lexio*: ab ὀρθὸς, *rectus*; & γραφὴ, *scriptura*.

De Literis

EX [1] viginti duabus literis, quinque sunt vocales; *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque; *æ, au, œ, ei, eu*: ut *Musæ, Audio, Cœlum, Hei, Euge*. Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt [2] mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t*.

Septem autem sunt semivocales; *l, m, n, r, s, x, z*,

[1] Literarus numerus non rectè à Grammaticis statuitur; cum *c, q*, & etiam *b*, eædem sint literæ: & *b*, non magis litera sit apud Latinos quam Græcos; & *y* specie non differat ab *u*: & *x*, & *z*, non litera sint unica, sed duarum literarum compendia: & contra *j* & *v* consonæ male eædem censentur literæ ac *i* & *u* vocales, cum totâ naturâ differant.

Quare, si rem ad rationis trutinam expendamus, videntur tantum esse literæ novemdecim; nempe quinque vocales *a, e, i, o, u*: & 14. consonantes; *b, c, d, f, g, Iod, l, m, n, p, r, s, t, Vau*.

[2] Non verum est quod aiunt Grammatici, mutas habere sonum obscuriorem, semivocales clariorem; nec mutas esse quia vocalis sequitur, & semivocales quia præcedit: sed vera appellationis ratio est, quod mutæ, contra quam in semivocalibus fit, nullum habeant sonum, nisi vocales suum communicent. Nam *b*, aut *c*, citra vocalis certæ opem pronunciari nequeunt: at linguam crispando, efflandoque *r* quodammodo efformaveris; sibilum edendo *s* extuleris: parque ratio in cæteris semivocalibus.

Ex quibus quatuor vocantur etiam [1] liquidæ; *l, m, n, r.* *S* verò suæ cujusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquescit. [2] *X* & *Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *J* & *V*, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut, Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, y, & *z*, Latinis dictionibus nunquam admiscentur. *H*, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota: Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus: consonantibus verò nullis: rectè itaque enuntiamus

Hiulcus, Hiacchus, } trisyllaba: } Hieronymus, Hieremias, } pentasyllaba.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur *c*; ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariàm pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ; ut, *Deum time, Regem honora*: & 3 propria nomina; ut, *Henricus, Anglia.*

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omnino, vel signari debent: ut *Musæ præsunt*, vel *Musæ præsunt.*

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

ut,

A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
D. Decius.	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus. [Romanus.
M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, Populusque
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua Clementia. Et 4 ejus generis infinita.

[1] Liquida est quæ post mutam in eadem syllabâ posita liquescit, hoc est, vim producendi syllabam amittit. Ex his *m* & *n* non nisi in Græcis dictionibus liquescunt. Etiam si laxius vocem liquidæ sumas, *s* & *v* consonum iis accensere possis; nam *s* in fine vocis apud antiquos liquescit; ut, *falcibu'* pro *falcibus*: & *v* consonum si præcesserit *g, q,* vel *s*, ut *lingua, linquo, suadeo.* Itaque & corripitur prior in *aqua, equus, sequor*; altera in *siliqua, aliquis*, &c.

[2] *x* ponitur pro *ci*, ut *dux* pro *duci*, unde *ducis* in genitivo: necnon pro *gi*, ut *rex* pro *regi*, unde *regis* in genitivo. *z* autem ponitur pro *di*, ut *zephyrus* pro *dsephyrus*, ubi tamen *d* molliter admodum pronunciari debet.

[3] Adjectiva etiam omnia quæ ab iis formantur, ut *Homericus, Ciceronianus.* A majuscula etiam incipiunt quæ proprii loco per antanomasiam ponuntur, ut *Dominus* pro *Christo, Poeta* pro *Virgilio.* Item nomina artium ac dignitatum, ut *Rhetorica, Astrologia, &c.* uti & Festorum, ut *Pascha.* Et, ut breviter dicam, omnia nomina quæ magnam Emphasin habent. Quilibet etiam versus in carmine à majuscula inchoant.

[4] Majuscula K. significat *Kaso.* M. *Manius.* N. *Numerius.* Cn. *Cnæus.* Ti. *Tiberius.* Mam. *Mamercus.* Ser. *Servius.* Tul. *Tullus.* V.C. *Urbi condita.* S.C. *Senat. Consul.* Cos. *Consul.* Coss. *Consules.* H. S. *Sestertius.* &c.

In

In numeris vero significant,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabārum distinctionibus.

REctè scripturo discendum est in primis, [1] syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *bd* vocali sequenti adhæret; ut, A bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct ut Do-ctus. San-ctus.
pf ut Scri-pfi. Sum-pfi.
sc ut Pi-scis. Di sco.
tn ut Æ tna.
gm gn ut [2] A-gmen. I-gnis;
ft ut Ve-ster. Magi-ster.
xi ut An-xius. Di-xi, *& similia.*

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Malè igitur pingere tur Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post [3] *x* non scribitur *s*: ut Excribo, exolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ serviendum est.

ut, Occurro, Officio, Aufero, } potiùs quàm { Obcurro, Obficio, Abfero,
Et contrà: Abstineo, Obtineo, Obrepo; } non autem { Austineo, Ottineo, Orrepo.

1 Derecta syllabarum disjunctione sequentes observentur regulæ. 1. consona inter duas vocales pertinet ad posteriorem; ut, *a-mor*, *le-go*. 2 St consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem pertinet; ut, *ac-cur*, *flam-ma*. 3 Consonantes quæ initio non possunt sociari, nec in medio conjunguntur, ut *ardnus*, *porcus*. 4 Consonæ, quæ conjungi possunt initio vocis, etiam in medio connectuntur: ut, præter ea quæ in textu describuntur, cm. ut *Pyra-cmon* en. ut *te-cna*, dm. ut *A-dmetus*, mn. ut *a-mnis*, phth. ut *na-phtha*, pn. ut *Thera-pne*, pt. ut *a-ptus*, sb. ut *Le-bia*, sm. ut *Co-smas*, sp. ut *a-sper*, sq. ut *te-stua*, tl. ut *A-tlas*, tm. ut *La-tmius*. 2 Recte dividitur *a-men*: non quod vox ulla occurrat, quæ à *gm*, incipiat, sed quia *a* in *ago* syllabam facit, unde illud derivatur. Similiter exarandum *fra-gmentum*, *au-gmentum*, *un-guentum*. Item, *do-ctrina*. Quia *do*, syllabam constituit in *d-ctus*, unde derivatur. Excipiuntur autem ab hac regula composita cum præpositionibus; in quibus pars quæque ab altera est separanda: ut *in-ers*, *abs-iratus*, *propter-ea*, *&c.* Par ratio in aliis compositis, ut *obs-atrum*, *et-enim*. &c. 3 Veteres post x scribunt *s*: quem morem sequuntur doctissimi viri in accurandis editionibus veterum Auctorum.

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

Cum de vitiis loquendi nihil adnotare libuerit, non alienum fore duxi, aliâ nonnulla ad Orthographiam spectantia hoc loco apponere, & sylwam vocum exhibere in quibus vera scribendi ratio ex vet. monumentis, vel origine comprobatur. *Aerius* & *alberius*, per *e* ante *r*, probat *Aldus*; & pro eo præter vet. aliquot codices est Græcorum mos. Sed nec per *e* damnari debet, quod hæc scribendi ratio subnixa sit cùm aliis lib. vet. tum analogiâ, quomodo per *e* Latini scribunt *igneus*, *flammeus*, &c. *Arcesso* pro *voco*, non *accerso*. *Artus* probatur, uti est in vet. lib. pro quo vulgò *artus*, nempe discriminis causâ. *Baca*, non *Bacca*, est in quibusdam melioris notæ Godd. *Benivolus*, & vet. lib probant, & ratio, cum in compositione *e*, in *i*, mutetur. *Blatero* non *blattero*. *Bracchium* duplici *cc* est in vet. lib. atque id præfert *Aldus*. In aliis tamen *Brachium*; & Græce est Βραχίων. *Bucina*, non *buccina*. *Cassus* & *Cessus* multi confundunt, sed perperam. *Cestus* enim balteus Veneris; *Cassus*, arma pugilum. *Cætera* requirit Origo; sed *cettera* probant vet. lib. *Causa*, non *causa*. *Cecidi*, non *cecidi*. *Cera*, non *cæra*. *Cæpi*, pro ἤρξαμην, non *cepi*. *Convicium*, non *convitium*. *Culcita*, non ut vulgò *culcitra*. *Ethica*, non *Æthica*. *Exilio*, *exsalo*, *exsto*, *exsugo*, *exsurgo*, similiaque cum *s*.

DE ORTHOEPIA.

ORthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè rectèque loquendi ratio: ab ὀρθὸς, rectus, & ἔπος, verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces longa inspiratione consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur; cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Trauliſmus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur; nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronuncient, dum

pro { Multus, / Mollis, / Falsus. } auditur { Moultus. / Moolis. / Faulsus. }

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quàm par est; ut cùm

pro { Nunc, / Tunc, / Aliquis, / Alius, } proferimus { Nync. / Tync. / Eliquis. / Elius. }

Fecundus,

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpiùs repetitur: ut, Cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio, ut fœdissimo, ita & periculosissimo, sic succurrendum putat *Fabius*: si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperrimis inter se coëuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant: ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.
—— postquam discordia tetra
Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassiùs & voce plusquam virili loqui nitimur; ut cùm

pro {Montes, Fontes, Pontes,} efferimus {Mountes. Fountes. Pountes.}

Ut etiam pro {Ergo, Sperma, Perago.} efferimus {Argo. Sparma. Parago.}

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F; & è contrà V, pro F:

Ut {Folo, Fis, Folui, Felle,} pro {Volo. Vis. Volui. Velle.}

Et rursum {Vero, Vers, Verre,} pro {Fero. Fers. Ferre.}

S verò mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli,

pro {Læsus, Visus, Risus,} pronunciantes {Læzus. Vizus. Rizus.}

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs enuntiari volunt; Malè ergò,

Fecundus, felix, femina, fenus, fetus, & horum derivata merâ vocali fere invenias in vet. Codd. *Monumentum* non *mon mentum*. *Ne* scribendum pro *na*. *Opperior* pro *exspecto*, non *operior*. *Parcimonia*, non *parsimonia*. *Patri ius*, non *Patritius*. *Pœna*, non *pœna*. *Pomarium* exigit origo, sed qui simplici vocali scribunt, possunt se tueri vet. lib. *Pradium*, non *prædium*. *Quatuor*, non *quattuor*. *Sapes, sapio*, & *sapimentum*, vet. lib. probant, non ut vulgo cum merâ vocali. *Sexcunx* & *sescunx* male confunduntur. *Sidus*, non *sydus*. *Silva*, non *sylva*. *Solemne*, non *solenne*. *Sulfur*, non *sulphur*. *Subcisiva*, non *succisiva*. *Tofus*, non *tophus*. *Sumtus*, non *sumptus*; *emtum*, non *emptum*, in quibus & similibus *p* omittitur in vet. Codd. *&c.*

pro { Homo, Hamus, Humus, Christus, Chrisma, Chremes, Jhus, Diphthongus, Sphæra, } efferimus { Omo. Amus. Umus. Cristus. Crisma. Cremes. Tus. Diphtongus. Spæra. }

Fœde quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanquam aſpiratas pronunciant;

ut, { Amath, Caputh, Aputh, } pro { Amat. Caput. Apud. }

At innumera pene ſunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

De Sententiarum punctis.

1 Diſtinguendi ratio vulgo refertur ad Orthographiam, cum ad ſyntaxin potius pertineat. Nec enim in oratione ſolum ſtructura, vel ordo; ſed etiam diſtinctio attenditur.

NEeque exigua Orthographiæ pars in ſcriptura rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proinde de clauſularum [1] diſtinctionibus paucula annotâſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta ergò, ſive notæ, quibus in ſcribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, [2] Subdiſtinctio, Media diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis Comma, Colon, Periodus.

2 Ita hodie diſtinguimus, ſed antiquioribus, punctum poſitum ad imam literam notabat comma, quod idcirco ſubdiſtinctio vocabatur: ad mediam literam, erat nota coli, aut media diſtinctio: ad caput literæ ſignabat periocum.

Subdiſtinctio, ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu potiùs reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis terminus, ſenſu manente, ità ſuſpenditur, ut quod ſequitur continuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate: cito pede præterit ætas;*
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

3 Hâc item notâ diſtinguuntur orationum ſingulæ partes: ut,

3 Commatis uſus præcipuus eſt in diſtinguendis nominibus, verbis, & adverbiis. Nominibus, ut *vir pius, & doctus.* In verbis: ut *hortari, ordre, manere.* In adverbiis: ut *ſerius, ocius, neceſſe cunctis eſt mori.* Eſt & alius commatis uſus. Ut cum ad tollendam ambiguitatem ſejungit duas voces: quemadmodum in illo *Ciceronis* loco. *Summa quidem autoritate Philoſophi, ſevere ſane, atque honeſte, hac tria genera confuſa, cogitatione diſtinguunt.* Ubi comma ponitur poſt *confuſa*, ne conjungendum putetur cum *cogitatione*, quod proxime ſequitur.

Juv.

Juv. *Grammaticus, rhetor, Geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notaturque duobus punctis sic (:)ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo, (.)ut,

Dic mihi musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes. 1

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

2 Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa: qua remota, sermo tamen manet integer: ut,

——Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato; sic (?) ut.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? *

1 Triplici huic distinctioni additur à multis semicolon: quæ est nota respirationis paulo majoris quam in commate, sed minoris quam in colo: ac notatur puncto cum commate subjecto, hoc pacto, (;) Magnus usus est in distinguendis nominibus contrariis & variis partitionibus: ut, *Propria, aliena; publica, privata; sacra, prophana.* 2 Ea utuntur perperam qui parenthesi includunt hujusmodi verba, *ut arbitror, ut intelleximus*, & similia. Plerisque etiam in usu est admirationis nota: quæ sic pingitur [!] ut, *O curas hominum!* * Spectant insuper ad Orthographiam, Apostrophus, Diæresis, & nota quæ Hyphen vocatur. Apostrophus est nota rejectæ vocalis, ut *egon'* pro *egone*. Idque aliquando consona sequente, ut *Ten' cruratorum*. Perf. Diæresis nota sunt puncta duo literam imposita. Utimur ea differentiæ causa, ne pro *aera* legatur *ara*. Nempe ita connectit vocabula duo, ut proxime ad compositorum naturam accedant. Nota ejus est (-) hæc: ut *ante-malorum*, apud *Virgilium*.

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur inprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cœlebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterùm Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis, fortiter*; *lego, legit*: omnesque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium, vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

PArtes Orationis sunt octo: *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, declinab. *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*. indeclin.

1 Potuere Grammatici has octo revocare ad classes quatuor; duas principes, Nominis & Verbi: duas his servientes, Adverbii & Conjunctionis. Ita *Pronomen* accensebitur nomini pro quo ponitur; uti & *Participium*, quod extructuram, quâ convenit cum verbo, non aliter differt à

NOmen est pars Orationis, quæ 2 rem significat sine ulla temporis aut personæ 3 differentia.

Nomen dupliciter dicitur; Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex: Appellativum, & Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis 4 tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est: ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab 5 eventu aliquo; ut *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Nominibus adjectivis, quam quia tempus significet. Sub Adverbiis autem comprehenduntur, tum Præpositiones; tum etiam, uti apud Græcos fit, Interjectiones. 2 Primario scilicet, quomodo distinguitur à

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Adjectivum est duplex: Commune, & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti*, *Quirinus Romulo*.

Pronomine, quod primariò nomen respicit, secundario verò rem significat. 3 Hoc est sine adsignificatione temporis; quo differt à verbo & Participio. Nam nomen interdum quidem significat tempus; ut *dies*, *hora*; *præsens*, *nunc*; sed Verbum & Participium adsignificant tempus; hoc est, primariæ significationi addunt significationem temporis, seu præsentis, ut in *amo*, *amans*; seu Præteriti; ut *amavi*, *amatus*; seu futuri, ut *amabo*, *amaturus*. Ubi tempus non est propria vocis significatio; sed ad propriam significationem adjunctio temporis. 4 Nomina propria Græcis singula erant; ut *Aristoteles*, *Alexander*, &c. at non item Romanis, quibus quatuor interdum nomina. *Prænomen* erat cujusque proprium: unde & liberi eo distingui solent. Quin & mulieres,

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem:
Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus,
Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species Nominum eſt duplex: { Primitiva, & Derivativa.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur.
Derivativa eſt, quæ aliunde formatur.

Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.*

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.*

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, cujus:* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in Relativa.

Redditivum, quod interrogativo reſpondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur:

- Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*
- Ordinale: ut, *Primus, ſecundus, tertius, quartus.*
- Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*
- Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim: ut, *Uniſque, unuſquiſque, uterque, neuter:* vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*
- Univerſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*
- Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.*

mulieres, contra ac nonnullis viſum eſt, *Prænomina* habebant. Fere autem *nomen* Gentilitium eſt, cogi omnibus convenit, qui ejuſdem ſunt gentis. *Cognomen* autem eſt quod nomini Gentilitio poſtponitur; eſtque familiæ nomen. Nam differunt gens, & familia, ut totum & pars. Falluntur etiam qui mulieres cognomen non habuiſſe arbitrantur. ¶ Hoc *Agnomen* vocant plerique Grammatici. Nam licet, quæ ab eventu indita fuiſſe certiſſimum eſt ab optimis Scriptoribus vocentur *Cognomina*, inde tamen ſequitur tantum Cognomen pro Agnomine dici poſſe; non autem Agnomen barbare pro certo cognominis genere uſurpari. Nam occurrit apud *Ovidium*, & *Ciceronem*. Nec appellationem eam rejicit *Probus* Grammaticus, ut antiquus, ita probatiſſimus.

Derivativa

*Genus proprie est discrimen nominis sec. sexum. Sed hic non semper Physice intelligi debet, seu ratione naturæ: sed etiam grammatice, seu ratione similis structuræ. Nimirum, ratione sermonis maribus quasi accensentur omnia, quæ instar eorum construuntur: & quasi pro mulieribus habentur, quæ in structura ut mulierum propria usurpantur. Est igitur genus grammaticis non discrimen secundum sexum, sed secundum sexus notam: cujusmodi nota est quod recipiat *hic, hæc*, vel *hoc*: & illa perpetua est, quod masculina more masculorum, feminina more feminarum, neutra vero neutro modo construuntur. Et sane propter solam structuram traditur generis doctrina. Quare, si nulla essent adjectiva, vel ea semper unius essent terminationis, tum in singulari, tum etiam in plurali; inanis ac supervacua esset omnis hæc de generibus disputatio. His ita præmissis facile erit cum recentioribus Grammaticis dubium & epicœnum ex generum numero eliminare. Nam ea quæ dubia vocantur, propriissime communia, sive utriusque generis dici debent, quippe quæ & masculina & feminina esse, certum est, ac proinde Dubii, sive incerti generis dici non possunt. Ea autem quæ vulgo communia appellantur, utriusque quidem

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Æthonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à Patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur;

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoïdes, filius *Latonæ.*
Menelaïs, uxor *Menelai.*

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum; ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Fagineus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta; ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura est aut simplex; ut, *Justus*: aut composita; ut, *Injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum: ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox qua rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam; atque hic Patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus.

Sub hac voce octavum etiam casum

comprehenderunt: ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*.

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem*.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius.

*DE GENERE**.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: femininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic* & *hæc*: commune trium, *Hic, hæc, & hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos *Guil. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

quidem generis sunt, sed non sine discrimine in utroque genere ponuntur: verum sexu discreto, promaribus in masculino, pro feminis in femininо usurpantur. At hoc discrimen cum plane accidentale sit, (quippe Grammatici structuram solummodo attendunt) specie distincta genera non efficit, ac proinde communia dubiaque quæ vocantur, ejusdem generis censeri debent. Quin & recentiores Grammatici plurima nomina, vulgo communia dicta, ad masculinorum classem referunt, quod, significatione licet communia, structura tamen semper sunt masculina. Pari ergo ratione Epicœna dicta generum numero exulare debent, quæ structura semper sunt masculina vel feminina tantum, non obstante quod utrumque sexum includant; nam illud discrimen accidentale est: Et Auctores linguæ Latinæ ad sexum non attendebant; quia cum animantia plerumque domestica non essent, sexus facile distingui non poterat.

GUIL.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, [1] *mascula dicas:*
Ut sunt Divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut, Cato, Virgilius: [2] *Fluviorum; ut, Tibris, Crontes:*
[3] *Mensium; ut, October:* [4] *ventorum; ut, Libs, Notus, Auster;* [5]

De Femininis.

PRopria femineum referentia nomina sexum,
[6] *Femineo generi tribuuntur: sive Dearum*
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
[7] *Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis:*
Insulæ item nomen; ceu Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista
Mascula; Sulmo, Agragas: quædam neutralia; ut, Argos,
Tybur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

APpellativa arborum erunt [8] *muliebria; ut, alnus,*
Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas oleaster [9]*:*
Et sunt neutra, siler, suber, [10] *thus, robur, acerque.*

[11] Epicœna.

SUnt etiam volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
Ut, tigris, vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex cunctis quæ diximus antè notandum,
Omne quod exit in um [12]*, seu Græcum, sive Latinum.*
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

1 Item nomina appellativa quæ maribus tantum competunt (sub ratione nempe officii, aut simili) ut *vir, Consul, Poeta*, & similia. [Quædam tamen nomina, licet viros signent, tantum in muliebri usurpantur; ut, *operæ, custodia, copia, vigilia excubia, cura*, nimirum quia primo & proprie actionem significant, & per metonymiam effecti de hominibus dicuntur, reservato genere propriæ significationis. Ob eandem caussam, *scortum, mancipium, prostibulum* neutra sunt.] Item masculina sunt verbalia multa in *a*, ut *advena, indigena*, & similia; quæ significatione licet communia non conjungi debent cum adjectivo feminino, nisi veteres idem fecerint. Ad regulas generales propriorum spectant animantium nomina, cum æque iis sexus insit ac homini. 2 Nomina fluviorum ejus sunt generis quod terminatio inquirit. Sin juxta terminationem fuerint feminina, aut neutra, ac nihilominus in masculino usurpentur; id per syllepsin fit, quia respicitur nomen commune *fluvius*, vel *amnis*. 3 Mensium nomina sunt adjectiva substantive usurpata, ac subauditur *mensis*; quod & interdum exprimitur. 4 In nominibus ventorum respicitur vox generalis *ventus*. 5 Addunt nonnulli nomina montium, sed de iis idem dicendum quod modo de fluviis dictum est. Masculina etiam sunt ex significatione, partes *assis*, & quæ eò componuntur, & derivantur; exceptâ *uncia*, quæ dicitur ab unâ (sup. *parte*) quasi *unica*: In reliquis respici videtur *nummus*. 6 Item appellativa quæ solis mulieribus conveniunt, sub ratione nempe officii, aut simili, ut *mater, soror, &c.* 7 Nomina *urbium, regionum*, & *insularum* sequuntur potius genus terminationis:

Num genus hic ſemper dignoſcitur ex genitivo, Infrà ut monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Prima regula ſpecialis.

NOmen non creſcens genitivo, ceu, *caro carnis, capra capræ, nubes nubis, genus eſt muliebre.*

Quoniam LILIUS noſter genus nominum appellativorum ex genitivo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum appellativorum non creſcentium in genitivo: cujus generis ſunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraque tertiæ declinationis; cujuſmodi ſunt, *Labes, labis*; *peſtis peſtis*; *vis*, genitivo *vis*; *mater, matris*; *caro, carnis.*

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

MAſcula 13 *nomina in* a *dicuntur multa virorum: Ut ſcriba, aſſecla, ſcurra, & rabula, lixa, laniſta. Ma cula, Græcorum quot declinatio prima Fundit in* as *&* in es; *& ab illis quot per* 14 a *fiunt: Ut, ſatrapas, ſatrapa; athletes, athleta. Leguntur Maſcula item,* 15 *verres,* 16 *natalis,* 17 *aqualis:* 18 *ab aſſe Nata, ut centuſſis: conjunge lienis & orbis,* 19 *Gallis,* 20 *caulis, follis, collis, meuſis, & enſis, Fuſtis,* 21 *funis, panis, penis,* 22 *crinis, & ignis,* 23 *Caſsis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, & unguis, Et vermis, vectis, poſtis; ſocietas & axis* 24. *Maſcula in* er, *ceu venter: in* os, *vel* us; *ut logos, annus.*

tionis: quod ſi adjectivum adſciſcunt terminationi adverſum, id fit per ſyllepſin. & reſpicitur *urbs regio, terra,* vel ſimile.

Feminina non creſcentia.

FEminei generis ſunt, 25 *mater, humus, domus,* 26 *alvus, Et* 27 *colus, & quatuor pro fructu ficus* 28 *acuſque,*

8 Arborum etiam genus proprie ex terminatione æſtimari debet: figurate vero, etſi terminationis ratione forent maſculina, vel neutra, in feminino nihilominus uturpantur, quia reſpiciatur nomen commune *arbor.* 9 *Domus* etiam maſculinum eſt. *Rubus* dubium eſt, ſed ſæpius maſculinum. 10 *Thus*, pro arbore, cujus generis ſit ex veteribus doceri nequit, quia nunquam cum adjectivo occurrit. 11 De Epicœnis vide Annot. in pag. præcedentem. 12 Viz. omnium quorum genus non dignoſcitur ex ſignificatione. 13 Nomina hæc maſculina ſunt ex ſignificatione. 14 Nonnulla tamen excipienda ſunt, ut *charta*, &c. 15 Maſculinum ex ſignificatione 16 Semper maſculinum, etſi *dies* ſit dubium. 17 Intelligitur *ventus*. 18 Maſculina ex ſignificatione. 19 *Livio* femininum. 20 Item *colus*, idem quod *caulis*, unde *ſolliculus*. 21 Olim femininum. 22 Olim & muliebre. 23 Vix reperitur in ſingulari. 24 Adde *amnis*, nunc ſemper maſc. *Mugilis, acinacis, cenchris* proſerpente, nam *avis* eſt femininum. 25 Femininum ex ſignificatione. 26 Antiquis maſculinum, quos imitatur *Eraſmus*, contra bonorum Autorum fidem. 27 Reperitur etiam in maſculino. 28 Pro *piſce* maſculinum eſt & ſecundæ, pro *Falce* plurimum neutrum & tertiæ.

Pomi-

Porticus, atque tribus, [1] *socrus, nurus, & manus,* [2] *idus.*
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi.
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, costus, [3] *diphthongus, byssus, abyssus,*
Crystallus, synodus, sapphirus, [4] *eremus, & Arctus,*
Cum [5] *multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.*

[6] Neutra non crescentia.

NEutrum nomen in e, *si gignit* is; *ut mare, rete.*
Et quot in on, *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum.*
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoethes [7],
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, [8] *vulgus.*

Dubia non crescentia.

INcerti generis sunt [9] *talpa, & dama,* [10] *canalis,*
[11] *Halcyonis, finis, clunis,* [12] *restis,* [13] *penus,* [14] *amnis,*
[15] *Pampinus, &* [16] *corbis,* [17] *linter,* [18] *torquis, specus,* [19] *anguis,*
Pro morbo [20] *ficus fici dans, atque* [21] *phaselus,*
[22] *Lecythus, ac* [23] *atomus, grossus* [24] *pharus, &* [25] *paradisus.*

Communia non crescentia.

[26] *COmpositum à verbo dans* a, *commune duorum est;*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monstrat
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,
Vates, extorris, patruelis, pérque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

NOmen, crescentis, penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acuunt penultimam genitivi crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia

1 *Nurus, anus, socrus,* feminina sunt per regulam secundam generalem propriorum. 2 *Idus* est nomen plurale. 3 Respicitur *syllaba*. 4 Respicitur *terra*. 5 Viz. *Biblus, balanus, carbasus, diametrus, methodus, exodus, periodus, dialectus, nardus, hyssopus, &c.* quæ plerumque servant genus suæ originis. Ex nominibus Græcolatinis gemmarum in us, alia masculina sunt, alia feminina, quia Græce λιθος, nomen commune, & Latine aliquando *lapis*, aliquando *gemma* respicitur. Masculina sunt *beryllus, opalus, smaragdus, &c.* feminina, *Chrysolithus, Chrysoprasius, topazius, &c.* 6 Neutris non crescentibus accensenda sunt, Hebræa *Pascha, manna*, item *chaos, melos, epos.* 7 Sic *nepenthes, panaces, solæcophanes*, & similia Græca. 8 In neutro usitatius. 9 *Talpa* & *dama* semper feminina sunt, nisi quod semel occurrant masculina in *Virgilio*. 10 Usitatius in feminino, unde *canalicula*. 11 *Alcyon*, unde *Halcyones*, femininum est. 12 *Restis* femininum est. 13 *Penus* & *specus* tertiæ neutra sunt, sed vix occurrunt præterquam in Nom. Accus. & Voc. 14 Olim femininum, nunc semper masculinum. 15 Usitatius in masculino. 16 Usitatius in feminino. 17 Semel tantum occurrit in masculino, apud *Tibullum*. 18 Usitatius in masculino. 19 Sæpius

mascu-

C, In, An } ut { Halec, Delphin, Titan, } ĭnis. ānis.
Ans } ut { Infans, Quadrans, } antis.
Ens } ut { Continens, Triens, } entis.
Uns } ut { Decuns, decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis per ηρ ſcribuntur; ut, Character, Crater, ſtater, ſoter, ēris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac claſſe collocatur.

In { Inx, Anx } ut { Syrinx, Phalanx, } ingis. angis.
In { Unx } ut { Deunx, Septunx, } uncis.
In { Ons } ut { Effrons, Bifrons, } ontis.
In { Ors } ut { Cohors, Conſors, } ortis.

Præterea in o Latinâ, quæ *ōnis* & *ĭnis* habent in genitivo: ut, lectio, ligo, ſpado, ōnis; Anio, ĭnis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent; ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ōnis.

In *al* neutra; ut, Vectigal, animal, ālis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ĭnis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ĭnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In ων Græca, quæ retinent ω in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ōnis.

Quædam variant; ut, Orion, Edon, Ægæon, ōnis. & ŏnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, āris: præter Jubar, nectar, āris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ōris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant:

maſculinum. 20 *Ficus* pro morbo eſt maſculinum & ſecundæ declinationis. 21 Pro *filius* ſemper maſculinum. 22 Non occurrit in feminino. 23 Uſitatius in feminino. 24 Latine femininum eſt, licet Græce ſit maſculinum: & *Suetonii* locus, ubi occurrit cum adjectivo maſculino, ex optimis editionibus emendatur. 25 Non occurrit in feminino. Adde *Palumbes* femininum in *Virgilio*: ſed uſitatius maſculinum. 26 Verbalia in *a*, & multa alia nomina pro communibus vulgo habita, revera maſculina tantum ſunt: nimirum ſignificatione tantum, non autem conſtructione communia. Vide obſervationes in pag. 18.

ut

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ōris.

In *as* Latina: ut, Majeſtas, lenitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

In *is*, quæ faciunt in ītis, īnis, & īdis in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, ĭnis: Pſophis, Crenis, ĭdis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ŏris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut Limax, fornax, thorax, Pharax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ăcis: Syphax, tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, ſpadix, felix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut Victrix, nutrix, morrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis. Præter Cappadox, ŏcis; Allabrox, ŏgis; & quædam alia.

1 Uſitatius maſculinum; at aliquando neutrum in ſingul. pro condimento. 2 Ex nominibus in hac regula contentis, *Car, Ser, vir, vas, mas, Cres, pras, Tros; Thrax, rex, Phryx, Acarnan, Heros, Gigas, Garamas, Samnis*, maſculina ſunt per regulam gener. proprior. 3 *As, & Bes*, Maſc. ex ſignificatione. 4 Olim feminin. 5 *Glis, glis, & glis, glīris*, barbara ſunt. 6 Cum in feminino uſurpatur, reſpicitur femina. 7 Dubitari poteſt an *ſeps*, aliâ ſignificatione ſit Latinum, quia obliqui *ſepem* & *ſepibus*, quibus uſus *Maro* à recto *ſepes* deduci poſſunt, quod & ipſum occurrit in recto ſingulari apud *Virgilium*. 8 Olim & muliebre. 9 Sic *Attagen, hymen, agon, paan, lien*. 10 Sic, *unio, pugio, harpago, mucro, ſcipio, ſitis, ligo veſpertilio, ſcorpio*, &c. *Arrhabo* Varroni femininum eſt, Plauto, Gellio, maſc. ut & Gr. cis. 11 Excipe *cos, dos, cos*. 12 Intelligitur *amnis*. 13 Maſculinum per ſyllepſin, ſive porcellis, ſive arietibus proprie competat. 14 Intellligitur *Sol*. 15 Maſculinum eſt, vel quia ſequitur naturam ſimplicis *dens*. Vel quia ſubauditur *ligo*: pro ove femininum eſt, ſed tum intelligitur *ovis*; de *verre* rurſus maſculinum eſt. 16 Adde *acinaces*. 17 Compoſita ab aſſe maſculina ſunt ex ſignificatione: aliud autem eſt *ſemis*, aliud *ſemiſis*; ſemis

In *ux*; ut Pollux, Pollûcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *yx*: ut, bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*: ut. Hydrops, Cyclops, conops, Cecrops ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

MAscula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
1 Sal, sol, ren, & splen, 2 Car, Ser, vir, vas, vadis, 3 as, mas,
Bes, Cres, præs, & 4 pes, 5 glis, gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, 6 mus, dens, mons, pons, simul & fons,
7 Seps, pro serpente, grips, Thrax, rex, 8 grex, gregis, & Phryx,
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; *ut, Acarnan,*
Lichen, & delphin 9: & in o *signantia corpus;*
Ut leo, curculio; sic senio, ternio, sermo 10.
Mascula in er, or, *&* os; *ceu, crater, conditor, heros 11:*
Sic 12 torrens, 13 nefrens, 14 oriens, cum pluribus in dens:
Quale 15 bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque, tapesque:
Atque lebes, Cures, magnes 16, unumque meridies nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse,
Ut dodrans, 17 semis: jungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula vervex,
Phœnix, & bombyx pro vermiculo 18 Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor 19.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

SUnt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas, vasis, os, ossis, & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polysyllaba, in* ar *que,*
Ut, Capital, laquear. Neutrum 20 halec & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

SUnt dubia hæc 21 Python, 22 scrobs, 23 serpens, 24 bubo, 25 rudens, 26 grus,
27 Perdix, 28 lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde 29 dies numero tantùm mas esto secundo.

mis enim non quasi *semias*, sed contractum ex ἥμισυς; quippe generatim convenit cujusque rei dimidio: & vel indeclinabile est, vel casus cæteros mutuatur à *semissis*. 18 Adde *spadix, volvox, esox, vibex*; quod tamen Persio fem. est. Adde *salar*, etiam mascul. 19 Feminina sunt ex significatione. 20 *Halec* male confunditur cum *halex*, quorum illud neutrum, hoc femininum est. 21 *Python* pro serpente quem Apollo interemit, tantum masculinum est. Nec contra nos facit *Tibulli* locus, ubi occurrit cum adjectivo feminino, nam in eo loco non serpentis nomen est, nec (ut *Calepino* placet) *Pythonissa*, sed urbis, quæ postea *Delphi* dicta. 22 Sæpius masculinum. 23 Naturâ est adjectivum, ac genere utroque usurpatur quia intelligitur *anguis*, quod est commune; In feminino etiam *bestia* intelligi possit. 24 Haud facile alibi reperitur in feminino quam uno *Virgilii* loco. 25 *Plauto* femininum est, at *Catullo, Virgil. Ovid.* aliisque masculinum, quos verisimile est respexisse ad *funem*. 26 Sæpius femininum. 27 Commune Græcis, sed Latinis usitatius femininum. 28 Rarum est in masculino, & fortasse apud *Horatium* unice occurrit. 29 Plurali in feminino reperitur apud *Ciceronem*.

Com-

Communia [1] acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adolescens, Dux. illex, hæres, exlex: à fronte creata;
Ut bifrons: custos, bos, fur, sus, atque Sacerdos.

Tertia & ultima Regula specialis.

Nomen crescentis, penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant pœnultimam genitivi crescentis gravantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus suprà meminimus; videlicet, Sacer, gener, puer, ĕri; Adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir, viri; ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, clavi-ger, caduciser, lucifer, ĕri: & adjectiva quædam; ut, Tener, dexter, prosper, ĕri; satur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca; ut, Martyr, martyris; Pisthyr, pisthyris.

Omnia item in *ur* Latina; ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia; ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur; ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*; ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis; Consul, præsul, ŭlis.

In *en*; ut pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis; ut, Canon, dæmon, architecton, Phicelemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca; ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*; ut, Anas anătis.

1 Omnia substantiva, quæ conveniunt maribus & feminis sexu discreto, sunt communis generis, & promaribus masculino, pro feminis feminino genere usurpantur; ut hic & hæc *dux, &c.* Sed distingui debent ab iis quæ significatione tantum, non autem constructione, communia sunt; ut masculina, *fur, exul, homo*: feminina, *proles, soboles*: neutra, *animal, mancipium*: & id genus alia. Constructione autem communia dicuntur, quæ in structura admittunt adjectivum utriusque generis, ut *Civis Atticus, Civis Attica*: sed significatione solum communia sunt, quæ conveniunt quidem utrique sexui, sed utriusque generis adjectivum non recipiunt: quomodo *mulier* quidem *fur* est, nec tamen eam dixeris, *magnum furem*, sed *mulierem furacissimam*. Et *femina homo* est, nec tamen appelles, *hominem miseram*, sed *mulierem miseram*. Utriusque generis communia, tam crescentia quam non crescentia, sequens catalogus exhibebit. 1 Significatione tantum communia sunt, *Advena, transvena, convena, agricola, cæliçola, rusticola, alienigena, indigena, affecta, aurriga, camelus, cliens, coelex, eques, exlex, exul, fur, homicida, parricida, homo* (sed *nemo* aliquando femininum est, quia induit naturam adjectivi) *index, juvenis, hospes, interpres, lanista, lixa,*

Et Græca; ut Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.

In *es* Latina; ut, Fomes, limes, ĭtis; præſes, deſes, ĭdis.

In *is* Latina & Græca; ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropſis, ĭdis.

In *ar* Latina & Græca; ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, ăris.

In *er*, Græca; ut, aër, æther, ĕris.

In *s*, præcedente conſonante, tam Latina, quàm Græca; ut,

Princeps,	cĭpis.	Æthiops.	ŏpis.
Hyems,	ĕmis.	Arabs,	ăbis.
Inops,	ŏpis.	Chalybs,	ybis.

In *os* Latina; ut, Compos, ŏtis.

In *us* Latina & Græca; ut, pecus, decus, ŏris; Vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.

In *ax* Græca; ut, Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis.

In *ex* Latina; ut, Index, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis.

In *ix* Latina & Græca; ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; Maſtix, ĭgis.

In *ox* Latina & Græca; ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; Allobrox, Polyphlox, ŏgis.

In *ux* Latina; ut, Conjux, conjugis; Redux, reducis.

Denique in *yx* Græca; ut Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter creſcentibus.

Feminei generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis [2], *idque*
Monſtrat compago compaginis: adjice [3] *virgo,*
Grando, fides, compes, teges, & ſeges, arbor, hyemſque;
Sic [4] *Bacchar, ſindon* [5] *Gorgon,* [6] *icon, & Amazon* [7].
Græcula in as *vel in* is *finita: ut Lampas, Jaſpis,*
Caſſis, cuſpis [8]; *in* us *vox una pecudis dans* 9:
His forfex, pellex, carex, ſimul atque ſupellex,
Appendix [10], *hyſtrix* [11], *coxendix, adde filixque* [12].

lixa, latro, obſes, opifex, pedes, pincerna, præſul, princeps, pugil, rabula, ſenex. 2 Conſtructione autem communia ſunt, *adoleſcens, affinis, antiſtes, auctor, augur, bos, canis, civis, comes, conjux, convivia cuſtos, dux, hæres, hoſtis, infans, judex, miles, municeps, parens, patricius, ſus, teſtis, vates, vindex.* 3 *Cupido*, pro cupiditate in maſculino reperias apud Poetas; ſed in feminino longe eſt uſitatius: nec aliter uſi Oratores. 4 *Virgo* eſt femininum ex ſignificatione. 4 *Bacchar* ſemper neutrum eſt. 5 *Gorgon* & *Amazon* feminina ſunt ex ſignificatione. 6 *Icon* vix invenitur apud Latinos. 7 Adde *Haleyon* & *aedon.* 8 Adde Græca in *ys*; ut, *chelys, Erinnys, Othrys*, &c. 9 Adde *lagopus.* 10 *Pellex* eſt femininum ex ſignificatione. 11 *Claudiano* maſculinum. 12 Adde *tomex*, & *forpex*,

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam
Nomen in a ; *ut problema* : en ; *ut omen* : ar ; *ut* 1 *jubar* :
ur *dans* ;
Ut 2 *jecur* : us ; *ut onus* : put ; *ut occiput. Attamen ex his*
Masculа sunt, pecten, furfur : sunt neutra, cadaver,
3 *Verber, iter,* 4 *suber, pro fungo* 5 *tuber, & uber,*
Zingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et 6 *siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, ador que ;*
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo 7.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, 8 *cardo,* 9 *margo, cinis,* 10 *obex, limbrex,*
Pulvis, adeps, 11 *forceps,* 12 *pumex,* 13 *ramex* 14 *anas,* 15
Adde 16 *culex,* 17 *natrix, & onyx cum prole,* 19 *silexque,*
Quamvis hæc melius vult masculа dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista 20, *vigil, pugil, exsul,*
Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hostes ;
Sicales, præses, princeps, auceps, eques, obses ;
Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur :
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva 21 *unam duntaxat habentia vocem,*
Ut felix, audax, retinent genus omne sub una :
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum :
At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrum :
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuque reperta :
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes :
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

1 Antiquis etiam masculinum. 2 Gutsur olim masculinum, & *murmur*. 3 Obsolevit: & solum in singulari in usu sunt *verberis* & *verbere*, interim neutrum esse ostendit pluralis *verbera*. 4 De *Subere* in regulis generalib. dictum. 5 Pro arbore femininum est; pro fructu ejus, masculinum; pro tumore, item pro plantæ genere sponte nascenti intra terram, neutrum est. 6 Apud *Plinium* occurrit *ires siseres*, ubi masculinum an femininum sit, incertum. 7 Adde *spinter, laver*, & *jugar* : item *striplex* neutrum. 8 Olim femininum, nunc semper masculinum. 9 Occurrit semel tantum femininum, apud *Juvenal*. 10 Sæpius masculinum. 11 Olim masculinum, nunc semper femininum. 12 Sæpius masculinum. 13 Semper masculinum. 14 Femininum est. 15 Sæpius masculinum. 16 Masculinum est. 17 Vix aliter quam masculino usurpari debet. 18 Pro *gemmâ* femininum est, pro *lapide* masculinum. 19 Rarius masculinum est. 20 De communibus vide observationes in pag. 18. 21. Adjectiva proprie nullius sunt generis : improprie autem illius dicuntur generis cui se terminatio eorum potest accommodare. Interim præteriri non debet illustris hic canon, quo constituto plurimas tum generales, tum

speciales

Hæc proprium quendam ſibi flexum adſciſcere gaudent.
Campeſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber:
Junge pedeſter, equeſter, & acer: junge palueſter,
Ac alacer, ſylueſter. At hæc tu ſic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic:
Hic atque hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur 4. terminationes:

A, *As*, ut Menſa; Æneas; *Es*, *E*, ut Anchiſes; Penelope.

Porrò Græca ſunt omnia quæ in *As*, *Es*, *E*, finiuntur: ut, Thomas. Anchiſes. Phœbe.

Sunt qui hic addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* & in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Æneanı; vocativum in *a*; ut, Æneas, Ænea.

Es, in Accuſativo *en* ſumit; ut, Anchiſes, Anchiſen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, Anchiſe, vel Anchiſa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut,

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater familiâs, Filius familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipſe vias.*

ſpeciales regulas atque exceptiones præterire licet: nempe Adjectiva ſubſtantive uſurpata ejus eſſe generis cujus eſt ſubſtantivum ſubintellectum. Per hanc regulam maſculina ſunt, Annularis, auricularis, index; *ſup. digitus.* Mortalis; *homo.* Maialis, nefrens; *porcus.* Maxillaris, *dens.* Molaris; *dens* vel *lapis.* Martius, Aprilis, *&c. Menſis.* Oriens, Occidens; *Sol.* Profluens, confluens, torrens; *amnis*, vel *fluvius*, &c. Feminina ſunt arida, continens, eremus; *terra.* Frigida; *aqua.* Bipennis; *ſecuris.* Bidens; *ſecuris*, vel *ovis.* Curulis; *ſella.* Conſonans, vel vocalis; *litera.* Diphthongus; *ſyllaba.* Prægnans; *mulier.* Tertiana, quartana; *febris*, &c. Neutra ſunt, altum, vel profundum; *mare.* Præſens; *tempus.* Suburbanum; *rus* vel *prædium*, &c. Quoties vero adjectivum neutrum eſt, nec particulare aliquod ſubſtantivum habet expreſſum, vel ſubintellectum, referri debet ad negotium; ut *triſte lupus habulis*; id eſt, *negotium triſte.*

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius Latonâs*, pro *Latonæ*. Sic Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec aurâs nec sonitûs memor*.

Aulaï & Pictaï, atque id genus alia, priscis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit; ut, Æneadûm, Grajugenûm, pro Æneadarum, Grajugenarum [1].

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus [2].

Hæc verò tam in *is*, quàm in *âbus* [3]: Filia, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; Er, Ir, [4] Ur, Us, Um, ut, Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut, Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt [5], accusativum in *ôn*: ut, Androgeos, Androgeô. Accus. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut Panthus, ô Panthû; Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem; ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus genitivum format in *ĕi* vel *eos*, dativum in *ĕi*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom.	Orpheus.	Acc.	Orphea. *Or.* Orpheon.
Gen.	Orphei *vel* Orpheos	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei [6]	Abl.	Orpheo.

Notandæ sunt denique syncopationes istæ, Deûm, Virûm, pro Deorum. Virorum [7].

Sic *Dardanidûm* pro *Dardanidarum*: sed *Dardanidum* absque syncope venit à *Dardanis, idis*, & est feminina: sicut & *Acheminidum* ab *Acheminis, idis*. 2 Occurrunt etiam *animabus, dominabus, famulabus, servabus, asinabus, sociabus*: quæ ita feruntur differentiæ causâ, id est, ad sexum discernendum. 3 Usitatius tamen in *abus*. 4 Terminationes *ir* & *ur* videntur fieri per apocopen: nam *vir* proprie descendit à *virus*, quod facit *vira* in feminino: unde *querquetulana vira* apud *Festum*: quemadmodum & Hebræi dicunt אישׁ & אישׁה Satur etiam formatur à *Saturus*, cujus femininum *satura* occurrit apud *Terentium*. Quod si visum sit huc referre per apocopen facta, erit & alia terminatio *l*: nam *nihil* est secundæ factum ex *nihilum*, uti hoc conflatur ex *ne* & *bilum*. 5 Est etiam in usu genitivus in *i*. 6 vel *os*. 7 Sunt & in usu apud Oratores, *nummûm*, pro *nummorum*: *Sestertiûm* pro *Sestertiorum*: sic *medimnûm, modiûm, liberûm, duûm, senûm, septenûm*, at in neutris hoc rarum est: ut apud Ennium, *duellûm* pro *duellorum*.

Item

Item Anomala illa ambo, & duo; quas duas voces Poëtæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut,

Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*

Hor. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo.*

Cic. in Phil. secund. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus [1].

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charybdim [2].

Sic & quorundam fluviorum accusativi; ut, Tibrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im*, & in *em* communiter; ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em* 3.

Ablativus regulariter in *e* desinit; ut, Pectus, salus: Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina, adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt; ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e* 4 ablativum magna ex parte mittunt in *i*; ut, Vectigal, calcar, mare: Abl. Vectigali, calcari, 5 mari.

Ablativus, rete, à nominativo, retis, est: non à no-

1 Ut Gen. hujus Decl. melius innotescat, accipe sequentes regulas. Nomina in *a*, faciunt, *-atis -e-is. -o-onis.* Sic *unedo*: at reliqua fem. in *do*; & *go-inis*: Item masc. *ordo, homo, turbo, cardo, Apollo, Cupido, margo. Anio, Enio, -enis; caro, carnis, Halec, halecis; lac, lactis.* Nom. in *-l*, addunt *-is*: at *mel, mellis; fel, fellis.* Nom. in *-n* addunt *-is*; sed neutra in *-en* faciunt *inis*: sic *pecten*, & masc. in *-cen*, & *flamen*. Propria aliquando *-ontis*, & *horizon*. Nom. in *-r* addunt *-is*: at *far, farris, hepar, hepatis*: *Celeber, imber, saluber, -bris*: & nom. mensium in *-ber*. adject. in *-cer -cris*. Græca in *-ter -eris*; sic *later*. Lat. alia in *-ter tris*; sic *pater, mater. Iter, itineris; cor, cordis; Jupiter, Jovis. Jecur, robur, femur, ebur, -oris. -As -atis.* Græca *-adis*; sed masc. *-antis. As -assis; mas, maris*; hoc *vas, vasis*; hic *vas, vadis. Es* mutatur in *-is*: at *locuples, præpes, paries, seges, perpes, tapes interpres, teges, teres, magnes, abies, aries, hebes, quies*; & plur. Græc. in *-es*, faciunt *etis. Ceres, Cereris; bes, bessis; as, aris*; compos. à *sedes, -idis. Pes, hæres, merces, præs -dis. Pubes* subst. *pubis*; adject. *puberis. Miles, veles, eques, palmes, termes, fomes -tis. -Is* facit *-is*: sed *Cassis, lapis*, & plur. Græc. *-dis. Quiris, Samnis, dis, lis, charis -itis: pulvis, cinis -eris. Glis, gliris; sanguis, sanguinis. -Os -otis.* At *mos, flos, ros, -oris*: *Heros, Minos, Tros, Thos, -ois. Bos, bovis; custos, custodis; os, ossis*, & *oris. -Us, -eris*: at *pecus, fenus, lepus, nemus, decus, pignus, littus, tempus, corpus, -oris*: compar. in *-us*. Monosyl. in *-us*, & *tellus, -uris*: *grus, sus, -uis*: *palus, incus, subscus, -udis. laus, fraus, -audis; tripus, tripodis*: *intercus, salus, virtus, juventus, senectus, servitus, -utis*: *-bs, -bis*; *ps, -pis*, in polysyl. *-s* in *-i* verso. *Auceps, aucupis; puls, pultis; hyems, hyemis. -ns* & *-rs, tis* amisso *-s*. Sed *glans, nefrons, lens, frons, -dis*; & *libripens, libripendis*; & compos. à *cor* cum *s* post *r*. *-iens, -euntis*: at *ambiens, ambientis, caput* cum compos. *-itis*. *x* mutatur in *-cis*. Sed *frux, lex, rex, grex. styx, Phryx. conjux, -is. Remex, -igis.* Reliqua polysyl. in *ex, -ici*: at *halex, vervex, -ecis. Senex, senis; nox, noctis; nix, nivis; onyx, onychis; supellex, supellectilis.* 2 Adde *decussis, centussis, buris, pelvis, securis.* 3 Adde *sementis*. Reperiuntur etiam *cucumim, pulvim, cutim, præsepim, strigilim, sentim, cummim, cannabim, avim, cratim, lentim, messim, ovim, ratim*, &c. 4 Excipe *sale*; nimirum quia sæpius virile est. 5 *Mare*, Ovidio.

minativo, rete. Par, cum compositis, tam *e* quàm *i* habet: ut, Par, compar: Ablativo, pare, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe. Et hæc propria; Soracte, Præneste, Reate, Abl. Soracte, Prænestе, Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Venalia; Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; genit. Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo, Parentaliorum, Saturnaliorum, vel, *ium* 1.

Dativus vero & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus; præter quinquatriis, quòd juxta secundam declinationem formar casus.

Mensium nomina in *er*, vel *is*, abl. in *i* solùm mittunt: ut, September, Aprilis: ablativo, Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm desinit, iis ablativus exit in *i*, ut, Sitim, tussim: ablativo, Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is*, vel *er*, & *e*, neutrum faciunt, ablat. mittunt in *i* solùm [2]: ut, Fortis, mollis, dulcis; ablativo, Forti, molli, dulci 3.

Sic Acer, acris, acre; ablativo, acri.

Licèt Poetæ interdum metri causâ *e*, pro *i* usurpent.

Cætera adjectiva tàm in *e*, quam in *i*, mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo, capace, duplice, vel, ci.

Præter, Pauper, degener 4, uber, sospes, hospes, quæ in *e*, tantùm faciunt ablativum 5.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum; ut, Melior, doctior; ablativo, Meliore, doctiore, vel, ri.

Similiter & substantiva quædam; ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis 6; ablativo *e*, vel *i* 7.

Rariùs autem Civis; ablat. Cive, vel, civi.

Rariùs etiam Arpinas; ablat. Arpinâte, vel, ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em*, & *im*, finiunt: ut, puppis, navis; ablativo, puppe, nave, vel *i* 8. Et verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix; ablativo, Victrice, altrice, vel ci.

1 Festorum nomina duplicem habent genitivum, quia olim duo erant recti singulares, alter in *e*, alter autem in *um*. 2 Nempe ut distinguatur à nom. neutro in *e*. 3 Huc refer *memor*, quod facit tantum *memori* in ablativo. 4 Dicitur tamen *degeneri*, Lucano, & *uberi*, Curtio. 5 Adde *pubes* & *senex*. Quin & Participia & adject. in *ns*, fere semper ablativum faciunt in *e*.

6 Solum *fucti*. 7 Adde *rus*, *imber*, *vigil*, *avis*, *trident*. Reperiuntur etiam *affinitati*, *classi*, *colli*, *fini*, *furfuri*, *fulli*, *labi*, *lapidi*, *luci*, *melli*, *messi*, *occipiti*, *orbi*, *osti*, *partu*, *pesti*, *segeti*, *sordi*, *sorti*. Et forsan plura etiam olim in usu erant, quia pro adverbiis etiamnum habentur *vesperi*, *tempori*, *luci*, &c. quæ sunt ablativi casus. 8 *Strigilis*, *canalis*, faciunt tantum ablat. in *i*, *restis* tantum in *e*.

Neutra.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i*, tantùm vel in *e*, & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel ci: nominativo plurali, Mollia, duplicia [1]. Præter Ubera, plura, vel, pluria, aplustra [2], vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora 3.

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e*, & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel pi, puppium, præter comparativa: ut, Majorum, Meliorum 4.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum 5: ut plus, plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt Sapientùm, pro sapientium, serpentûm, pro serpentiùm [6].

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium 7.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: ut, Collis, mensis, auris; in genitiuo, Collium, mensium, Aurium. Adde istis.

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium [8]

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As, format, assium, Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium: Caro, carnium: Cor, cordium 9: Altuum ab ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam, bobus, vel bubus.

1 *Vetus*, etsi dicitur *veteri*, facit *vetera*. 2 *Aplustra* fit à recto *aplustrum*, quo usus Lucretius; & ab *aplustre* tantum *aplustria*.

3 Caussa cur hæc excipiantur est ista, quod usitatiores essent ablativi, *vetere*, *majore*, *meliore*, & similes. 4 Sic *primorum*, à *primor*, *primoris*. 5 Adde *divitum*, *celerum*, *mugilum*, *uberum*, *puberum*, *impuberum*, *degenerum*, *congenerum*; *compotum*, *impotum*, *bicorporum*, *tricorporum*, composita à *pes*, ut *alipedum*, *quadrupedum*; derivata à *facio*, ut *carnificum*; & à *capio*, ut *municipum*, &c. 6 Imprimis id fit in genitivis Participiorum; quomodo apud Maronem legere est *cadentum*, *fulgentum*, *loquentum*, &c. Nec in solis participiis invenitur; nam & Statii est, *æternaque* sontum *supplicia*: & Virgil. *agrestum*, pro *agrestium*; *cœlestum*, pro *cœlestium*. Et Silii *cædûm*, pro *cædium*; *cladûm*, pro *cladium*: & Sen. *mensum* pro *mensium*. Contra sunt quædam in quibus vix syncopen invenias; ut in neutris e finitis; propterea non dicitur *cubilum* pro *cubilium*, *animalum* pro *animalium*: nec minus insolens in plerisque adject. trium generum; nam ab *atrox*, non dicitur *atrocum*, nec à *felix*, *felicum*. 7 Excipe *gryps gryphum*, *lynx lyncum*, *sphynx sphyngum*, *Phryx Phrygum*; & similia monosyllaba Græca. 8 Adde etiam *Quiris*, *Samnis palus*, *fornax*; *Quiritium*, (*Quiritum* per Syncopen) &c. 9 Item *glis*, facit *glirium*; *cos*, *cotium*, *dos*, *dotium*; *par*, *parium*; *ar*, *larium*.

Quorum genitivi plurales definunt in *ium*, accusativum formant per *es*, & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium: Partes, omnes, vel, eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea. *

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut, Tethys, Tethyos, Decapolis, lios, Genesis, sios, Metamorphôsis, sios: accusat. Tethyn, Decapolin, Genesin, Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant: alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusat. Themida & Themin.

Feminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt: ut, Sapphô, Sapphûs. Mantô, Mantûs, Cliô, Clûs; hanc Sapphô. Mantô, Cliô.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo ô Pallas, Theseu, Tethy. Phyllis, Phyllidos, Alexis, Alexios. Achilles, Achilleos; vocativo ô Phylli, Alexi. Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Lat. quoq; formam declinabant, additâ syll. *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc Poëmatum

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, Poëmatis.

* Monet Vossius, viros etiam eruditissimos in eo peccare, quod genitivos declinationis hujus, quæ, imparisyllaba est apud Græcos ισοσυλλαβους inclinent. Ut Poeta Italus cum dixit *Fanthis* pro *Fanthidos*, vel *Fanthidis*. Quomodo & in obliquis aliis peccari solet, ut in dativo ab eodem; *Adani* pro *Adanidi*. Observat tamen Charisius nomina hujusmodi isosyllabice aliquando declinari, & Varr. Cic. dixisse *hujus Serapi*, *hujus Isi*. In his tamen quæ Græce genitivum formant per os purum, genitivus potest esse isosyllabus. Nam ab hæc *poesis* dixeris *hujus poesis*. Sic *emphasis*, *ellipsis*, ut triplex sit in talibus terminatio. Quippe præter hanc Latinam est duplex Græca, *poesios*, & *poeseos*. Nec illud observatione indignum, genitivo propriorum *in es* apud veteres sæpe habere terminationem secundæ. Ut *Verri* apud Cic. pro *Verris*; item *Ariobarzani*, *Aristoteli*, *Theophani*: & apud Virg. *Ulyssi*, *Oronti*, *Achilli*; apud Terent. *Chremi*. &c. Quæ ob hanc rationem ita flecti videntur: nimirum quemadmodum Æoles extulere pro Σιμωνίδης Σιμωνιδδεύς, unde *Simonidei*; ita & Περικλεύς dixere & Αριστοτέλης, unde *Periclei*, *Periclei*, *Periclis*, *Aristotelei*, *Aristotelis*, *Aristoteli*. Sic & dixere Μωυσῆς & Μωυσεύς ab illo e hujus Moysis, ab hoc Moysei, Moysi, Moysi. Quo gen. usus est Tert.

QUARTA

[1] QUARTA DECLINATIO

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu [2]

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis [3], tumulti [4] ornati, in genitivo ut, Ter. *Ejus anuis causa*. Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti*.

Dativs *ui* habet, & interdum etiam [5] *û*: ut, fructui, concubitui; rariùs, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quòd neque concubitû indulgent*.

Terent. *Vestitû nimis indulges*.

Currûm autem pro curruum Syncope est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iësum habet; in reliquis verò casibus ubique Iësu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ubus* [6].

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fetibus, manibus, motibus.

[7] QUINTA DECLINATIO.

QUinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, Plebes, *plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii* [8], & *e*, exibat.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas*.

Virgilius. *Munera lætitiamque dii*.

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ*.

Cæterùm, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita, dicuntur. Hæc partim variâ probatorum auctorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

1 Declinatio hæc non tam nova videtur, quam ἀνωμαλία quædam 3ia ex crasi, syncope, vel apocope proveniens. 2 Quæ desinunt in *u*, toto singulari indeclinabilia sunt; in plurali autem tertiam sequuntur. Olim etiam hujusmodi nomina utramque habebant terminationem *us*, & *u*: unde *cornus*, *gelus*, *genus*, in genitivo; contra qaædam hodie in *us* solum efferuntur, quæ olim terminabantur in *u*. Tale pro *artus*, *artu*, unde *artua* Plauto. Quin & quædam in *u* non in *us* solum, sed in *um* etiam desinunt: ut pro *cornu*, non *cornus*, modo sed & *cornum* dicitur. Quædam in *u* exeunt & *um*, non item in *us*; ut pro *os*, dixere *ossum*, & *ossu*. Alia sunt quæ exeunt in *us* 4ta & *um* 2da; ut *fretus*, *-um*; *sensus*, *-um*; *anfractus*, *-um*; *census*, *-um*; *rictus*, *-um*. 3 Sic *quæstuis*, *graduis*, *fluctuis*, *domuis*, *senatuis*, *rituis*, *partuis*, *fructuis*. Ex quibus fiunt genitivi usitati, non per syncopen, sed crasin, ut arguit ultima porrecta. 4 Sic *quæsti*, *victi*, *æsti*, *senati*, *sumti*, *exerciti*, *adspecti*, *lucti*, *salti*, *parti*, *gemiti*, *flucti*, *piscati*, *strepiti*, *porti*, *soni*. 5 Id fit per apocopen, more Æolum qui auferunt è dativis iota subscriptum. 6 Pro *acus*, *ficus*, & *quercus*, desideratur auctoritas. 7 Hæc quoque declinatio fluxisse videtur è tertiâ; quare non mirum est, si nonnulla simul sint tertiæ & quintæ. 8 Vel quando nominativus clauditur *es* impuro; ut, *fames*, *fami*; *fides*, *fidi*.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS ROB. ROBINSON.

Quæ genus aut flexum variant, quæcunque necato
Ritu deficiunt, superantve, Heteroclita sunto.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
1 *Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;*
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa 2 *supellex:*
Singula femineis, neutris pluralia gaudent 3.
Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
4 *Rastrum* cum 5 *freno* 6, *filum, simul atque capistrum:*
7 *Argos* item & 8 *cælum sunt singula neutra; Sed audi,*
Mascula duntaxat cælos recitabis & Argos;
Frena sed & frenos, quo pacto & cætera formant.
9 *Nundinum*, & hinc 10 *epulum, quibus addito balneum &*
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo: [*hæc sunt*
Balnea plurali funcnalem constat habere.
Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tænera, Mascica, & altus
11 *Gargarus* 12. *At numerus genus his dubit alter utrumque,*
13 *Sibilus, atque jocus* 14, *locus, &* 15 *Campanus Avernus.*

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuve, propago.
16 *Aptota.*
Quæ nullum variant casum ut 17 *fas* 18, *nil, nihil* 19, *instar:*
Multa & in 20 *u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:*
Sic gummi 21, *frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes*
A tribus adcentum numeros, Aptota vocabis 22.

1 Pro Troja Troum est: occurrit tamen *Pergamum*, unde *Pergama*. 2 Contractum ab antiquo *supellectilis*, & *supellectilia* formatur à *supellectile*. 3 Adde *hæc carbasus*, pl. *hæc carbasa*. 4 *Rastra* rarius occurrit; *rastri*, ut multò usitatius est, ita tutius ulurpabitur. Fuit autem *rastri* à *raster*, ut *rastra* à *rastrum*. 5 Veteres dixere *frenus*, & *frenum*. 6 *Fili* & *capistri*, si ullibi occurrant, rarissima sunt. 7 Neutrum in sing. quia est primæ contractorum apud Græcos, sed *Argi* formatur tanquam ab *Argus*, cum terminatione Latinâ. 8 Plurale *cœli* vix occurrit præterquam in SS. & uno Lucretii loco; est autem ab antiquo *cælus*. 9 In sing. rarum est; & *nundinæ* semper plurale dicitur Priscis Grammaticis. 10 *Epula* est ab antiquo *epula*, quod naturâ est adjectivum. Adde *delicium, delicia*; quod tamen ab antiquo *delicia*. 11 Idæ promontorium semper *Gargara* dicitur, vel *Gargarum*. 12 Adde & *Pangæus*. 13 *Sibili* rarissimum est. *Sibila* autem à *sibilum*, quod & adjective usurpatur: unde *ora sibila*, & *cella sibila* Virgilio, pro *sibilantia*. 14 *Loca* est ab antiquo *locum*. 15 *Campanus* non pertinet ad regulam, sed ut adjectivum concordat cum *Averno*; Cujus plurale *averni* non legitur. 16 Hoc est casu carentia; non quasi deficiant casibus ratione significationis; nam quædam habent sex casus, alii tres; sed quia non habent casus ratione vocis; unde *invariabilia* rectius dixisset. 17 *Fas* occurrit in N. A. V. 18 Per syncopen pro *nibilum*, ac proinde aptoton non est cum *nihili* habeat, perinde ac *nihilum*. 19 Idem quod exemplar & occurrit in N. & A. 20 In plur. perfecta sunt neutra in *u*. 21 *Frugi* Vossio substantivum est, à *frux, frugis, frugi frugem, fruge*, quæ omnia occurrunt: alicubi tamen videtur esse adjectivum; nisi sit dativus & regatur à verbo *est* vel adjectivo *idoneas* intellecto: aut sit antiquus genitivus pro *frugi*, ut *fami* pro *famis*,

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una:
Ceu [1] *noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,*
Promptu, permissu: plurali legimus [2] *astus,*
Legimus [3] *inficias, sed vox ea sola reperta est* [4].

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors [5] *forte dabit sexto, spontis* [6] *quoque sponte:*
Sic plus [7] *pluris habet, repetundarum repetundis* [8]:
[9] *Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem*
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
[10] *Tantundem dat tantidem, simul* [11] *impetis hoc dat*
Impete: junge vicem [12] *sexto vice; nec lego plura.*
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo [13].

famis, cuimodi, pro *cujusmodi*. 22. Adde nomina literarum, ut *Alpha, Beta*, &c. Et quædam, ut vocant, barbara: ut *Adam, Noe, Cham*, &c. Item pluralia neutra, *Cherubim*, & *Seraphim*. Nec non pluralia quintæ declinationis, ut *spes, fides*, præter *res, species, facies, acies*, & *dies*. Adde & sequentia, *nefas, damnas* (nisi des illi gen. *damnati*, qua sit per syncopen à *damnatus*, ut & *satias* à *satietas*) *expes, cacoethes, grates, soboles, labes*, in plur. *potis, epos, specus, virus, opus, subtil, hir, gelu, astu*, pro urbe, *semi, sinapi, mulsa, defruta, mella, farra, hordea, thura, rura, pondo, nequam, necessum, necesse, cete, mele*, pluralia, *volupe, gausape, præsepe, mane, cepe, mille, totidem, aliquot, quotquot, quotcunque, frit*, & *git*; quibus addi possunt nomina Villarum in *i*, aut *y*, ut *Aixi, Illiturgi, Æpy, Dory*. 1. Ablativus veterum more formatus pro *nocte*. 2. Occurrit & in singul. apud *Sil. Ital.* 3. Decimus *ire inficias*, ut *ire exsequias, ire suppetias*, quæ sunt Accus. ab *exsequiæ, suppetiæ*, & in iis reticetur ἐλλειπτικῶς præpositio *ad*. 4. Adde Gen. *Nauci, dicis, ejusmodi, cujusmodi, hujusmodi, aliusmodi* (pro quo veteres dixere *alimodi*, ut *cuimodi* & *cuicuimodi*, pro *cujusmodi*, & *cujuscujusmodi*.) Addunt *ostentui despicatui, derisui, frustratui*, & similia, cujusmodi tamen minimum videntur non carere Ablat. Adde & Acc. *incitas*; ut *ad incitas redactus*; ubi intelligitur *calces*. Nam tralatio est à ludo calculorum, seu calcium, quas *incitas* dixere, cum cieri, hoc est, moveri amplius non possent. Verum pro isto *ad incitas*, etiam *ad incita*, in neutro genere substantive posito, dicitur. Addi possunt & ablat. *hortatu, relatu, affatu, rogatu, arcessitu, accitu, dispositu, objectu, monitu, admonitu instinctu, concessu inconsultu*, Item *fauce* (ab inusit. *faux*, sed pluralis *fauces* est in usu) *ambage* (tamen in plur. *ambages* & *ambagibus*) *ingratiis*. Addunt etiam vocativos *macte* & *macti*: sed Cato *mactus* quoque usurpat. 5. Occurrunt & *fortis, forti*, & *fortem*. 6. Occurrit *spontis*; sed *sponte* frequens est. 7. Reperitur & *plurem*, & *plure*. 8. Ajectiva sunt ἐλλειπτικῶς usurpata: nam intelligitur *pecuniarum* & *pecuniis*. Et propterea in gen. & ablat. inveniuntur in accusatione, quia verba accusandi duos hosce casus tantum regunt. 9. Ab antiquo *juger* vel *jugus*. 10 Adjectivum est compositum ex *tantus*, & *dem*; habet etiam terminationem femininam *tantandem*. 11 *Impetis* rarum est. Lucretii est in plurali *impetibus*. Suntque ab inusitat. *impes*. 12 Leguntur *vicis* & *vici*; rectus est inusit. *vix*: unde *vix* adverbium. 13 Adde *tabi, tabo, dica, dicam*; nisi triptoton malis, quia *dicâ* in ablat. usurpat Ausonius. *Chaos, chao*; *melos, melo*; *vesper, vespere*; *obtentui, obtentu*; *irrisui, irrisu*; *ara, aribus*; *ora, oribus*; & similia.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut [1] *precis atque precem, petit & prece blandus amicam;*
Sic [2] *opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus:*
At tantum recto [3] *frugis caret, & ditionis:*
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus [4].
Omnibus his mutilis numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis:
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu; & [5] *pronomina, præter*
Quatuor hæc infrà, noster, nostras, meus, & tu.
[6] *Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,*
Plurima ne fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalusque.
His [7] *frumenta dabis* [8], *pensa* [9], *herbas* [10], *uda* [11], *metalla;*
In quibus authorem quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.
Hordea [12], *farra, forum, mel, melsum, defruta* [13], *thusque* [14],
Tres tantùm similes voces pluralia servant.
[15] *Hesperus & vesper, pontus, limusque, fimusque,*
Sic penus & [16] *sanguis; sic æther, nemo; sed ista*
Mascula sunt numerum vix excedentia rimum [17].
Singula feminei generis, pluralia rarò
Pubes atque salus, sic [18] *talio cum indole* [19], *tussis,*
[20] *Pix, humus, atque* [21] *lues* [22]: *sitis & fuga; junge* [23] *quietem,*
Sic cholera atque fames [24], *bilisque, senecta, juventus;*
Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,
Tres similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, aciesque, diesque;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent mulieribus nectere; ut hæc sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ [25] *voces, quas lectio præbet:*

1 Genit. *precis*, vix occurrit; legitur tamen dativo *preci*. 2 *Ops* legitur in recto, sed pro Deâ: vel divitem notat, unde contrarium *inops*. In sing. *potestatem*, in plur. *divitias* signat. 3 Nominat. *frux* apud Ennium occurrit. Adde *Jovis*, *proceris*, & *dapis*, quorum Nom. non sunt in usu. 5 De pronominibus quæ carent vocat. vide pag. 37. 6 Excipe si tantum pluralia sint, ut *Delphi*, *Athenæ*, &c. vel si in regionum nominibus ad partes attendatur; ut *Galliæ*, *Hispaniæ*: vel si pluribus idem sit nomen: ut, *complures fuerunt Cæsares*: vel si similitudo significetur: ut apud Ovid. *Et multos illic Hectoras esse puta*. 7 Ut, *triticum*, *siligo*, *ador*, &c. 8 Ut, *piper*, *saccharum*, *resina*, &c. 9 Ut *ruta*, *salvia*, &c. 10 Ut, *lac*, *oleum*, &c. 11 Ut, *aurum argentum*; &c. & mineralia: ut, *sulphur*, *nitrum*, &c. 12 Sic leguntur *fabæ*, *fraga*, *lupini*, *pisa*, *zizania*, *avenæ*. Et ex herbis, *cardui*, *urticæ*, *malvæ*, *cicutæ*, *papaveræ*, &c. quibus addi possunt & florum nomina: ut, *rosæ*, *lilia*, &c. Ex metallis & mineralibus leguntur in plurali *æra*, *orichalca*, *stanna*, *electra*. 13 Sic *aquæ*, *vina*, *musta*. 14 Sic *pices*, *ceræ*. 15 Est nomen proprium. 16 Hebræis plurale. 17 Adde *pudor*, *sopor*, *cestus*, pro ornamento muliebri, *viscus* cum masc. est, *muscus*, *meridies*, *mundus*, pro ornamento muliebri. Addunt Grammatici *fumus*, *pulvis*, *genius*, *Sol*, *aer*, *ros*, *carcer*, *adeps*, *autumnus*, *clavus*, *cruor*, *situs*, *metus*, *terror*, *timor*, *vigor*, *pallor*, *silex*, quæ tamen aliquando in plurali leguntur. 18 Plurale Gellio. 19 Plinio

Quam tibi præfixam ceu cerium collige filum;
Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.
Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
26 *Delicium, ſenium, lethum, cœnumque, ſalumque;*
Sic barathrum, virus, vitrum, viſcumque, penumque,
Juſtitium, nihilum, ver 27 *lac, gluten ſimul halec:*
Addo gelu 28 *ſolium, jubar. Hic quoque talia ponas,*
Quæ tibi ſi obſervas, occurrent multa legenti 29
Maſcula ſunt tantùm numero contenta ſecundo.
30 *Manes, majores, cancelli* 31, *liberi, & antes,*
Menſes præſtivum 32, *lemures, faſti, atque minores;*
Cùm genus aſſignant 33 *natales: adde* 34 *penates,*
Et loca plurali, quales Gabiique, locrique,
Et quæcunque legas paſſim ſimilis rationis 35.
Hæc ſunt feminei generis, numerique ſecundi,
Exuviæ, phaleræ, grateſque, manubiæ, & idus,
36 *Antiæ, & induciæ, ſimul inſidiæque* 37, *minæque,*
Excubiæ 38, *nonæ* 39 *nugæ tricæque, calendæ,*
40 *Quiſquiliæ* 41, *thermæ, cunæ* 42, *diræ, exequiæque*
43 *Feriæ, & inferiæ; ſic primitiæque, plagæque*
Retia ſignantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & 45 *lactes: addantur Thebæ & Athenæ* 46:

Plinio plurale. 20 Plurale Virgilio. 21 Prudentio plur. 22 Plur. Virg. & Tac. 23 Plur. Cic. 24 Plinio plur. 25 Cujuſmodi ſunt *caſtitas, elegantia, fides*, pro virtute, *galla, impietas, inertia, juſtitia, injuſtitia, lux*, pro qualitate, *mœſtitia, pietas, ingenia, pituita, pueritia, rabies, requies, ſanctitas, ſanies, ſegnitia, ſecordia, ſupellex, tabes, terra*, pro elemento, *vecordia, velocitas*. Quibus addunt Grammatici & alia quæ in plurali rarius occurrunt, ut, *arena, avaritia, barba, benevolentia, caritas, cera, cer ix, contagio, culpa, cutis, fama, gaza, gloria, halex, hira, impuritia, infamia, infinia, inimicitia, ira, luculentia, mori, nex, oblivio, divitiæ, paupertas, pax, perfidia, pernicies, peſtis, plebs, proles, proſapia, ſalubritas, ſors, ſpes, ſterilitas, tellus, valetudo, vis, vita*. 26 Legitur *delicia* ab antiq. *delicia*. 27 *Lac* & *halex* ad uda pertinent. 28 Occurrit in plurali. 29 Cujuſmodi ſunt, *callum, crocum, ebur, fel, faſcinum, fel, hepar, hilum, nil, nihil, nefas, nitrum, pelagus, pus, ſal, ſinapi, ſiler, ſiſer, vulgus*. Quibus addunt & *avum, allium, altum, calum, gaudium, ingenium, jus, lutum, macellum, mare, murmur, Paſcha, pedum, rudus, rus, ſalum*; raro pluralia. 30 Naturâ adjectivum, ut *majores* & *minores*. 31 Reperitur in ſingulari. 32 App. ſingulare. 33 Naturâ adjectivum. 34 Livio ſingulare. 35 Addunt Grammatici *annales, artus, cœlites, cani, carceres, caſſes, codicilli, faſces, fines, foci, fori, freni, furfures, Garamantes, gemini, grumi, horti, indigetes, inferi, lares, lendes, loculi, ludi, lumbi, magiſtratus, mores, Nomades, noſtrates, optimates, panni, plerique, pueri, polleri, primores, proceres, pugillares, Quirites, ſales, ſentes, ſinguli, ſpiritus, ſuperi, triphices, vepres*. Quorum pleraque naturâ ſuâ adject. ſunt, & alia in ſing. licet rarius, occurrunt. 36 Naturâ adject. 37 Nempe pro comminatione vel murorum eminentiâ, nam aliâ ſignif. ſingulare eſt. 38 *Nonæ, calendæ*, & *idus*, naturâ adjectiva ſunt. 39 Singulari Oppidum Apuliæ. 40 Obſoletum eſt *Quiſquilia* 41 Naturâ adject. 42 Adject. 43 Scriptor. Eccleſ. ſing. 44 Natura adject. 45 *Lactis* obſoletum eſt. 46 Nonnulla tamen in ſing. occurrunt; ut, *Cuma*, & *Coma*, &c.

Quod

Quod genus invenias 1 *& nomina plura locorum* 2
Rariùs hæc primo, plurale neutra leguntur,
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra 3 *ferarum,*
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Funus justa 4 *petit, petit & sponsalia* 5 *virgo,*
6 *Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant,*
Infantesque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis 7 *effata recantat,*
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi 8.
Quod si plura leges, licet hac quoque classe reponas 9.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum,
Viscus & hoc viscum; sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait Cornûs tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat 10.
Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu fetum peperêre Latinum:
Nam 11 *panther panthera creat, crateraque crater;*
Cassida 12 *cassis habet, sed & æther æthera fundit:*
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum

1 Ut, *Fæsulæ, Taphra, Esquilia, Fregellæ, Gades, Tralles*, &c. 2 Femin in regulâ contentis adde *apinæ, caulæ, falæ, fortunæ*, pro bonis, *gerræ, opes*, pro divitiis, *nundinæ, salinæ, scopæ, stativæ*, (naturâ adject.) *suppetiæ, tenebræ*. Addunt Grammatici & alia rarissime singularia; ut, *ædes, alpes, ambages, angustiæ, antæ, antennæ, aræ, argutiæ, barbæ, bigæ, blanditiæ; ceremoniæ, compedes, copiæ, crates, dapes, decimæ, deliciæ, Dryades, epulæ, Eumenides, facetiæ, fauces, fides, fores, genæ, gingivæ, grossi, habenæ, illecebræ, inoptiæ, inimicitiæ, latebræ, literæ, minutiæ, nænia, nares, offuciæ, paleæ, parcæ, partes, præstigiæ, preces, quadrigæ, reliquiæ, retes, salebræ, sarcinæ, scalæ, sordes, sortes, symplegades, vigiliæ, vindiciæ, vires.* 3. Pro spatio temporis singulare est. 4. Val. Flac. sing. 5. Natura adjectivum. 6. Avium, naviumque *rostrum*, singulare est. 7. Natura adject. 8. Sic & ludorum nomina; ut, *Pythia, Olympia*, &c. in quibus festa & certamina intelliguntur. 9. Pluralibus in regula contentis adde *cete, comitia, lautia, Magalia, parapherna, præbia, rapicia, repotia, scruta*: Et locorum nomina; ut, *Artaxata, Bactra* &c. Addunt Grammatici, *acta, æstiva, adversaria, avia, bona, brevia, cibaria, diaria, genitalia, hyberna, millaria, multitia, natalitia, nutricia, parentalia, præbenda, serta, stativa, verenda, vinacea, utensilia, apiaria, aplustra, arbitria, compita, donaria, flabra, fraga, gesa, intestina, ilia, juga, jugera, lamenta, licia, lumina; oblivia, palearia, pascua, spectacula, spolia, subsellia, tempora, vada, verbera, viscera, vivaria*: quorum multa adject. sunt subst. usurpata, multaque in singulari, rarius licet, occurrunt. 10. Huc refer quæ desinunt (1) in *a* & *um*; ut, *acetabula, acetabulum*. (2) in *a* & *us*; ut *aranea, araneus*. (3) in *us* & *um*; ut, *antidotus, antidotum*. (4) in *er* & *um*; ut, *alabaster, alabastrum*. (5) in *a* & *as*; ut, *tiara, tiaras*. (6) in *a* & *e*; ut, *cepa, cepe*. (7) in *o* & *um*; ut, *postulatio, postulatum*. (8) in *io* & *us*; ut, *concursio, concursus* &c. Consule Vossium *de analogia* lib. 1. c. 35. 11 Vix occurrit sub istâ terminatione. 12 Pertinet potius hæc vox ad sequentem reg. quia nec vox Græca est, nec accusativum format *cassida*, sed *cassidem*.

14 Huc

Caſſida magna tegit, nec vult panthera domari 1.
Vertitur his rectus, ſenſus manet, & genus unum:
Gibbus & hic gibber, cucumis 2 *cucumer,* 3 *ſtipis & ſtips,*
Sic cinis atque 4 *ciner, vomis vomer, ſcobis & ſcobs,*
Pulvis item 5 *pulver, pubes* 6 *puber: quibus addes*
Quæ pariunt or & os. honor & labor, arbor, odorque;
His & apes & apis, plebs 7 *plebes* 8: *ſunt quoque multa*
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrius ſic Maleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio caſta 9.
Hæc ſimul & quarti flexûs ſunt atque ſecundi:
Laurus enim lauri facit & laurûs genitivo:
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque 10 *penus, cornus, quando arbor habetur;*
Sic 11 *lacus, atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:*
His quoque plura leges, quæ priſcis jure relinquas 12.
Et quæ luxuriant ſunt adjectiva notanda
Multa, ſed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nervus, ſomnus, clivuſque, animuſque,
Et quot limus habet, quot frenum, & cera, bacillum:
A quibus us ſimul is formes; ut inermis inermis:
Karior eſt hilarus, vox eſt hilaris bene nota.

1 Huc refer *attagen* à cujus accuſativo form. *attagena.* 2 Voſſio inter obſoleta reponitur. 3 Anſtipis in nominativo occurrat, dubitari poſſit. 4 *Ciner* vix occurrit. 5 *Pulver* Voſſio obſoletum. 6 Naturâ adject. 7 *Plebes* habet non tantum *plebis*, ſed & *plebei* in genitivo. 8 Huc referri debent *juventus, juventa; ſenectus, ſenecta; barie, bara; avarities, avaritia; materies, materia*; & ſimilia. 9 Cujuſmodi ſunt *Achilles, Achilleus; Ulyſſes, Ulyſſeus*; *Adonis, Adoneus*; *Agamemnon, Agamemno*; *Amazon, Amazon*; *Evander, Evandrus*; *Ceta, Cetes*; *Ligur, Ligus*; *Menander, Menandrus*; *Palamo, Palamon*; *Perſes, Perſeus*; *Simo, Simon*; *Thymber, Thymbrus*, &c. Sic *Ode, Oda*; *lampas, lampada*; *hebdomas, hebdomada*; & ſimilia. 10 *Penus* eſt tamen *quarta*; nam genitivus *peni* eſt à recto *penum*. 11 Non reperitur ſecundæ. 12 Cujuſmodi ſunt *verſus, arcus* olim ſecundæ; *cibus, fagus, faſtus, humus, lectus, ſemus, ſonus, ſaccus, ſuſurrus, ventus, vulgus*, omnia olim quartæ. Præter hæc redundantia ſecundæ & quartæ, ſunt & alia primæ & tertiæ: ut, *Oreſtes, Orontes, Calchas, Pacha*, &c. Alia ſecundæ & tertiæ, ut *ſequeſter, glomus, Mucciber, Oedipus, Polypus, veſper Perſeus, Typheus, Tydeus*, &c. Alia tertiæ & quartæ ut *penus, ſicus, acus*. Alia denique tertiæ & quintæ, ut *requies, plebs*.

COMPARATIO NOMINUM.

COmparantur nomina, quorum ſignificatio augeri minuive poteſt.

Gradus comparationis ſunt tres.

Poſitivus, qui rem ſine exceſſu ſignificat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus, qui ſignificationem ſui poſitivi per adverb. magis auget: ut, Albior, probior, id eſt, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à ſecundo

positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: ut, ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valdè, vel maxime significat: ut, Doctissimus, Justissimus, id est, valdè vel maximè Doctus, Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i* adjectis *s*, & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut, pulcher, pulcherrimus; niger, nigerrimus.

Excipiuntur 1, Dextimus à Dexter, Maturimus, sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis: humillimus: Similis, simillimus 3.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur 4: Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico 5: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus benevolentior, benevolentissimus, à volo. Magnificus, magnificentior, magnificentissimus, à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia magis & maximè: ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis auctoribus rarò occurrunt, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus, vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, exiguissimus, apud *Ovidium*. Tuissimus, multissimus, apud *Ciceronem* 6.

1 *Dextimus* & *finistimus* videntur pro positivis usurpari. 2 *Maturrimus* non *maturimus*, à *maturus*. 3 *Agillimus*, *gracillimus*, & *docillimus* rejiciuntur à Vossio, quia desideratur auctoritas Apud Charisium vero est *agilissimus* & *docilissimus* unde *agilissime* & *docilissime*. Quin & locum hic sibi vindicat *imbecillimus*, quod apud Senecam occurrit. Rectum quoque & *imbecillissimus* quod Celsus usurpat. 4 Formatis sc. Comparativis & superlativis ab antiquis participiis in *ns*; ut, *benevolentior* à *benevolens*; quo utitur Plautus. Veteres similiter dixere *beneficiens*, unde *beneficientia*, in vet. lib. pro *beneficentia*; & *beneficientior* in Lælio legitur: sed vulgo scribitur extritâ tertiâ vocali. Porro veteres hos etiam gradus formarunt à positivis in *us*; unde *mirificissimus* Terent. 5 *Viridicus* non comparatur. 6 Cujusmodi etiam sunt *arduius* & *arduissimus*; *egregius* pro *egregiius* Juv. *exiguius*; *industrior*; *injurius* pro *injuriius*; *innoxius* vel *innoxiius*; *necessarior*; *perpetuior*; *strenuissimus* *tenuior*, *tenuissimus*; *vacuissimus*. Occurrunt & alia apud Plautum, cujusmodi sunt *verberalissimus*, *spissigradissimus*, *exclusissimus*, *occisissimus*, *parissimus*, *oculissimus*, quæ albâ lineâ signanda non sunt, cum multa confingat, quæ nunquam recepit sermo Rom.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus [1], melior[2], optimus. Malus 3, pejor, peſſimus. Magnus 4 major 5, maximus Parvus 6 minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum 7 plus plurimum. Vetus, 8 veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo 9 deter. Nequam, nequior, nequiſſimus. Citrà 10, citerior, citimus. Intrà 11, interior, intimus. Infrà 12, inferior, infimus. Extra 13, exterior, extimus vel extremus. Suprà 14, ſuperior, ſupremus vel ſummus. Pòſt 15, poſterior, poſtremus. Ultrà 16, ulterior, ultimus. Propè 17, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutiſſimus. Sæpe, ſæpiùs, ſæpiſſimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Inclytus, inclytiſſimus. Opimus, opimior 18. Ocyor, ocyſſimus; ab ὠκύς. Novus, noviſſimus. Adoleſcens, adoleſcentior. Potior 19, potiſſimus. Longinquus, longinquior. Penè, peniſſimus. Meritus, meritiſſimus. Siniſter, finiſterior. Juvenis 20, junior. Senex, ſenior, Maximus natu. Ante, anterior. Nuper 21, nuperrimus 22.

Interdum autem à ſubſtantivis fit comparatio, ſed abuſivè:

ut, { Neronior, Cinædior, Pœnior, } à { Nerone. Cinædo. Pœno 23.

1 Quaſi *mavelim*, ex *magis* & *velim*. 2 Quaſi dicas *optatiſſimus*, ab *opto*. 3 Forte fuit *peſſior*, à *peſſum*, unde *peſſimus*. 4 Prius fuit *magior*, unde manſit adverbium *magis*; *magior* autem eſt à *magnus* extrità liquidâ. Vel *major* eſt ab antiquo poſitivo *majus*, à quo *majeſtas* pro *magnitudine*; & Jupiter dictus *Deus majus*. Vel, quod maxime adlubeſcit, eſt à μαίζων, nam Latini ζ, quo carebant in *j* conſonum mutabant, quomodo à ζεύγα *juga*. 5 Per ſyncopen è *magniſſimus*. 6 A *minor* vel potius à *minus*, quod à μινύω; Atticè pro μικρός. 7 A πλέον, converſo ν in *us*. 8 Ab antiquo *veter*. 9 Id autem à *detero*, cum deteriora ſint quæ magis detrita. 10 A *citer*, quo uſus Cato, ſed pene obſolevit. 11 Ab antiquo *interus* vel *inter*. 12 Ab *inferus* vel *infer*, quibus uſi Veteres. 13 Ab *exterus* vel *exter*; nam utrumque invenitur. 14 A *ſuperus*, quo uſus Cato. 15 A *poſterus*. 16 Ab antiquo *ulter*. 17 *Propior*, *prior*, *diutior*, *ſapius*, vel carent poſitivis, vel à poſitivis obſoletis formantur; neque enim placet ab adverbiis vel præpoſitionibus comparativos & ſuperlativos deducere: quia quæ plane diverſæ ſunt claſſis, etiam eſſentiâ differunt; at comparativus notat exceſſum poſitivi ſui manente eſſentiâ. 18 *Ocior*, ſcribendum, quia venit ab ὠκίων. 19 A *potis*. 20 Per ſyncopen ex *juvenior*. 21 A *nuperus*. 22 Adde comparativo carentia *incertus*, *ſacer*; item *diverſus*, *falſus*, *fidus*, *perfuaſus*, *invitus*, *conſultus*, *meritus*, *apricus*, *bellus*, *invictus*; & alia: quorum etiam aliqua nec in ſuperl. reperias. Adde etiam ſuperl. carentia, *proximus* cum induit naturam poſitivi, & format *proximior*; *ingens*, *ſatur*, *dexter*, nam *dextimus*, & *ſiniſtimus* pro poſitivis uſurpantur; *taciturnus*, *communis*, *ſalutaris*: item *ſupinus*, *ſupinior*, quod apud Martialem: *infinitus*, *infinitior*, quo uſus Tullius: *dives*, *divitior*, quod apud Tullium, Ovid. Plaut. &c. Sed à *dis* & *ditior* eſt & *ditiſſimus*. *Licentior*, uti *anterior*, ſoli ſunt comparativi. 23 Naturam tum adjectivorum induunt, & ſignant qualitatem.

COMPARATIONUM TYPUS.

	SINGULARITER. Positivus.	Compar.	Super.	PLURALITER. Positivus.	Compar.	Superlat.
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.			Docti, Teneri, Dulces, Felices, Prudentes.		
No.	us er is a is x ns um e	ior ior ius	mus ma mum	i es æ es a ia	iores iores iores	mi mæ ma
Ge.	i e is i	ioris	mi mæ mi	orum arum orum } ium	iorum	morum marum morum
Da.	o æ i o	iori	mo mæ mo	is ibus	ioribus	mis
Ac.	am em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	mum mam mum	os es as es a ia	iores iores iora	mos mas ma
Vo.	e er is a is x ns um e	ior ior ius	me ma mum	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Ab.	o i i e i	iore iori	mo mâ mo	is ibus	ioribus	mis

* Sunt & adject. quæ non variantur per gradus. Talia sunt gentilia; ut, *Romanus, Spartista*: possessiva; ut, *patrius, Evandrius*: numeralia; ut, *primus*: materialia; ut, *aureus*: diminutiva; ut, *aureolus*: interrogativa; ut, *qualis*: temporis significativa; ut, *futurus*: participalia in *dus*; ut, *amandus*: desinentia in *bundus*; ut, *errabundus*: *tremebundus* tamen est apud Colum. In *plex* exeuntia; ut, *duplex*. Excipe *simplex*. & *multiplex*. Desinentia in *imus*; ut, *legitimus*. In *vus*; ut, *fugitivus*: Verbalia puta, nam *festivissimus* est apud Terent. Composita à *fero*, & *gero*; ut, *armiger, frugifer*. Item hæc adjectiva, *almus, balbus, canus, canus, cæcus, claudus, compos, degener, dispar, egenus, exos, geminus, hodiernus, impos, magnanimus, mediocris, memor, mirus, mutilus, pradivus, vetulus, unicus*, atque alia, sed pauca, in quibus præ particulas excessus, uti sunt *magis, valde*, & *maxime*, suppletur comparat. & superlat. defectus.

D E

DE PRONOMINE.

PRonomen eſt pars Orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecim; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras. Quibus addi poſſunt & ſua compoſita; ut, Egomet, tute, idem, & ſimilia: ut etiam, qui, quæ, quod [1].

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura.

Species Pronominum eſt duplex; Primitiva, & Derivativa.

Ad Primitiva ſpectant iſta, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Ex Primitivis alia ſunt Demonſtrativa, alia Relativa.

Demonſtrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirùm, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Relativa autem ſunt, Ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui.

Derivativa ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & ſectas ſignificent; ut, noſtras, veſtras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex eſt; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, præter hæc quatuor, Tu meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen Pronomini *ipſe* vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, ſummique Tonantis,
A te Juno petat ceſtos, et ipſa Venus [2].

DE GENERE.

Genera ſunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, ſui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

1 Item *quis, cujus* & *cujas*. Quin & Pronominibus accenſenda ſunt multa alia pro nominibus vulgo habita; ut *unus, ullus, nullus, ſolus, totus, uter, alter, neuter, aliquis, alius, reliquus, cæteras, omnis, quiſque, nemo, quidam, ambo, uterque*, &c. Certe Pronomina eſſe arguit, quod ſecundario ſolum ſignificent rem, cum ponantur pro nomine. Deinde ſi *quis* eſt Pronomen quod de pluribus rogat, erit & *uter* quod de duobus interrogat. Itidem ſi Pronomina ſint *hic, ille, ipſe*, quibus reſpondemus cum quæſtio per *quis* inſtituitur; Pronomen quoque erit *alius*; item *nullus*: ſi *nullus*, certe & *ullus*. Idem de cæteris ſtatuendum. Itaque nil mirum ſi *unus, ullus, alius, uter, neuter*, nonnullaq; alia inflectantur per *ius*; ut, *ille, iſte, ipſe*, nam non minus quam iſthæc Pronomina ſunt. 2 Immo cætera omnia Pronomina, excepto *ego*, in vocativo uſurpantur; ut exemplis oſtendere in promptu eſſet.

DE DECLINATIONE.

Declinatione Pronominum ſunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei 3, tui, & ſui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus ſecundæ deſinit in *ius* vel *jus*: cujus formæ, ſunt 4 ille 5, ipſe, iſte: genitivo Illius, ipſius, iſtius; 6 Hic 7, is 8, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *æ*, *i*., quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus ſortis ſunt,

Nominativo,	9 Meus, mea, meum,	Genitivo,	Mei, meæ, mei.
	Tuus, tua, tuum,		Tui, tuæ, tui.
	Suus, ſua, ſuum,		Sui, ſuæ, ſui.
	Noſter, noſtra, noſtrum,		Noſtri, noſtræ, noſtri.
	Veſter, veſtra, veſtrum,		Veſtri, veſtræ, veſtri.

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine ſunt, Noſtras, veſtras, cujas: Genitivo, Noſtrâtis, veſtrâtis, cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE GENERE.

Perſonæ Pronominum ſunt tres, Prima, Secunda, Tertia; ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex; ut, Ego: Compoſita; ut, Egomet.

3 *Mis* & *tis* ſunt antiqui genitivi pro *mei* & *tui*. 4 Pro *ille* Veteres dixere *ollus* vel *olle*. 5 *Ipſus* pro *ipſe* comicum eſt. *Ipſud* barbarum eſt. 6 Non tanta eſt anomalia in *hic* quam videtur. Nam ut *fac* eſt ex *face*, ita *hic* ab *hice*, pro quo nunc geminatâ *c* *hicce* malumus. *Hice* autem eſt ex antiquo *hic*, (quod ex *ô*;) & *ce*, ut ab *is* & *pſe* eſt *ipſe*, unde femininum *eapſe*. Ut vero ab *is* eſt *ejus*, *ei*, *eum*, *eo*, ita ab *his* eſſet *hujus*, *hui*, *hum*, *ho*: ſed pro *hui*, *hum*, *ho*, adjecto *ce* fuit *huice*, *humce*, *hoce*; unde abjectâ vocali factum *huic*, *hunc*, *hoc*. Sed in plurali erat *ha* etiam in neutro. Sed pro *ha*, addito *ce*, fecere *hace*, unde *hac*, quod in neutro remanſit in uſu, ut differret à feminino *ha*. Sed olim etiam in muliebri generi *hace* & per apocopen *hac* dixere. 7 Ab *ea* feminino Antiqui in genitivo fecere *ea* pro *ejus*. Ab *is* item in Accuſativo *im*, ut à *ſitis*, *ſitim*. In Dativo & Ablativo plurali etiam *ibus* dictum pro *iis*: in feminino item pro *iis*, *eabus*. 8 Maxima anomalia in eo quibuſdam eſſe videtur, quod *quis* & *qui* in obliquis *cujus* & *cui*, faciant per *e*. Atqui eadem eſt litera *c*. & *q*. Adde quod Veteres in genitivo etiam dixere *quojus*. Itidem in dativo ſcripſere *qui*: Poſteriores vero *c* prætulerunt, ut differret à nominativo *qui*, aut ſi qui mallent *q* reſervare, *quoi* ſcribebant, per diphthongum. Ab hoc dativo *quoi* eſt ablativus *quo*, omiſſo *i*: quomodo abſciſſa eadem vocali, à veteri dativo *muſai*, eſt ablativus *muſâ*. Etiam in plurali nominativo Veteres dixere *ques*. Unde remanſit dativo & ablativa *quibus*; ut à *puppes*, *puppibus*: niſi eos caſus formare malis à dat. & ablat. ſingulari. Nam *qui* in abl. uſus Plaut. Et nunc in uſu eſt cum intelligitur *modo*, ut *qui fieri poteſt?* quod eſt integre *quomodo*. In compoſitis etiam uſitatius eſt. 9 Quod olim erat *mius*; unde remanſit vocativus *mi* pro *mis*, ut à *filius* eſt *fili* pro *filie*.

10 Huc

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, suiipsius, meiipsius [10].

Nom. Istic, istæc, istoc, *vel* istuc: Acus. Istunc, istanc, istoc, *vel* istuc: Abl. Istoc, istac, istoc.

Pluraliter Nominativo & Accusativo Istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujusmodi, hujusmodi, illiusmodi istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum adverbiis; ut, Eccum, eccam, eccos, eccas, ab *Ecce* & *is*. Ellum, ellam, ellos, ella, ab *Ecce* & *ille* [11]. Ut & idem quoque [12] ab *is* & *dem*. Cum conjunctione quoque componuntur [13]: ut, sing. Nominativo [14] Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, huccine, hanccine, hoccine. Abl. hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ; ut, Ego met, meimet, mihimet, memet, nosmet, *&c.* Sic Sibimet quoque, ac semet dicimus [15].

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nosmet, *&c.*

Te [16] adjicitur istis. Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Ce [17] adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iste, quoties in *s* desinunt; ut, Hujusce, hisce, illiusce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pte apponitur istis ablat. Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ; ut, Meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet; ut, Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno, [18] &c. [19]

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compositione hisce particulis postponitur, En, ne, alius, num, si; ut, Ecquis; nequis, aliquis, numquis, siquis. Et hæc tam in feminino singulari, quàm in neutro plurali, *qua* habent, non *quæ*: ut, Siqua mulier. Nequa flagitia, &.

10 Huc quoq; pertinent *alteruter*, *aliquis*, *unusquisque*, *quotquot*, *qualisqualis*, *undecim*, *decimus sextus*, & simil.

11 Item à *ne* pro *non* est *neuter*. Ab *ubi* est *ubiquisque*, quod Maro usurpat. 12 Vel potius ex *is* & syllabicâ adjectione *dem*.

13 Ut *quisque*, *uterque*, *ecquis*, nam *i* in *e*, abiit.

14 Videtur potius componi ex *hic* & syllabicâ adjectione *cine*. 15 Interdum & componitur cum *suus*: ut *suismet* Livio.

16 *Te* est à Græcis: quibus itidem syllabicæ adjectiones sunt τι & κι. Ac *te* etiam habes in *iste* ab *is*. 17 *Ce* esse à κι jam diximus. Nempe ut ab ὁς est ὅκι, sic ab *hic* est *hicce*, ab *ejus*, *ejusce*. 18 Nec jungitur tantum possessivis, sed etiam primitivis, ut *mihipte* quomodo Cato loquutus: item *mepte*, pro *meipsum* apud Plautum. 19 Adde partic. *pse*, ex quâ & *is* conflatum est *ipse*. Integrum esset *ispse*: sed sibilo omisso *ipse* dicimus, Euphoniæ caussâ. Adde etiam *dem*, ex quo & *is* fit *idem*, ut modo dictum. Componitur *dem* similiter cum *tantum* & *tanto*: uti & in *pridem* cum antiquo *pri*, pro *pra*: unde *prius*, *prisinus*, &c. *Hisdem* pro *his* vel *isdem* legas in Manuscriptis.

Præter

Præter Ecquis, quod utrumque in feminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione, Nam, piam, putas, quam, que; ut, Quisnam, quispiam, quisputas, quisquam, quisque. Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent, non *qua*: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam; optima quæque.

Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui, in compositione præponitur his particulis, Dam, vis, libet, cunque; ut, Quidam, quivis, quilibet, quicunque. Et hæc (præterquam in ablativo singulari) *quæ* retinent, non *qua*: ut, Quædam puella, Quædam facinora.

1 Etiam aliæ voces verba sunt, sed quæ hujus sunt Classis κοσ' ἐξοχήν, sic appellantur.

2 Græcis vocatur διάθεσις τῦ ῥήματος Latinis fortasse forma rectius, minus certe ambigue dicatur. Aliud vero gen. grammaticum, aliud physicum, nam hic significatio, illic potius terminatio respicitur. Verbum enim (si pauciſſima excipias) vel in *O* desinit, vel in *OR*. Si in *o* vel admittit *r* vel respuit: si admittat, verbum activum vocant, quia plurimum notat actionem, si respuit *r* nominant neutrum. Si in *or* terminatur, vel *r* abjicere potest quod passivum vocitant: vel non potest, quod commune aut deponens dicitur. At ratione actionis vel passionis physicæ quatuor sunt verborum classes. Quædam significant actionem, ut *amo*, *aio*, *volo*, item *ambulo*, *sequor*: quædam passionem, ut *amor*, *vapulo*: quædam utrumque, ut *tueor*, *dignor*: quædam neutrum, ut *sum*, *fio*, *morior*, *intereo*: quæ dicuntur substantiva, quia notant substantiam esse, fieri, vel esse desinere. 3 Nisi placet quatuor verborum genera assignare, omisso communi; quia communia pene exoleverunt.

DE VERBO.

1 Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve, aut pati significat; ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Doceo, & impersonale, ut oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur; ut, Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, species, persona, numerus, conjugatio.

DE 2 GENERE.

3 Quinque sunt Verborum genera, Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, Commune.

1 Hu-

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto, resumere potest; ut, Amor, amo; Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integrè induere potest: ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat; ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut, Bibo vinum, curro stadium, vivo vitam: Vinum bibitur, stadium curritur, vita vivitur [1].

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius: ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, crimino, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, mentior, multaque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

[1] Hujusmodi verba activis potius accensenda sunt. Nam quod haud legimus *aror*, *bibor*, id non factum vocum naturâ, sed rerum defectu. Alioqui quid impediat quo minus per prosopopeiam terram inducamus dicentem *aror?* aut vinum compellantibus, cur non liceat dicere *dum biberis?* Præsertim cum *aratus* dixerit *Ovidius*, item *aqua pota* (pro quo Plinius *aqua potata*) & Persius) *cunanda olla*. Imo fortasse nulla sunt verba, quæ vere neutra dixeris; vel saltem non alia, quam quæ consistentiam notant.

Quod exemplis planius fiet. *Sudo*, cum dico, *sudorem* intelligo. Quare & rectum est *sudare sanguinem*. Et *sanguis*, si loqui possit, dicat, *dum sudor*. Nec *sudatus* reformidat Claudianus. Similiter *flo flatum*, vel *halitum*, *spiro spiritum*, *vel odorem*; sic *sto*, *sedeo*, *eo curro*. In quibus intelligitur accusativus cognatæ significationis. Ut integre sic *flo flationem*, *sedeo sessionem*, *eo itionem*, *curro cursum*. Similia *gaudere gaudium*, *furere furorem*, *vivere vitam*. Neque enim solum actionem notant quorum actio est transiens, ut *amo*, *aro*, sed etiam ubi ea immanens, ut in illis

illis quæ proxime diximus. Activa igitur sunt, etsi non transitiva sed absoluta. Non exiguus vero eorum est numerus, quæ cum activa sunt, passive etiam vel absolute accipiantur. Quæ res quia facit ad Scriptores veteres meliùs intelligendos, Silvulam eorum juxta literarum seriem exhibebimus.

I. SILVULA VERBORUM ACTIVORUM quæ absolute etiam accipiuntur.

Averto. v. *verto.*

Augeo. Auxerat potentia. *Tac.*

Capero. Quid est quod illi caperat frons servitudine? *Plaut. pro* caperatur & rugis contrahitur.

Converto. v. *verto.*

Crucio. Ut miseræ sunt matres, cruciantque. *Plaut.*

Decoquo. Quibus (Pop. Rom.) inertiâ Cæsarum quasi consenuit atque decoxit. *Florus.*

Expedio. Nequiter expedivit parasitatio. *Plaut.*

Exudo. Exudat inutilis humor. *Virgil.* pro *exudat se*, inquit Servius.

Gesto. Aretinum Clementem, in eadem, vel etiam in majore gratia habuit, quoad noviſſime simul gestanti, conspecto delatore ejus, vis, inquit: hunc nequiſſimum servum eras audiamus? *Suet. in Dom.* ubi simul gestanti *significat* in lectica vel sella gestato à servis.

Habeo. Quis hic habet? *Plaut. pro* habetur, *vel* habitat. Video jam quo invidia transeat, ubi sit habitura. *Cic.*

Ingemino. Ingeminant curæ. Clamor ingeminat. *Virg.*

Infinuo. Infinuat pavor. *Virg.* Prudentia est servi, ut penitus infinuet in causam. *Cic.*

Lavo. Lavanti Regi nunciatum est. *Liv.* Lavamus & tondemus ex consuetudine. *Quint.*

Lenio. Dum hæc consilescunt turbæ, atque iræ leneunt. *Ter.*

Moveo. Terra movit. *Suet.* Sic *promoveo. Macrob.*

Muto. Mortis metu mutabant. *Sal. pro* mutabantur. Vannius diuturnitate in superbiam mutans. *Tac. Parum in compoſito* demuto.

Pasco. *Nam* pascit juventa, & pascitur juventa, *eadem mente dicitur, inquit Censorinus.*

Pono. Cum venti posuere. *Virg.*

Præcipito. Fibrenus statim præcipitat in Lirim. *Cic.*

Quasso. Lætum siliquâ quassante legumen. *Virg.* Subducunt lembum capitibus quassantibus. *Plaut.*

Rugo. Vide palliolum ut rugat. *Plaut.*

Sedo. Postquam tempestas sedavit. *Cn. Vellerius apud Gellium.*

Tondeo. Candidior postquam tondenti barba cadebat. *Virg.* Incanaque menta Cyniphii tondent hirci. *Virg. i. e.* tondentur.

Turbo. Et septem gemini turbant trepida ostia Nili. *Virg.*

Vario. Variant undæ. *Propert. pro* Variantur.

Vebo. Adolescentia per medias laudes quasi quadrigis vehens. *Cic.* Triton natantibus invehens belluis. *Cic. i. e.* invehitur.

Verto. Libertatem aliorum in suam vertisse virtutem conquerebantur. *Liv.* Vertens annus. *Cic. in Somn. pro* conversus. Sic *averto.* Tum prora avertit & undis Dat latus. *Virg. Converto.* Regium imperium in superbiam, dominationemque convertit. *Sal.*

Vestio. Sic & in proximo soror civitas vestiebat. *Tertul.* Parcius pasco, levius vestio. *Appul.*

Volvo. Olim volventibus annis. *Virg. Voluto.*

Sed verba hæc dici videntur per ellipsin accusativi. Ut *ingeminat clamor*, pro *ingeminat se clamor*; *terra movet*, pro *se movet.* Ac par ratio aliorum. Idem de Græcis dicendum, ubi activa aiunt capi passive.

Contra sunt alia, itidem in *o* exeuntia, quæ cum usitatius sumuntur absolute, interdum etiam capiuntur active, hoc est, actionem significant transeuntem, eoque transitivorum more construuntur.

II. SIL-

II. SILVULA VERBORUM ABSOLUTORUM, quæ active etiam ſumuntur.

Abſtinere maledictis. *Cic.*
Aſſuescere labori. *Cic.*
Cachinnare riſu tremulo. *Lucret.*
Celerare, *abſolute. Cic.*
Sic Accelerare. *Cic.*
Clamare cœpit. *Cic.*
Ictſi inclamaro, advoles. *Cic.*
Coire in unum. *Virg.*
Concionari de re aliquâ. *Cic.*
Conſtitit Romæ. *Cic.*
Deliberare, *abſolute. Cic.*
Deſperare ab aliquo. *Cic.*
Deſinas. *Terent.*
Differre nominibus. *Cic.*
Diſputare de re aliqua. *Cic.*
Dubitare de fide. *Cic.*
Durare in ædibus. *Plaut.*
Ejulo, *abſolute. Cic.*
Emergere regno. *Cic.*
Eructare, *ſimpliciter. Colum.*
Erumpebat vis. *Cic.*
Exire domo. *Cic.*
Exhalant vapore altaria. *Luer.*
Feſtina lente, *adagium.*
Flere de morte alicujus. *Ovid.*
Garrire alicui in aurem. *Mart.*
Gemit turtur. *Virg.*
Hyemat mare. *Hor. affuat.*
Illucescet dies illa. *Cic.*
Incipit ver. *Cic.*
Inoleſcit arbor. *Virg.*

Inſanire & furere. *Cic.*
Inſtant operi. *Virg.*
Inſuescere alicui rei. *Tac.*
Jurare in verba. *Cic. Caſ.*

Lætaris & triumphas. *Cic.*
Latrare & mordere poſſunt. *Cic.*
Luna luce lucet aliena. *Cic.*
Manere in officio *Cic.*
Morari ſub dio. *Hor.*
Muſſitare, *abſolute. Liv.*
Nocet empta dolore voluptas. *Hor.*

Offendere in arrogantiam *Cic.*
Paſcentes agni. *Virg.*
Penetrat ad aures. *Ovid.*
Pergere, *ſimpliciter. Cic. Ter.*
Perſeverare in errore. *Cic.*

Abſtinere manus. *Id.*
Aſſuescere bella animis. *Virg.*
Chachinnat exitium meum. *Appul.*
Celerare fugam, gradum. *Virg.*
Accelerare iter. *Caſ.*
Morientem nomine clamat. *Virg.*
Comitem ſuum inclamâre. *Cic.*
Coire ſocietatem. *Cic.*
Concionari aliquid. *Liv.*
Conſiſtere viam. *Luc. pro* conſtituere.
Quicquid delirant Reges. *Hor.*
Deſperare vitam, ſalutem. *Cic.*
Deſinere artem. *Cic.*
Differre tempus. *Cic. Hor.*
Diſputare aliquid *Id.*
Dubitare aliquid. *Cic. Virg.*
Durare imperioſius æquor. *Hor.*
Ejulabam fortunas meas. *Appul.*
Serpens ſe emergit. *Cic.*
Eructare cædem bonorum. *Cic.*
Erumpere ſtomachum in aliquem. *Cic.*
Exire tela, vim. *Virg. pro* vitare.
Exhalare crapulam. *Cic.*
Feſtinare viros. *Hor.* fugam. *Virg.*
Funera alicujus flere. *Ovid.*
Garrire libellos. *Hor.*
Gemere plagam acceptam. *Cic.*
Hyemare aquas. *Plin. pro* frigefacere.
Dii illuxere diem. *Plaut.*
Incipere facinus. *Plaut.*
Natura inolevit nobis amorem noſtri. *Gell.*
Inſanio errorem. *Hor.* Inſaniam. *Plaut.*
Inſtare currum. *Plaut.*
Inſuevit pater optimus hoc me. *Hor.*
Jurare morbum Jovem. *Cic.* maria. *Virgil.*
Utrumque lætor. *Cic.*
Latrare aliquem. *Hor.*
Lucere facem alicui. *Plaut.*
Manere aliquem. *Hor. Virg. pro* expectare.
Nihil purpuram moror. *Plaut.*
Muſſitavit timorem. *Appul.*
Nocere aliquem. *Plaut.* Nihil nocere. *Cicer.*
Offendere aliquid. *Cic. pro* pulſare.
Paſcere capellas. *Virg.*
Penetrare Atlantem. *Plin.*
Pergere reliqua. *Cic.*
Perſeverare aliquid. *Cic.*

Plaudere

Plaudere ſibi. *Hor. Cic.*
Pergere & properare. *Cic.*

Querebatur cum Deo quod parum longe viveret. *Cic.*
Remiſit peſtilentia. *Liv.*
Requieſcere in ſella. *Cic.*
Reſultant colles. *Virg.*
Ridere intempeſtive. *Quint.*
Ruit urbs, nox, dies. *Virg.*

Rutilant arma. *Virg.*
Sapit ei palatum. *Cic.*
Spirant auræ. *Virg.*
Siſtere, *ſimpliciter*. *Cic.*
Sonat graviter. *Virg.*
Sufficit animus malis. *Ovid.*
Superabat pecunia. *Cic.*
Superſedeas hoc labore. *Cic.*
Suppeditant ad victum. *Cic.*
Tranſmittere, *abſolute*. *Suet.*
Tardare & commorari. *Cic.*
Tinniunt aures ſonitu. *Catul.*
Trepidat cor. *Cic.*
Variat fortuna. *Liv.*
Vergebat locus ab oppido. *Caſ.*

Plaudere aliquem. *Stat.*
Hoc opus hoc ſtudium parvi propemus & ampli. *Hor.*
Queritur crudelitatem regis. *Juſtin.*
Suum factum. *Caſ.*
Remittere animum. *Cic.*
Requieſcunt ſuos curſus. *Virg.*
Reſultant ſonum. *Appul.*
Ridere riſum, hominem, *&c. Cic. Hor. Virg.*
Ruerem cæteros. *Ter.*
Rutilant capillos cinere. *Val. Max.*
Si recta ſaperet Antonius. *Cic.*
Spirant naribus ignem. *Virg.*
Siſtere gradum. *Virg.*
Nec vox hominem ſonat. *Virg.*
Sufficere animos. *Virg.*
Superare aliquem. *Cic.*
Aliqua ſuperſedenda. *Autor ad Her.*
Suppeditate cibos. *Cic.*
Tranſmittere maria. *Cic.*
Tardare impetum. *Caſ.* negotium. *Cic.*
Ecquid Dolabella tinniat. *Cic.*
Mirantur ac trepidant præſagia. *Aſt.*
Variare vicem. *Cic.*
Venenum vergere. *Lucr.*

Sic & compoſita. Rivulos evergunt. Invergunt vina. *Virg.* Inde etiam paſſivum *vergor*. Vergimur in Senium. *Stat.*

Vertat bene res. *Plaut. Virg.*
Minitari & vociferari palam. *Cic.*
Urit calore. *Cic.*

Vertere terram aratro. *Hor.*
Vociferans talia. *Virg.* aliquid. *Cic.*
Urere aliquem & aliquid. *Cic.*

Quemadmodum autem ex verbis in *o* multa activa uſurpantur paſſive & abſolute; multaque abſoluta accipiuntur active, ſive tranſitivè: Ita ex verbis in *or*, multa paſſiva active ſumuntur, deponentium induendo naturam: multaque item deponentia capiuntur paſſive, utcumque activa terminatio non ſit in uſu.

III. SILVULA VERBORUM PASSIVORUM quæ active ſumuntur.

Affector pro *affecto*. Affectatus eſt regnum. *Curt.*
Avertor, pro *averto*. Quam ſurda miſeros avertitur ore. *Boet.*
Bellor, pro *bello*. Pictis bellantur Amazones armis. *Virg.*
Cenſeor, pro *cenſeo*. Martia cauſa eſt hanc inter comites ſuas. *Ov.* Voluiſti magnum agri modum cenſeri. *Cic.*
Communicor, pro *communico*. Cum quibus ſpem integram communicati eſſe ſint. *Liv.*
Comperior, pro *comperio*. *Sal.*
Conſilior, pro *conſilio as* Conſiliemur amicis. *Hor.* i. e. amicis conſulat.
Copulor, pro *copulo*; ſec. *Priſc.* & *Non.* Adeunt, conſiliunt, copulantur dextras.
Erumpor, pro *erumpo*. Cum vis exacta foras erumpitur. *Lucretius.* *perrumpor*.

Fabri

Fabricor, pro *fabrico*. Capitolii faſtigium neceſſitas fabricata eſt. *Cic.*

Fluctuor, pro *fluctuo*. Utrius populi victoriam maller fluctuatus animo fuerat. *Liv.*

Juratum ſum, pro *juravi*. *Cic.*

Multor, pro *multo*. Rebellantes multatus eſt pœna. *Suet.*

Muneror, pro *munero*. Alexion me opipare muneratus eſt. *Cic.* Sic *remuneror*, pro *remunero*.

Murmuror, pro *murmuro*. *App.*

Nutricor, pro *nutrico*, vel *nutrio*. Mundus omnia nutricatur & continet. *Cic.*

Peragror, pro *peragro*. Peragratus eſt regionem. *Vell.*

Perlinor, pro *perlino*. *App.*

Pignoror, pro *pignero*. *Gell. Non.*

Prævertor, pro *præverto*. *Plaut. Liv. Curt. Tac.* Sed in præterito dicitur tantum *prævertit*.

Punior, pro *punio*. Punitus eſt inimicum. *Cic.*

Quiritor, pro *Quirito*. *Varr.*

Ruminor, pro *rumino*. *Varr.*

Sacrificor, pro *ſacrificio*. *Gell. Var. Non.*

Saturor, pro *ſaturo*. Necdum antiquum ſaturato dolorem. *Virg.* pro cum nondum ſaturaviſſet.

Spectior, pro *ſpecto*. Spectatus eſt ſuem. *Var.*

Suppeditor, pro *ſuppedito*. Quod mihi ſuppeditatus es gratiſſimum eſt. *Cic.*

Uſurpor, pro *uſurpo*. Mulier uſurpata duplex cubile. *Cic.*

Plura citantur apud Voſſ. & Non. Quæ tamen non multum uſitata ſunt.

IV. SILVULA VERBORUM DEPONENTIUM, quæ paſſive accipiuntur.

Abominor. Ante omnia abominati ſemimares. *Liv.* Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus. *Ver. Flac. apud Priſc.*

Adipiſcor. Amitti magis quam adipiſci. *Fab. Max.* Non ætate, verum ingenio adipiſcitur ſapientia. *Plaut.*

Admiror. Turpe eſt propter venuſtatem veſtimentorum admirari. *Canut. ad Priſc.*

Adorior. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Priſc.*

Adulor. Adulati erant ab amicis. *Caſſ.* Ne adulari nos ſinamus. *Cic.* Sed dicitur etiam *a ſtulo*.

Aggredior. Ut à te fictis aggrederer donis. *Cic.* Aggreſſus labor. *Terent. Maur.*

Amplector. Ego me non finam amplecter. *Lucil.* Animam noſtro amplexam in pectore. *Petron.*

Antefor. Impubes non poteſt anteſtari. *Liv.* teſte *Priſc.*

Arbitror. Arbitrata quæſtio. *Gell.* Ex ſcriptis eorum qui veri arbitrantur. *Col. apud Priſc.*

Aſpernor. Qui eſt pauper aſpernatur. *Cic.*

Aſſector. Aſſectari ſe omnes cupiunt. *Enn.*

Aſſequor. Nihil horum inveſtigari, nihil aſſequi poterit. *Cic.*

Auguror. Certæque res augurantur. *L. Caſ. Virg. ipſe activo uſus eſt*. Si quid veri mens augurat.

Blandior. Blanditus labor. *Verrius.*

Cavillor. Lepido ſermone cavillatus, *paſſive*. *App.*

Cohortor. v. *hortor*.

Comitor. Uno comitatus Achate. *Virg.* Jam ſalutantur, jam comitantur. *Juſt.*

Complector. Quo uno maledicto ſcelera omnia complexa eſſe videantur. *Cic.*

Conſequor, & *conſector*. Quæ vix ab omnibus conſequi poſſunt. *Orbil. apud Priſc.* A populo lapidibus conſectari *Laver. apud eundem.*

Conſolor. Cum animum veſtrum erga me video vehementer conſolor. *Q. Metell. apud Gell.*

Conſpicor. Paupertas hæc non ita nutricata ut nunc conſpicatur. *Varr. apud Priſc.*

Criminor. Criminor defendere res Syllanas. *Cic.*

Demolior, & *immolior*. Nuſquam demolitur, nuſquam exoneratur pecunia. *Cur. apud. Priſc.* Immolitum & inædificatum eſt in loca publica. *Liv.*

Deneſtor.

Deteſſor. Bellaque matribus deteſtata. *Horatius.*

Dignor. Cultu quodam & honore diguari. *Cic.*

Dominor. O domus antiqua, heu quam diſpari dominare domino! *Cic.*

Enitor. Enixus puer. *Sever.*

Experior. Virtus experta atque perſpecta. *Cic.*

Fari. Faſti dies ſunt in quibus jus fatur, id eſt, dicitur, *Suet.*

Fateor. Hunc excipere qui publicus eſſe fateatur. *Cic.*

Fruſtror. Fruſtratus à ſpe & devictus, *Feneſt.*

Glorior. Beata vita glorianda & prædicanda eſt. *Cic.*

Hortor. Hortatus eſt in convivio à ſcorto. *Cic.* Conſulem inducunt ſententiam expromere quâ hortaretur Clodius deſpondere Domino. *Tac.*

Imitor. Si natura non ferat ut quædam imitari poſſint. *Cic.* imitata & efficta ſimulacra. *Cic.*

Immolior. v. *molior.*

Inſidior. In legatis inſidiandis, vel in ſervis ſollicitandis, *Cic.*

Interpretor. Ita illud ſomnium interpretatum eſt. *Cic.*

Machinor. Machinata fames. *Sall. apud Priſc.*

Meditor. Meditata ſunt mihi omnia incommoda. *Ter.* Tractantur lenocinia adulteria meditantur. *Min. Fel.*

Metior. Orbe ſi Sol amplior, an pedis unius latitudine metiatur. *Arnob.*

Moderor. Omnes virtutes mediocritate eſſe moderatas. *Cic.*

Modulor. Lingua modeſta & modulata. *Gell.*

Molior. Pompa molichatur *App.* Immolitum & inædificatum eſt in loca publica. *Liv.*

Nanciſcor. Nacta libertate. *App.*

Obliviſcor. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Ordior. Cum fuerint orſa fundamenta. *Colum.*

Oſculor. A pleriſque Grammaticis exemplum ſtatui communis generis ſi let. Ac hoc non temere aliter quæ active reperias. Satius fuiſſet a commodatius afferri exemplum: quæ inter cætera eſt *dignor*: quod apu *Cic. Varr.* & alios ſignificatione p betur activâ.

Paciſcor. Filia pacta alicui. *Tac. Plin. Liv.*

Percontor. Percontatarum pretium.

Periclitor Periclitari omnium jura, ſimilitudines accipiuntur. *Cic.*

Polliceor. Ut aliis ſtatuæ polliceantu *Metell. Numid.*

Populor. Qui nunc populati atque v xati. *Cic.* Sed dicitur etiam popu

Potior. Ne potiretur mali *Ter.* p malo opprimeretur. *Ter.* Potiri ſtium, *pro* capi ab hoſtibus.

Precor Deus precandus eſt mihi.

Sector. Qui vellet ſe à cani ſecta *Varr.*

Stipulor: tam profectus in activâ quam ſivâ ſignificatione, ut monet Priſcianus. Qui ſubjungit, quod tam ac va ſignificatione quam paſſiva, lativo conjungitur, ut *ſtipulor à* pro *interrogo te*, & *interrogor à te.*

Teſtor. Hæc quæ teſtata ſunt & ill ſtria. *Cic.*

Tueor. Quod à ruſticis Romani alebantur & tuebantur. *Varr.*

Tuor. Tutus ab hoſtibus. *Cic.*

Veneror. Curſuſque dabit venerata cundos. *Virg.*

Vereor te dicimus, & *vereor abs te*, eſt, tu me vereris, teſte Gellio.

Ulciſcor. Quicquid ulciſci nequit *Sal.*

Utor. Supellex quæ non utitur. Illa ætas magis ad hæc utenda idonea. *Ter.* Sic *Abutor.* Abuſus omnibus locis.

Ex his cognoſcere eſt quantopere fallantur qui nulla putant ſupereſſe communia, quaſi omnia, cum prius utraque verſum dicerentur, poſtea alteram exuerint ſignificationem. Quippe ex his, quæ adduximus, liquet ta paſſivè prolata eſſe à Cicerone, Varrone, Cælio, & cæteris ejus ævi Scriptoribus: item illis proximi temporis, Marone. Hor. Suet. & aliis. Ejuſmodi, vide in Participiis. Non tamen commune genus diverſum ſtatuendum eſt à Deponenti, cum deponentia eadem ſint, quæ communia ſed communia ſunt, quatenus olim utramque habuerunt ſignificationem, deponentia quæ alteram vel plane, vel pene depoſuerunt. Et ſane, ſi

comm

communia à Deponentibus diverſum conſtituant ordinem. cauſſa eſt ſatis gravis, quod nunc ſignificent actionem, nunc paſſionem: etiam quæ actionis duntaxat ſunt ſignificativa: ut *precor*, *fateor*, diverſi generis erunt ab illis, quæ ſolum notant paſſionem, ut *paſcor*, *naſcor*.

Quare etſi Communia, ſi phyſicum genus attendamus, Deponentium naturam excedant: tamen ubi Grammaticum genus ſpectatur, communia ſub Deponentibus comprehenduntur.

Multa etiam Deponentia eâdem ſignificatione in *o* inveniuntur: ſed plerâque apud Priſcos, pauca etiam apud Claſſicos. Utrorumque hanc Silvulam ſubjecimus.

V. SILVULA DEPONENTIUM

quæ olim in *o* & *or* exibant.

Adulo. Cic. ex vet. Poeta. Val. Max. *Adulor.*

Altercо pro *alterсor.* Scio cum patre altercaſti dudum. *Ter.*

Aſſentio & *aſentior* in uſu erant, ſecundum *Gell. Non.* & *Diom.* Primum ſæpe eſt in Mſſ. & ſecundum in impreſſis.

Amplectо pro *amplector*: ſic & *amplexo* & *amplexor*, ſecundum *Priſc.* & apud *Cic.* Auctoritatem Cenſorum amplexato.

Aucupo pro *aucupor.* Aucupare ex infidiis quid agatur. *Plaut. Aucupans* eſt apud *Cic.*

Auguro pro *auguror.* Præſentit animus & augurat. *Cic.*

Auſpico pro *auſpicor. Priſc. Non. Feſt.*

Cachinno pro *cachinnor. Cic.*

Comito pro *comitor.* Stygias comitavit ad undas. *Ovid.*

Cunctо. Plaut. *cunctor.* Cic.

Depaſco. Si hodie roſidas herbas depaverint. *Plin. depaſcor.* Febris depaſcitur artus. *Virg.*

Digno pro *dignor. Priſc. Diom.*

Ejulo pro *ejulor. Priſc.*

Elucubro & *elucubror.* Epiſtola quam eram elucubratus. *Cic.* Quicquid iſtud eſt quod elucubravimus. *Colum.*

Expergiſco pro *expergiſcor.* Philox. Hygin. Doſith.

Fabrico & *fabricor. Cic.*

Fruſtro pro *fruſtror.* Non fruſtrabo vos milites. *Cæſ.*

Frutico. Colum. Plin. pro *fruticor. Cic.*

Imito pro *imitor. Varr. apud Non.*

Impertio & *impertior. Cic.*

Inſidio pro *inſidior*, apud J. C.

Jurgo pro *jurgor.* Cic. apud Non.

Lacrymo. Ter. Ovid. pro *lacrymor. Cic.*

Lato pro *latur. Priſc.*

Largio pro *largior. Priſc.* ex *Sall. Non.*

Ludifico pro *ludificor. Plautus.*

Luxurio Non. ex *Virg.* Luxurior. *Col. Plin.*

Medico. Medicare ſemina. *Virg.* Sed *medicor.* ſumitur actîve & paſſive.

Mereo pro *mereor.* Quid enim mereas. *Cic. Merui. Virg. Cic.*

Meto, as, Virg. in *Cul. Metor, aris*, magis uſit. Reperitur etiam *caſtra metata* in ſenſu paſſivo. *Liv.*

Miſero & *miſeror.* Sic *miſereo*, & *miſereor*; unde *miſeret* & *miſeretur. miſereſco* & *commiſereſco. Non.* ex *Enn.*

Modero pro *moderor. Non.* Docet moderare animo. *Plaut.*

Molio pro *molior. Priſc.* Sic *demolio.* demolivit tectum. *Varr.*

Munero pro *muneror. Non.*

Opino pro *opinor. Triſc.* & *Neu* ex *Plaut.* & *Cæcil.*

Opitulo pro *opitulor. Non.*

Oſculo pro *oſculor. Titin.* apud *Non.*

Palpo pro *palpor. Juv.*

Partio pro *partior. Non.* ex *Plaut.* & aliis.

Paſco & *paſcor.* ?

Patio pro *patior. Nav.*

Pollico pro *pollicor. Varr.* apud *Non.*

Populo pro *populor.* Formicæ farris acervum cum populant. *Virg.*

Prælio pro *prælior. Enn.*

Reciproco, Liv. reciprocor. Cic.

Reminiſco pro *reminiſcor. S. Aug.*

Reverto pro *revertor.* Si Romam revertiſſet. *Cic.* quod non in uſu eſt, niſi in temporibus à præterito formatis.

Rixo pro *rixor*. *Varr.*
Rumino. Ruminat herbas. *Ruminor. Colum.*
Vage pro *vager*. *Prud.*
Velifico. *Plin.* Unde legitur *velificatus Albos*. Sed usus Cicero *velificor* sed per in sensu activo,
Urino & *urinor*. *Plin.*
Venero pro *veneror*. *Plaut.*
Vocifero & *Vociferor*. *Cic.*

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis leget hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in asu venit aliud ex alio malum?* [1]

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium: *Aut si es dura, nega; fin es non dura, venito.*

Virgil. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabò te, nihil incommodi valetudini tuæ feceris.*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum.*
Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit; præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur; ut,

Si fine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiêre, [2] *luant peccata, nec illos,* —— *Juveris auxilio.*

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur; ut Virgilius,

——*eamus, & in media arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert fieri ne sit, an fiat, an sit facienda; ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est auctor Linacrus. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri; ut, *Utinam aliquando cum loquar.*

1 Futuro Indicativi etiam utimur loco Imperativi; ut, *Tu hæc filebis. Quod superest Ciceronem tuum curabis & amabis ut facis.* Item similia sunt *Non occides, Non furaberis.* Quin Indicativi & Subjunctivi usus sæpe promiscuus esse solet, ut in Gramm. Angl. ostensum est. Unde Sanctius Scioppius omnem modorum distinctionem penitus sustulerunt. 2 Si quorum est dicamus, nec *luant*, nec *luamus* in sequenti exemplo, sunt Imperativi, sed potius modi Subjunctivi; ut in Grammatica Anglicana dictum est.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus; ut, *Expectes eadem à summo, minimoque poeta*; pro *potes expectare*. *Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*; pro *non debes expectare*. *Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare*.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum, & particulam ἂν exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit; ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt 3: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhærèt adverbio cuipiam optandi; ut, *Utinam veniat aliquando tempus*. Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero*; *Ut taceat*; *Cùm cœnavero*.

Infinitivus, 4 qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quàm haberi*.

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut, *Scribo*.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse

3 Cum tres hi modi per omnia conveniant, nulla ratio est cur inter se distinguantur. Nam si particula *utinam*, *cum*, *si*, aliave addita, aut præterita, diversos efficit modos, etiam Indicativus dispesci poterit in modos alios, quia dicimus, *cum amabo*, *si amabo*, &c. Immo hinc efficiatur, in nominibus quoque diversos esse casus ob diversas præpositiones, *à fratre*, *cum fratre*, *coram fratre*, *sine fratre*, &c. Adde, quod in declinando rectius à Subjunctivo removeatur *cum*, quemadmodum in Ablativo melius Præpositio *ab* præteritur. Unus igitur modus est, quo licet etiam optemus, tamen ut ratione primarii usus casibus sex nomen inditum est (Genitivus certe est, licet significet possessionem, & Dativus, quamvis ablatio notetur, & Accus. quamvis indicetur defensio) ita hic quoque modus à potissima significatione, Adjunctivus, sive Conjunctivus dicitur, quia per se non implet sententiam, sed ut plurimum verbo Indicativi modi adjungitur; ut *cum venerit scribam*; sive quia ei rem subjungamus; ut, *scribam, cum venerit*; ubi scriptio subditur adventui. 4 Julius Scaliger Infinitum actu modum esse negat; mirum quod destituatur numeris ac personis. Nam *lator venisse* dixeris de quavis persona, seu de uno, seu pluribus fiat mentio. Resolvitur quoque in alios modos; ut non nisi horum ratione, hoc est potestate, variationem habeat, Exempli gratia, *lator me venisse*, id est, quod venerim; *Horatius Lycorum fere solus legi dignus*, id est, ut legatur.

significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. *Hîc templum Junoni ingens Sidonia Dido Condebat*: Erat enim adhuc in opere.

Perfectum, quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proxime Præteritum exprimitur; ut, *pransus sum*: Alterum quo ulterius Præteritum indicatur; ut, *pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis, pransus fui*, commodè aptève dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ monstratáque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est quod Exactum vocant; ut, *Viden abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur; ut,

Plin. *Ero securior dum legam, flatimque timebo cùm legero.* [1]

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*: Composita: ut; *Calefacio* [2].

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, defendo, offendo 3, aspicio, conspicio 4, adipiscor 5, experior, comperior 6, expedio 7, impedio, deleo 8, imbuo 9, compello, appello 10, incendo, accendo 11, ingruo, congruo 12, infligo 13, instigo 14, impleo, compleo 15, & id genus alia 16.

1 De temporibus vide quæ annotavimus in Grammaticâ Anglicanâ. 2 Componuntur verba vel cum nominibus; ut *belligero* ex *bellum* & *gero*: vel cum verbis; ut, *calefacio* ex *calere* & *facio*: vel cum verbis; ut, *benefacio*; vel cum Præpositionibus; ut, *advenio*. Interdum composita mutant genus vel conjugationem simplicis. Genus: ut, *sacro, sacror*; *sentio, assentior*. Conjugationem vero, *dare, reddere*; *cubare, incumbere*. Quædam genus simul & Conjugationem mutant; ut, *spernere, aspernari*, & similia. 3 A *fendo*, unde & *infensus*. 4 A *specio*, unde *conspicor* & *suspicor*. Potentia primæ conjugationis, & Derivativum *spectoi*: item nomina Derivativa *species, spectrum, specimen*. 5 Simplex *apiscor* reperitur apud Tacitum, formatur *aptus*. 6. A πειράω tento; id enim verisimilius, quam ut sint à *pes*. 7 A *pedio*, unde etiam *prapedio* & *compedio*, & nomen *impedimentum*. Nam hæc omnia potius ab *impes, expes, præpes, compes*; puta à Genitivis, ut *pedis, compedis, compedio*. 8 A *leo* juxta Priscianum: nisi à δηλέω noceo; ex *de* & *oleo*, quod olim *oleo* ab ἔλαιον oleum. 9 Ab ἐμβύω. 10 A *pello*, mæ; nisi sit ab usitato *pello* tertiæ, conjugatione & significatione mutatis. 11 *cando*. Quod si Veteres non dixere, fiunt à *candeo* secundæ, conjugatione ge-

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω. Percello, à κέλλω 17.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Derivativa 18, quæ à Primitiva deducitur: ut, fervesco.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa 19 appellat,) in *sco* desinunt 20: ut, Labasco, calesco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Lucescit, id est, *Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi*: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo*: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur; ut, *Timesco, hisco, conticesco*, id est, *Timeo, hio, taceo* 21.

Frequentativa 22 desinunt in *to, so, xo*, aut *tor*; ut, visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum; ut, Dictito, id est, *frequenter dico*; viso, id est, *eo ad videndum*.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent 23.

Desiderativa 24 finiunt in *urio*; ut, Lecturio, parturio, esurio, cœnaturio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum, studium, atque appetentiam quandam adjiciunt; ut Lecturio, id est, *Legere cupio*: Cœnaturio, id est, *Cupio cœnare*.

genere mutatis. 12 A *gruo*, uti hoc à *gruibus*. Nisi sint corrupta ex *conruo* & *triuo*. 13 A *fligo*, unde etiam *affligo* & *confligo*, sed *profligo* est primæ. Quin & simplici usus Lucretius; & inde *flictus* apud Virgilium. 14 A *stigo*. 15 A *pleo*. 16 Cujusmodi sunt *renideo* à nideo; *conniveo* à *niveo*; unde remansit *nictus* & *nictare*; *allicio illicio* à *lacio*; *obliviscor* à *liviscor*; nisi sit ab *oblino*, cujus præteritum olim fuisse *oblivi* indicant, *oblivio, oblivium*, & adjectivum *oblivius*. Nam Veteres eadem significatione *leo* & *lino* dixere; ut nihil mirum sit si *oblevi*, à *leo* dicamus, quod olim *oblivi* à *lino*. 17 Sic *induo* à δύω, & *exuo* quod ἐκδύω. 18 Verba quæ aliunde originem habent, derivantur communiter, vel à Nominibus, vel Verbis. A Nominibus derivantur duplicia, Imitativa & Denominativa. De Imitativis vide infra: nam hic constituunt 5. speciem Derivativorum. Denominativa dicuntur quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent: ut, *lignor, frumentor, aquor, rusticor*, &c. A verbis derivantur quadruplicia, Inchoativa, Frequentativa, Desiderativa, & Diminutiva. 19 Et recte; neque enim sola inchoatio debet attendi, sed etiam incrementum. Imo interdum posterior solum terminatio habet locum, ut cum ejusmodi Verbo additur incipit, aut cœpit; ut *incipit maturescere, cœpit tumescere*. 20 Vel *scor* si Deponentia fuerint, ut *fruiscor*. 21 Formantur Inchoativa à secunda Persona præsentis, idque in quavis conjugatione, ut *labasco*, à *labas*;

Diminutiva 25, in *lo*, vel *sso*, exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitisso, id est, *parùm ac modicè sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa sunt, quæ imitationem significant; ut, Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hâc formâ non adeò delectati sunt; unde pro Græcisso, Græcor usi sunt; ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi Personæ: Prima, ut Lego: secunda, ut Legis: tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego: pluralis, ut Legimus.

bui; *calesco*, à *calet*. (A *puteo* tamen dicimus *putisco*, *e* in *i* abeunte) *tremisco* à *tremis*; *obdormisco* ab *obdormis*. Hæc etiam analogia attenditur in Deponentibus & Impersonalibus; ut, *frustror* quasi à *frustis*, & *miseresco*, quasi à *miseret*. Sed per syncopen dicitur *hisco* pro *hiasco* ab *hiat*. Quædam Inchoativa etiam à Nominibus formantur, ut *agresco* ab *ager*, *dulcesco* à *dulcis*, *puerasco* à *puer*, *herbesco* ab *herba*, *silvesco* à *silva*, &c. nisi placeat omnia hujusmodi generis venire à verbis inusitatis *agreo*, *dulceo*, *rejuvenero*, *herbeo*, *silveo*. Vulgo deducunt *calvesco* à *calvus*, *canisco* à *canus*, *senesco* à *senex*: at *calveo* est apud Plinium, *caneo* apud Virgilium, *senes* apud Catullum. Hujusmodi quæ sunt Præteritis carent. At quæ à Verbis veniunt habent Præteritum primitivorum, ut *incalesco incalui*. Rarissime tamen in ejusmodi præteritis significatio inchoandi, unde alii inchoativa omnino carere aiunt Præterita. Cæterum sunt quædam in *sco* quæ Inchoativa non sunt; velut omnia illa quæ proprium habent Præteritum, ut *cresco crevi*, etsi sit à *creo*; *pasco pavi*, etsi sit à *paveo*. Par ratio in *suesco*, quod ab obsoleto *suco* unde *suevi*: item in *disco*. Omnia autem Inchoativa sunt tertiæ Conjugationis; ut, *labascere*, *calescere*, *tremiscere*, &c. 22 Quæ & iterativa dicuntur, quia significant frequentem & iteratam actionem. In multis tamen hæc significatio non invenitur; nam *viso* significat simpliciter *eo visum*; & *dormito*, *cavito*, *vendito*, notant *desidero dormire*, *capere*, *vendere*; nisi malis *dormire* esse *paulum*, & *alium dormire*. Quomodo proprie sit diminutivum. Cum igitur multa adhuc non significent frequentem actionem, dicere licet, istiusmodi verborum alia proptie esse frequentativa, quæ assiduum, vel crebrum notent conatum, alia quasi frequentativa, quæ formationem eorum imitentur, non significationem. 23 Formantur hujusmodi Verba à Supino, verso *um* vel *u* in *o* vel in *io*. In *o*, à *tractum*, *tractu*, *tracto*; à *versu*, *verso*; à *natu*, *nato*. Sed quædam mutant *a* in *i*, ut à *clamatu*, *clamito*. Verba in *or* eodem modo formantur; ut *amplexu*, *amplexor*. In *io* vero; ut ab *actum*, *actito*; ab *hæsum*, *hæsito*. Quædam utroque modo formantur; ut à *dictum*, *dicto* & *dictito*; *jactu*, *jacto*, *jactito*. Quædam etiam veniunt à secunda persona Indicativi præsentis; ut ab *ago*, *agis*, *agito*; à *fugis*, *fugito*; à *quaris*, *quarito*. Frequentativa sunt primæ conjugationis, præter *viso* tertiæ. 24 Quæ & meditativa vocantur. Formantur autem à posteriori supino addendo *rio*; ut ab *esu* fit *esurio*. Sunt autem conjugationis quartæ. Ad horum formam quædam à nominibus figuntur; ut *Syllaturio*, Cic. Nec omnia in *rio* seu *urio* exeuntia sunt Desiderativa, nec sola. Non omnia, quia *ligurio* & *scaturio* non sunt hujus loci, quidem non significant desiderium, nec formantur à supino, & producunt *u* ante *urio*, contra quam fit in veris Desiderativis. Nec sola in *rio* sunt Desiderativa, sed quædam etiam in *to*, ut *capto*, hoc est *capere cupio*. 25 Aliqua tamen nativam diminuendi significationem videntur exuisse; ut, *rejicio*

D

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de Conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit, ut hæ Guilielmi Lilii de Præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM VERBORUM I. CONJUGATIONIS Communi Præterito.

As, avi.

AS in præsenti perfectum format in avi;
Ut, no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi.
Deme lavo, lavi: juvo, juvi; nexoque, nexui; *
Et seco, quod secui: neco, quod necui; mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo, cubui: rarò hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; sto, stas, formare steti vult.

* Hypermeter versus plus justo unâ syllabâ constat, sed collidenda cum prima voce sequentis versus id quod omnium commune est.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

Es, ui.

ES in præsenti perfectum format ui *dans,*
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi: videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vultque totondi.

Geo.

L vel R ante geo *si stet,* geo *vertitur in* si;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indeque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo mansi formatur; torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo *fit* vi, *ut ferveo fervi:*

Veo.

Niveo & inde satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vieoque vievi.

Tertia Conjugatio.

Bo. Tertia præteritum formabit ut hîc manifestum.
Bo fit bi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubui dat.

Co. Co fit ci, ut vinco vici: vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Do. Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique,
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepêdi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecîdi.

Cedo. Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi:
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go. Go fit xi. ut jungo junxi: sed r ante go vult si;
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi: cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi, pro cano, panxi.

Ho. Lo. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.
Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam salli format utrumque:
Dat vello velli vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, celli; pello pepulique.

Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi;
Como petit comsi, promo promsi: adjice demo
Quod format demsi, sumo sumsi, premo pressi.

No. No fit vi, sino ceu sivi: temno excipe temsi;
Dat sterno stravi, sperno sprevi, lino livi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano; genui, posui, cecini dant.

Po. Po fit psi, ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.

Quo. Ro. Quo fit qui. ut linquo liqui; coquo demito coxi.
Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
Quod serui melius dat, mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quæro quæsivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,
Formabit sivi: Sed tolle capesso capessi,
Quodque capessivi facit; atque facesso facessi;
Sic viso visi: sed pinso pinsui habebit.

Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi: vult poscо poposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To *fit* ti, *ut verto verti*: *ſed fiſto notetur* — To.
Pro facio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: *ab ecto fit* exi.
Ut flecto flexi: *pecto dat pexui, habetque*
Pexi: *etium necto dat nexui, habet quoque nexi.*
Vo *fit* vi, *ut volvo volvi*: *vivo excipe vixi.* — Vo. Xo. Clo.
Nexo ut nexui habet, ſic texo texui habebit.
Fit cio ci: *ut, facio feci, jacio quoque jeci*;
Antiquum laeio lexi, ſpecio quoque ſpexi.
Fit dio di, *ut, fodio fodi.* Gio, *ceu fugio*, gi. — Dio. Gio. Pio.
Fit pio pi, *ut capio cepi*: *cupio excipe pivi,*
Et rapio rapui. ſapio ſapui atque ſapivi.
Fit rio ri, *ut pario peperi.* Tio ſi, *geminans* ſ, — Rio. Tio.
Ut quatio quaſſi, quod vix reperitur in uſu.
Denique uo *fit* ui, *ut ſtatuo ſtatui*: *pluo pluvi* — Uo.
Format, ſive plui: *ſtruo ſed ſtruxi, fluo fluxi.*

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is, ivi, *ut monſtrat ſcio ſcis tibi ſcivi*: — Is, ivi.
Excipias venio dans veni, cambio campſi,
Raucio rauſi, farcio farſi, ſarcio ſarſi,
Sepio ſepſi, ſentio ſenſi, fulcio fulſi, — Excipe Venio cambio, &c.
Haurio item hauſi, ſancio ſanxi, vincio vinxi;
*Pro ſalto ſalio ſalui, * & amicio amicui dat*:
Parciùs utemur cambivi, haurivi, amicivi, — * Pes Proceleuſmaticus
Sepivi, ſanxivi, ſarcivi, atque ſalvi.

De Compoſitorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem ſimplex ac compoſitivum,
Ut docui edocui monſtrat. Sed ſyllaba ſemper,
Quam ſimplex geminat, compoſito non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
Atque à do, diſco, ſto, poſco, vitè creatis.
A plico compoſitum cum ſub, vel nomine, ut iſta, — Plico.
Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico, & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo ſimplex olui; *tamen inde* — Oleo.
Quodvis compoſitum melius formabit olevi:
Simplicis at formam redolet ſequiturque ſuboletque.
Compoſita à pungo formabunt omnia punxi: — Pungo.
Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.

Natum

Dò. Natum à do, quando eſt inflexio tertia; ut, addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,

&c. Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum Abſcondo, abſcondi. Natum à ſto, ſtas, ſtiti habebit.

Mutantia primam Vocalem in E.

Pario. VErba hæc ſimplicia præſentis præteritique, Si componantur, vocalem primam in e mutant, Damno, lacto, ſacro, fallo, arceo, tracto, fatiſcor, Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo: parioque Cujus nata peri duo comperit & reperit dant: Cætera ſed perui; velut hæc, aperire, operire. A paſco pavi tantùm compoſita notentur Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui, habere, Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam Vocalem in I.

* Poſthabeo ſimplicis formam ſervat. HÆc, * Habeo, lateo, ſalio ſtatuo, cado, lædo, Pango, dans pegi, cano, quæro, cædo excidi, Tango, ego, teneo, taceo, ſapio, rapioque, Si componantur, vocalem primam in i mutant: Emo. Ut, rapio, rapui: eripio: à cano natum Præteritum per ui, ceu concino, concinui dat. Placeo. A placeo ſit diſpliceo: ſed ſimplicis uſum Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant. Pango. Compoſita à pango retinent a quatuor iſta, Depango, oppango, circumpango, atque repango. Maneo. A manco manſi, minui dant quatuor iſta, Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque: Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.

Scalpo, calco, ſalto, claudo, quatio, lavo. Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto, a per u mutant: Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto. Compoſita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt a: Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia primam Vocalem in I, præterquam in Præterito.

Excipitur Coemo. HÆc ſi componas, Ago, emo, ſedeo, rego, frango, Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, ſemper Vocalem primam præſentis in i ſibi mutant, Præteriti nunquam; ceu, frango refringo refregi: A capio incipio incepi. Sed pauca notentur: Namque ſuum ſimplex perago ſequitur, ſatagoque.

Atque

Atque ab ago dego dat degi, cogo coïgi: Ago.
A rego ſic pergo perrexi, vult quoque ſurgo Rego.
Surrexi, mediâ præſentis ſyllabâ adempta.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte: Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficioque.
A lego nata, re, ſe, per, ſub, trans, præeunte, Lego.
Præſentis ſervant vocalem; in cætera mutant:
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi *faciunt; reliqua omnia* legi.

De Simplicium Verborum Supinis.

NUnc ex præterito diſcas formare Supinum.
Si fibi tum *format, ſic namque bibi bibitum fit.* Bi.
Ci fit ctum; *ut, vici victum, teſtatur & ici* Ci.
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit ſum, ut vidi viſum: quædam geminant ſ; Di.
Ut, pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hîc etiam advertas, quòd ſyllaba prima ſupinis,
Quam vult Præteritum geminari, non geminatur:
Idque totondi dans tonſum docet, atque cecîdi
Quod cæſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tentum & tenſum, tutudi tunſum, atque pepédi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.
Gi fit ctum, *ut legi lectum: pegi pepigique* Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.
Li fit ſum; *ut ſalli ſtans pro ſalo condio, ſalſum:* Li.
Dat pepuli pulſum, oculi culſum, atque fefelli
Falſum; dat velli vulſum: tuli habet quoque latum.
Mi, ni, pi, qui, tum *fiunt, velut hîc manifeſtum;* Mi, ni, pi, qui.
Emi emtum, veni ventum, cecini à cano cantum,
Acapio cepi dans captum, à cæpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
Ri fit ſum, *ut verri verſum: peperi excipe partum.* Ri.
Si fit ſum, *ut viſi viſum: tamen* ſ *geminato* Si.
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum.
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Ulſi uſtum, geſſi geſtum; torſi duo, tortum
Et torſum; indulſi indultum indulſumque requirit.
Pſi fit ptum, *ut ſcripſi ſcriptum, campſi excipe cam-* Pſi.
pſum.
Ti fit tum; *à ſto namque ſteti, à ſiſtoque ſtiti fit* Ti.
Præterito commune ſtatum: verti excipe verſum.

Vi

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe pastum;*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Fotavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; à sero sevi
Formes ritè satum; livi linique litum dat;
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe quodvis*
Verbum in uo, *quia semper* ui *formabit in* utum;
Exui ut exutum, à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuique
* Pes proceleusmaticus. *Frictum, miscui item mistum, * ac amicui dat amictum:*
Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
Tentum, consului consultum, alui altum alitumque;
Sic salui saltum, colui occului quoque cultum:
Pinsui habet pistum, rapui raptum; seruique
Quædam mutant ui in sum. *A sero vult sertum; sic texui habet quoque textum.*
Hæ sed ui *mutant in* sum: *nam censeo censum,*
Cellui habet celsum, meto messui habet quoque messum;
Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
Dat patui passum, carui cassum caritumque.

Xi. Xi *fit* ctum, *ut vinxi vinctum: quinque abjiciunt* n:
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.*

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique,
Tundo. *Composita à tunsum, dempta n, tusum; à ruitum fit,*
Ruo Salio. *I mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum:*
Sero. *A sero, quando satum format, compositâ situm dant.*
Hæc, captum, factum, jactum, rapium, a per e mutant;
Et cantum, partum, sparsum, carptum, quoque sartum.

Edo. *Verbum edo, compositum, non estum, sed facit esum:*
Unum duntaxat comedo formabit utrumque,
A nosco tantùm duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo est jam nositum in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, *admittunt ex posteriore supino*
Præteritum, verso u *per* us, *& sum conseciato*

Vel

Vel fui: *ut a lectu, lectus ſum vel fui. At horum*
Nunc eſt deponens, nunc eſt commune notandum:
Nam labor lapſus, patior dat paſſus, & ejus
Nata; ut compatior compaſſus, perpetiorque
Formans perpeſſus: fateor quod faſſus, & indè Patior.
Nata; ut, confiteor confeſſus, diffiteorque Fateor.
Format diffeſſus: gradior dat greſſus, & indè Gradior.
Nata, ut digredior digreſſus. Junge fatiſcor
Feſſus ſum, menſus ſum metior, utor & uſus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orſus;
Nitor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ultus:
Iraſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
Oblivíſcor vult oblitus ſum: fruor optat
Fructus vel fruitus, miſereri junge miſertus. Tuor & tueor.
Vult tuer & tueer non tutus ſed tuitus ſum,
Quamvis & tutum & tuitum ſit utrique ſupinum:
A loquer adde locutus, & à ſequor adde ſecutus;
Experior facit expertus: formare paciſcor
Gaudet pactus ſum, nanciſcor nactus: apiſcor, Apiſcor.
Quod vetus eſt verbum, aptus ſum: unde adipiſcor adeptus.
Junge queror queſtus, proficiſcor junge profectus;
Expergiſcor ſum experrectus: & hæc quoque, commi-
niſcor commentus, naſcor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De Verbis geminum Præteritum habentibus, viz. Activæ & Paſſivæ vocis.

PRæteritum activæ & paſſivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cænatus ſum tibi format,
Juro juravi & juratus, potoque potavi * versus hy-
Et potus, titubo titubavi vel titubatus: permeter.
Sic careo carui & caſſus ſum, prandeo prandi
Et pranſus, pateo patui, & paſſus, placeoque
Dat placui & placitus, ſuëſco ſuevi atque ſuetus:
Veneo pro vendor, venivi venditus & ſum,
Nubo nupſi nuptaque ſum, mereor meritus ſum,
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæſum: adde pudet faciens puduit puditumque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-paſſivorum Præteritis.

NEutro-paſſivum ſic Præteritum tibi format,
Gaudeo gavíſus ſum, fido fiſus, & audeo * versus hy-
Auſus permeter.

Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreo sum mœstus : sed Phocæ nomen habetur.

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco. Erubesco. Lucesco.

QUædam Præteritum verba accipiunt aliundè :
Inceptivum in sco, *stans pro primario, adoptat*
Præteritum ejusdem verbi : vult ergo tepesco
A tepeo tepui, fervesco à ferveo fervi ;
A video cerno vult vidi ; à concutio vult
Præteritum quatio concussi ; à percutioque
Percussi ferio ; à mingo vult meio minxi ;
A sedeo sido vult sedi ; à suffero tollo
Sustuli ; & à fuo sum fui, & à tulo ritè fero tuli :
A sto sisto steti, tantùm pro stare ; furoque
Insanivi, à verbo ejusdem significati :
Sic poscunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

Versus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

Sylvesco. Fruticesco. Sterilesco. Diesco. Desiderativa, ut Micturio, Scripturio, Iturio, Cacaturio.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, nideo : Ad hæc, inceptiva, ut puerasco :
Et passiva, quibus carnêre activa supinis,
Ut metuor, timeor : Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Verba Supinum rarò admittentia.

HÆc rarò aut nunquam retinebunt verba supinum,
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, sugo, lingo, ningo, satagoque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet :
A nuo compositum, ut renuo ; à cado, ut incido ; præter
Occido, quod facit occasum, recidoque recasum :
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et sterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Composita ercitum *habent : Sic à gruo, ut ingruo, natum :*
Et quæcunque in ui *formantur neutra secundæ :*
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, caleo : gaudent hæc namque supino.

De

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Iſtu pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec verſibus apta;
Qui rectis pedibus pleniſque incedere gaudent,
Hiſce ſequens dubitur, quem cernis, ſermo ſolutus.

Aio. Præſens Indicativi, aio, ais, ait. *Plur.* aiunt.
Præteritum Imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.
Præſens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat. *Plur.* Aiamus, aiant. Præſens particip. Aiens.

Auſim. Præſens Optativi, & Subjunctivi, Auſim, auſis, auſit. *Plur.* Auſint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, ſalveto. *Plur.* Salveto, ſalvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infin. Avere

Cedo. Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id eſt, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*.

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *eſſem, eſſes, eſſet*. *Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id eſt, *Futurum eſſe*.

Quæſo. Præſens Indicat. Quæſo. *Plur.* Quæſumus.

Infit. Infit, ſola vox eſt, *Dicit*, ſeu *dixit* ſignificans. *Plu.* Infiunt, id eſt, *Dicunt*.

Inquio. Præſens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plur.* Inquimus, inquiunt.
Præteritum perfectum, Inquiſti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque, *apud Terent.* Inquito, *apud Plaut.*
Præſens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imperat. Vale, valeto. *Plur.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Odi, cœpi, memini, novi. Hæc quatuor ſequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces Præteriti Perfecti & pluſquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à Præterito Indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, niſi quòd Memini in Imperativo *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Nota-

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face; } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

Cum Regulæ Lilianæ de Præteritis & Supinis Verborum, mutilæ satis & imperfectæ, sparsis subinde Annotationibus commode referiri non poterant, novas hasce Verborum tabulas exhibere visum est, quibus omnes in Regulis superius traditis defectus supplentur, quarumque beneficio tum simplicium tum compositorum Præterita & Supina faciliori longe methodo unoque quasi intuitu addisci possunt.

PRIMA CONJUGATIO.

Verba prima Conjugationis habent in Præterito A V I, in Supino A T V M; ui, atum.

AMO, amavi, amatum, amare.
Adamo, avi, atum, are.
CREO 1, creavi, creatum, creare.
Recreo, avi, atum, are.
DAMNO, damnavi, damnatum, are.
Condemno 2, avi, atum, are.
NUNTIO 3, nuntiavi, atum, are.
Pronuntio, avi, atum, are.
COENO, cœnavi, cœnatum 4, are.
MEDITOR 5, meditatus sum, ari.

Excipiuntur.

DO 6, dedi, datum, dare.
Circumdo, circumdedi, datum, dare.
Sic Pessundo, satisdo, venundo. 7
STO, steti, statum, stare.

1 Alia primæ in *eo*, ut *beo, fereo, meo, ealceo, illaqueo, nauseo, enucleo, delineo*, diligenter observari debent, ne cum Verbis secundæ in *eo* confundantur. 2 Eodem modo formantur sequentia composita *a* simplicis in *e* mutato. *Dilecto, illecto, objecto*, à lacto; (nisi potius sint à *delicio, illicio, oblicio*, uti & ipse *lacto* à *lacio.*) Sed *ablacto*, quod vix alibi quam in Sacris Bibliis occurrit, servat vocalem: *Consecro* à *sacro. Contracto, detracto* à *tracto*; sed *pertracto* & *retracto* servant *a. Perpetro, impetro* à *patro. Dejecto, ejecto, injecto, rejecto* à *jacto. Recepto, accepto* à *capio*; uti *incepto, occepto* à *cepto. Anhelo* ab *halo*: Sed *exhalo* retinet *a. Commendo, emendo* à *mando*; sed *amando, pramando* vocalem servant. *Occeno* (quod sæpius apud Plautum occurrit) à *cano. Dejero, pejero* à *juro*; sed reliqua composita servant vocalem. Composita à *calco* & *salto, a* in *u* mutant. 3 Reliqua in *io* sunt tertiæ vel quartæ. 4 A *cænatum* fit Participium *cænatus, qui cænavit*; de quo vide Observationes in Participia. 5 Deponentia primæ permulta sunt: qualia *ampullor, ancillor, apricor, aquor, architector, bacchor, baubor, bubulcitor, caprificor, caussor, caussificor, contechnor, copior, fabricor, frumentor, fruticor, gracor, hospitor, inimicor, juvenor, libidinor, licitor, lucror, manticulor, materior, meridior, muginor, navicular, nicter, oscitor, palor, præstolor, quadruplor, scurror, tubicinor, vador, vereeundor, vinor*; ut usitatiora præteream. 6 Unicum hoc verbum corripit *o* contra naturam primæ conjugationis. 7. Reliqua composita à *Do* sunt tertiæ conjugationis.

Asto,

Aſto, aſtiti, aſſitum, aſtare.
Diſto, diſtiti, *parum uſitat.* diſtare.
Præſto, iti, itum, *vel* atum 1, are.
Sic Conſto, inſto, obſto, reſto, ſubſto.
JUVO, juvi, jutum 2, *parum uſitat.* are.
Adjuvo, adjuvi, tum, are.
LAVO, lavi, lotum, lautum & lavatum 3, are.
Relavo, relavi, relotum, relavare.
POTO, tavi, atum *vel* potum 4, are.
Compoto, avi, atum. *Sic* Perpoto.
Epoto, epotavi, epotum, epotare.
SONO, ſonui 5, ſonitum, ſonare.
Aſſono, ui, itum, are, *&c.*
CUBO, cubui 6, cubitum, cubare.
Accubo, ui, itum, are, *&c.*
DOMO, domui 7, domitum, domare.
Edomo, ui, itum, are. *Sic* Perdomo.
TONO, tonui 8, tonitum, tonare.
Intono, ui, itum, are.
VETO, vetui 9, vetitum, vetare.
CREPO, crepui, crepitum, crepare.
Concrepo, ui, tum, are. *Sic* recrepo.
Increpo, ui, avi *rarius*, itum, are.
Diſcrepo, ui, *ſæpius* avi, itum & atum, are.
MICO, micui 10, *ſine Supino*, micare.
Emico, emicui, (*olim* avi) are.
Intermico, ui, are. *Sic* promico.
Dimico, *aliquando* ui, *ſed ſæpius* avi, atum, are.
PLICO 11, (plicui, itum, & avi, atum) plicare.
Applico, avi, atum, ui, itum, are.
Sic complico, explico, implico.
Duplico, avi, atum, are. *Sic* triplico, multiplico, & cætera cum nomine compoſita.
Item replico & ſupplico.
FRICO, fricui, frictum 12, fricare.
Affrico, ui, ctum, are, *&c.*
SECO, ſecui 13, ſectum, ſecare.
Diſſeco, ui, ctum, are, *&c.*
NECO, necavi, necatum 14, necare.
Eneco, ui, ctum, avi, atum, are.
Interneco, avi, ui, ctum, are.
NEXO 15, *ſine præterito & Supino*.
LABO, *ſine præterito & Supino*, are.

1 A Supinis in *atum* formantur Participia in *rus* multum uſitata. *Facile ſe id præſtaturum.* Cic. ſæpius quam *præſtaturum. Conſtaturæ fides.* Luc. *Extaturæ.* Plin. *Quædam obſtaturos.* Quint. 2 *Iutum*, quod Voſſius extra compoſitionem reperiri negat, occurrit apud Tacitum. *Placuit ſolertia tempora etiam juta.* Et ſi Gronovio fides, in aliis ejuſdem Auctoris locis legi debuit, qui ab imperitis corrupti videntur. 3 *Lavatum* quidem eſt à *lavo*, *as*, primæ: ſed *lavi*, & *lautum*, unde *lotum* ſunt potius à *lavo*, *is* tertiæ, quo inter alios uſi Horatius & Virgilius. Nam à Præterito *lavi* fit regulariter *lavitum*, unde per ſyncopen *lautum*, & *au* in *o* mutato *lotum*, unde *lotium.* 4 *Patum* fit etiam per ſyncopen pro *potatum*, quod in compoſitis uſitat. Dicitur etiam *potui ſum*, ſed diverſo ſenſu, ut inferius dicetur. 5 Olim in uſu erat *ſonavi*, unde *ſonaverint* apud Tert. & *perſonaverit* apud Appul. & *ſonaturum* apud Horatium. 6 *Cubavi* occurrit apud Plinium & Fabium. Et inde *cubatus in fumo* apud eundem Plinium, & *incubata*, & *accubatio*. Quin & notandum, quod compoſita hujus verba, cum *in* aſſumunt, fiunt tertiæ: ut *accumbo*, *accubui*, *accubitum*, *accumbere.* 7 A *domavi*, quod olim in uſu erat, legitur *domaverunt* apud Florum. Inde etiam *domator* pro *domitor* apud Tibullum: *edomator* apud Tertullianum; & *domatio*, non *domitio*. 8 *Tonavi* olim in uſu erat, unde *tonaturus*, & *intonata* apud Horat. 9 *Vetavi* occurrit apud Perſium, pro quo tamen in nonnullis editionibus legitur *notavit.* Rectum quoque eſt *vetatio*, non *vetitio.* 10 *Micaverit* legitur apud Solinum: & *emicaturus* apud Senecam. 11 *Plico* fecit olim *plicui*, *plicitum*, & *plicavi*, *plicatum*; ſed jam vix in uſu eſt, præterquam in temporibus à præſenti formatis. 12 Legitur aliquando in compoſitis *fricatum*: & Ciceronis eſt *refricaturus.* 13 *Secavi* olim in uſu erat, unde *ſecaturus* apud Colum. & *ſecatis* apud Celſum. etſi *ſectio* uſitatius ſit. 14 *Necui*, *nectum* vix extra compoſitionem invenitur. Occurrit quidem apud Ennium, teſte Priſciano, *Hominem necuit protinus*, niſi potius cum Voſſio legendum ſit *nocuit*; nam *noceo* olim accuſativum regebat, ut in Syntaxi dicetur. 15 *Nexui*, *nexum* ſunt à *necto* vel *nexo* tertiæ.

SECUNDA-

SECUNDA CONJUGATIO.

Verba secundæ Conjugationis habent in Præterito UI, *in Supino* ITUM; *ut,*

HABEO, habui, itum, ere.
Posthabeo, ui, itum, ere
Debeo, debui, itum, ere.
Adhibeo, ui, itum, ere. *Sic cæt. comp.*
ARCEO, arcui, (arcitum *parum usit.*) ere.
Coerceo, ui, itum, ere. *Sic* Exerceo.
VEREOR, veritus sum, vereri.

Plurima neutra in ui *secundæ Supinis carent*; *ut* rubeo, horreo, &c. 1 *item Activum* Timeo.

Regularia tamen sunt sequentia.

TACEO, tacui, itum, ere.
Conticeo, ui, *sine Supino. Sic* obticeo, reticeo.
VALEO, valui, valitum, valere.
Convaleo, ui, itum ere. *Sic. cæt. comp.*
PLACEO, placui, itum, ere.
Complaceo, ui, itum, ere; *sic* Perplaceo, beneplaceo.
Displiceo, displicui, itum, ere.
CAREO, carui, caritum 2, carere.
JACEO, ui, itum, (*unde* jaciturus) ere.
PAREO, parui, paritum, parere.
Appareo, ui, itum, ere. *Sic* compareo.
NOCEO, nocui, nocitum, nocere.
DOLEO, dolui, dolitum, dolere.
Condoleo, ui, itum, ere. *Sic* indoleo.
LATEO, latui, latitum, latere.
Deliteo, ui, *sine Supino*, ere.
CALEO, calui, calitum, calere.
Incaleo, ui, itum, ere.
PRÆBEO, ui, itum, ere.
MEREO, merui, meritum, ere.
Dicitur etiam meritus sum.
Sic Emereo *vel* emereor, promereo, *vel* promereor.
LICEO, licui, licitum, licere.
Habet hac vox significationem passivam, & è contra
LICEOR, licitus sum, eri, *habet significationem activam.* &
Polliceor, pollicitus sum, polliceri. 3

Excipiuntur à communi Regulâ Præteritorum & Supinorum desinentia in

B E O.

JUBEO, jussi, jussum, jubere.
Fidejubeo, ssi, ssum, ere.
SORBEO, sorbui, sorptum 4, sorbere.
Absorbeo, ui 5, ptum, ere.
Exsorbeo, ui, ere *Sic* resorbeo.

C E O.

DOCEO, docui, doctum, docere.
Dedoceo, ui, ctum, ere; *sic cæt. comp.*
MISCEO, ui, stum, *& olim* xtum 6, ere.
Admisceo, ui, stum, ere; *sic cæt. comp.*
MULCEO, mulsi, mulsum, (*& mulctum Prisc.*)
Permulceo, si, sum, *& xi, ctum*, ere.
LUCEO, luxi. *sine Supino*, lucere.
Polluceo, xi, ctum 7, ere.
Eluceo, xi, ere; *sic. cæt. comp.*

D E O.

ARDEO 8, arsi, arsum, ardere.

1 Nempe *claro, floreo, palleo, pareo, polleo, rauceo, silco, splendeo, flaueo, albeo, candeo, macro, muceo, sordeo, tumeo*, &c. 2 Addunt aliqui *cassum*, quod nomen est, ut *lassus, fessus*. Itaque non ut *carituras*, sic *cassuras* dicitur. 3 Neutris hisce addi poterant & alia pauca, quorum tamen Supina aut rara sunt aut inusitata. Quod & de nonnullis superius allatis dicendum, nisi quod Participia eorum & verbalia etiamnum remanent. Ut *Valiturus* apud Ovidium. *Prabiturus* apud Colum. *Prabitus* apud Livium. *Trabitor* apud Cic. *Coalitus* Tac. *Faciturus* Stat. *Caliturus* Ovid. *Latiturus* & *latito* Cic. & similia. 4 *Sorpsi* & *sorptum*, (si olim in usu erant) sunt à *sorbo* tertiæ, nempe ut à *scribo* est, *scripsi, scriptum*. 5 *Absorpsit* quidem occurrit apud Lucan. sed ab optimis Grammaticis damnatur. 6 *Mixtum* dixere pro *mistum*, ut *Ulyxes*, pro *Ulysses*. Sane *mistum* potius dici debere, ex libris veteribus & Prisciano etiam videmus. 7 Inde *pollucium*, i, Plin. 8 Sumitur & active & passive.

Exit

Exardeo, si, sum, ere. *Sic* inardeo.
RIDEO, risi, risum, ridere.
Arrideo, si, sum, ere; *sic cat. comp.*
SUADEO, suasi, suasum, suadere.
Persuadeo, si, sum, ere; *sic* dissuadeo.
VIDEO, vidi, visum, videre.
Invideo, di, sum, ere; *sic cat. comp.*
SEDEO, sedi, sessum, sedere.
Supersedeo, di, ssum, ere.
Desideo, ere; *sic* dissideo.
Assideo, edi, essum, ere; *sic cat. comp.*
MORDEO, momordi 1, sum, ere.
Admordeo, di, sum; *sic cat. comp.*
SPONDEO, spopondi 2, sponsum, ere.
Despondeo, despondi 3, sum, ere; *sic* respondeo.
TONDEO, totondi, tonsum, tondere.
Detondeo, detondi 4, tonsum, ere.
PENDEO, pependi pensum, pendere.
Appendeo, appendi, sum, ere.
STRIDEO, stridi, *sine Supino*, ere.
PRANDEO, prandi, pransum, ere.
AUDEO, ausus sum, } more passi-
GAUDEO, gavisus sum, } vorum.
RENIDEO, 5 &
MEDEOR, *carent Præteritis* 6.

G E O.

MULGEO, si, & xi, sum & ctum 7.
Emulgeo, emulsi, emulsum, ere.
INDULGEO, indulsi, indultum, ere.
AUGEO, auxi, auctum, augere.
Adaugeo, adauxi, ctum, ere.
LUGEO, luxi, luctum 8, lugere.
Elugeo, xi, ere, *sic* prolugeo.
TERGEO 9, tersi, tersum, tergere.
Detergeo, si, sum, ere.
FULGEO, fulsi 10, *sine sup.* fulgere.
Affulgeo, si, ere; *sic* effulgeo, *&c.*
ALGEO 11, si, *sine supino*, ere.
TURGEO, tursi, *sine supino*, ere.
URGEO, ursi, *sine supino*, ere.
FRIGEO, frixi, *sine supino*, ere.
Perfrigeo, perfrixi, ere, *sic* refrigeo.

L E O.

DELEO 12, delevi, tum, ere.
FLEO, flevi, fletum, ere.
Defleo, evi, etum, ere; *sic* effleo.
PLEO 13, *non est in usu præterquam in compositis.*
Impleo, implevi, etum, ere; *sic* repleo, compleo, *&c.*
OLEO 14, olui (litum 15) ere.

1 Reduplicatio hæc fieri videtur in imitationem augmenti Græcorum. Unde olim dixerunt *memordi*, *pepugi*, *spepondi*, ut etiamnum *fefelli*, à *fallo*, *peperi* à *pario*, *tetigi* à *tango*, & apud Plaut. *tetuli* à *tollo*. 2 Analogice esset *spospondi*. Sed ob duriorem sonum alterum *s*, quod remanet in *respondi* omittitur. 3 Occurrit *despopondisse* & *despoponderas* apud Plaut. uti & *præmomordi*. 4 Varro usus est *detotonderat*. 5 Quidam ei Præteritum tribuunt, *renidui*, sed absque idoneo auctore. Simplex ejus est *nideo*, sed non est in usu. 6 Sed mutuatur *medeor* præteritum à *medicor*; unde *medicatus*. Nempe ut pro præteritis à *ferio* & *furo* dicimus *percussi* & *insanivi*. 7 Supinum *mulctum* magis usitatum est. 8 *Luxi*, potest etiam venire à *luceo*. Sed supinum *luctum* nullibi reperitur; teste Prisciano, quamvis ab eo sit verbale *luctus*. 9 Pro quo & *tergo* in tertiâ dicitur. 10 A supino tamen est *fulmen*. 11 *Algeo* olim habuisse videtur *alsum*, unde *alsius* apud Cic. *Nihil alsius nihil, amanius*. Et *alsiosius* apud Plinium. 12 *Deleo* venit ab antiquo *leo*, quod reperitur apud Horatium; ut dicetur postea. 13 *Pleo* fit à πλῶ, unde πίμπλημι & πλήθω. 14 Simplex *oleo* varia habuit significata, nam nunc Antiquis notabat *odorem spiro*: nempe ab ἄζω nunc signabat *cresco*, ab *alo*, pro quo *olo*; unde *soboles* & *proles*: aliquando etiam *perdo*, ab ὄλλυμι; unde etiamnum *aboleo*. Composita à priori significatione fere habent *olui* ut apud Plautum *oboluisti allium*. A secundâ fere est *olevi*: ut *adoleverit* apud Maronem. Varronis tamen est *Postquam adoluerit hac juventus*. Et inde supinum *adolitum*, ex quo per syncopen fit *adultum*. Est vero *adolesco* idem quod *accresco*. Nam ut à *creo*, *cresco*, ita ab *oleo* fit *olesco*, unde *adolesco* & inde *adolescens*. 15 Si modo *olitum* uspiam invenitur. Sed antique & *oletum* fecit, unde *exoletus*, *obsoletus*.

Adoleo,

Adoleo 1, *vel* eſco, evi, ultum.
Exoleo, *vel* eſco, evi, etum 2.
Obſoleo, *vel* eſco, evi, tum.
Aboleo, *vel* eſco, evi 3, itum 4.
Oboleo, obolui 5, obolitum.
Inoleo, *ſive* inoleſco, redoleo, ſuboleo, peroleo 6, vix in perfecto apud Claſſicos Scriptores invenias: unde aliis per *evi*, aliis per *ui* 7 rectius efferri videntur.
SOLEO, ſolitus ſum 8, *more paſſivorum*

N E O.

TENEO, tenui, tentum, tenere.
Abſtineo, ui, entum, ere; *ſic* contineo, *&c. præter* attineo, pertineo, *quæ ſupinis carent.*
NEO, nevi, netum, nere.
MANEO, manſi, manſum, ere.
Permaneo, permanſi, ſum, ere.
MINUO, nui, ere, *Lucr.*
Emineo 9, ui ere; *ſic* immineo, *&c.*

Q U E O.

TORQVEO, torſi, tortum, ere.
Contorqueo, ſi, tum, ere; *ſic* detorqueo, *&c.*
LIQUEO, ui *parum uſitat.*
Deliqueo, ui: *ſic* colliqueo.

R E O.

HAEREO, hæſi, hæſum, ere.
Adhæreo, ſi, ſum, ere *ſic* inhæreo, *&c.*
TORREO, torrui, toſtum, ere.
MOEREO, mœſtus 10 ſum, ere.
REOR, ratus ſum, reri.
MISEREOR, miſertus 11 ſum, eri.

* Glabreo, *in præterito & ſupino non occurrit.*

S E O.

CENSEO, cenſui 12, cenſum, ere.
Recenſeo, ui, ſum, ere: *ſic* ſuccenſeo. *Sed* recenſitus 13 *penultimâ longâ remanſit ab Antiquo* recenſire *pro* recenſere.
Denſeo, *caret præterito & ſupino.*

T E O.

PATEO, patui, *abſque ſupino* 14, ere.
FATEOR, faſſus ſum, eri.
Confiteor, confeſſus ſum 3 *ſic* profiteor. *At* Diffiteor *caret præterito.*

V E O.

MOVEO, movi, motum, ere.
Commoveo, vi, tum, ere; *ſic* emoveo.
FOVEO, fovi, fotum 15, ere.
VOVEO, vovi, votum, vovere.
Devoveo, vi, tum, ere.
CAVEO, cavi, cautum, cavere.
FAVEO, favi, fautum, favere.

1 De hoc jam in ſimplici *oleo* vidimus. Hoc vero, & cætera compoſita in *ſco* ſunt tertiæ: ſed hic referuntur, quia ſecundæ ſunt *adoleo*, & cætera in *eo*, à quibus illa in *ſco* ſua capiunt præterita & ſupina. 2 Unde, uti dictum, *exoletus puer*, qui deſiit *oleſcere*, id eſt, *creſcere*. 3 Livius & Tacitus. 4 Plin. Fab. Tac. Gell. Addunt vulgo & *aboletum*, ſed ſine auctore. 5 Plautus ſæpius & Suet. 6 Tutius tamen *inoleui* dixeris cum Gellio. Item *peroleui* cum Lucilio; ſed *inolitum*, *redolitum*, *fabillatum*, *perolitum*, vix leguntur. 7 Per *ui* & *itum*, tutius videntur proferri. 8 *Solas* eſt apud Salluſtium. Quin & obſervat Chariſius verbum hoc carere futuro, quia non poteſt aliquis futuris adeſſe. 9 *Emineo* & alia quæ Deſpauterius formari vult à *mineo*, fiunt ab antiquo *mineo*, quod occurrit apud Lucretium, *Inclinata minent in eandem prodita partem.* Et derivatur à *mina*, quod locum excelſum denotat, unde *mœnia* murorum propugnacula. 10 Niſi *maſtus* potius nomen ſit, ut videtur. 11 Per ſyncopen ex *miſeritus*; quo uſus Terentius. Porro dicitur *miſereor* & *miſeror*, ſed illud ſecundæ eſt, hoc primæ. Etiam conſtructione differunt, ut in Syntaxi dicetur. 12 Ovidio etiam *cenſus ſum*. 13 Videntur tamen & *recenſus* dixiſſe à ſupino *cenſum*; unde ſubſtantivum *recenſus* & *recenſio*. Nempe verbale *recenſio* eſt à *recenſere*. At *recenſitus* eſt ab antiquo *cenſio* pro *cenſeo*. 14 Nam *paſſum* quod ei tribuunt, eſt à *pando*. Sane Cicero ait, *Paſſe velis pervehi*: ut Maro, *Velorum pandimus alas*. Ac ab eadem origine Ennius, *Paſſis palmis*: Virgilius *Crinibus paſſis*. 15 Supina hæc in *tum* videntur fieri per ſyncopen. Ut *fotum* pro *fovitum*, *fautum* pro *favitum*, & *cautum* pro *cavitum*: unde *cavitio* apud Feſtum. Et ut dicimus *cavi*, ita etiam dicitur *catus* apud Hor. & Cic. & *cate* apud Plaut.

PAVEO, pavi, *sine supino*, pavere.
Expaveo, expavi, expavere.
FERVEO, ferbui 1, fervere.
Deferveo, deferbui, ere.
CONNIVEO, ivi, & connixi 2, *sine sup.*
LANGUEO, langui, *sine supino*, ere.
Relangueo, ui, *clarè.*
AVEO, *caret præterito & supino*, ere.

Sic & Flaveo, ceveo, & liveo.

EO purum.

VIEO, vievi, vietum, viere
CIEO, civi 3, citum 4, ciere.
TUEOR, tuitus 5, sum, tueri.
Antiquum clueo *caret præterito & sup.*

TERTIA CONJUGATIO.

Verba tertiæ Conjugationis variè faciunt præterita & supina.

BO.

BIBO, bibi, bibitum, bibere.
Combibo, bi, tum: *sic* ebibo, imbibo.
GLUBO, glubi 6, glubitum, ere.
Deglubo, bi, tum, ere.
SCRIBO, scripsi, scriptum, ere.
Adscribo, psi, tum: *sic* describo, *&c.*
NUBO nupsi 7, nuptum ere.
Obnubo, psi, ptum: *sic* innubo, *&c.*
SCABO, scabi, *absque sup.* scabere.
LAMBO, bi, *absque supino*, ere.
Composita à CUBO, *qua sunt hujus Conjugationis mutato* bo *adsciscunt, quod tamen perdunt in præterito & supino.*
Accumbo 8, cubivi, itum, *sic* discumbo.
LABOR, lapsus, sum, labi.
Delabor, psus sum, *sic* dilabor, *&c.*

CO.

DICO, dixi, dictum, dicere.
Addico, xi, ctum, *sic* edico, *&c.*
DUCO, duxi, ductum, ere.
Abduco, xi, ctum, *sic* Addico.
ICO, ici 9, ictum, icere.
VINCO 10, vici, victum, vincere.
PARCO, peperci, parcitum 11, & parsi, parsum, parcere.
Comparco, comparsi, comparsum.
CRESCO 12, crevi. cretum 13, ere.
Accrescо, evi, escere.
Excrescо, evi, etum, *sic* concrescо, *&c.*
QUIESCO, evi, etum, escere.

1 *Ferveo*, debuit facere *fervui*, ut *moneo, monui*; sed dicitur *ferbui* mutatâ *v* consona in *b*. Dicitur etiam *fervi*, quod est à *fervo* tertiæ; ut, *Sperabam jam defervisse adolescentiam*, Ter. Quo etiam usus Lucilius, *Fervit aqua & fervet*; *fervit nunc fervet ad annum*. Quamvis à Quintiliano parum probatur. 2 *Connixi* Prisciano teste, dixit Turpilius Comicus vetus. *Connivi* usitatius est. 3 *Civi* non est à *cieo*: sed capit hoc à *cio* quartæ, quomodo dicimus *accire*. 4 Penultima in *citum* à *cito* est correpta; at à *cio* quartæ producitur: ut in Prosodia dicetur. 5 Unde *tuitio*. At à *tueor* quod tertiæ est, venit *tutus* & *tutari*. 6 Vossii est *glupsi*, *gluptum*: quia Plauti est *glupta Manat*. 7 Et à *nubor*, *nupta sum*. 8 *Accumbo*, & reliqua ideo habent *m*, quia olim dicebatur *cumbo* pro *cubo* ut etiamnum *jungo* pro *jugo*. 9 Cic *fœdus iciße*. 10 *Vinco* perdit *n*, quia fit ab antiquo *vico* quod ex *vixi*. A *vico* est *vitapota*, Dea quæ dat vincere & potiri. Ab eodem *pervicax*, qui ad victoriam perseverat. 11 *Parcitum* venit à præterito *parcui* quod reperitur apud Nævium: & in quibusdam etiam Plinii editionibus: *Italia parcitum est vetere interdicto Patrum, ut diximus*. Ubi alii legunt, *Parci vetere interdicto Patrum diximus*. Inde tamen venit *parcitas*, quod reperitur apud Senecam. Et à *parsum parsurus* apud Livium. 12 Sequuntur verba in *sco*, quorum aliqua sunt frequentativa, de quibus antea dictum est. Sed ea hic mixtim reliquimus; quia vel origo est parum certa, ut in *cresco*, quod alii à *creo*, alii aliunde deducunt: vel primitiva sunt inusitata; ut *quiesco*, unde *quiesco* & *suesco*, unde *suesco*. *Consuco* autem & Prisicianus agnoscit 13 Unde *cretus* pro *creatus*, & *concretus* pro *coalitus*. Extra eam significationem vix quicquam ab hoc supino legitur. Virgilii quidem est *excretos à maribus agnos*; sed id rarum est.

Acqui-

Acquiesco. evi, etum, escere.
SUESCO, suevi, suetum, escere.
ASSUESCO, evi, etum; *sic* Desuesco.
SCISCO, scivi, scitum, sciscere.
Adscisco, ivi, itum; *sic* concisco, descisco.
NOSCO, novi 1, notum, noscere.
Ignosco 2, vi, tum 3; *sed*,
Agnosco, agnovi, agnitum; *&*,
Cognosco, cognovi, cognitum, ere.
PASCO, pavi, pastum, pascere.
Depasco, avi, stum, ere.
Compesco, ui, *olim* itum; *sic* Dispesco.
Posco, poposci, poscitum 4 *par. usit.*
Deposco, depoposci, ere; *sic* reposco.
Exposco, expoposci, itum, ere.
DISCO, didici, *olim* itum 5, ere.
Addisco, addidici; *sic* edisco, *&c.*
GLISCO, *caret praeterito & supino.*
Inchoativa habent eadem praeterita, ac primitiva; ut
CALESCO calui, calitum, *à* caleo.
TREMISCO, tremui *à* tremo.
OBDORMISCO, ivi, *ab* obdormio 6.
Aut praeteritis carent; ut, hisco, fatisco 7, labasco 8, *&c.*
His adde deducta à nominibus; ut, repuerasco, ditesco, advesperascit, diescit, *& similia* 9.
*Conquinisco 10, *juxta Grammaticos veteres facit* conquexi.
APISCOR 11, aptus sum, apisci. *Tacit.*
Adipiscor, adeptus sum, adipisci.
Indipiscor, indeptus sum, indipisci.
COMMINISCOR 12, entus sum, isci.
EXPERGISCOR, experrectus sum, & expergitus 13, expergisci.
IRASCOR, iratus 14 sum, irasci.
NASCOR 15, natus, sum, nasci.
NANCISCOR, nactus sum nancisci.
OBLIVISCOR, oblitus sum, oblivisci.
PACISCOR, pactus sum, pacisci.
PROFICISCOR, profectus sum, isci.
ULCISCOR, ultus sum, ulcisci.
REMINISCOR 16, *&*
VESCOR, *carent praeteritis.*

D O.

CLAUDO, clausi, clausum, ere.

1 *Novi* praeteritum aliquando idem, quod praesens significat. 2 In hujusmodi compositis *g* est à *gnosco*, quod à γινωσκω, Ac in *ignosco* & *cognosco* perit. Simplici *gnosco* pro *nosco* usus Varro: *Adeste, adeste, quae feramque gnoscite.* 3 Sic *praenosco, praenovi, praenotum.* Unde *praenotio* apud Ciceronem. 4 *Posco* habet *poscitum* juxta Priscianum & alios Grammaticos, sed parum usitatum est. Reperitur tamen *exposcitum caput* apud Senecam. 5 Appuleius à *discitum discitur* usurpat; unde olim supinum habuisse constat. 6 Sic *acesco, adolesco, concupisco, congelasco, conticesco, contremisco, delitesco, exolesco, expallesco, extimesco, horresco, increbesco, indolesco, ingemisco, innotesco, integrasco, macresco, marcesco, maturesco, obdormisco, obmutesco, obstupesco, obsurdesco, scisco*, cum compositis *resipisco, revivisco, tabesco.* 7 Nempe sequitur hoc naturam simplicis *hisco.* Altera compositi pars est *fatim*, à quo & *affatim*, & *fatigo.* 8 Sic *integrasco, mitesco, ignosco, hebesco, lapidesco, liquesco, pinguesco*, atque alia. 9 Ut *agresco, gravesco, herbesco, tenoresco*, &c. 10 *Conquiniscere* est proprie *se in crura dimittere ad modum eorum qui alvum exoneraturi sunt.* Et venit à *conquinire* pro *cunire*, quod est *stercus facere*, inquit Festus, unde etiam *inquinare.* 11 *Apiscor* reperitur adhuc apud Tacit. Lucret. & Nonium, & format *aptus*; sed composita *adipiscor*, *indipiscor* magis usitata sunt. 12 A simplici *miniscor* vel *meniscor*, quod fecit *mentus*, unde verbale *mentio.* Quin & *meniscor* ejusdem est originis ac *memini* & *moneo* pro *meneo*: nempe à μένος, ex quo *mens*, ut à γένος *gens*, à μόρος *mors* 13 *Expergitus* dixere Lucilius & Appuleius, & sic distinguitur à Diomede, ut *expergitus* sit sponte evigilans, *experrectus* vero sit aliunde excitatus. 14 Sed *iratus* videtur potius esse nomen, uti *fretus* & similia. 15 Unde *nascendus. Nasciturus* est apud Porcium Latronem quasi à *nascitum.* 16 *Reminiscor* capit praeteritum à *recordor*; ut *vescor* ab *edo* vel *pascor.* Estque *reminiscor* ejusdem originis ac *comminiscor*; sed ultimum habet locum, quia praeterito destituitur ut *vescor.* Itidem *defetiscor* praeterito caret; nam *defessus* est nomen, ut *fessus, lassus.* Estque *defetiscor* à *fatiscor*, hoc à *fatisco*, quod fit, uti dictum, ex *fatim hisco.*

Compo

Composita ejus veniunt potius à CLUDO, *quod & ipsum in usu est apud quosdam Auctores.*

Excludo, excluſi, ſum, *ſic* includo, *&c.*

PLAUDO, plauſi, ſum, ere.

Applaudo; complaudo *vel* odo, ſi, ſum,

Explaudo *vel* odo, ſi, ſum, re.

RADO, raſi, raſum, radere.

Abrado, ſi, ſum, ere; *ſic* corrado, *&c.*

VADO, vaſi 1, vaſum, vadere.

Evado, ſi, ſum, ere; *ſic* invado, *&c.*

LAEDO, læſi, læſum, ere.

Allido, alliſi, ſum; *ſic* collido, *&c.* 2

LUDO, luſi, luſum, ere

Abludo, ſi, ſum; *ſic* eludo, *&c.*

RODO, roſi roſum; rodere.

Arrodo, ſi, ſum; *ſic* corrodo.

TRUDO, truſi, truſum, ere.

Detrudo, ſi, ſum; *ſic* extrudo, *&c.*

DIVIDO, diviſi diviſum, ere.

CEDO, ceſſi, ceſſum, ere.

Abſcedo, ſſi, ſum; *ſic* concedo, *&c.*

EDO, edi, eſum, edere.

Ambedo, edi, eſum; *ſic* exedo.

Comedo, edi, eſum & eſtum 3

CUDO, cudi, cuſum, ere

Excudo, di, ſum; *ſic* incudo, *&c.*

RUDO, rudi 4, *ſine ſupino* ere.

SIDO, ſidi 5 *ſine ſupino*, ere.

Compoſita habent præteritum & ſupinum à ſedeo.

Aſſido, ſedi, eſſum; *ſic* conſido, *&c.*

MANDO, mandi, manſum, ere.

SCANDO, ſcandi, ſcanſum, ere.

Aſcendo, di, ſum; *ſic* conſcendo, *&c.*

PREHENDO, *vel* prendo, di, ſum.

Apprehendo, di, ſum; *ſic* comprehendo.

CANDO, *non eſt in uſu extra compoſ.*

Accendo, di, ſum; *ſic* incendo, *&c.*

FENDO, *non legitur extra compoſ.*

Defendo, di, ſum; *ſic* offendo.

FUNDO, fudi, fuſum ere.

Confundo, udi, ſum; *ſic* effundo, *&c.*

FINDO, fidi, fiſſum 6, ere.

Diffindo, diffidi, diffiſſum, ere.

SCINDO, ſcidi, ſciſſum, ere.

Abſcindo, ſcidi, ſſum; *ſic* conſcindo, *&c.*

PANDO, di, paſſum 7 & panſum, ere.

Diſpando, di, anſum & aſſum, *ſic* expando, *&c.*

CADO, cecidi, caſum, cadere.

OCCIDO, occidi, occaſum *ſic* incido, recido 8, *cætera compoſita carent ſupinis.*

CAEDO, cecidi cæſum, cædere.

Occîdo, occidi, occiſum; *ſic* abſcido.

PEDO, pepêdi, peditum 9 ere.

Oppêdo, oppêdi oppedere.

PENDO, pependi 10, penſum, pendere.

Appendo, appendi, ſum; *ſic* impendo, *&c.*

TENDO, tetendi, (*& olim* tendi) tenſum & tentum, tendere.

Attendo, attendi, ſum, tum 11; *ſic* contendo, *&c.*

1 Præteritum & ſupinum vix extra compoſitionem inveniuntur. *Vaſit* tamen eſt apud Tertul. & apud Martialem juxta Editionem Aldi, *Et breve vaſit opus*, ubi alii legunt *raſit*. 2 At *Illaſum* eſt nomen, quia *illado* non dicitur. 3 *Comeſtum* probari poteſt ex Salluſtio, *comeſto patrimonio*, ſed *comeſum* melius eſt. 4 Appuleius dixit *rudivi*, ab antiquo *rudio*, unde *rudimus* ut *grunnimus*. 5 *Sidi* eſt apud Columellam. *Patiemurque picem conſidere, & cum ſideris*, &c. 6 Sic *frendo, frendi, freſum*; unde *faba freſta*. 7 De *paſſum* diximus in *pateo*. A *panſum* apud Plinium eſt *Expanſa rætia*. 8 Inde *recaſurum* apud Cic. *Id ego puto, ut multa ejuſmodi, ad nihilum recaſurum.* 9 Inde *peditus* apud Catullum & Chariſium, ut *crepitus* à *crepitum*. 10 Plurima ex his reperiuntur etiam ſine reduplicatione, *Vectigal quod regi pendiſſent.* Liv. *Noſtro tendiſſi retia lecto.* Proper. Pro quo nonnulli male legunt *tetiſti*. Et Senecæ eſt, *Et qua plena rates carbaſa tenderant.* 11 In pleriſque compoſitis ſupinum *tentum* uſitatius eſt, ut *contentus* quatenus opponitur remiſſo, *diſtentus, obtentus, prætentus, protentus.* Contra *oſtenſum* uſitatius eſt quam *oſtentum*, quo Veteres uſi: unde remanſit *oſtentare*, atque etiam nomen *oſtentum*. Porro *oſtendo* componitur ab *ob* & *tendo*, ut *aſperto* ab *ab* & *porto*; vel mutato *b* in *ſ*; vel potius quomodo Veteres dixere *obſ* pro *ob* ut *abſ* pro *ab*: Unde adhuc *obſcænus* à *cænum*, *obſcurus* à *cura*, &c.

TUNDO 1, *olim* tutudi, tunſum.
Ab Antiquo hoc præterito compoſita habent tudi, *& in ſupino* tuſum.
Contundo, uſum, undere.
Sic obtundo, retundo.
Verbum DO; das, eſt prima; ſed pleraque ex compoſitis ejus tertia, & faciunt DIDI in præterito, & DITUM in ſupino.
Addo, addidi, additum, addere. *Sic*
Condo, condidi, itum, *&c. Sed*
Abſcondo, abſcondi 2, ditum, ere.
FIDO, fiſus ſum; *more paſſivorum.*
Confido, confiſus ſum 3: *ſic* diffido.

G O.

MERGO, merſi, merſum, ere.
Demergo, ſi, ſum; *ſic* emergo, *&c.*
SPARGO, ſparſi, ſparſum, ere.
Aſpergo, ſi, ſum; *ſic* conſpergo, *&c.*
VERGO 4, *caret præter. & ſup.* ere.
Devergo, devergere.
FIGO 5, xi, xum, *& quandoque* fictum.
Affigo, xi, xum; *ſic* configo, *&c.*
FRIGO, xi, xum, *&* frictum.
REGO, rexi, rectum, ere.
Arrigo, rexi, ctum; *ſic* dirigo, *&c.*
SURGO 6, ſurrexi, ſurrectum, ere.
Aſſurgo, aſſurrexi, ctum; *ſic* conſurgo.
PERGO, perrexi, rectum, ere.
SUGO, ſuxi, ſuctum 7, ſugere.
FLIGO 8, *non eſt in uſu.*
Affligo, xi, ctum; *ſic* confligo, *&c.*
TEGO, texi, tectum, tegere.
Detego, xi, ctum; *ſic* contego, &
STRINGO, nxi, ictum, ere
Adſtringo, xi, ctum; *ſic* conſtringo, &
FINGO, finxi, fictum, fingere.
Affingo, xi, ctum; *ſic* confingo, &
MINGO *obſoletum eſt, pro quo dic*
MEIO, minxi 9, mictum, ere.
Ago, egi, actum, agere.
Perago, peregi, peractum, ere.
Cogo, coegi, coactum, cogere.
Dego, degi, *abſque ſupino*, degere.
Prodigo 10, egi, ere, *&* ſatago, egi,
Abigo, egi, actum; *ſic* adigo, *&c.*
AMBIGO 11, *caret præter & ſup.* ere.
FRANGO, fregi 12, fractum, frange
Confringo, egi, actum; *ſic* affring
LEGO, legi, lectum, legere.
Allego, egi, ctum; *ſic* prælego rele
Colligo, egi, ectum; *ſic* deligo, eli
ſeligo 1 *At*
Diligo, dilexi, dilectum, ere.
Negligo, neglexi, neglectum, ere.
Intelligo, intellexi, ectum, ere 13

1 Veteres dixerunt *tudo* pro *tundo*; unde *tudito* frequentativum ap Enn. & Lucr. & nomen *tudes*. Ab hoc, antiquum præteritum *tutudi*, qu Char. & Priſc. dant *tundi*. Diomedes dat etiam *tunſi*, ſed neutrum occurrit aliquo idoneo Auctore. Dari ſupinum *tunſum* argumento eſt participium *tu ſus*. *Tunſis gemit area frugibus*. Virg. 2 Olim etiam dixerunt *abſcond* juxta Priſcianum. Supinum *abſconditum* occurrit apud Ciceronem, uti & *a ſconditus* & *abſcondite*. Quin & olim in uſu *abſconſum*, unde *abſconſio* apud Pl nium, *abſconſor* apud Jul. Firm. Et *abſconſe* pro λαθρα apud Veteres Glo 3 *Confidi* reperitur apud Livium. 4 *Vergo* habet *verſi*, *verſum* juxta R. Step *verxi* juxta Diomedem; ſed ſine auctoritate probati Auctoris. 5 *Figo* habet e am *fictum*, juxta Diomedem; *ſagittis confictus* Scaur. & Giffanius in Ind ſuo idem probat auctoritate Cic. & Varr. Obſervat etiam Scipio Gentilis Ca ſtratum ita locutum eſſe, *Si quando navis vel inficta vel fracta*. 6 *Surgo* non d bium quin ſit à *rego*. Nam etſi more neutrorum ſumatur; tamen proprie no *ſurrego me*. Itaque *ſurgo* & *ſurrigo* idem habent præteritum & ſupinum; un *ſurrecta cornua* apud Columellam, & *ſurrecto mucrone* apud Livium. *Pergo* a *rego* ſit dubitatur. Volunt eſſe à *Perago*. Sed ab eo eſſet *peregi*. 7 Unde *ſu* apud Plinium. 8 Ab inuſitato *fligo* eſt *flictus* apud Maronem & alios. 9 Dio des adfert & *mixi* vel *meii*. 10 A *prodigo* quidem eſt *prodegeris* apud Plaut. *ſategi* vix invenitur; licet & hoc agnoſcat Saturnius. 11 *Ambigo* venit ab & *ago* interjecto *b*, ut in *amburo* & *comburo*, ab *am* & *uro*. Quin & *am* ſit à Gr ἀμφὶ, quo ipſo uſus Cato. *Am terminum* pro *circa terminum*. 12 A *frago*, un *fragilis*. At *frago* à Dorico ſive Æolico, ῥάγω pro ῥήγω, ſive ῥηγνύω. 13 H imitantur Græcum futurum λέξω, ſive præteritum paſſivum λέλεγμ Olim etiam duo poſteriora habebant *egi*. *Intellegi* Ulp. *Neglegi* Priſc. & Diom

TANG

TANGO, tetigi 1, tactum, tangere.
Attingo, attigi, attactum; *ſic* contingo, pertingo.
PAGO *antiquum*, pepigi 2, pactum.
PANGO, panxi, (*olim* pegi 3) pactum.
Circumpango, panxi, pactum, *ſic* depango, repango.
Compingo, compegi, compactum, *ſic* impingo, ſuppingo.
PLANGO, xi, planctum, ere.
ANGO, anxi 4, &
CLANGO, clanxi, *ſine ſupinis.*
CINGO, xi, cinctum, ere.
Accingo, xi, nctum, *ſic* præcingo.
TINGO, tinxi, tinctum, ere.
Intingo, xi, nctum, ere.
LINGO, xi, nctum, ere.
Pellingo 5, xi, nctum, ere.
UNGUO, *vel* ungo, unxi, (*olim* ungui) unctum, ere.
Exungo, xi, nctum, ere.
Inungo, xi, nctum, *ſic* perungo.
JUNGO, xi, nctum, ere.
Adjungo, xi, nctum, *ſic* disjungo, &c.
MUNGO, xi, nctum, *parum uſit.*
Emungo, xi, unctum, ere.
STINGUO, *exolevit.*
Diſtinguo, xi, nctum, *ſic* exſtinguo, præſtinguo, reſtinguo.
NINGO, xi, *ſine ſupino*, ere.
PUNGO, xi, *parum uſit. extra compoſitionem*, pupugi, punctum, ere.
Repungo, repupugi, & repunxi, repunctum.
Compungo, nxi, nctum, *ſic* diſpungo, repungo.
FUNGOR, functus ſum, fungi.
Defungor, defunctus ſum, defungi.
RINGOR 6, *caret præterito*, ringi.

H O.

VEHO, xi, ctum, ere.
Adveho, advexi, ctum, *ſic* conveho.
TRAHO, xi, ctum, ere.
Abſtraho, xi, ctum, *ſic* contraho, &c.

L O.

COLO, colui, cultum 7, colere.
Incolo, ui, ultum, *ſic* accolo, &c.
CONSULO, ui, conſultum, ere.
OCCULO, ui, occultum, ere.
MOLO, molui, molitum, molere.
Emolo, emolui, emolitum, ere.
ALO, alui, alitum, & altum 8 *minus uſit.*
VOLO, volui 9, velle.
Nolo, nolui, nolle.
Malo, malui, malle.
CELLO 10, *fecit olim* cellui, celſum.
Sed exolevit. Inde tamen compoſita ſequentia.
Antecello, antecellui, *ſine ſupino*, ere.
Excello, excellui, excelſum, ere.
Præcello, præcellui, præcelſum, ere.
Percello, perculi, perculſum, ere.
Recello, *ſine prater. & ſup.* Liv. App.
FALLO, fefelli, falſum, fallere.
Refello, refelli, *ſine ſup.* ere.
PELLO, pepuli, pulſum, pellere.
Appello, appuli, appulſum, *ſic* expello, &c.

1 Ab antiquo *tago*; unde *tagax*. 2 *Pepigi*, venit ab antiquo *pago*, ut *etcidi* à *cado*, nempe à Dorico πεπαγω pro πεπηγω. 3 *Pegi* fit à *pango*, ut *fregi* à *frango*. *Tonſillam pegi lævo in littore.* Pacuv. apud Priſc. Uſus quoque Cicero, ut teſtatur Turnebus. *Requiro placere terminos quos Socrates pegerit.* Ubi *pegerit* nihil aliud eſt quam *panxerit*. At *pepigerit* aliud fuerit: *pepigi* enim non à *pango* eſt, ſed à *pago*, pro quo poſteriores dixere *paciſcor*. 4 Ab *ango* Priſcianus format ſupinum *anctum*. Diomedes vero *anxum*. Pro Priſciano ſunt gloſſæ veteres, ubi legas *anctli*, ἀγχόμενοι. Sed neutrum apud Claſſicos facile reperies. Imo nec illud liquet an *angor* in Præterito faciat *anxi*, quod ſcribit Diomedes. Nam videtur hoc eſſe nomen. Interim non dubium quin ab *anxum* ſit *anxius* & *anxietas*. 5 *Pellingo* vix reperitur apud Veteres. Sed *pollinxi* & *pollinctor* eſt apud Plautum & alios. 6 Antique & *ringo* dixere, unde verbale *rictus*. 7 Per ſyncopen hoc ex *colitum*; ut ſequentia *conſultum*, *occultum*, *altum*, ex *conſulitum*, *occulitum*, *alitum*. 8 Ab illo *alimentum*; ab hoc *altor*, *altrix*, *altilis*. 9 Ab inuſitato ſupino *volitum* eſt *volitus*, & inde per ſyncopen *voltus* ſeu *vultus*; ut à *colitum*, *cultum*, *vultus*. 10 *Cello* venit à Græco κελλω moveo. Ex compoſitis ejus *antecello* caret ſupinis, *Excello* & *præcello* ſupinum habere videntur, quia ab iis fiunt

excelſus & *præcelſus*; quæ tamen Adjectiva potius ſunt, quam ſupina aut participia. Dicitur etiam *excelleo*, *effice ut excelleas*. Cic. Unde cenſet Priſcianus eſſe *excellui*, ut à *calco* eſt *calui*; at ab *excello* eſſe *exculi*, ut à *percello* *perculi*; niſi dicas fieri per ſyncopen pro *percellui*. Aiunt & dici *percuſi*, unde ſit *percuſſum*; ſed loci pro eo adducti corrupte legi videntur, ſiquidem in melioribus omnibus ſit *percuſit*. Porro *perculi* & *percuſſum* fiunt e in *u* mutato. ut *pepuli*, *pulſum*, à *pello*. Dicitur etiam *procello* *procului*, Plin. Jun. quod idem eſt ac *percello*, ſed minus uſitatum. Inde tamen *procella*.

VELLO, velli, *magis uſitat.* vulſi 1, vulſum, vellere.
Avello, avelli, avulſum; *ſic* divello, evello; *ſed* revello *facit etiam* revulſi.
SALLO 2, ſalli 3, ſalſum, ſallere.
TOLLO 4, ſuſtuli, ſublatum, à ſuſtollo; *ſic* Extollo, extuli, elatum. Attollo *tamen caret præterito* 5 *& ſupino.*

M O.

COMO, comſi 6, comtum, comere.
PROMO, promſi, promtum, ere.
Depromo, li, tum; *ſic* expromo.
SUMO, ſumſi, ſumtum, ere.
Aſſumo, pſi, tum; *ſic* conſumo, *&c.*
DEMO, demſi, demtum, ere.
EMO, emi, emtum, emere.
Adimo, ademi, ademtum; *ſic* dirimo, *&c.*
FREMO, fremui, fremitum, ere.
Infremo, ui, itum, ere.
GEMO, gemui, gemitum, ere.
Ingemo, ingemui, ingemitum, ere.
TREMO, tremui, *ſine ſupino*, ere.
PREMO, preſſi, preſſum, ere.
Comprimo, ceſſi, ſum; *ſic* deprimo, *&c.*

N O.

SPERNO, ſprevi, ſpretum, ere.
Deſperno, evi, etum, ere.
STERNO ſtravi, ſtratum, ere.
Proſterno, avi, atum; *ſic* conſterno 7. *&c.*
SINO ſivi 8, ſitum, ſinere.
Deſino, deſivi, *& per ſync.* deſii, itum.
LINO 9, lini, livi, *vel* levi, litum.
Allino, allini, allivi, allevi, allitum, allinere; *ſic* reline, *&c.*
CERNO 10, crevi, cretum, cernere.
Decerno, evi, etum; *ſic* ſecerno, diſcerno.

1 *Vulſi* negat dici Servius: ſed uſi eo Laberius, Lucanus, Gellius. Etiam in pleriſque Codicibus Ovidii eſt, *Aurea Phryxeæ terga revulſit ovis.* Sed Cicero ſemper dixit *revelli.* 2 Dicitur etiam *ſallo*, *ſalivi*, *ſalitum*, quarta. Item *ſallio* ejuſdem. 3 Præteritum hoc regulare eſt: ſed vix reperitur apud Veteres. *Sale ſalſurus* dixit Mummius apud Priſcianum. 4 *Tollo* habuit olim *tuli* vel *tetuli*, quod reperitur apud Plautum, Terentium, Carullum, & alios. Videtur tamen fieri potius à *tolo* pro *toleo*; nam *tollo* facere debuit *tetulli*, ut à *fallo fefelli*. Olim etiam dixiſſe videntur *tolli*, unde *toliſſe* apud Ulpianum referente Scaligero. 5 Nam *attuli* & *alatum*, quæ inde formantur, *affero* ſibi vindicavit: cum non attollendi ſive elevandi, ſed apportandi habeant ſignificationem. 6 Priſcianus ſcribit *compſi*, *comptum*, &c. Sed Terentius Scaurus lib. de Orthographiâ omittit *p*. Uti & Victorinus facit. Legitur quidem crebro in vet. lib. & lapidibus, ſed vitioſe. Nec enim vel *p*, vel *b*, eſt in præſenti: contra quam fit in *ſcribo*, *ſcriptum*, *ſerpo*, *ſerptum*, & ſimilibus. 7 Compoſitum *conſterno*, nunc primæ eſt, nunc tertiæ: primæ cum animi perturbationem notat: tertiæ quando corpori tribuitur. 8 *Sino* interdum & *ſini* facit; conſonâ præſentis ſervatâ. 9 *Lino* facit in ſupino *litum*. *Et paribus lita corpora geſtis.* Virg. De præterito ejus non convenit. Apud Collumellam *livi* legitur. Apud Quintilianum *lini*: *Mariti tui cruore parietem liniſti.* Apud Varronem *linui*: *Cum oblinueris vaſa.* Tamen nullum vulgo ex his præteritis probant præter *levi*. Unde *relevi* apud Terentium. Sed alii malunt eſſe à *releo*, quod ejuſdem erit Originis ac *deleo*. At *liuvi* vel *linii*, *linitum*; ſunt à *linio*, quod eſt quarta. 10 *Cerno* tum tantum *crevi* & *cretum* facit, cum ſermo eſt de adeundâ hæreditate. Verum in videndi ſignificatione vix præteritum ac ſupinum ejus reperias.

TEMNO, temsi 1, temtum, temnere.
Contemno, contemsi, tum, ere.
GIGNO, genui 2, genitum, gignere.
Progigno, enui, itum, ere.
PONO, posui 3, positum, ponere.
Compono, ui, itum : *sic* appono, *&c.*
CANO, cecini, cantum, canere.
Occino 4, occinui, occentum ; *sic* concino, *&c.*

P O.

CARPO, carpsi, carptum, carpere.
Decerpo, psi, ptum, *ere* ; *sic* discerpo, excerpo.
SERPO, serpsi, serptum, ere.
Inserpo, inserpsi, inserptum, ere.
REPO, repsi, reptum, repere.
Obrepo, obrepsi, obreptum, ere ; *sic* inrepo, subrepo.
CLEPO clepsi, (*olim*) clepi) clepere.
SCALPO, scalpsi, scalptum, ere.
Exscalpo, excalpsi, ptum, ere.
SCULPO, sculpsi, sculptum, ere.
Exsculpo, psi, ptum : *sic* insculpo.
RUMPO, rupi, ruptum, rumpere.
Abrumpo, upi, ptum *sic* corrumpo, *&c.*
STREPO, strepui, strepitum, ere.
Obstrepo, obstrepui, obstrepitum, ere; *sic* constrepo, perstrepo.

Q V O.

COQUO, coxi, coctum, coquere.
Concoquo, xi, ctum, ere ; *sic* decoquo, excoquo.
LINQUO, liqui, linquere.
Relinquo, reliqui, relictum, ere ; *sic* delinquo, derelinquo.
LOQUOR, locutus sum, loqui.
Alloquor, allocutus sum, *sic* colloquor, *&c.*
SEQUOR, secutus sum, sequi.
Assequor, utus sum *sic* consequor, *&c.*
Liquor *caret praterito 5.*

R O.

TERO, trivi 6, tritum, terere.
Attero, attrivi, itum : *sic* contero, *&c.*
QUÆRO, quæsivi, quæsitum, ere.
Acquiro, acquisivi, acquisitum, ere, *sic* conquiro, *&c.*
SERO 7, sevi, satum, serere.
Assero, assevi, assitum, *sic* consero, inssero; *& reliqua qua seminandi significationem habent. Qua vero aliam, nempe ordinandi, obtinent, faciunt* ui *&* ertum : *ut,*
Assero, asserui, assertum. *sic* consero, desero, insero, *&c.*
GERO, gessi, gestum, gerere.
Aggero, ssi, stum, *sic* congero, *&c.*
VERRO 8, verri, versum, ere.
URO, ussi, ustum, urere.
Aduro, adussi, adustum, *sic* comburo, *&c.*

1 Præteritum *temsi*, & *temtum* haud facile extra compositionem invenias. Apud Senecam tamen est verbale *temtor*. 2 A *geno*, quo Cato, Varro, Censorinus & alii utuntur. 3 *Pono* fecit olim *posivi*. Plaut. *depositi*. Catull. 4 Veteres dixere *occano* vocali simplicis servata. *Occanere cornua*. Tac. Similiter *recano* dicebant pro *recino*. Porro *cano* olim etiam *canui* fecit. Item compositum ejus *occano, occanui*. *Cornicines occanuerunt*. Sall. apud Prisc. Similiter *consisti* pro *constiti* dixerunt, & *premi* pro *pressi*, *attrui* pro *attrivi*, &c. 5 A *liquefacio* mutuatur *liquefactus sum*. 6 *Tero* fecit olim *terui*. Quo usus Plautus. *Prinsquam terneruni*. Nam ita legitur in optimis Manuscriptis. Similiter dixit Tibullus, *Aut operi insuetas attenuisse manus*. Apud Tacitum quoque in optimo illo Vaticano, teste Lipsio, scriptum est, *Mox attenuis epibus* : Sed jam non est in usu. 7 Quemadmodum à *tero* fuit *terui*, sic à *sero* non *sevi* tantum, sed & *serui* dixere. Usus hoc Ennius Prisciano teste. Atque hoc remansit in compositis quando translate sumuntur : ut, *inserui, asserui, conserui, deserui, disserui, exserui*, &c. Nam proprie *desérere* est, à satione decedere ; *insérere* semina inspergere ; *dissérere*, semina in diversas areolas spargere : & sic in cæteris. Fortasse tamen verius dixeris, olim duplex fuisse *sero*, unum ab σπείρω, hoc est, *ordino* : alterum à σπείρω seu σπέρω, id est, *sero* ut extrito : ac priori significatione fecisse *serui*, *sertum* : posteriori autem *sevi, satum*. 8 *Verro* (inquit Priscianus) secundum Servium *versi* facit ; secundum Charisium *verri*, quod & usus comprobat. Su-

pinum ejus *versum* est apud Ciceronem & Catonem. Fortasse etiam *verritum* pro *versum* dixere; nam verbale *converritor* est apud Appuleium.

CURRO, cucurri 1, cursum, ere.
Decurro, decucurri, & decurri, decursum, *sic* excurro, præcurro, procurro, accurro.
Alia nunquam aut raro geminant; ut, Occurro, occurri, occursum; *sic* discurro incurro, recurro, succurro, transcurro, circumcurro, concurro.
FERO, tuli, latum, ferre.
Affero *vel* adfero, attuli, allatum; *sic* aufero, *&c. Sed* suffero 2 *pro* patior, *caret præterito & supino.*
FURO 3, *caret præterito* 4 *& supino.*
QUEROR, questus sum, queri.
Conqueror, conquestus, sum, conqueri.

O O.

ARCESSO 5, arcessivi *vel* arcessii, arcessitum 6.
Lacesso, lacessivi, lacessii 7 *vel* lacessi, lacessitum, *sic* facesso, capesso. *Sed* Incesso, incessi, *sine supino*, ere.
VISO 8, visi, visere.
Inviso, invisi, *sic* reviso.
PINSO, pinsi & pinsui, pinsitum 9, pinsum & pistum.
DEPSO, depsui (*olim* depsi, *Varr.*) ere.
Condepso, ui, ere, *sic* perdepso, *Catul.*

T O.

FLECTO, flexi, flexum, flectere.
Deflecto, xi, xum, *sic* inflecto, *&c.*
NECTO, nexi & nexui, nectum.
connecto, connexi, connexui, xum; *sic* annecto, innecto.
PECTO 10, pexi *minus usit.* pexi, xum.
Depexo, xui, xum.
PLECTO, plexi 11 *minus usitat.* plexui, plexum.
Implecto, implexi, ui, xum.
METO, messui, messum, metere.
Demeto, demessui, demessum, ere.
PETO, petivi, petitum, petere.
Appeto, tivi, itum, *sic* repeto, *&c.*
MITTO, misi, missum, mittere.
Admitto, si, ssum. *sic* committo, *&c.*
VERTO, verti, versum, vertere.
Adverto, ti, sum, *sic* converto, *&c.*
STERTO, stertui, *sine sup.* ere.
Desterto, destertui, destertere.
SISTO, stiti, 12, statum 13.

1 *Curri* in præterito usurpat Tertullianus. *Pedibus stetisti, curristi nummis.* Quod & aliis interdum accidit, quæ præteritum geminant. 2 Nam *sustuli* & *sublatum* retinent *tollendi* significationem; ac proinde ea *suffero* sibi vindicare nequit, sed ad veram originem pertinent, quæ est *tollo* vel potius *sustollo.* 3 Imo nec in prima hodie persona invenitur. Olim ea usum Varronem auctor est Priscianus. 4 *Furui* tamen inde flectit Servius. Imo & Sedulius dixit *furuerunt jussa tyranni.* Neque dubitarunt eo modo loqui recentiores quidam, qui tamen non sunt imitandi. 5 Pro eo inveterato jam errore, *accerso* dici solet. Est autem *arcesso* ab *arcio*, ut sequentia à *lacio, facio, capio, incedo, video.* Nam Veteres subinde *ar* usurpabant pro *ad*; ut compluribus exemplis ostendit Priscianus. 6 In *arcessitum* & reliquis penultima est longa. Nempe hæc olim quartæ erant conjugationis: unde Sallustius, Liviusque etiam *arcessiri*, & Colum. *lacessiri.* 7 *Lacessii* & *lacessi* per syncopen dicuntur pro *lacessivi.* Itidem *facessi* & *capessi* syncopen passa, Sed imprimis ea usitata in *incessi.* 8 *Viso* caret supino; *visum* autem semper est à *video.* 9 *Pinsitum* integrum est: duo alia supina per syncopen facta. 10 *Pecto* videtur olim habuisse *pectitum.* Nam apud Colum. est *Pectita lana.* Hinc forsan Asper *pectivi* agnoscit teste Prisciano, sed vix reperitur apud idoneum Scriptorem. 11 *Plexui* nonnullis videtur esse à *plecto*, quando significat *implico, necto*; *plexi* vero quando significat *punio.* Sed hoc discrimen non observatur. Potius eo differunt, quod *plexui* sit usitatius; *plexi* in usu esse desierit. 12 *Sisto* activum *stiti* facit; sed *sisto* neutrum, ut volunt, à *sto* capit *steti.* Exempli gr. Activum præteritum est, *Antea illum istic stiti; nunc hic eum sisto.* At neutrum præteritum est, *Antea illic stetit, nunc hic sistit.* 13 Inde *stati dies* & *stata sacrificia.* Nam *status* hic valet τεταγμένος, ut vetus Onomasticon exponit. A supino *statum* venit etiam *stator* qui sistit, unde *Jupiter Stator* apud Romanos.

Resisto,

Resisto, restiti 1 ; *sic* assisto, *&c.*
AMPLECTOR, amplexus sum 2, amplecti.
COMPLECTOR, complexus sum, complecti.
DIVERTOR *&* diverto, diverti 3 *tantum* ; *sic* prævertor *&* præverto, prævertor.
Revertor, reverti 4, *ab antiq* reverto.
NITOR, nisus *&* nixus sum, niti.
Adnitor, adnisus *vel* adnixus sum ; *sic* Enitor, innitor 5.
UTOR, usus sum, uti.
Abutor, abusus sum, abuti.

V O.

SOLVO, solvi, solutum, solvere.
Absolvo, vi, utum, *sic* persolvo, *&c.*
VOLVO, volvi, volutum, volvere.
Advolvo, vi, utum, *sic* convolvo, *&c.*
VIVO, vixi, victum, vivere.
Convivo, convixi, ctum: *sic* revivo.
Calvor 6, *antiquum absque preterito.*

X O.

TEXO, texui, textum, ere.
Attexo, ui, xtum ; *sic* contexto, *&c.*
NEXO, is, nexui, nexum, *vel* nexo, as, *Frequentativum à* necto.

O purum 7.

FACIO, feci, factum, facere.
Arefacio, arefeci, arefactum, *sic* benefacio, *& reliqua composita cum nomine vel adverbio. Cætera* a *in* i *mutant* 8 *ut,*
Afficio, affeci, affectum, *sic* conficio, *&c.*
Sed officio *caret supino.*
JACIO, jeci, jactum, ere.
Abjicio, eci, ectum, *sic* adjicio, *&c.*
SPECIO 9, *non est in usu præterquam in compositis.*
Adspicio, adspexi, adspectum ; *sic* inspicio, *&c.*
LACIO *exolevit.*
Allicio, allexi, allectum ; *sic* illicio, pellicio. *At* Elicio, elicui 10, citum.
FODIO, fodi, fossum, ere.
Confodio, di, ssum, *sic* effodio, *&c.*
FUGIO, fugi, fugitum, ere.
Defugio, gi, itum, *sic* diffugio, *&c.*
CAPIO, cepi, captum, ere.
Satiscapio, satiscepi, satiscepturn.
Accipio, accepi, acceptum, *sic* incipio, *&c.*
RAPIO, rapui, raptum, ere.
Abripio, ui, eptum, *sic* corripio, *&c.*
CUPIO, cupivi 11, cupitum ere.
SAPIO 12, sapivi *vel* sapii, *&* *usitatius* sapui, *sine sup.* sapere.
Desipio, pivi, pui, *sic* resipio, *&c.*

1 Supinum in compositis vix invenias, facilius Participium inde deductum : ut, *extiturus* apud Ulpianum. 2 *Amplector* est à *plecto*, eaque causa est, cur à Supino *plexum* faciat *amplexus.* Ac par ratio in *complector.* 3 Videtur & olim supinum fuisse in usu, unde *diversorium.* 4 *Reverti* dicere amant Tullius & veterum alii : pro quo juniores fere aiunt *revertisse sum.* 5 Sed x potius amant *comnitor, obnitor, pernitor, renitor, subnitor* : unde *connixus, obnixus*, à quo *obnixe* ; *pernixus* unde *pernix*, &c. *Enixa* dici volunt de eâ, quæ peperit ; *enisus* de quovis qui allaboravit. Sæpius quidem id discrimen obtinet, perpetuum tamen non est. 6 Unde *calvitur* apud Plautum : & infinitivus *calvi* apud Sall. Cæterum & Priscianus agnoscit & *calvo, calvi, ut salvo, salvi.* A *calvo* vel *calvor*, hoc est, *decipio*, dicta videtur *calumnia*, quasi à supino *calutum.* 7 Verba in *io* exeuntia quibusdam in locis perdunt i. Nam à *capio* est *capis* quod regulariter est *capiis.* Sic *cape* pro *capie.* Item *capito, caperem, capere.* 8 Quædam etiam abjiciunt vocalem ante e : ut, *latifico, magnifico, notifico, significo.* 9 A quo & quædam sunt primæ, sed deponentia ; ut, *conspicor, suspicor.* 10 Veteres similiter etiam *allicui, pellicui, illicui*, dixere ; pro quibus usitatius *allexi*, &c. 11 More verborum quartæ. Sane & Lucretius *cupires* dixit pro *cupieres.* 12 Verisimile est *sapio* olim fuisse quartæ, indeque esse quod olim fecit *sapivi.* Quod etiam confirmat Diomedes cum *resipio* ait esse quartæ, ejusque infinitivum esse *resipire.* A *resipivisse* est *resipiisse* ; unde *resipiste* apud Terentium : ut est *sapisti* apud Martialem, pro *sapivisti* vel *sapiisti.*

PARIO, peperi, partum, *pro* paritum. *Unde* pariturus *apud Ciceronem. Composita ejus sunt quarta.*
QUATIO 1, *olim* quassi, quassum, ere.
Concutio, concussi, concussum; *sic* discutio, *&c.*
INDUO 2, indui, indutum, ere.
STATUO, statui, statutum, ere.
Constituo, ui, tum, *sic* instituo, *&c.*
ACUO, acui, acutum, ere.
Exacuo, exacui, utum ere.
MINUO, minui, minutum, ere.
Diminuo, diminui, tum, ere.
SUO, sui, sutum, suere.
Assuo, ui, utum, *sic* consuo, *&c.*
IMBUO, imbui, utum, ere.
ARGUO, argui, argutum, ere.
Redarguo, ui, tum, ere.
TRIBUO, tribui, butum, ere.
Attribui, ui, tum, *sic* contribuo, *&* distribuo.
ABLUO, ui, utum, *sic* diluo, *& cætera composita* à lavo, *aut antiquo* luo.
FLUO, fluxi, fluxum 3, fluere.
Affluo, xi, xum, *sic* confluo, *&c.*
PLUO, plui 4, pluere.
RUO, rui, ruitum 5, ruere.
Corruo, corrui, corrutum. *sic* diruo, *&c.*
STRUO, struxi, structum, ere.
Astruo, uxi, ctum, *sic* construo, *&c.*
METUO, tui, (*olim* metutum *Lucr.*) metuere.
Præmetuo, ui, ere.
LUO, lui 6, luere.
CONGRUO 7, congrui, ere.
Ingruo, ingrui, ere.
RESPUO, respui, respuere.
Exspuo, ui, ere, *sic* Inspuo.
NUO, *non est in usu.*
Abnuo, nui, ere, *sic* annuo. *&c.*
FRUOR, fruitus *vel* fructus sum, frui.
Perfruor, perfruitus sum, perfrui.
MORIOR, mortuus sum 8, mori.
Emorior, emortuus sum, *sic* immorior, commorior.
ORIOR, ortus sum 9, oriri.
Adorior, adortus sum, *sic* exorior, *&c.*
PAtior, passus sum, pati.
Perpetior, perpessus sum, perpeti.
GRADIOR, gressus sum, gradi.
Agrredior, aggressus sum, *sic* congredior, *&c.*

1 *Quassi* non est in usu extra compositionem. *Quassum* est apud Servium. Unde frequentativum *quasso.* 2 Ab ἐνδύω. Sic *exuo*, *exui*, *exutum*, ab ἐκδύω. 3 Antique & *fluctum*; unde verbale *fluctus.* 4 *Pluvi* antiquum est. *Ut multum pluverat.* Plaut. Imo Prisciani ætate etiam legere erat apud Livium, *Lapidibus pluvisse, sanguine pluvit.* Hodie in Livio est *pluisse* & *pluit.* 5 A *ruo* est etiam *rutum.* Unde *ruta casa.* *Ruiturus* tamen est apud Lucanum. 6 *Luo* olim fecit *luvi*, unde *diluvium*, *colluvies*, *interluvies.* Sic à *fluo* olim fuit *fluvi*, unde *fluvius* à *pluo pluvi*, unde *pluvia.* Porro videtur fecisse in supino *luitum*, unde *luiturus.* Claud. 7 Simile est *batuo*, & *cluo*; quæ itidem Supino carent. 8 Participium est *moriturus*, quasi à supino *moritum.* 9 *Ortus* est per syncopen ex inusitato *oritus*: quomodo & *oriturus* dixit Horatius. *Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.*

QUARTA CONJUGATIO.

Verba quarta Conjugationis habent in Præterito IVI, in Supino ITVM; ut,

AUDIO, audivi, auditum, ire.
Exaudio, ivi, itum, *sic* inaudio.

Excipiuntur.

VINCIO, vinxi, vinctum, ire.
Devincio, xi, ctum, *sic* revincio.
SANCIO, sanxi, sanctum, *&* sancitum, (*olim* sancivi *vel* sancii) sancire.
FARCIO, farsi, fartum † ire.
Infarcio, infarsi, infartum, ire.
Confercio, confersi, confertum, *sic* differcio, refercio.
SARCIO, sarsi, sartum, ire.
Resarcio, resarsi, resartum, ire.
FULCIO, fulsi, fultum, ire.
Suffulcio, suffulsi, suffultum, ire.

† Integre sit *farcitum*, unde remansit *farcimen*; ac Participium *farcitus* est apud Ciceronem. Ex *farcitum* fecere *farctum*, & *fartum.*

RAUCI

RAUCIO, rausi 1, rausum, ire.
Irraucio, irrausi, irraulum, ire.
SEPIO, sepsi 2, septum, ire.
Consepio psi, tum, *sic* circumsepio, dissepio.
SALIO 3, salii 4 & salui, saltum, ire.
Exilio, exilii & exilui, exultum, *sic* desilio, &c.
SINGULTIO, ivi, tum. 5, ire.
SEPELIO, sepelivi, sepultum, ire.
FERIO, *absque præterito* 6, & *supino*.
HAURIO, hausi 7 haustum, ire.
Exhaurio, exhausi, stum, ire.
AMICIO, amicui 8, & amixi, amictum.
PARIO *est tertiæ. Sed composita ejus sunt quartæ, &* a *in* e *mutant* ; ut,
Aperio, aperui, apertum, ire.
Operio, operui, opertum, ire.
Comperio, comperi, compertum, ire.
Reperio, reperi, repertum, ire.
SENTIO, sensi, sensum, ire.
Assentio, si sum, *sic* consentio, &c.
VENEO 9, venii, *sine sup.* venire.
VENIO, veni, ventum, ire.
Advenio, adveni, adventum; *sic* Convenio, &c.
GESTIO, gestivi, *sine sup.* ire.
INEPTIO, ineptivi, ire.
CÆCUTIO, cæcutivi, ire.
COENATURIO, cœnaturire.
Sic dormiturio, & *alia meditativa dicta, præter* parturio, nupturio, esturio, *quæ præteritum habent* ; *sed carent supino.*
Experior, expertus sum, iri.
COMPERIOR, *sine præterito* 10, iri.
ASSENTIOR, assensus sum, iri.
OPPERIOR, oppertus sum 11, iri.
METIOR, mensus sum 12 metiri
Demetior, dimensus sum; *sic* emetior.
ORDIOR, orsus sum, ordiri.
Exordior, exorsus sum, exordiri.

1 Apud Tullium vulgo legitur *irrauserit*, quod fit à *raucio*. Sed Priscianus legit *irrauserit* : quomodo & *irrausit* dixit Lucilius. 2 Livius *sepivi*. 3 Pro *salto*. Nam pro *salio conspergo* regulam sequitur. 4 Ex inusitato *salvi* dixere *salui* & *salii*, Ita apud Maronem libri alii *salvere*, alii *saliere* habebant jam olim, ut ex Diomede & Prisciano videmus. 5 Utrum supinum ejus sit *singultum* an *singultatum* non satis convenit : posterius expressimus propter verbale *singultum*. Omnino satius sit abstinere supino, 6 Charisius tamen *feri* agnoscit. 7 Varro etiam *hauris* dixit. Et *hausum* pro *hausturum* dici, argumento est *hausurus* apud Maronem. 8 Interdum & *amicivi*. Sed *amixi* cæteris est usitatius. 9 *Veneo* venit à *venum* & *eo*. Quod argumento est illud supino carere : quia supina fiunt à verbis, non verba à supinis. Quin & *venum ire* dicitur pro *ad venum* ; ut, *mercatum ire* pro *ad mercatum* apud Plautum. 10 Sed mutuatur præteritum à *comperio*, de quo dictum. 11 Plautus *opperitus* dixit. 12 Addunt interdum facere *metitus sum*, atque hinc *dimetitus* esse apud Ciceronem. Sed in optimis libris nunc est *demetata*.

OBSERVATIONES DE QUATUOR *Conjugationibus Verborum.*

I. Verba quædam, quorum vox plane eadem est, pro diversa significatione, vel primæ sunt Conjugationis, vel tertiæ ; ut. *Aggero, aggeras, aggerare* : & *aggero, aggeris, aggerere*. Sic *appello, compello, colligo, deligo, effero, fundo, mando, nitla, obsero, volo, pando, consterno*.

Quædam præterea quantitate differunt ; ut, *dico, as, are* : & *dico, is, dicere*. Sic composita, *abdico*, & *abdico* ; *indico*, & *indico* ; *prædico*, & *prædico*. Similiter, *lego as, are* : & *lego, is, ere*. Item composita, *allego* & *allego* ; *relego* & *relego*. Sic *educo, as, are*, & *educo, is, ere*. His adde *colo, pedo*.

Quædam verba, ejuſdem licet ſignificationis, Conjugationem variant; ut

* *Cito, es.*		*Cio, is, ire.*
* *Denſo, as.*		*Denſeo, es.*
Excelleo, es.		* *Excello, is.*
* *Ferveo, es.*		*Fervo, is.*
* *Fodio, is, ere.*		*Fodio, is, ire.*
* *Fulgeo, es, ere.*		*Fulgo, is, ere.*
* *Lavo, as.*		*Lavo, is.*
* *Lino, is, ere.*		*Linio, is, ire.*
Nexo, as.	&	*Nexo, is.*
* *Oleo. es.*		*Olo, olis,* antiquum.
* *Sallo, is, ere.*		*Sallio, is, ire.*
* *Stridee, es, ere.*		*Strido, is, ere.*
Tergeo, es.		*Tergo, is.*
* *Morior, eris.*		*Morior, iris,* antiquum.
Orior, eris.		*Oriur, iris.*
* *Potior, eris.*		* *Potior, iris.*
* *Sono, as.*		*Sono, is,* antiquum.
* *Tueor, eris.*		*Tuor, eris.*

Sic compoſita, *Intueor, intuor, contueor, eontuor, obtueor, obtuor,* &c.

* Notandum ea, quæ ſtellas ſibi præfixas habent, uſitatiora eſſe aliis ſibi ex altera parte reſpondentibus.

Notetur etiam, *Orior* & *potior* in infinitivo ſemper eſſe quartæ. In indicativo vero *orior*, nunc ſemper eſſe tertiæ; *potior* autem in utraque conjugatione apud Poetas inveniri, ita ut *potitur* in tertia iis ſit uſitatius.

II. Interdum verba diverſa idem habent præteritum. Ut compoſita à *ſto*, & *ſiſto*.

Conſto, conſtiti.	*Conſiſto, conſtiti.*
Exſto, exſtiti.	*Exiſto, exſtiti.*
Inſto, inſtiti.	*Inſiſto inſtiti,*
Acto, acui.	*Acuo, acui,*
Creſco, crevi.	*Cerno, crevi.*
Frigeo, frixi.	*Frigo, frixi.*
Luceo, luxi.	*Lugeo, luxi.*
Mulceo, mulſi.	*Mulgeo, mulſi.*
Paveo, pavi.	*Paſco, pavi.*
Pendeo, pependi.	*Pendo, pependi.*
Fulgeo, fulſi.	*Fulcio, fulſi.*

Similiter interdum verba ſupino conveniunt; ut,

Creſco, cretum.	*Cerno, cretum.*
Maneo, manſum.	*Mando, is, manſum.*
Pando, paſſum.	*Patior, paſſum.*
Succenſeo, ſuccenſum.	*Succendo, ſuccenſum.*
Teneo, tentum.	*Tendo, tentum.*
Vinco, victum.	*Vivo, victum.*

De

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur Nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, **I must read Virgil**; Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam, quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto Nominis vel Pronominis casu obliquo, sortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *oportet te*, secundæ personæ singularis: *oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, & Passivæ vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia;

Est,	*Accidit,*		
Interest,	*Contingit,*	*Vacat,*	*Juvat,*
Refert,	*Evenit,*	*Præstat,*	*Conflat,*
Placet,	*Expedit,*	*Restat,*	*Conducit,*
Libet,	*Liquet,*	*Decet,*	*Miseret,*
Pœnitet,	*Licet,*	*Oportet,*	*Piget,*
Tædet,	*Solet,*	*Potest,*	*Pudet.*

Denique nullum ferè Verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur; ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam vero semper manent impersonalia; ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format:
Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,	*Placitum est,*	Præterit. à	*Placet.*
	Libitum est,		*Libet.*
	Puditum est,		*Pudet.*
	Licitum est,		*Licet.*
	Pigitum est,		*Piget.*

Imper-

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris; ut, *Curritur, turbatur.*

Observationes de Impersonalibus.

Verba *Impersonalia* dicta inter Defectiva numerantur à Phoca, Donato, & Interprete ejus Servio. Et revera Impersonalia vocantur, non quod nullam certam personam significent, quomodo verba Infinita dicta, sunt Impersonalia; sed quod personis primariis, hoc est prima secundaque, destituantur.

Nec verum est, quod dicunt, Impersonalia esse, quæ Nominativum certæ personæ non recipiunt; siquidem Impersonalia tum activæ tum passivæ vocis crebro ante se Nominativum habent. Ut *Istuc facinus nostro generi non decet.* Plaut. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.* Idem. *Quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam.* Ter. *Quare, obsero, nequid plus minusve faxit, quod nos pœst pigeat, Geta.* Idem. *Non idem mihi licet quod iis, qui nobili genere nati sunt.* Cic. *Quod licet ingratum est.* Ovid. *Nunc tertia vivitur ætas.* Idem. *Canaque sulphurea nympha natatur aqua.* Mart. *Tota mihi dormitur hyems.* Idem.

Adde quod, cum Nominativus nullus est, haut diffitendum est, casum obliquum recti munia præstare. E. g. *Miseret me tui*, idem est huic, *Ego misereor tui.* Similiter *Pœnitet me conditionis*, idem est Plautino isto, *Conditio me pœnitet.* Et *Pudet me horum*, idem est quod Terentii, *Hæc pudent.* Imo non incommode dicas intelligi Nominativum cognatæ significationis. Ut, *Pœnitentia pœnitet me*; *tædium tædet*; *pudor pudet*, &c. Vel Nominativum in Impersonalibus ipsis includi. Sic *libet mihi hoc facere, licet tibi tacere, oportet illud agere*, idem sonant ac *libido est mihi hoc facere, licitum est tibi tacere, opus est illud agere.* Ubi *licitum* pro Substantivo sumitur, ut *opus.* Aut deniqu Infinitivus qui verba hujusmodi sequitur, Nominativi vicem supplebit. Sic *licet tibi tacere*, idem erit ac, τὸ *tacere, licet tibi*; sive est *res licita tibi. Libet mihi hoc facere*, idem quod, τὸ *facere hanc rem libet mihi. Oportet illud agere*, Idem ac *actio gerenda piè decet, necessaria est.* Nec refert, si quædam, dum res ipsa clamat, duriusculè sic resolvantur.

Par verò ratio Impersonalium passivæ vocis, iis absque Nominativo usurpatis. Sic *Statur, vivitur*, idem sunt ac *Stamus, vivimus.* Et illud Maronis, *usque adeo turbatur agris* (quam lectionem & Servius probat, & olim agnovit Quintilianus) non aliud est ab illo, *Usque adeo turbamur agris*, quod Jo. Pierius se reperisse scribit in antiquissimis Codicibus Vaticanis. Nec raro intelligendus Nominativus cognatæ significationis. Quomodo in *vivitur, vita*: in *curritur, cursus*: in *itur, iter* vel *via*: in *sedetur, sessio.* Sic *pugnatur* cum dico, intelligitur *pugna.* Cicero, *Ex omnibus pugnis, acerrima mihi videtur illa, quæ cum Rege pugnata est.* Eodemque pene modo dixit Sallustius, *Quæ negotia multo magis, quam prælium male pugnatum à suis, regem tenebant.* Non tamen id in omnibus locum habet. Nam in isto Ciceronis, *Non est ab isto perseveratum, perseveratio perseveratum* Latinum non est. Sic cum Tacitus dixit *Procursum est ab hoste*, Nominativus *cursus* subintelligi nequit. Et tamen in his quoque Nominativus potestate inest; cum prioris loci sententia sit *Hostis non perseveravit*, posterioris, *Hostes procurrerunt.* Quin & resolvi possunt hujusmodi locutiones per *fio* & nomen verbale: quomodo *procursum est* significat *eorsum fit. Migratum est, migratio fit: regnatum est, regnum fit.*

Atque ex his liquido constat Impersonalia neutiquam dici, quod non habeant ante se Nominativum certæ personæ; sed potius, ut dictum, quod personis careant. Notandum verò, defectum non tam à parte verbi, quam à rebus ei conjunctis provenire, quæ semper sunt tertiæ personæ. Quod et inde etiam liquet, quia nonnulla Impersonalia adhuc in primâ & secundâ perso-

perſonâ iveniamtur. *Si non dedecui tua juſſa*, Stat. *Ita nunc pudet, atque ita paveo.* Plaut. *Miſereto mei amici*, Enn. *Arcadii miſereſcite regis.* Virg. *Adoleſcens loquere niſi piget.* Plaut. *Pœniteo* quoque pro *pœnitet me*, dixiſſe priſci videntur. Nam apud Juſtinum legimus, *Primi pœnitere cœperunt*, quod non à *pœnitet* eſt, ſed quaſi à *pœnitео*. Alioqui diceret, *primos pœnituere cœpit.* Sic Appuleius, *Quum cœperis ſero pœnitere*, pro *Cum cœperis te ſero pœnitere.*

Quin & Ipſius eſt iſte multorum error, cum exiſtimant Impersonalia penitus deſtitui tertiâ plurali; quâ toties uſi Veteres, præſertim in *decet*, & Impersonalibus patheticis. *Parvum parva decent.* Hor. *Quæ adſolent quaque oportent ſigna.* Ter. *Non te hæc pudent?* Idem. *Quam ſe aliena deceant.* Cic. *Hæc facta ab illo oportebant.* Ter. *Semper metuit quem ſæva pudebunt.* Luc. Nec obſcurior res in Impersonalibus paſſivæ vocis. *Quo in genere multa peccantur.* Cic. *Noctes vigilantur amaræ.* Ovid. *In cæteris gentibus quæ regnantur.* Tac. *Sacris paſſibus hæ natantur undæ.* Mart.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari poſſunt, quòd ſimilia participiis ſunt: ſicut proverbialia dicimus, quæ ſunt ſimilia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia propriùs pertineant, hìc in confinio utriuſque Partis relinquimus; ut, utri velint, ſeſe regno addicant.

Porrò à nomine caſum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius, ſignificationem accipiunt.

Et quia temporum nec diſcrimen diſcretis vocibus recipiunt, neque numeros aut perſonas admittunt, ideo nec juſta verba eſſe poſſunt, nec participia.

Gerundii terminationes ſunt tres, { *Di*, Genitivi caſus. *Do*, Dativi & Ablativi. *Dum*, Nominativi & Accuſativi.

Gerundia autem activè majore ex Parte ſignificare, nulli dubium eſt, licet interdum etiam paſſivè ſignificent. Cujus rei exempla erunt iſta: *Athenas quoque miſſus erudiendi causâ*: id eſt *ut erudiretur*. *Viritque videndo fœmina*: id eſt, *dum videtur*. *Satis ad cognoſcendum illuſtria*: id eſt, *ut cognoſcantur*. *Ars ad diſcendum facilis*: id eſt, *ut diſcatur*.

Obſervationes de Gerundiis.

Gerundia Sanctio, Scioppio, & Voſſio, ſunt nomina verbalia Adjectiva verbi ſtructuram ſervantia. Nomina eſſe liquet quia caſibus variantur. Dicitur enim in Nom. *Dicendum eſt*; in Genitivo *dicendi causâ*: in Dativo *dicendo apta*; in Accuſativo *ad dicendum*: in Ablativo *dicendo conſiqui*. Caſum autem ſtructuræ ita explicant. Cum Gerundia ſint Adjectiva, nulla autem Adjectiva per ſe in oratione ſubſiſtant, neceſſario conſentient cum Subſtantivo intellecto: quod non aliud eſt quam infinitivus ejuſdem Originis, quem reſpicere & quodammodo includere videntur, quemadmodum & multa verba Accuſativum

vum regunt fuæ originis etsi non exprimatur. Sic cum dico, *Pugnandum est*, subintelligi debet *pugnare*; nam *pugnandum est pugnare*, idem prorsus est ac *pugnanda est pugna*. Utique si dico *pugnandum est pugnam, pugnare* itidem subintelligitur; sed tum constructio erit duplex, Substantivi & Adjectivi, & Nominis verbalis casum verbi regentis, sic *pugnare pugnam* est pro *pugnatio pugnam*, ut *factio hanc rem*. Eodem modo alios loquendi modos exponunt: ut, *Tempus videndi Luna, tempus legendi librorum*, &c. Nam dicunt *videndi* supponere *videre*, acsi esset *tempus visionis*, & *videre* ut Substantivum regere Genitivum *Luna*, sic *tempus videndi videre Luna*, idem erit ac, *Tempus videndæ visionis Lunæ*.

Verum sententia hæc non omnes prorsus difficultates exhaurit. Nam quod dicunt subintelligi Infinitivum, à quo tanquam Nomine verbali Genitivus vel Accusativus regatur, nullo fundamento innititur; quia gratis dictum, verbum aliquod subintelligi, quod nunquam expressum reperitur, quodque non sine absurditate exprimi possit, ut *Legendum est legere*; *tempus videndi videre*, & similia.

Deinde cum dicunt Infinitivum, tanquam nomen Verbale, casum sequentem regere, annon melius dici possit ipsum Gerundium Substantivum esse, & casum ab eo potius pendere quam ab Infinitivo intellecto.

I. Dicimus itaque Gerundia esse Nomina verbalia Substantiva ab Adjectivo seu Participio ejusdem terminationis desumta, quæ agendi significationi necessitatis seu officii speciem quandam superaddunt. Sic *pugnandum est* idem fere erit ac *pugnare oportet*. Quanquam interdum, necessitatis significatione omissa, actio tantum significetur, ut *cantando rumpitur anguis*.

Nec mirum videri debet, quod Gerundia Substantiva esse dicimus, cum in omnibus linguis nihil magis familiare sit, quam ut Neutra Adjectiva Substantivorum naturam induant.

His ita positis, facile erit in structuræ supradictæ causam penetrare. Nam cum dico *pugnandum est, legendum est*, idem est ac si dicerem, *pugna est, lectio est*, necessitatis specie superaddita, quam in Gerundiis includi diximus.

Cum autem dico, *legendum est libros*, eadem constructio est, ac *lectio libros*, ut Plautus dixit *factio hanc rem*, & Cæsar *reditio domum*. Porro cum dico *tempus est videndi Luna*, idem erit ac *tempus visionis Luna*, Cum Genitivus à Substantivo rectus frequenter & alium regat: ut, *Famne sensis bellua, qua sit hominum querela frenis tua?* Cic. *Consul est designatus maxima orbitate reipublicæ virorum talium*. Idem.

Hinc etiam videmus cur de femina pariter & mare dicimus, *cupidus sum videndi tui*, & non *videndæ*; nempe cum Pronomina *mei, tui, sui, nostri, vestri*, Adjectiva non admittant, idem est ac *Cupidus sum visionis tui ipsius*, qua similis constructio est ac *tempus videndi Lunæ*. Ita Terentius de femina dixit, *Ego ejus videndi cupidus rectà sequor*. Et Ovidius, *Et spem placandi damque admittitque tui*.

Hinc etiam patet magis esse Latinum *amandi sunt boni*, quam *amandum est bonos*, quia Nomina verbalia non adeo verborum suorum structuram pristinis temporibus conservarunt.

II Porro & hinc lucem fœnerat quæstio ista, an Gerundia active vel passive accipiantur. Nam cum Infinitivi, vel alterius nominis verbalis loco sint, si Infinitivus vel nomen verbale, per quod exponuntur, activa sunt, ea etiam erunt activa, si passiva, Gerundia etiam passive sumentur. Sic cum Virgilius dixit, *Quis talia fando temperet à lacrymis?* cum *fando* ibidem pro *fari* sit, *in fando* vel *in fari talia*, erit etiam activum.

At cum Cicero dicit, *Locus ad agendum amplissimus*, cum *agendum* hic ponatur pro *actio*, hoc est, ut *actio habeatur*, videtur passivum. Quanquam inter actionem & passionem levis adeo differentia intercedat, ut pro diverso respectu in utroque sensu sumi possint.

Hinc denique difficiles quosdam loquendi modos commodè exponas. Ut,

Ut, *Uritque videndo femina*, Virg. hoc est, *in videre*, vel *in visu ipsius*, pro *dum videtur*. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*, Lucret. pro *dum habetur*. *Cum ipse ad imperandum Tisidium vocaretur*, Sall. hoc est, *ad imperari*, vel *ut ei imperaretur*, ut exponit Servius, Manucius, Alciatus, & Sanctius. Quin & Cicero eodem loquendi modo usus est, *Nunc ades ad imperandum vel parendum potius, sic enim antiqui loquebantur*, id est *ad imperari*, vel *ut tibi imperetur, & tu pareas*. Ex quo patet usum Gerundiorum, olim alium fuisse quam nunc est, & naturam eorum aliam esse quam vulgo existimant.

DE SUPINIS.

SUpina quoque meritò participalia verba dicuntur, omniaque cum Gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*; ut, *Visum, visu*. Significant autem, prius quidem ferè activè (sicut in Rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

Observationes de Supinis.

I. Supina etiam, non minus quam Gerundia, nomina verbalia sunt, quæ verborum suorum structuram retinent. Sequuntur autem quartam declinationem, & casibus sequentibus variantur, Nominativo, *Amatum est, ventum est*. Dativo; *Horrendum auditu, mirabile visu*, pro *auditui, visui*. Accusativo; *Amatum esse, ventum fuisse, eo spectatum*. Ablativo; *Dictu opus est*, Ter. *Parvum dictu*, Plin.

Substantiva cum sint, genus suum nunquam mutant. Ut, *Vitam ire perditum*, Liv. & non *perditam*. *Latrocinia iri sublatum*, Liv. & non *sublata*. *Nutricem accersitum iit*, Ter. *Qui postquam audierat, non datum iri filio uxorem suo*, Ter. *Vaticinatus est madefactum iri Græciam sanguine*.

Supina in U M, motum aliquem semper significant; qui aliquando occultus est; ut, *dare nuptum filiam*, ubi mutatio familiæ denotatur. Ubi vero nullus significatur motus, ibi erit Accusativus Participii non Supini; ut, *Inventum & adductum curabo*. Tert.

II. Porro Supina in U M, plurimum quidem active exponuntur. Licet interdum etiam passive significent; ut, *Mulier quæ ante diem quartum usurpatum isset*, Gell. hoc est, *ad usurpatum*, vel *ad usurpari*, pro *usurpata fuisset*.

Ita in U passionem plurimum significant; quamvis & aliquando per activum exponi debent, ut *Forenses uvæ celeres proventu*. Plin.

Circumlocutio per *ire* nullum tempus notat, sed cum omnibus indifferenter jungi potest, ut *Gaudes cœnatum ire, gaudebis cœnatum ire, gavisa fuit cœnatum ire*. Ea vero quæ fit per Infinitivum *iri*, futurum plurimum notat. Ut, *Brutum, ut scribis, usum iri à me puto*, Cic. *Et sine operâ tuâ illam deductum iri domum*, Ter. Circumlocutio autem per Infinitivum *ire* locum non habet, nisi & eadem in Indicativo usurpari possit. Sic rectum non est, *puto te eum locum intellectum ire*, quia non dicitur *eo intellectum*. Hoc tamen non impedit quo minus dicamus, *puto eum locum intellectum iri*, ut dixit Cæsar, *Ipsi nihil nocitum iri respondit*: unde videre est locutionem passivam activâ multo usitatiorem esse.

III. Proxima est ut de Supinorum structura disquiramus. Atqui superius diximus ea ut Nomina verbalia casum verborum suorum regere. Ut, *Me ultro accusatum advenit*, Ter. *Graiis servitum matribus ibo*, Virg. quod ut antea dictum, commune erat omnibus Nominibus à Verbis derivativis. Hinc

Quid

Quid tibi curatio est hanc rem? Plaut. *Quid tibi hanc aditio est?* Id. *Reditio domum*, Cæs. *Traditio alteri*, Cic.

Verum & ipsa à Præpositione subintellectâ dependent. Nam ut dico, *Eo Romam*, pro *ad Romam*; ita *ducitur immolatum*, pro *ad immolatum*, vel *ad immolationem*; *Eo perditum*, pro *ad perditum*, vel *ad perditionem*. Quod si casus verbi adjiciatur: ut, *Vitam tuam perditum ire properat*, Liv. *vitam* regitur à *perditum*, eâdem constructione quâ, *tactio*, *curatio*, &c. olim cum Accusativo verborum construebantur.

Interim dissimulandum non est, reperiri etiam apud Auctores loquutiones quasdam, quæ principio huic nostro refragari videantur. Ut, *Contumelia quæ mihi factum itur*, Cat. *Reus damnatum iri videbatur*, Quint. *Mihi præda videbatur perditum iri*, Plaut. &c. quos omnes locos Scioppius corrupte legi putat, contra librorum omnium fidem. Eorum autem rationem hoc modo expedimus. *Reus damnatum iri videbatur*, id est, *Reus videbatur iri ad damnatum*, pro *ad damnationem*. Nam *iri* eodem modo construi potest ac *duci*, cum facile probari possit *eo* posse esse activum, & habere passivum suum, ut *itur*, *iri*, &c.

Quod magis contra Scioppium facit, quia probat ipse recte dici *eor* in primâ personâ. Ita cum dico, *Contumelia quæ mihi factum itur*, *contumelia* est Nominativus *itur*, & resolvi potest hoc modo. *contumelia quæ itur ad factum* (ut *ad factionem*) *se* vel *sui*; quippe *factio se* vel *sui* non minus incongrue dici possit, quam *curatio hanc rem* vel *hujus rei*.

Hinc etiam hujusmodi phraseos ratio petenda est, *Cohortes quæ ex Picæno venerunt, ad me missum facias*, hoc est, *facias missum*, vel *missionem cohortes*, ut *tactio hanc rem*.

IV. Supina etiam in *U* à Præpositione reguntur: ut, *auditu jucunda*, pro *in auditu*, *pulcrum visu*, pro *in visu*, vel *in videndo*. Non raro etiam à Præpositione *à* dependent, ut *primus cubitu surgat*, Cat. pro *à cubitu*.

Interdum loco Supini in U Accusativus solus ponitur, vel Gerundium cum Præpositione: ut, *Fessis leviora tulli Pergama Graiis*. Hor. pro *sublatu*. *Cibus ad coquendum facillimus*, Cic. hoc est, *coctu*.

Nec verum est, quod Valla putabat, Supinum hoc non posse exponi per Verbale. Nam ut Fabius dixit, *Lyricorum Horatius fere solus legi dignus*, pro *lectu*: ita Gellius, *Dignus sane Seneca videatur lectione*: Et Cicero, *in rebus cognitione dignis*. *Oratiunculam inopem nec scriptione dignam*.

Usurpatur etiam Gerundium in DO, contra quam Valla putat, pro Supino hoc, vel verbali in IO; ut, *Iidem traducti à disputando ad dicendum inopes reperiantur*, Cic. pro *à disputatione*. Et ratio est, quia cum Gerundia Supina, & quandoque Infinitivus, Nomina verbalia sint, nihil magis familiare sit, quam Nomen unum pro altero ejusdem originis usurpare.

DE PARTICIPIO.

PArticipium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	Casus,	Significatio,
	Genus,	Numerus,
	Declinatio,	Figura,
	Tempus,	

De

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in Nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*: ut, *Amans, legens.*

Cæterum *iens*, Participium ab *Eo*, simplex rarius legitur in Nominativo: sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eunte*, in obliquis: composita verò Nominativum quidem in *iens* finitum habent, Genitivum autem in *euntis*: ut, *Abiens, abeuntis*; *Rediens redeuntis*: præter unum, *Ambiens ambientis.*

Hanc formam sequuntur & horum Gerundia; ut, *Abeundi, abeundo, abeundum*: præter, *Ambiendi, ambiendo, ambiendum.*

Præteritum verò in { *Tus*, *Sus*, *Xus* } ut, { *Doctus.* *Visus.* *Nexus.* }

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimùm significationis, aut neutralis; ut, *Lecturus, cursurus*: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper; ut, *Legendus.*

SIGNIFICATIO.

Activè significant ea Participia quæ ab activis cadunt: ut, *Docens, docturus*; *Verberans, verberaturus.*

A neutris cadentia neutraliter significant; ut, *Currens, cursurus*; *Dolens, doliturus.*

A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *dus*: ut, *Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.*

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, *Lectus, legendus*; *Auditus, audiendus.*

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiæ personæ passive usurpantur: *Aratur terra.* Hinc, *arata & aranda terra.*

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, *Loquens, loquutus, loquuturus*, à *loquor.*

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet Participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, } { *Utendus*, } { *Obliviscendus*, *Loquendus*, } { *Patiendus*, } { & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis Participia quæ nunc activè, nunc passive significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. ——*mentitaque tela Agnoscunt.*

Com-

Communium denique verborum Participia ipſorum ſignificationem induunt: ut, *Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.*

Ab Impersonalibus nulla extant Participia, præter *Pœnitens, decens, libens, pertæſus, pœnitendus, pudendus.*

Hæc Participia præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur: *Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, oriturus, oſurus, futurus.*

Similia Participiis ſunt iſta, *Tunicatus, togatus, perſonatus, larvatus*, & innumera ejus ſortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Eſt & numerus in Participiis, ut in nomine: Singularis, ut, *Legens*; Pluralis, ut, *Legentes.*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex; Simplex, ut, *Spirans*: Compoſita, ut, *Reſpirans.*

Participia aliquando degenerant in Nomina Participalia; Vel cùm alium caſum quàm ſuum verbum regunt: ut,

Abundans lactis, *Alieni appetens*, } { *Patiens inediæ*, *Fugitans litium.*

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipſorum verba componi non poſſunt: ut, *Infans, indoctus, innocens, ineptus.*

Vel cùm comparantur: ut, { *Amans*, *Amantior*, *Amantiſſimus.* } { *Doctus*, *Doctior*, *Doctiſſimus.*

Vel cùm tempus ſignificare deſinunt: ut, *Expectem qui me nunquam viſurus abiſti?* hoc eſt, *Qui eo animo diſceſſiſti, ut me ampliùs non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermiſſurus, ſi quid explorati haberet: id eſt, *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus eſt doctiſſimus quiſque: id eſt, *dignus eſt*, vel *debet amari. Vita laudata*, id eſt, *laudabilis.*

Ejicienda eſt hæc mollities animi: id eſt, *debet ejici.*

Participia præſentis temporis non rarò fiunt Subſtantiva nomina. Modò in maſculino genere: ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens*: Modò in feminino; ut, *Conſonans, continens*: Modò in neutro; ut, *Contingens, accidens, antecedens, conſequens*: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*; ut, *Appetens, diligens, ſitiens, indulgens.*

Animans, modò ſeminino, modò neutrum reperitur.

Obſer-

Obſervationes de Participiis.

Supra dictum eſt Participia Deponentium tam Præterita, quam futura in us actionem ſignare; ut, *ſecutus, ſecuturus.* Quod tamen perpetuum non eſt. Nam præterita in *us* non raro paſſionem ſignificant: nempe quia communia olim fuerunt. Hujuſmodi inter alia ſunt, quæ literarum ſerie ſubjiciuntur.

Sylvula Participiorum in us, *quæ à Deponentibus formata paſſive aliquando ſignificant.*

Adeptus. Senectutem ut adipiſcantur omnes optant, eandem accuſant adeptam. *Cic.* Ne cadat & multas palmas inhoneſtet adeptas. *Ovid.*

Adortus. Ab his Gallos adortos. *Aurel. apud Priſc.*

Aggreſſus. Facillimis quibuſque aggreſſis. *Juſt.*

Antegreſſus. Cauſſas antegreſſas, & cauſis antegreſſis, *occurrunt apud Cic.*

Arbitratus. Arbitrata quæſtio. *Gell.*

Aſſenſus. Sapiens multa ſequitur probabilia, non comprehenſa, non percepta, non aſſenſa, ſed ſimilia veri. *Cic.* De religione Bibulo aſſenſum eſt. *Id.*

Auxiliatus. A me auxiliatus ſi eſt. *Lucill. apud Priſcian.*

Blanditus. Blanditus labor. *Verr. ſecundum Priſcian.*

Comitatus. Uno comitatus Achate. *Virgil.* Quod ex urbe parum comitatus exierit. *Idem.*

Commentatus. Diu & multis lucubratiunculis commentata oratione. *Quy. Cic.*

Complexus. Quo uno maledicto ſcelera omnia complexa eſſe videantur. *Cic.*

Conatus. Ne literæ intercepta conata palam facerent. *Liv.*

Confeſſus. Confeſſa res & manifeſta. *Cic.*

Conſolatus. Sic conſolatis militibus, *&c. Juſt.*

Conſtatus. Fides cunctata eſt. *Stat.*

Depaſtus. Depaſtam arborem relinquunt. *Plin.* Depaſta aſtaria liquit. *Virg.*

Deprecatus. Deprecati belli promiſſio. *Juſt.*

Deſpicatus. Quæ nos noſtramque adoleſcentiam habent deſpicatam. *Ter.*

Deteſtatus. Bella matribus deteſtata. *Horatius.*

Dignatus. Tali honore dignati ſunt. *Cic.* Conjugio dignare ſuperbo. *Virg.*

Dilargitus. Dilargitis proſcriptorum bonis. *Sall.*

Eblanditus. Eblanditæ preces. *Plin.* Eblandita ſuffragia. *Cic.*

Effatus. Interpretari vatum effata incognita *Cic.*

Ex-eratus. Eamus omnes execrata civitas. *Hor.*

Executus. Executo Regis imperio. *Juſt.*

Exorſus. Suo cuique exorſa laborem, fortunamque ferent.

Expertus. Multa inventa expertaque in hoc ſunt bona. *Att.* Fortunam ſæpius clade Romana expertam. *Tac.*

Fabricatus. Manibus fabricata Cyclopum. *Ovid.*

Imitatus. Vide Imitor.

Interpretatus. Interpretatum nomen Græcum tenemus. *Cic.*

Intutus. Intutam urbem. *Liv.*

Lamentatus. Fata per urbem lamentata diu. *Sil. Ital.*

Menſus. Spatia menſa, quia conficiunt curſus Lunæ, menſes vocantur. *Cic.* Sic *dimenſus.* Mirari ſe diligentiam ejus à quo eſſent iſta dimenſa. *Id.*

Mentitus. Mentita & falſa plenaque erroris. *Cic. Sic* ementitis auſpiciis. *Id.*

Mercatus. Trullam unam mercatam à matre-familias. *Plin.*

Meritus. Quæ cannis corona merita? *Plin.*

Metatus. Metato in agello. *Hor. Sic* immetata jugera. *Id.*

Moratus. Sæpe ſimultates ira morata facit. *Ovid.*

Oblitus. Nunc oblita mihi tot carmina. *Virg.*

Opinatus. Improviſa nec opinata nobis. *Cic. Sic.* inopinatus, *quod ſemper eo more accipitur.*

Paſſus. Ex quo deſtituit Deos mercede

mercede pacta Laomedon. *Hor.*
Sic reperitur pacta conventa, *sine conjunctione apud Ciceronem. Et* pacti & conventi formula. *Idem.*
Partitus. Partitis copiis. *Caſ.*
Pollicitus. Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt. *Ovid.*
Profeſſus. Solaque deformem culpa profeſſa facit. *Ovid.*
Stipulatus. Stipulata pecunia. *Cic.*
Teſtatus. Res ita notas, ita teſtatas. *Cic.*

Eſt vero ubi ſimplex quidem active ſemper accipiatur; compoſita autem ſemper paſſive. Fit hoc in *utus*, & *inutus*. Quod videas etiam uſu venire in neutris. Nam *abſus* activum eſt, *inauſus* paſſivum.

II. Impersonalia etiam ſua habent Participia.

In *ns*; ut, *panitens*, quod crebrum eſt. *Fudens*, apud Horatium & Terentium.

In *rus*; ut *Nihilo magis ei liciturum eſſe Plebeio quam*, &c. Cic. *Cum puderet vos, tanquam puditurum eſſet extinctos.* Fabius quoque indicat, Sallaſtium ſcripſiſſe *poenituram* pro *poenitentiam acturum*. Analogia tamen requirit *panituricum*, quomodo Fabium ſcripſiſſe veriſimile eſt.

In *um*; quorum alia veniunt ab activæ vocis Impersonalibus, ut *miſertum, pertaſum, libitum, licitum*, & ſimilia. Alia à Paſſivis, ut à *pugnatur, pugnatum eſt*; à *curritur, curſum eſt*; quæ magis frequentia ſunt. Quædam & à Deponentibus, ut *veritum eſt*. Cic.

In *dus*; ut, *Haud panitendus labor. Induci ad pudendum & pigendum.* Cic. Sic *dormiendus* à *dormitur, regnandus* à *regnatur, jurandus* à *juratur, vigilandus* à *vigilatur*, & ſimilia.

Porro longe plurima ſunt Participia vocis paſſivæ, quæ vulgò eruuntur à verbis integris deſcendere, cum reverà oriantur ab Impersonalibus: à verbis nempe quæ perſonis quibuſdam deſtituuntur. Ejuſmodi ſunt, *ceſſatus, erratus, conſpiratus*, quæ non poſſunt venire à *ceſſor, error, conſpiror*; quia non ſunt in uſu; ſed à *ceſſatur, erratur, conſpiratur*: indeque Præteritorum circumlocutio, *ceſſatum eſt, erratum fuit, conſpiratum fuerat.*

Quædam etiam formantur ab Impersonalibus inuſitatis. Nam *obſoleſcitur* non eſt in uſu: inde tamen Participium *obſoletus*. Nec ab *occido*, media correpta, dicitur *occiditur*: attamen hinc, *occaſus*.

Horum ſilvulam ſubjiciemus; poſtquam id notaverimus, ea ſæpius amiſſi temporis ſignificatione fieri Nomina, & quandoque etiam fere ſenſu activo uſurpari.

Silvula Nominum ſive Participiorum in us, *quorum verba vel rara ſunt, vel inuſitata.*

Adultus. Apud paſtores adultus. *Juſt.* Adulta virgo. *Cic.*
Anteceſſus. In anteceſſum dabo. *Sen.*
Ceſſatus. Ceſſatis in arvis. *Ovid.*
Circuitus. Circuitis hoſtium caſtris. *Cic.*
Cœnatus. Cœnato mihi & dormienti reddita illa eſt epiſtola. *Cic.*
Captus. Cœptum igitur per eos, deſitum eſt per hunc. *Cic.* Cœpta eſt oratio fieri. *Id.* Ante potitam pecuniam quæ eſſet cœpta deberi. *Id.*
Commentatus. Commentata oratione. *Qu. Cic.*
Concretus. Cujus ex ſanguine concretus homo & coalitus ſit. *Gell.*
Conſpiratus. Aſſidentem conſpirati ſpecie officii circumſteterunt. *Suet.*
Decretus, ut, *concretus.* Nocte deniqué decretum & auctum. *Liv. vel potius Lavius apud Triſcianum. Quomodo non idem refugiſſet*, Luna decreta, *vel* oſtreis decretis.
Deceſſus. Cuſtodibus deceſſis, multi interficiuntur. *Cæcilius, vel potius Cælius apud Triſcianum.*
Decurſus. Decurſo ſpatio à calce ad carceres revocari. *Cic.* Decurſo lumine vitæ. *Lucr.* Jam leone decurſo. *Solin.*

deſta-

Deflagratus. Fana flamma deflagrata. *Ennius apud Cic.*

Defitus. Defitum eſt. *Cic.* Papiſius eſt vocati defitus. *Cic.*

Emeritus. Emeritus miles. *Luc.* Emeritam puppim. *Mart.*

Emerſus. E cœno emerſus *Cic.*

Erratus. Pererratis finibus. *Virg.*

Evaſus. Exercitum cæſum, evaſumque ſe eſſe. *Liv.*

Excretus. Excretos prohibent à matribus hœdos. *Virg.*

Exoletus. Exoleta annalium vetuſtate exempla. *Liv.*

Feſtinatus. Mors feſtinata. *Tac.* Feſtinatis honoribus. *Plin.*

Inſervitus. Nihil eſt à me inſervitum temporis cauſſa *Cic.*

Interitus. Interitis multis. *Quadrigar. apud Triſcianum.*

Inveteratus. Inveterata querela. *Cic.* Inveterata amicitia. *Id.*

Juratus. Qui mihi juratus eſt argentum dare. *Plaut.* Non ſum jurata. *Turp. apud Diomed.* Malo ei jurato ſuo, quam imperato aliorum tabellas committere. *Cic. Hoc tamen non mirum eſt, quia dicitur etiam* juror; *unde* juratur, *Luc. &* jurabere. *Stat.*

Laboratus. Arte laboratæ veſtes. *Virg.*

Nuptus. Nova nupta. *Ter.* Novus nuptus. *Plaut.*

Obitus. Morte obita. *Cic. Virg. Tac.*

Obſoletus. Obſoletum amicum. *Curt.*

Sic autem vocatur, quo quis ab longo tempore uti ſolet. Ut hoc quoque oſtendat potius eſſe à ſoleo, *quam ab* oleo.

Occaſus. ὁ δύσις. Ante Solem occaſum. *Plaut. Unde Gell. inquit,* non inſuavi venuſtate eſt, ſi quis aurem habeant non ſordidam, nec proculcatam.

Placitus. Ubi ſunt cognitæ placitæ ſunt. *Ter.*

Pranſus, potus. Adde inſcitiam pranſi, poti, oſcitantis ducis. *Cic.*

Pratitus. Ubi quoque Romæ ingens præbitus error. *Liv.*

Properatus. Carmina properata. *Ovid. Sed dixit etiam Plinius.* Delubra occulta celeritate properantur. *Reperitur etiam Participium* properandus, *Virg. Val. Flac.*

Redundatus. Redundatas flumine cogit aquas. *Ovid.*

Regnatus. Regnata per arva. *Virg. Sed Tacitus etiam dixit,* In cæteris gentibus quæ regnantur.

Requietus. Requietum volunt arvum. *Colum.* Animi meliores requieti ſurgent. *Sen.*

Senectus. ὁ γηρώσας. Senecto corpore. *Sall.*

Succeſſus. Cum omnia meâ causâ mihi velles succeſſa, tum etiam tuâ. *Cic.*

Titubatus. Veſtigia titubata ſolo. *Virg.*

Triumphatus. Triumphatis Medis. *Hor.* Triumphatus Corinthus. *Virg.*

Vigilatus. Vigilatæ noctes. *Ovid. Reperitur etiam* Vigilandæ noctes *apud Quint. Sic etiam ab* evigilo, Evigilata conſilia. *Cic.*

DE ADVERBIO.

ADverbium * eſt pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo ſenſum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm ſis leno. Nimium Philoſophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honeſtè ſe gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

* Ut ſe habet Adjectivum ratione Subſtantivi, atque inde Adjectivum dicitur; ita & ſe habet Adverbium ratione Verbi, ac propterea Adverbium vocatur; nempe quia plurimum adjicitur Verbo, ad declarandum ejus modum; præcipue vero actionis & paſſionis circumſtantiam.

Signi-

Significationis varietas ex Verborum circumſtantiis colligenda eſt.

In loco ſignificant, *Hîc, illic, iſtic, intus, foris, uſquam, nuſquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, ſicubi, inibi, ibidem, inferiùs, ſuperiùs.*

Ad locum reſpiciunt, *Huc, illuc, iſtùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, ſiquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque* [1], *foras, horſum, aliorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, utroquè, neutrò, quoquoverſum,*

A loco denotant, *Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, indè, undè, alicundè, alicunde, ſicunde, indidem, undelibet, undevis, undecumque, ſuperne, inferne, cœlitus, funditus.*

Denique per locum innuunt, *Hàc* [2], *illàc, iſtàc, quacunque, eò, eadem, aliâ, aliquà, ſiquà, nequà, quaquà* 3.

Adverbia temporis ſunt, *Dum, quum, quando, aliquando, quandiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, uſque, quouſque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, mane, veſperi, nudiuſtertius* 4, *nudiuſquartus, nudiuſquintus*, &c. *Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantiſper, pauliſper, parumper, ſæpe, rarò, ſubinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam* pro *adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, ut primùm, quum-primum, ſimulac, ſimulatque.*

Uſque temporis & loci adverbium eſt: ut, *Uſque ſub obſcurum noctis. Ab Æthiopia eſt uſque hæc.* Eſt & *ubi* pro *ſemper* aut *continue* ponitur, ut, *Uſque metu micuêre ſinus.*

Adverbia numeri: ut, *Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexties, ſepties, vigeſies*, vel *vicies*; *trigeſies*, vel *tricies*; *quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, centies, millies, infinities.*

Ordinis ſunt, *Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimè, inprimis, poſtremò, primùm, jamprimùm, denique, demum, tandem, adſummùm.*

Adverbia interrogandi ſunt, *Cur, quamobrem, quare, quemodi, cequid, quin* pro *cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?*

Vocandi ſunt, *Heus, ô, eho*, & ſiqua ſunt ſimilia.

1 Horum pleraque verius ſunt Nomina quam Adverbia; ut, *quo, aliquo, quocunque*, puta *loco*: imo & *huc* pro *ad hoc*, & quædam alia 2 In hiſce omnibus reſpicitur ad nomen *viâ*. 3 Adverbia loci, ſæpius ponuntur pro relativo. *Quare iſtum, ubi hic eſt natus, plus amabo poſthac locum. Ubi* pro *in quo*, Cic. *Mercator hoc addebat, è prædonibus, unde emerat, ſe audiſſe abreptam à Samio. Unde* pro *à quibus*. Ter. Quædam etiam Adverbia loci tempus aliquando ſignificant. *Ubi vidit homo eſſe in tantum honorem, ibi cœpit me obſcurare*, &c. Ter. 4 Hujuſmodi nihil Adverbii habere videntur, niſi quod *nunc* in *nudius* inſit. Nam dicitur quaſi *nunc dies.*

Negandi:

Negandi: ut, *Haud, non* [1], *minime, nequaquam, nè* pro *non*, & ſimilia [2].

Affirmandi: ut, *Etiam, ſic, quidni, ſanè, prorſus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, ſcilicet* 3.

Jurandi: ut, *Hercle, mehercule, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, edepol, Caſtòr, ecaſtor.*

Hortandi: ut, *Age* 4, *ſodes, ſultis, amabò, agedum, ehodum, eia* 5. *Agite.*

Prohibendi: ut, *Ne* 6, *non.*

Optandi: ut, *Utinam, ſi, ô ſi, ô.*

Excludendi: ut, *Modò, dummodo, tantummodo, ſolummodo, tantùm, ſolùm, duntaxat, demum.*

Congregandi: ut, *Simul, unà* 7, *pariter, populatim, univerſim, conjunctim*, &c.

Segregandi: ut, *Seorſim, gregatim, egregie, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, ſpeciatim, bifariàm, trifariam, omnifariàm, plurifariam, oſtiatim.*

Diverſitatis: ut, *Aliter, ſecùs.*

Eligendi: ut, *Potiùs, potiſſimùm; imò, ſatius.*

Intendendi: ut, *Valdè, nimis, nimium, immodice, impendiò, impenſè, prorſus, penitus, funditus, radicitus, omnino.*

Remittendi: ut, *Vix, ægre, paulatim, ſenſim, pedetentim.*

Concedentis: ut, *Licet, eſto, demus, ſit-ità, ſit-ſane.*

Negatæ ſolitudinis: ut, *Non ſolum, non tantum, non modò, nedum.*

Qualitatis: ut, *Dulcè, pulchrè, fortiter, graviter.*

Quantitatis: ut, *Parum, minimè, maximè, ſummum*, & ſimilia.

Comparandi: ut, *Tam, quam, magis, minus, maximè, minimè, æquè.*

Rei non peractæ: ut, *Ferme, fere, prope, propemodum, tantum, tantum non, modò non.*

Demonſtrandi: ut, *En, ecce, ſic*: ut cùm dicimus; *Sic ſcribito* [8].

Explanandi: ut, *Id eſt, hoc eſt, quaſi dicas, putà, utputa, utpote,*

Dubitandi: ut, *Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.*

Eventûs: ut, *Forte, caſu, forte fortunâ.*

Similitudinis: ut, *Sic, ſicut, ſicuti, ità, item, itidem, tanquam, quaſi, ceu, uti, velut, veluti.*

1 Pro *non* aliquando *nihil* adverbialiter uſurpatur: ut, *Nihil circuitione ſua eſt.* Ter. 2 Sic *nec* apud veteres. Atque idem compoſita oſtendunt ut, *negligens, negotium.* 3 Sic *na*; ut *na ego homo infelix ſum.* 4 *Age, ſodes*, &c. Hæc verba ſunt imperativi modi. 5 *Eia*, pro diversâ ſignificatione nunc adverbium eſt hortandi, nunc Interjectio blandientis. 6 *Ne* ante *quidem* neutiquam ut, *ne obolum quidem dederit.* 7 *Una* proprie eſt nomen, quia integre eſt, quâ *operâ* 8 Sic *hem* apud Comicos; ut, *hem Davum tibi.* Ter. Nempe pro uſu diverſo nunc demonſtrandi Adverbium eſt, nunc Interjectio indignantis.

COM-

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi; ut, *Docte, doctius illo, doctissime omnium*: similiter *Bene, melius, optime*: *Male, pejus, pessime*: etiam, *sæpius, sæpissime*: *Nuper, nuperrime*, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem habet: ut *Heri, cras.*

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *Furtim* à *fur*; *Strictim* à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus*.

Aliquando neutra Adjectiva induunt formam adverbiorum à Græcorum imitationem: ut, *Recens*, pro *recenter*: *Torvum*, pro *torve*.

FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut *Prudenter*; Composita, ut *Imprudenter*.

DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut *nam*; Composita, ut *namque*.

POTESTAS.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut, *Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, dem, cùm*, & *tum*. *

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Hæ spectant & his contrariæ: ut, *Nec, neque, neu, neve*.

Hæ quatuor sequentes, *Et, que, nec, neque*, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec sapit ista, nec sentit.*

* Hæ *Copulativæ* dicuntur stricte. Nam omnis quidem Conjunctio copulat, uti ipsum arguit Nomen: sed hæ simpliciter id præstant circa disjunctionem sententiæ, aut causalitatem, vel ratiocinationem.

Ali-

Aliæ disjunctivæ [1]: ut, *Aut, vel* [2], *ve, seu, sive.* 3

Atistæ, cùm geminantur, suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dictat.*

Aliæ discretivæ: ut, *Sed, sed enim, at, asti, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterùm, verò, enimverò, quòdsi, verùm, porrò, quin.*

Aliæ rationales, sive illativæ 4: ut, *Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, ad-re:* Cicer. *Eâ-re statim ad te Aristocratem misi.*

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, *nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea-quod, quoniam, quatenus, &* pro *quia*, Virgil. *Audieras & fama fuit*: pro *nam*, vel *quia fuit*: *quò* pro *quia*; ut Cicer. *Non quò quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit; & intra*
Fortunam debet quisque manere suam: pro *nam*, vel *quia.*

Aliæ perfectivæ seu absolutivæ: ut, *Uti, quò*, pro *ut.*

Nè & *ut*, pro *nè non*: Terent. *Sed patrîs vim ut queas ferre.*

Nè, pro *ut non*: Cic. *Opera detur, judicia ne fiant.*

Aliæ continuativæ: ut, *Si, sin, ni, nisi.*

Aliæ dubitativæ: ut, *Nè, an, anne, num, numquid, utrùm, necne.*

Aliæ adversativæ 5: ut, *Etsi, quanquam, quamvis, licet, tametsi*; & alia id genus.

Aliæ redditivæ earundem: ut, *Tamen, attamen, sed, tamen, verumtamen.*

Aliæ diminutivæ: ut, *Saltem, at, certe, vel*: ut Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.*

Aliæ electivæ: ut, *Quàm, ac, atque, ut*, quando pro *quàm* accipiuntur.

Expletivæ: ut, *Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque tum, profectò, verò, enimverò, sed enim, enim* pro *certè.*

Virgil. *Navi quis te, juvenum confidentissime, nostros*
Jussit adire domos? Tert. *Ac enim non sinam.*

1 Mirifica videtur appellatio, ut conjunctio sit disjungens. Sed conjunguntur voces materialiter: disjunguntur formaliter. Nam ita conjunguntur sententiæ, ut iis res disjungi significetur: E. G. cum ita differo, *Vel dies est, vel nox est*, non utraque sed alterutra significatur vera. Atque hoc est, quod Boethius aiebat, conjunctionem ea, quæ conjungit inter se, disjungere interea. 2 *Vel* quandoque est Copulativum. Ut, *Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam.* Ubi *vel* valet *etiam.* Nisi tum intendendi vel remittendi esse adverbium malis; ut in Adverbiis annotatum. 3 Interdum tamen *sive* potius copulat. Ut cum synonymum adjungitur. Quale illud, *Diana, sive Luna.* Ubi possis dicere *Explanativam.* Quo pacto &, nec non enclitica *que* quandoque accipiuntur. Ut illo Maronis, *Judicium Paridis, spretaque injuria formæ.* Nam sententia est, *sive* vel *hoc est, spretæ.* 4 Aliis *Ratiocinativæ*, quæ ex ratione propositæ conclusionem inferunt. 5 Hæ Vossio sunt concessivæ, & sequentes adversativæ. Nam si dico *Etsi sit indoctus, tu tamen est pius*, sententia est, concedo tibi esse hominem indoctum; attamen in eo adversabor, si pium neges.

Sunt

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, *Cum* quoties casui jungitur præpositio est. [1]

In genere Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbiis discernuntur, ut quàm sæpissime confundantur: ut, *Quandò proinde*, & similia [2].

ORDO.

Ordo Conjunctionum est triplex; nempe,

Præpositivus; earum scilicet, quæ in sententiarum exordiis ponuntur.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex conjunctionibus hæ inprimis præponi solent; *Nam, quam, ac, ast, atque, & aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi.*

Subjunctivæ verò sunt, *Quidem, quoque, autem, verò, enim:*

Et tres Encliticæ: ut, *Que, ne, ve*: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;*
Indoctúsque pilæ, discive, trochive, quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, *Dum, sin, nam*, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt; quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, *Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam*, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio [3] est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur. [4]

1 *Neque* quatenus negat, adverbium est; quia vero & disjunctas connectit sententias, conjunctio dicitur. Sic *deinde* cum verbo jungitur ad circumstantiam temporis indicandam, adverbium est. Conjunctio autem cum tantum ad orationis junctúram pertinet. *Ac* & *atque* conjunctiones sunt cum dico, *Par tus ac* vel *atque Cassius*. Adverbia sunt in isto, *aliter facit ac tu*. Nam idem valet ac adverbium comparandi, *quam*. *Igitur* quoque interdum non est conjunctio ratiocinativa; sed adverbium temporis, poniturque pro *deinde* seu *postea*. 2 Hujusmodi dicebantur Adverbia conjunctiva, vel conjunctiones adverbiales teste Max. Victorino. 3 *Præverbium* dicitur Varroni, sed *Præpositionem* etiam Cicero in Topicis appellat. 4 Definitio hæc in eo peccat, quòd non convenit cuivis Præpositioni. Tum etiam quod comperat conjunctionibus præpositivis, ut *nam, si*. Melior ista descriptio ut definiatur vox, quæ nomen adjungitur verbo ad caussam, locum, tempus, conjunctionem, vel privationem significandam. Præcipue quidem significant motum, aut quietem.

Quietem

Quietem quidem in loco; motum autem à re, ad rem, vel circa rem. Unde aliquibus definitur Præpoſitio, pars invariabilis, quæ vel appoſitione vel compoſitione præponitur aliis vocibus ad motum aut quietem ſignificandam. Breviſſime autem & verius definiatur, particula, ſive vox invariabilis, naturâ ſuâ caſum regens. Solum huic definitioni obſtare videtur inveteratus error, quo creditur Adverbia etiam & Interjectiones regere caſum. Ut, *ſimul filio, procul mari, va tibi*: Sed in his eſt Ellipſis, quia integre ſit. *ſimul cum filio, procul à mari, va* vel *malum ſit tibi*, ut in Syntaxi fuſius oſtendetur.

Appoſitione: ut, *Chriſtus ſedet ad dextram Patris.*
Compoſitione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*
Quædam præpoſitiones poſtponi ſuis caſibus inveniuntur: ut,

Cum, *Tenus*, *Verſus*[1], *Uſque*,	ut,	*Quibuſcum.* *Vbe tenus.* *Angliam verſus.* *Ad occidentem uſque.*

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpoſitioni accidit caſuum regimen, ſive conſtructio.
Cæterùm in iiſdem caſibus mira eſt ſignificationis varietas, quæ non tam regulis, quàm aſſiduo legendi atque ſcribendi uſu diſcenda eſt. Exempli cauſâ:
Secundum, Aliud ſignificat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*; i. *juxta aurem*: Aliud vero hic, *Secundum Deum parentes amandi ſunt*; i. *proxime poſt Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem ſatis mihi felix viſus ſum*, id eſt, *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præpoſitiones Accuſativum regentes.

Ex Præpoſitionibus iſtæ Accuſativo caſui adjunguntur; ut,
Ad. Ad Calendas Græcas.
Apud. Virg. *At bene apud memores veteris ſtat gratia facti.*
Ante. Ovid. ——*dicique beatus*
Ante obitum nemo, ſupremaque funera, debet.
Adverſus. [2] *Ne Hercules quidem adverſus duos.*
Cis. Citra Thamesim ſita eſt Etona.
Citra. } Hor. *Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,*
Ultra. } *Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.*

[1] *Verſus* & *uſque* inter adverbia potius referenda ſunt. Nam cum dico *Tiberim verſus* vel *Tiberim uſque*, integre fuerit *uſque ad Tiberim*, *ad Tiberim verſus*. Ut caſus non regatur à verſus: ſed à Præpoſitione *ad* intellecta; quæ in *adverſus* exprimitur. Quin & legimus. *Ad meridiem verſus*, Liv. *In forum verſus*, Cic. *In Avernos verſus.* Cæſ. *Uſque ad hoc tempus*, Cic. *Ab Ovo uſque ad mala*, Ter. *Ad ſerum uſque diem*, Tac. in quibus omnibus Præpoſitio exprimitur. [2] Vel *adverſum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.
Extra. Plin. Ma. *Extrà omnem ingenii aleam positus Cicero.*
Circum, locale est: ut, *Circum montem.*
Circa. Circa forum. Circa viginti annos.
Circiter [1], tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*
Contra. Ne contra stimulum calces.
Erga. Princeps erga populum clemens.
Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*
Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*
Supra. Sall. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*
Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*
Ob. Fœda mors ob oculos versabatur.
Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Prope [2]. *Prope urbem. Prope mortem.*
Præter. Ter. *Ità fugias, nè præter casam.*
Propter. Aliquid mali propter vicinum malum.
Post. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est,*
Virtus post nummos.
Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*
Trans. Hor. *Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.*[3]

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*
Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio expectes, alteri*
quod feceris.
Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est,*
gaudeas.
Absque [4]. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia misere vivitur.*
Cum. Mimus, *Damnum appellandum est, cum mala fama lucrum.*
Clam. Clam patre. Et Plaut. *Clam patrem.*
Coram. Coram Senatu res acta est.
De. Sophistæ rixantur de lana caprina.
E. Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio de-
jiciebatur.
Ex. Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.
Pro. Mimus, *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

1 *Circiter* vix præpositio videtur, quia *circiter meridiem* integre fit, *circiter ad meridiem.* 2 *Prope* potius adverbium est. Nam *prope urbem* per ellipsin ponitur pro *prope ad urbem.* Ac pari ratione cum dicitur *propius* vel *proxime urbem.* 3 Omittitur hic *pone*, quod accusativum regit, ut *Pone caput.* Livius *secus* quo usi Plinius & Fabius; licet eo elegantiæ studiosus rectius abstineat. 4 *Absque* magis est Comicum, pro quo Oratores potius *sine.*

Pra-

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*
Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
Tenus. Virg. —— *capuleque tenus ferrum impulit irâ* 1.

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt; sed diversâ ferè significatione;

In. 2 Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum:* sine motu:
Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit*: motum quodammodo innuit.
Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis*: id est, *paulo ante lucem.*
Idem; ——— *vasto vidisse sub antro.*
Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*
Subter. Subter terram. Virg. *subter Densa testudine casus.*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am 3, *Di* 4, *Dis* 5, } ut, { *Ambio*: *Diduco*: *Distraho.* } { *Re* 6, *Se* 7, *Con* 8, } ut, { *Recipio*: *Sepono*: *Condono.* 9

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, *Coagmento, coëmo, coinquino, ecoperio.*

1 Nonnulli adjungunt *palam* & *procul*. De priori adsentiendum. Nam Livii est *palam populo.* At *procul* adverbium est. Nam *procul domo*, integre fuerit, *procul à domo.* Nec raro additur præpositio. 2 Pro *in* antiqui dixere *endo*, & *indu*, ut *endo*, vel *indu mari.* Sic in compositione *endoperator*, vel *induperator* pro *Imperator.* Remansit in *industrius* ab *instruendo*; *inducia*, quasi *indu cio* & aliis nonnullis. 3 *Am* prisci etiam usi extra compositionem. Ut Cato in originibus, *Am terminum*, id est, circa terminum. Est autem ab ἀμφὶ, quod idem significat; ac in compositione ante se assumit *b*: *ut ambages, ambedo, ambio, amburo.* Nisi *b* sit ex antiquo *ambe*, vel *ambi*: quod apud Varronem legas. Sic ab ἀμφὶ sit *ambi*; ex hoc fuerit *am* per apocopen: porro ab *ambo* sint *ambages, ambio*, ab *am* autem *amplector*, & *amicere*, ex *am* & *icere* vel *jacere.* Unde *amiculum* à circumjectu ita dictum ait Festus. Sæpe autem *m* abit in *n*; ut, *anceps, anfractus, anhelo, anquiro.* 4 *Di* corruptum est ex *dis*, ut *divido.* 5 *Dis* volunt esse à δὶς id est *bis*: atque ideo notare divisionem, ut *distrabo*: vel distinctionem, ut *disjudico*; quod valet distincte *judico.* Sed potius videtur esse à διὰ, quod eandem in compositione vim habet; ut, διαφέρω idem ac *differo.* Sic διαφωνεῖν. *dissonare*; διασκεδάζειν, *dispergere.* Interdum & *dis* negat, ut *diffido*, quod notat, non fido; vel auget, ut *discupio*, hoc est, valde cupio. 6 *Re* sæpius iteration m, interdum & privationem signat: ut, *relego, revelo.* 7 In compositione interdum *e* in *o* mutatur; ut, *socer, sobrius.* 8 *Con* corruptum est ex *cum*; ac pari ratione adjici potuit *au* pro *ab*; ut, *aufero, aufugio.* Quinetiam *ar* pro *ad*, ut in antiquis *arvenio, arvocatus, arcio*: unde remansit *arcesso.* 9 Recte addendum est, *ve* ut *vesanus.* Quæ in compositione minuit, ut *vegrandis*, male grandis.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio eſt pars orationis, quæ ſub incondita voce ſubito prorumpentem animi affectum demonſtrat.

Tot autem ſunt Interjectionum ſignificationes, quot animi perturbati ſunt motus.

Exultantis: ut, *Evax, vah.* Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, *Heu, hoi, hei, ô, ah.* Terentius. *I intrò, hoi! hei!* Virgilius. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, *Hei, atat.* Terent. *Hei! vereor nè quid Andriæ apportet mali.*

Admirantis: ut, *Papæ!* Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut, *Apage, apagéſis.* Terent. *Apagéſis, egon' formidoloſus?*

Laudantis: ut, *Euge.* Mar. *Citò, nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut, *Ebo, eh, io.* Terent. *Eh, quî vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui! tu mihi illam laudas?*

Ex improviſo aliquid deprehendentis: ut, *Atat,* Ter. *Atat! data hercle mihi ſunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, proh. Proh neſas!* Seneca; *Oh pauperta felix!*

Imprecantis: ut, *Malùm, væ malùm.* Terent. *Quid hoc (malùm) infelicitatis eſt?*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he.* Terent. *Ha, ha, he, defeſſa jam miſera ſum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au, ne comparandum hic quidem ad illum eſt.*

Illud hîc obſervandum eſt, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium, *Navibus (infandum) amiſſis.* Cicero, *Sed amabô te, cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum ſignificans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet craſſâ (quod aiunt) Minervâ tradita ſunt pueris, tantiſper dum ordinariis in ludo operis ac penſis ſub ferulâ defunguntur, abundè ſufficere arbitramur. Quòd ſi cui tamen allubeſcit quicquam his altius exactiuſque perveſtigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perſcrutandaque opera relegendum cenſemus; quorum cùm magnus ſit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præſtantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro noſtro comparari poſſe videatur, nedum præponi.

DE

DE CONSTRUCTIONE OCTO PARTIUM ORATIONIS.

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem quatenus ad Syntaxin, quæ constructio dicitur, agemus.

Est igitur Syntaxis, debita partium Orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

VErbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera est ad bonos mores via.
Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Tutant vulgo, ab hoc canone recedi, cum dico, Ego pauper laboro, tu dives ludis; *& intellecto Pronomine,* Calliopius recensui, interrogatus respondo. *Et hoc Evocationem appellant; quia Pronomen primæ vel secundæ personæ quasi è stativis suis evocat nomen tertiæ. Sed* pauper *&* Calliopius *in allatis exemplis sunt primæ personæ,* dives *&* interrogatus, *secundæ, non tertiæ, ut vulgo putant. Nam nomen ejusdem semper est personæ, ac pronomen vel verbum cui jungitur. Atque idem esto judicium de pronomine relativo, ut* qui sumus, qui estis, qui sunt; utri sumus, *vel* estis, *vel* sunt doctiores *vel* meliores.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis: ut, *Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ: ut Terentius, *Tu es patronus, tu pater; si deseris tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue, & præaliis tu patronus es.* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.*

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ Nominativus sæpe subauditur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant,* & in similibus; ut,

Terentius, *Fertur atrocia flagitia designâsse.*

Ovidius, *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.*

Item in his: *tonat, pluit, ningit, lucescit, vesperascit*, &c. Ubi *Deus, cœlum, aqua*, vel simile intelligitur. Sæpe etiam per ellipsin reticetur verbum substantivum; ut, *Rari quippe boni*. Juv. *Vide Syntaxin figuratam.*

Non semper vox casualis est verbo Nominativus, sed aliquando verbum Infinitum: ut, Plaut. *Mentiri non est meum*. Aliquando oratio: ut,

Ovid. *Adde quòd ingenuas didicisse fideliter artes,*
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando Adverbium cum Genitivo: ut, *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt combusta.*

Partim *dixere ut* restim, puppim, sementim, *ut sit Accusativus antiquus in quo intelligitur* ad, *sive* quod ad, *ut apud Græcos* κατά. *Vel intelligatur* in: *quomodo Plaut.* Agesis, tu in partem nunc jam hunc delude, atque amplexare hanc. *Utrumcunque placuerit, substantive sumatur necesse est, quia Adverbia (ut postea dicetur) naturâ suâ nullum regunt casum.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro Nominativo Accusativum ante se statuunt: ut, *Te rediisse incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Resolvi potest hic modus per *quòd* & *ut*, ad hunc modum: *Quòd tu rediisti incolumis, gaudeo. Ut tu fabulam agas, volo.*

Sunt qui modum hunc resolvendi Accusativum prorsus rejiciunt. Sic tamen interdum loquuntur optimi scriptores; quanquam alter loquendi modus elegantior sit, & magis Latinus.

Interdum resolvi debet Accusativus per *ne* & *quin*; ut, *Prohibuerunt eum exire*, id est, *ne exiret. Non dubitat Christum id dixisse*, hoc est, *quin dixerit.*

Porro cum Infinitivus sequitur aliud verbum, eadem plane constructio est ac modo dicta, sed Accusativus per ellipsin desideratur. Hoc plurimum fit in Pronominibus *me, te, se, illum*. Ut *Statui proficisci*, pro *me proficisci. Negat velle*, pro *se velle*. Atque hoc ita esse vel hinc constat, quia Antiqui interdum hos addunt Accusativos; ut, *Vocem hic loquentis modo me audire visus sum*, Plaut. *Quæ sese optavit parere hic divitias*, Ter. *Omnes homines qui se præstare student cæteris animantibus*, Sall.

Græce Infinitivus convenire potest cum Nominativo; quod Latine etiam quandoque fit ad eorum imitationem; ut, *Seu pius Æneas eripuisse ferunt*, Ovidius.

Verbum inter duos Nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest: ut,

Terent. *Amantium iræ, amoris redintegratio est.*
Ovid. ——*quid enim nisi vota supersunt?*
Idem; *Pectora percussit, pectus quoque robora fiunt.*
Virgil. ——*nihil hic nisi carmina desunt.*

Plurimum sane verbum convenit cum priori, sive eo quod subjecti locum in oratione retinent, quomodocunque invertantur verba. Ut, Omnia pontus erant. *Ovid.* Sanguis erant lacrymæ, *Luc.* Gaudia Principium nostri sunt, Phoce, dolores, *Ovid.*

Ovid. Omnia Cæsar erat. *Interdum tamen aliter loquuntur Auctores*; ut Vestes quas gerris sordida lana fuit. *Ovid.* Quæ loca Numidia appellatur, *Sall.* Tui consulatus fuit initium ludi Compitalitii, *Cic. Imo interdum non habet is usum, quam propriam locutionem nonnulli existimant*; ut, Magnæ divitiæ sunt lege naturæ compositæ paupertas, *Sen. ubi singulare* est *se usurpatum ire negat Varias. Sane dixit Cicero*, Contentum vero suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque divitiæ. *Quare in talibus sequendus est classicorum Scriptorum usus.*

Impersonalia præcedentem Nominativum non habent: ut, *Tædet me vitæ. Pertæsum est conjugii*: de quibus suo loco.

Receptum pene ab omnibus Grammaticis, Impersonalia non habere ante se nominativum. Sed hæc sententia refellitur in Observationibus de Impersonalibus. Vide etiam de eare plura in Syntaxi figuratâ.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, *Pars abiêre. Uterque deludimur dolis.*

Structuram hanc figuratam, in quâ Nomini collectivo numeri singuli additur verbum plurale, nonnulli Synthesin appellant, nos potius Syllepsin esse statuimus; quam vide si ad Grammatica finem.

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

ADjectivum cum Substantivo, genere, numero, & casu consentit: ut Juvenal. *Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina Substantivis adnectuntur: ut,

Ovid. *Donec eris felix, multos numerabis amicos:*
Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca; *Non hoc primùm pectora vulnus mea senserunt: graviora tuli.*

Aliquando oratio supplet locum Substantivi: ut, *Audito rege Dorobernium proficisci.*

Substantivis etiam adnumerantur adjectiva cum Substantive sumuntur: ut, *amicus certus; fallax serenum.* Est etiam ubi substantiva adjective sumantur; ut, *Populum late regem, belloque superbum*, ubi *regem* tantundem est ac *regnantem.*

Substantivum conciso sermonis genere sæpe intelligitur, ut, *vesci bubula, ferina*, nempe *carne*: *laborare tertianâ, quartanâ*, puta *febri*; *triste lupus stabulis*, supple *negotium.* Vide figuram Ellipseos.

Adjectivum inter duo Substantiva diversorum generum collocatum, consentiet cum supposito, sive eo quod in ordine Grammatico præceditt. Ut, *Semiramis puer credita est*, Just. *Puteoli dicbaarchia dicta. Porcus femina natus.* Quandoque tamen cum appositio, seu posteriori convenit. Ut, *Gens universa Veneti appellati*, Liv. *Non omnis error stultitia dicenda est*, Cic. *Nunquam aque*

ac nunc paupertas, mihi visum est onus miserum ac grave, Terentius.

Interdum plura adjectiva uni substantivo junguntur; ut, *Neque privatam rem maritimam, neque publicam gerere possumus,* Cic. *Ad malam domesticam disciplinam accesserunt etiam poeta,* Idem.

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

RElativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, —— *vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat.

Nec unica vox solùm, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore ad eam veni, quod omnium rerum est primum.*

Relativum *qui, quæ, quod,* semper fere considerari debet tanquam inter duos casus ejusdem substantivi expressos vel intellectos: Sic autem cum casu antecedenti genere & numero, & cum sequenti casu, ut cum suo substantivo consentiet. Ut, *Bellum tantum, quo bello omnes premebantur, Pompeius confecit,* Cic. *Ultra eum locum, quo in loco Germani consederant,* Cæs. *Diem instare, qui die frumentum militibus metiri oporteret,* Idem.

Hic loquendi modus Cæsari, qui elegantiæ studiosus erat, in deliciis fuisse videtur. Quin etiam interdum necessarius est ad evitandam ambiguitatem. Ut, Leodamantem Cleophili discipulum, qui Cleophilus, *&c. Apul. Ubi nisi repeteretur* qui Cleophilus, *relativum referri potuit ad* Leodamantem.

Verum casus iste posterior, cum satis exprimatur per relativum, ut plurimum reticetur; ut, *Cognosces ex iis literis, quas liberto tuo dedi,* Cic. pro *ex literis, quas literas.*

Interdum etiam antecedens casus subintelligitur; & relativum cum posteriori consentit. Ut, *Populo ut placerent quas fecisset fabulas,* Ter. pro *ut fabula, quas fabulas fecisset,* &c. *Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus,* Cic. *Illi scripta quibus Comœdia scripta viris est,* Hor. *Quas credis esse has non sunt veræ nuptiæ,* Ter. pro *Hæ nuptiæ non sunt veræ, quas has nuptias credis esse veras. Quam ille triplicem putavit esse rationem, in quinque partes distribui debere reperitur,* Cicero. Quibus loquendi modis major elegantia accedit, si pronomen demonstrativum secundum membrum ingrediatur. Ut, *Quam quisque norit artem, in hac se exerceat,* Cic. *Ad Cæsarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere,* Idem.

Quin & Poetæ casum posteriorem aliquando præmittunt; quod tamen non impedit quo minus cum relativo casu consentiat & consequentis locum teneat. Ut, *Urbem quam statuo vestra est,* Virg. pro *ea urbs, quam urbem statuo,* &c. *Eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedit?* Ter. pro *ille Eunuchus quem Eunuchum,* &c. *Naucreatem quem convenire volui in navi non erat,* Plaut.

Atque hac ratione aliæ difficiliores loquendi formulæ explicari possunt. Cujusmodi est illud Terentii, *Si id te mordet sumtum filii quem faciunt.* Ubi *id* supponit *negotium,* & illic ponitur pro *sumtus*: ut sensus sit: *si id negotium te mordet, nempe sumtus, quem sumtum filii faciunt.*

Denique sæpissime contingit, ut uterque antecedentis casus supprimatur; ut, *Est qui nec spernit, sunt quos collegisse juvat,* Hor. pro *homo est, qui homo non spernit; sunt homines quos homines juvat. Qualis esset natura montis qui cognoscerent misit,* Cæs. *Scribo ad vos cum habeo qui ferat,* Cic.

Quod

Quod de relativo inter duos casus ejusdem nominis dictum est, intelligendum est de constructione simplici, nam figurata alia est ratio.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut Valerius Maximus, *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur,*

Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.

Cicero; *Propiùs à terra Jovis stella fertur, quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur.*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

In coitu lunæ, quod interlunium vocant.

Si relativum cum substantivo priori conveniat, constructio est analoga; si cum posteriori, quod magis eleganter fieri videtur, ad Graecorum imitationem fit; & tum considerari non debet ut inter duos casus ejusdem nominis.

Porro interdum relativum concordat non cum antecedente expresso, sed cum genere vel numero intellecto; ut, *Dares ut catenis fatale monstrum, quæ generosius perires quærens*, &c. Hor. ubi relativum *qua* est femininum, quia refertur ad Cleopatram de quâ fit sermo. *Si tempus est ullum jure necandi hominis, qua multa sunt*, Cic. ubi respicitur ad *tempora*. *Soli virtute praditi, quod est proprium divitiarum contenti sunt*, Idem.

Quandoque etiam relativum consentit cum substantivo è sensu præcedentis periodi formato. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem*; &c. Liv. Vide sis Syntaxin figuratam, ubi & sequens regula observatur, & pluribus exemplis confirmatur.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Ter. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium habeam tali ingenio præditum.*

Ovid. ——*nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boet. *Felix, qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ quo cæteri poëtæ sordent.*

Patet ex supra dictis relativum neque verbo esse nominativum, nec ab eo regi; sed ubique cum substantivo suo, more adjectivi convenire.

Observationes aliæ quæ ad diversa convenientiæ genera pertinent.

Duo singularia plerumque in structura censentur pro plurali; unde duo substantiva singularia adjectivum, aut nomen eis appositione con-

junctum, plurale adsciscunt; ut, *Julius & Octavius Imperatores fortissimi. Romulus & Remus fratres.* Utique & duo nominativi singulares verbum plurale sortientur; ut, *Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent*, Ovid

Poetæ etiam, quando alterum singularium in ablativo ponitur cum præpositione, addunt interdum adjectivum, aut verbum plurale. Ut, *Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat*, Ovid. *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt*, Virg. ubi *cum* ponitur pro *&*; nam sententia est, *Hebrum & Strymonem, Quirinus & Remus.*

Interdum & Oratores sic loquuntur; ut, *Dicaarchum vero cum Aristoxeno, doctos sane homines, omittamus*, Cic. *Pharnabazus cum Apollonide, & Athenagora, vincti traduntur*, Curt.

Quod si duo singularia sint genere vel persona diversa, Adjectivum vel relativum (numero plurali) cum genere digniori, & verbum (plurale) cum digniori persona conveniet.

Persona prima dignior est, quam secunda; & secunda quam tertia. Ut, Ego tuque sumus Christiani. Tu paterque vultis.

Dignius est etiam genus masculinum feminino & neutro. Ut, pater & mater mortui. *Tert.* Protinus caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cista chlamide opertos, pro munere natalitio patri misit, *Val. Max. ubi* opertos *ad* caput, pedes, *&* manus *pertinet.*

Quæritur an femininum sit neutro dignius? Sane esse videtur, cum de animatis fit sermo; ut, Uxor & mancipium salvæ. Ancilla & jumentum repertæ. *Quanquam Linacer & Alvarez satius esse censent περιφραστικῶς loqui; & dicere v.g.* Lucretia castissima fuit, quâ virtute ejus etiam mancipium floruit, *potius quam*, Lucretia & ejus mancipium fuerunt castæ. *Sin autem de inanimatis loquimur, vel adjectivum cum posteriori plerumque conveniet, vel in neutro ponetur. Quanquam & aliter loqui liceat. Ut*, Leges & plebiscita coactæ, *Luc.* Quid de vitibus olivetisque dicam, quarum uberrimi fructus? *Cic.*

Si substantiva numero differre contingat, adjectivum nihilominus (plurale) cum digniori conveniet; ut, *Suscepisti onus grave Athenarum & Cratippi, ad quas cum profectus sis*, &c.

Sæpe etiam verba vel adjectiva diversis addita substantivis, tum genere, tum numero, tum personâ cum propiore conveniunt. Ut, *Ego & Cicero meus flagitabit*, Cic. *Senatus & C. Fabricius perfugam Pyrrho dedit*, Cic. *Utrum vos an Carthaginenses Principes orbis terrarum videantur*, Liv. *Toti sit provinciæ cognitum, tibi, omnium quibus præsis, salutem, liberos, famam, fortunas esse carissimas*, Cic. *Sociis & Rege recepto*, Virg.

Cum utrumque substantivum est rei inanimæ, adjectivum sæpius in neutro ponitur; nisi quis amet potius propiori jungere, ut modo dictum. Ut, *Divitiæ, decus & gloria, in oculis sita sunt*, Sall.

Interdum tamen in rebus etiam inanimatis ad dignius attenditur; ut, *Agros villasque civilis intactos sinebat*, Tac.

Caussa harum constructionum à figurarum notitia dependet, de quibus inferius dicetur.

Cum verbum vel adjectivum in plurali ponitur, sæpius fit per syllepsin, ubi non tam ad voces quam ad sensum attenditur. Si ad propius respicitur, id fit zeugmate. Si denique neutrum subjiciatur, per ellipsin subintelligitur negotium. Ut decus & gloria in oculis sita sunt, *hoc est*, sunt negotia sita.

Quin & hoc locum habet, cum substantivorum unum est animatum, alterum inanimatum. Ut, Delectabatur cereo funali & tibicine, quæ privatus sibi sumserat, *Cic.*

Quamvis convenire etiam possit cum animato: ut, Jane fac æternos pacem pacisque ministros. Propter summam & Doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis, *Cic.*

Porro inanimatorum nomine Grammatici etiam accidentia sive affectiones comprehendunt. Ut, Labor & voluptas dissimilia, *Liv.* Ira & avaritia imperio poten-

potentiora, *Id.* Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuere, *Sall.*

Denique interdum duobus animatis subjicitur neutrum: ut, Polypus & Chamæleon glabra sunt, *Solin.* Sic anima atque animus quamvis integra in corpus eunt, *Luer.* Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit, *Liv.*

De convenientia duorum Substantivorum.

Substantiva rei ejusdem in casu conveniunt per appositionem; ut, *Urbs Roma, Anna soror.*

Substantiva sic sociata non necesse est genere vel numero convenire. Nam ut dicimus *Leo rex quadrupedum*, sic *aquila rex avium.* Ut, *Dies magister multorum*, sic *Tempus magister multorum*; ut, *urbs Roma*, sic *urbs Sulmo, urbs Philippi.*

Interdum alterum substantivorum effertur gignendi casu; ut, *Flumen Rheni, arbor fici, oppidum Antiochiæ.*

Si in appositione substantivum quod prius est & ordine grammatico præcedit sit rei animatæ verbum vel adjectivum, cum eo consentiet; ut, *Cum duo fulmina nostri Imperii, Cn. & Pub. Scipiones, extincti occidissent*, Cic. *Tullia dolicia nostra tuum munusculum flagitat*, Cic.

Sin prius est nomen rei inanimæ, cum posteriori conveniet. Ut, *Tungri civitas Galliæ fontem habet insignem*, Plin. *Oppidum Latinorum Apiola capitum à Tarquinio Rege*, Idem.

Substantivorum Constructio.

QUum duo Substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut Juvenal. *Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ. Arma Achillis. Cultor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in Adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus. Heri filius, Herilis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut Luc. de Cat. *Urbi pater est, urbique maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur opes irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecuniæ. Hoc noctis.* Catul. *Non videmus id manticæ, quod in tergo est.*

Juvenal. *Quantum quisque sua nummorum servat in arca,*
Tantum habet & fidei.

Ponitur interdum genitivus tantùm; nempe priore substantivo per ellipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus

Ter.

Ter. *Ubi ad Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad Vestæ:* Utrobique ſubauditur *templum.*

Virg. *Hectoris Andromache*: ſubauditur *uxor.* Idem, *Deiphobe Glauci*: ſubauditur *filia.* Ter. *Hujus video Byrrhiam*: ſubaudi *ſervum.*

Obſervationes de Subſtantivorum regimine.

Subſtantivorum regimen eſt vel verum, vel apparens & falsò creditum.

In vero ſubſtantivorum regimine, princeps eſt hic canon de rectione genitivi. Omnis genitivus regitur à ſubſtantivo expreſſo, vel ſuppreſſo. Si exprimatur ſubſtantivum, conſtructio eſt analoga & regularis. Si ſupprimatur, eſt anomala & irregularis.

Genitivus autem qui regitur varie ſignificat. Interdum enim quod eſt eſſentiale, notat; ut genus, aut ſpeciem: materiam, aut formam; totum materiale, vel partem. Interdum quod eſt eſſentiæ conjunctum; ut ſi ſubjectum ſit, vel affectio inhærens, vel cauſſa efficiens, aut finalis. Interdum eſt res disjuncta, ut objectum, vel relatum, vel aliud ejuſmodi. Hæc exemplis illuſtrabimus.

Species ſignificatur iſto Plauti, *Satin' parva res eſt voluptatum in vitâ*, ubi *res voluptatum*, ponitur pro *ipſis voluptatibus.* Genitivus ſpeciem ſignat, quia *res* ſubſe omnem voluptatem comprehendit. Similiter Phædrus, *Hæc cum tentaret, ſi qua res eſſet cibi, limam momordit*; hoc eſt, *ſi quis eſſet cibus.* Planeque hoc loquendi genus petitum à Græcis; apud quos Ariſtophanes τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν, quaſi dicas *res noctium*, pro *ipſis noctibus*, poſuit.

Huc refer quæ alioqui per appoſitionem eodem caſu efferuntur, ut, *Oppidum Antiochia, arbor ficus.*

Materia ſignificatur illo Plauti, *Nummum nuſquam reperire argenti queo.* Ac Perſius ſimiliter *Crateras argenti.* Ac Virgil. *Argenti aurique talenta.*

Totum integrale ſignificat, cum dicimus, *cornua boum, ſetur anſeris, ventri montis.*

Pars exprimitur hoc pacto; *Vir magni naſi, herba exigua radicis.*

Subjectum notat genitivus in his, *Facundia Ulyſſis, felicitas rerum, color roſæ.*

Adjectivum receptum, ſive inhærens ſignificatur in illis, *Puer optimæ indolis, boni ingenii, egregiæ formæ, eximiæ ſpei.*

Cauſam efficientem explicant, *Ilias Homeri, Venus Praxitelis.*

Finalem, *apparatus triumphi, patio ſoporis.*

Objecti genitivus eſt, *deliberatio ſtudiorum*, quæ de ſtudiis ſuſcipitur: *cogitatio belli*, quæ circa bellum verſatur.

Correlati; ut, *Mater Socratis, Auditor Ariſtotelis.*

Poſſeſſorem indicant, *Pecus Admeti, domus Craſſi.*

Tempus vero, *ſpatium horæ, iter bidui.*

Quod in tempore eſt; *tempus belli, hora cœna.*

Locum ſive continens, *incola hujus urbis, vinum majoris cadi.*

Locatum ſeu contentum, *Cadus vini, Navis auri aut palea.*

In hujuſmodi ſtructurâ, quando actio vel paſſio ſignificatur, gignendi caſus nunc active ſolum accipitur, nunc ſolum paſſive, nunc utroque modo. Active ſolum, ut, *providentia Dei*; hoc eſt, quâ rebus omnibus providet.

Paſſive ſolum, ut *timor Dei*, hoc eſt, quo timetur.

Utroque autem modo accipi poſſunt, *amor* vel *odium Dei*, hoc eſt, quo amat ſuos, odit improbos; vel quo pii amant Deum, improbi eum odio proſequuntur.

In his omnibus ſubſtantivum regens exprimitur. Eſt etiam ubi reticetur, ut

ut præter eos modos qui ſuperius in regulis exprimuntur; primo, cum reticetur ablativus, *cauſſa*, vel *ratione*; ut, *cum ille ſe cuſtodia diceret in caſtris remanſiſſe*, Cic. *Poſt ubi regium imperium, quod initio conſervandæ libertatis atque augendæ reipublicæ fuerat*, Sall.

Secundo, cum genitivus additur verbo qui non à verbo regatur, ſed nomine ſubſtantivo. Ut, *Eſt Regis* vel *Paſtoris*: nempe *munus, officium. Abeſſe bidui*, puta *itinere*, Cic. *Accuſare furti*, ſcilicet *crimine*, Cæſ. *Eſt Roma*, pro *in oppido Roma*. Aliaque id genus, ut poſtea dicetur.

Eſt denique ubi reticetur genitivus rectus: ut in menſuræ vocabulis, Liv. *Tritici decies centum millia, & hordei quingenta, indicantes ſe ad mare dereliſta habere.*

Sunt vero ſubſtantiva quædam quæ diverſam ſequuntur ſtructuram. Ut verbalia, quæ interdum adſciſcunt caſum verbi ſui; ut, *Traditio alteri*, Cic. *Domum reditionis ſpe ſublata*, Cæſ. Imprimis autem Plauto in deliciis eſt: cujus ſunt. *hanc aditio, & notio* ac *tactio nos*, & ſimilia.

Ad verbalia etiam pertinent ſupina & gerundia, quæ interdum regunt caſum verbi ſui: ut in Obſervationibus de ſupinis & Gerundiis dictum.

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo: ut, *Vir nullâ fide.*

Ovid. *Ingenui vultûs puer, ingenuique pudoris.*

Extra verbalia nullum ſubſtantivum regit alium caſum quam genitivum. Quare in canone hoc ubi ablativus apponitur, præpoſitio per ellipſin deſideratur. Ut, *Virgo adunco naſo*, integre ſit *cum adunco naſo. Gens dentibus caninis*, pro *cum denibus*. Hoc ita eſſe, partim eo evincitur, quod in idiotiſmo Linguarum aliarum hæ præpoſitiones adjiciantur; partim quod Latini ipſi quandoque præpoſitionem exprimant. Ut, *Vir cum magna fide*, Plaut. *Optima cum pulerin animis Romana juventus*, Enn. Atque hoc planius erit ex iis quæ de ablativis cauſſæ vel modi poſtea dicemus.

OPUS ET USUS.

Opus & uſus ablativum exigunt: ut Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus eſt.* Gell. *Pecuniam quâ ſibi nihil eſſet uſus, ab iis quibus ſciret uſui eſſe non accepit.*

Opus autem adjectivè pro neceſſarius, quandoque videtur, varieque conſtruitur: ut,

Cicero, *Dux nobis & auctor opus eſt.*

Idem, *Dicis nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi.*

Terent. *Alia quæ opus ſunt, para.*

Cicero, *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuiſſe.*

Opus non magis eſt adjectivum quam *Uſus* quartæ declinationis. Nam etſi aliquando exponi poſſit *neceſſe*; verum *operam* vel *negotium* notat. Unde & adjectivo jungitur; ut, *Suns quibus unum opus eſt celebrare urbem carmine*, Hor. Item aliorum more ſubſtantivorum, genitivum regit: ut, *Magnæ laboris & multæ*

multæ impensa opus fuit. Planc. ad Sen. Quomodo Virgilius: *Hoc virtutis opus:* Et Martialis, *Non fuit hoc artis sed pietatis opus.*

Ab eadem causa est, quod crebro fungatur munere nominativi consequentis; ut, *Si quid opus est, impera.* Plaut. *Quantum est tibi opus argenti?* Ter. *Depromantur mihi quæ opus sunt,* Idem. *Emàs non quod opus est, sed quod necesse est,* Cato apud Sen. Ubi *necesse* dicitur quo carere non possis: *Opus* autem quod usui quidem, sed tamen necessarium non est. Quomodo & distinxit Cicero, *Legem Curiatam Consuli ferri opus, necesse non esse.* Atque hinc apparet, recte dici, *hæc res mihi opus est*: hoc est, res hæc opera mea est, sive hæc in re operam pono. Sic *dux nobis opus est,* tantundem valet ac, dux nobis opera est, aut opera nostra in eâ re ponenda est, ut ducem nobis comparemus.

Nec tantum in casu nominativo convenit cum nominativo antecedente, sed etiam est casus accusativi præcedente accusativo; quasi dicam *hanc rem esse operam*, hoc est, in hac re operam poni. Nam quia recte dicitur *nummi sunt mihi opus*; ideo dixit Cicero, *nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi.* Ubi accusativum videmus, non quia *opus* eum casum regat; aut quod adjectiva cum substantivis consentire debeant: sed quia verbum substantivum aut utrinque nominativum, aut utrinque accusativum habeat.

Pro nominativo hujusmodi, vel etiam accusativo, interdum est infinitivus. Ut, *Quid opus est affirmare?* Cic. *Nunc peropus est loqui,* Ter. ubi infinitivus nominativi loco est. Accusativi vero vicem supplebit, si dixeris, *Negat fuisse opus affirmare. Puto peropus esse loqui.*

Ex hisce colligi potest, *opus* plane esse substantivum; nec quicquam compellere, ut pro *necesse* unquam poni dicamus.

Ac tum quoque cum ablativo jungi videtur, exponi posse per *opera*, vel *labor.* E. gr. *Opus est arte* vel *libris*, valet *opera* sive *labor*, aut *negotium est arte* vel *libris*, pro *in arte, in libris.* Quasi dicas, *opera & occupatio omnis est in arte, in libris.*

Quodque de *opus* dictum est idem fortasse in *usus* locum habet. Nam quid impedit, quo minus Plautinum istud, *Usus filio viginti minis argenti*, exponas, labor & opera requiritur, ut acquirantur viginti minæ argenti. Sic Maronis illud, *Viribus usus*, valet, Nunc labor & opera omnis in viribus comparandis.

Porro de vocis *usus* ulterius addi possit, quod verbale sit ab *utor.* Dicitur enim *usus*, & *usio, abusus* & *abusio*; ut *itus* & *itio, reditus* & *reditio.* Quemadmodum igitur legas, *reditio domo* & *domum*; ut, *redire domo*, & *domum*: sic quia dicimus, *utor viribus* vel *vires*: rectum quoque erit, *usus viribus* vel *vires.* De ablativo apertum est. De accusativo fidem fecerit illud Plauti, *Ad eam usus est hominem astutum, doctum, scitum & callidum.*

ADJECTIVORUM CONSTRUCTIO.

VErbalia adjectiva regunt quandoque casum verbi sui; ut, *Qui nisi adulterio studiosus, res nulla aliæ est improbus.* Plaut. ubi *studiosus adulterio* dicitur ut *studere adulterio.* Et Ovidius in eo, *Cumque sit ignis aqua pugnax,* ait *aqua pugnax*, ut Virg. *Placidone etiam pugnabis amori?*

Interim agnoscimus raram esse hujusmodi structuram; præterquam in verbalibus, quæ exeunt in *bundus*: hæc enim crebro casum regunt verbi sui; ut, *populabundus agros, vitabundus hostium castra*: nempe ad modum quo dicimus, *agros populare, castra vitare.*

Ad verbalia etiam pertinent adjectiva in *ns*, eorumque comparativi & superlativi. Hæc genitivum regunt; ut, *Abstinens vini, tolerans injuria, amans*

tior aqui, mementior deorum, ſervatiſſimus aqui, patiens, patientior, patientiſſimus, audio, algoris, vigilia.

Verbalia autem hujuſmodi in *ns* ideo Genitivum regunt, quia ex participiis vera fiunt nomina: Ut, *Pueris abſinthia tetra medentes cum dare conantur*, Lucr. Ubi *medentes* ait pro *medici*. Nec aliunde eſt, quod *ſtudentes* vulgo audias pro *ſtudioſis*, ſive *Scholaſticis*. Et quid aliud *appetens vini*, quam *appetitor*, *amans virginis*, quam *amator*? Dixeris his in *or* non ſignificari tempus; contra fieri illis in *ns*. Sed aliter eſt. Nam ſæpe illa in *ns* tempus amittunt. Imo id ſemper fit cum genitivo junguntur. Sane *fugitans lites* eſt, qui eas fugit. Ut plane hic participium ſit, quia tempus ſignificatur. At non item, cum aio, *fugitans litium*; quomodo de eo loquimur, cujus mos ac ingenium tale ut fugere eas ſoleat. Sic *patiens inediam*, qui nunc patitur: *patiens inedis*, qui pati idoneus, ſive naturâ, ſive conſuetudine, vel aliter.

Multo minus ambigere licet de illis, quæ compoſita ſunt cum præpoſitione ſuo verbo ignotâ: ut, *intolerans*, *impatiens*, *inſolens*. *Multitudo laborum intolerans*, Tac. *Impatiens ante laboris eram*, Ovid. *Amicus ille noſter inſolens infamiæ*, Cic.

Atque hæc ſunt adjectiva quæ vere regunt caſum. Reliquis additur quidem caſus, ſed qui non regitur ab ipſis adjectivis, ſed vel à nomine ſubſtantivo, quod per ellipſin intelligitur; vel à præpoſitione, quæ ſimiliter reticetur; ut clarius fiet ex annotatis in regulas ſubſequentes de adjectivorum regimine.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ deſiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria ſignificant, genitivum adſciſcunt: ut,

Plinius, *Eſt natura hominum novitatis avida.*
Virg. *Mens futuri præſcia.* Id. *Memor eſto brevis ævi.*
Ter. *Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis.*
Silius, *Non ſum animi dubius, ſed devius æqui.*
Cicero, *Græcarum literarum rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut, *Audax ingenii.* Ovidius, *Tempus edax rerum.*
Seneca, *Virtus eſt vitiorum fugax.*
Hor. *Utilium ſagax.* Id. *Propoſiti tenax.*
Virgilius, *Tam facti prævique tenax, quàm nuncia veri.*
Plautus, *Pecuniarum petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obſtricta, caſum patrium poſtulat. Quorum farraginem ſatis quidem amplam congeſſerunt *Linacrus* & *Deſpauterius*. Tu verò crebra lectione tibi reddes admodum familiaria.

Genitivus hic qui addi ſolet hujuſmodi adjectivis, aliunde regitur: nempe à ſubſtantivo *cauſâ*, vel *gratia*, vel *ratione* ſubintellecto: idque Græcorum more, quibus genitivus adjectivo additus ſimiliter regitur ab intellecto ἕνεκα, vel χάριν. Ut, *Locus latiſſimus umbræ*, Virg. hoc eſt, *cauſſa umbræ*. *Libera legum*, Luc. id eſt, *ratione legum*, ſive *quoad leges*. *Invitus operis ac laboris*, Tacit. pro *invitus ratione operis*, hoc eſt, quod ad opus ac laborem attinet.

Sic *Impiger militiæ*, Tac. Item, *Ferox scelerum*, *pervicax iræ*, *anxium potentiæ anxiam*, *trepidus admirationis*, Idem. Similiaque sunt apud Liv. Gell. & alios imprimis Apuleium: quæ tamen Oratori non sunt imitandi. Peccant autem Grammatici, dum non discernunt, quæ adjectiva Oratores, quæ item Historici & Poetæ gignendi casui adjungant. Sane *integer animi* magis est Poetarum & Historicorum, quam Oratorum; qui dicerent *integer animo*. Nec Oratori imitandum illud Senecæ, *timida lucis*; aut *Judicii rectus*, Senecæ enim dictio proxime ad Historicorum phrasin accedit. Itidem Poetarum & Historicorum magis sunt, *Fessus belli*, *inglorius militiæ*, *tenuis opum*, *ambiguus consilii*, multaque id genus. At contra sunt alia plurima, quæ tuto imitabitur Orator; ut, *tam insuetus contumeliæ*, Cic. *Callidissimi rusticarum rerum*, Columel. *Certus sententiæ*, Quint. *Securus observationis*, Id. *Recentium incuriosus*, Tacitus.

Si quis contendat quando dicimus *causâ*, vel *ergo* intelligi, quædam sic duriuscule exponi: concedimus interdum ita esse, sed tamen ellipsin non esse absurdam. Nam quicquid sit de nonnullis, illud pro certo habemus, ab hujusmodi causâ fuisse, quod adjectiva primo cœperint jungi genitivis. Nec enim existimandum linguam Romanam nullis esse causis subnixam.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent: ut Cicero, *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophiæ, propter summam & doctoris auctoritatem & urbis, quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

Utrum horum mavis, accipe.

Ovidius, *Quisquis fuit ille deorum.*

Ter. *An quisquam hominum est æque miser ut ego?*

Virgilius, ——*divûm promittere nemo Auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus, quis fuerit, nondum constat.

Primus Regum Romanorum fuit Romulus.

Genitivus, qui Nominibus partitivis addi solet, regitur à substantivo *numero*, quod brevitatis & elegantiæ causa reticetur. Ut, *Quisquis fuit ille Deorum*; integre sit, è numero Deorum, *Primus Regum Romanorum Romulus*, primus è numero Regum. Et sic de cæteris.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Æneâ.*

Atqui ablativus iste à præpositione, non à partitivis regitur.

In alio verò sensu dativum: ut Virgilius, ——*nulli pietate secundus.*

Nempe dativus hujusmodi omnibus tum nominibus tum verbis congruere potius, quam ab iisdem regi videtur.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E, de, ex, inter, ante*; ut Ovidius, *Est Deus è vobis alter.*

Idem,

Idem, *Solus de superis.* Virgil. *Primus inter omnes.* Idem, *Primus ibi ante omnes, magna comitante caterva, Laocoon ardens summa decurrit ab arce.*

Atque hæ quidem locutiones propriæ sunt: & ex iis ostenditur, quomodo priores, in quibus ellipsis statuitur, exponi possint.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt: ut, *Quarum rerum nulla est satietas? divitiarum. Quia rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per *Cujus, ja, jum*: ut, *Cujum pecus? Laniorum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut, *Furtine accusas, an homicidii? Utroque.*

In illo casu convenitur, si suppleatur quod deest. Nam integre est, *Furtine crimine accusas, an crimine homicidii? Utroque crimine.* Atque par ratio in aliis dictionibus quæ dicuntur esse variæ syntaxeos.

Fallit denique cum per possessiva, *Meus, tuus, suus,* &c. respondendum est: ut, *Cujus est hic codex? Meus.*

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum unde & genus sortiuntur, exigunt. Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Manuum fortior est dextra. Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per *è, ex,* aut *inter* exponuntur: ut, *Virgilius poetarum doctissimus*: id est, *ex poetis,* vel *inter poetas.*

Comparativorum & Superlativorum par ratio est ac partitivorum; quare ut in positivis ita hic quoque ellipsis statuenda est: ut, *Virgilius Poetarum doctissimus,* integre fit *è numero Poetarum.*

At verum non est genus semper desumi à genitivo partitive posito: siquidem à substantivo, de quo sermo est, frequentius petendum fit. Dicitur, verbi gratia non modo, *Leo animalium fortissimum,* sed etiam *Leo animalium fortissimus.* In priori gemina est ellipsis, una apertior, nempe substantivi quod in genitivo ponitur: quomodo *animal* intelligitur, cum dico *animalium fortissimum*: altera est occultior, quia deest *è numero,* à quo regitur *animalium.* Utrumque ex Plinio suppleveris, *Caprea & cornices animalia è numero animalium placidissima.*

Alterum vero loquendi genus multo est usitatius. Ut, *Indus qui est omnium fluminum maximus,* Cic. *Hordeum frugum omnium mollissimum est,* Plin. In quibus nulla est nominativi ellipsis, sed solum illa nominis *numerus* cum præpositione. Integre enim fuerit, *Indus maximus è numero fluminum. Hordeum mollissimum è numero frugum.*

Nec rectum est comparativos tantum partitive poni, cum de duobus est sermo. Nam Ciceronis est, *Caterarum rerum præstantior erat.* Et Curtius, *Incautis duo majora omnium navigia submersa sunt.* Plin. *Adolescentiores apum ad opera exeunt.* Aliaque id genus innumera apud Auctores occurrunt.

Comparativa, eum exponuntur per *quàm*, ablativum adsciscunt: ut Hor. *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*; id est, *quàm aurum, quàm virtutes.*

Regitur Ablativus iste non à comparativo, sed præpositione *pra* intellecta; ut,

ut integre ſit *vilius eſt argentum præ auro, auram præ virtutibus.* Nempe ut in poſitivo dicitur *præ nobis beatus*, Cic.

Adſciſcunt & alterum ablativum, qui menſuram exceſſus ſignificat: ut,

Cicero, *Quanto doctior es, tanto te geras ſubmiſſiùs.*

Hic etiam ſtatuenda eſt ellipſis præpoſitionis: Nam integre eſt *præ quanto doctior eſt, præ tanto te geras ſubmiſſius.* Et ſimiliter *maximus ætate* integre erit *maximus ab ætate*, vel *præ ætate.*

Tanto, quanto, multò, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catul. *Tanto tu peſſimus omnium Poeta, Quanto tu optimus omnium patronus.*

Eraſ. *Nocturnæ lucubrationes longè periculoſiſſimæ habentur.*

Longè cæteris peritior es, ſed non multo melior tamen.

Juven. *Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.*

Major & maximus ætate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, ſimilitudo, diſſimilitudo, voluptas, ſubmiſſio, aut relatio ad aliquid ſignificatur, in dativum tranſeunt: ut,

Virgil. *Sis bonus, & felixque tuis.*

Martial. *Turba gravis paci, placidæque inimica quieti.*

Eſt finitimus Oratori Poeta.

Ovidius, *Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.*

Martial. *Jucundus amicis. Omnibus ſupplex.*

Horatius, *Si facis ut patriæ ſit idoneus, utilis agro.*

Huc referuntur nomina ex *Con* præpoſitione compoſita: ut, *Contubernalis, commilito, conſervus, cognatus*, &c.

Cum Dativus jungitur hujuſmodi Nominibus, non proprie regimen eſt, ſed convenientia: ſiquidem omnium hoc Adjectivorum, omnium etiam verborum commune ſit, ut Dativus iis congruat ſeu perſonæ, ſeu rei, quando ſignificatur aliquid accedere vel decedere.

Quanquam quid ſi dicamus & hic præpoſitionem intelligi? Nam licet nulla Latinis Præpoſitio regat Dativum, tamen cum Latinis olim, ut Græcis, eadem erat terminatio Dativi & Ablativi, animo concipi poterit Præpoſitio, quæ olim Dativum & Ablativum rexerit; ſive ea ſit *in*, ſive *pro*, vel alia. Sane Græci in Dativis acquiſitionis videntur intelligere; ut, χρήσιμον τούτῳ, utile illi, pro ἐν vel ἐπὶ τούτῳ, *in illo*, vel σῶν τούτῳ, *cum illo*, vel ἀμφὶ τούτῳ, *pro illo*, vel *cauſſa illius.* Quin & Latini ſæpe ejuſmodi per Præpoſitionem efferunt; ut, *utilis illi*, vel *ad illud.* Item in aliis linguis hæc cum Præpoſitione exprimuntur; ut Anglis, *This good for me*, quaſi dicas, *bonum pro me.*

Ab univerſali quam diximus natura, ſive proprium ſive ellipticum eſſe ſermo-

ſermonem placet, eſt illud, quod tam multa, quæ naturâ ſuâ Genitivum poſtulent, Dativo etiam jungi videamus. Ut, *Vino modo cupida eſtis*, Plaut. *Participem ſtudiis Cæſar habere ſolet*, Ovid. ubi ſi Præpoſitionem intelligi placet, ea fuerit *in*, quaſi dicas, *in vino cupidus, in ſtudiis particeps*; ut Græcis intelligeretur ἐν, quæ Dativum regit.

Huc quoque pertinet, quod *conſcius* non tantum cum ad perſonam refertur, quomodo dicimus *conſcius ſibi*; ſed etiam cum reſpicit rem, interdum Dativum admittit. Ut, *Conſcium illi facinori*, Cic. *Cæpiſ conſcia noſtris*, Ovid. Par ratio cum Græci dicunt, συνειδὼς ἑαυτῷ *ſibi conſcius*, ubi Dativus à Præpoſitione dependet.

Quædam tamen ex his Adjectivis etiam Genitivo gaudent: ut,
Lucanus. *Quem metuis, par hujus erat.*
Terentius, *Patres æquum eſſe cenſent, nos jamjam à pueris illico naſci ſenes, neque illarum affines eſſe rerum, quas fert adoleſcentia.*
Idem, *Domini ſimilis es.*
Virgilius, *Præterea regina tui fidiſſima dextrâ*
Occidit ipſa ſuâ.
Auſon. *Mens conſcia recti.*

Genitivus extra verbalia nunquam regitur ab Adjectivo, niſi ſuam prius exuerint naturam. Quare Adjectiva hujuſmodi verius pertinent ad canona de Subſtantivo regente alterum ſubſtantivum in caſu patrio. Nam *amicus, cognatus, affinis, par ejus*, eodem modo dicuntur ac *frater ejus*.

Communis, alienus, immunis, variis caſibus ſerviunt: ut Cicer. *Commune animantium omnium eſt conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune eſt.*
Saluſt. *Non aliena conſilii.* Sen. *Alienus ambitioni.*
Cic. *Non alienus à Scævolæ ſtudiis.*
Ovid. *Vobis immunibus hujus eſſe mali dabitur.*
Plinius, *Capricus omnibus immunis eſt.*
Immunes ab illis malis ſumus.

De Dativo Adjectivis hujuſmodi addito nulla eſt ambiguitas; quippe jungitur iis per modum acquiſitionis.

Genitivus regitur à Subſtantivo intellecto. Nam *commune omnium animantium* integre eſt, *commune negotium omnium animantium*; *immunis mali*, *à re mali*, hoc eſt, *malo*: *aliena conſilii*, ſignificat *ratione conſilii*. Verum neque hæc nativa Romanorum locutio, ſed tranſmarina. Sic enim Græci, ἀμέτοχος ἀδικήματος, *alienum vitii*, pro *à vitio*. Ablativus denique, quem Adjectiva hujuſmodi regere aiunt, à Præpoſitione dependet.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam Accuſativo cum Præpoſitione adjunguntur: ut Cic. *Natus ad gloriam.*

Atque hic Accuſativus à Præpoſitione regitur. Quin & id notandum Adjectiva *idoneus, aptus, par*, aut ſimile intelligi in his, *Solvendo non erat*, Cic. *Qui oneri ferendo non eſſent*, Liv. *Quæ reſtinguendo igni forent*, Idem. Ut

inte-

integre sint, *Solvendo ari alieno aptus non erat. Qui oneri ferendo idonei non essent. Quæ restinguendo igni apta forent.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & Participia, seu potiùs participalia in *dus*, Dativo adjecto gaudent: ut,
Martial. *O mihi post nullos Juli memorande sodales.*
Statius, ——*nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

Dativus his per modum acquisitionis jungitur.

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur Adjectivis in Accusativo: ut, *Gnomon septem pedes longus, umbram non ampliùs quatuor pedes longam reddidit.*

Interdum & in Ablativo: ut,
Columella, *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & Genitivo: ut Columella, *In morem horti areas latas pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.*

Trifariam quidem construuntur Adjectiva quæ dimensionem significant. Dicimus enim, *longum sex pedum, sex pedes, & sex pedibus.* Sed in primo intelligitur Ablativus *longitudine*, indeque regitur Genitivus *pedum*. In secundo reticetur Præpositio *ad*: ut integre sit *ad sex pedes*. In tertio etiam intelligitur Præpositio *à*, vel simile.

ABLATIVUS.

Adjectiva quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut,
Plautus, *Amor & melle & felle est fœcundissimus.*
Horatius, *Dives agris, dives positis in fœnore nummis.*
Virgilius, *At fessæ multâ referunt se noctæ minores,*
Crura thymo plena.
Idem, *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*
Idem, *Dives opum, dives pictaï vestis, & auri.*
Persius, *O curvæ in terras animæ, & cœlestium inanes!*
Expers fraudis. Gratiâ beatus.

Quanquam abunde pateat, duplicem esse Adjectivorum hujusmodi structuram; non tamen eo existimandum nihil referre, utrum hoc an isto pacto loquamur: in aliquibus enim tutius priori, in aliis posteriori modo rectius utimur. Ita, ut Fabius autor est, Cicero potius *plenus* jungit gignendo casui, quam auferendi. Etiam *pauper* melius sociatur Genitivo, quomodo Horatius, *Pauper agrestium Daunus.* Ac similiter *egenus*, *indigus*, *fertilis*, *sterilis*.

Porro verum non est, Genitivum hic vel Ablativum regi ab Abjectivo. Genitivo enim junguntur more Græcorum; qui itidem dicant, πλούσιος χρημάτων, *dives pecuniæ*, ἐνδεὴς πάντων, *indigus omnium*: ut nempe Genitivus regatur à Præpositione ἐκ vel alia. Quod vel hinc constat, quia

quia Latini ſæpius exprimunt Præpoſitionem, ac in vulgarium quoque Linguarum idiotiſmis Præpoſitio addi ſoleat. At, ut ſuppleatur quod deeſt, quia nulla eſt Latinis Præpoſitio quæ Genitivum amet, concipi debet Subſtantivum generaliſſimum, puta *negotium*, vel *res*. Ut, *plenus vini*, integre ſit, *re vini*, ſive cum Præpoſitione *à re vini*. Item *vacuus curarum*, ſit pro *à re curarum*, quomodo *res voluptatum*, pro *voluptatibus* dixit Plautus. Sic *dives agrorum*, hoc eſt *re agrorum*. Poſſis tamen hic etiam *ratione* vel *ergo* intelligere, ut *dives agrorum*, ſit pro *ratione agrorum*, ſive *agrorum ergo*. Nam *ergo* Dativum vel Ablativum eſſe ab ἔργον alibi dicetur. De causâ Ablativi ſtatim dicetur.

Nomina diverſitatis Ablativum ſibi cum Præpoſitione ſubjiciunt: ut,

Virgil. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diverſus ab iſto.*

Nonnunquam etiam Dativum: ut, *Huic adverſum.*

De Ablativo Nominibus diverſitatis addito planum eſt; & Dativi eadem eſt ratio ac aliorum Adjectivorum, quibus acquiſitio ſignificatur.

Adjectiva regunt Ablativum ſignificantem cauſam: ut, *Pallidus irâ. Incanus ſenectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futurâ.*

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus.*

Cicer. *Sum tibi naturâ parens, præceptor conſiliis.*

Virgilius, ——*Trojanus origine Cæſar. Spe dives, re pauper. Syrus natione,*

De Adjectivis ſignificantibus cauſſam, formam, vel modum, ſimiliter ratiocinandum ac de iis quæ Accuſativum regere dicuntur. Nam utrobique regitur caſus à Præpoſitione: ſi Accuſativus ſit, à Præpoſitione Accuſativum regente; ſi Ablativus, à Præpoſitione itidem quæ Ablativum requirat. Quod hinc conſtat, quia Præpoſitio ſæpius expreſſa reperitur. Ut, *Antonius ab equitatu firmus eſſe dicebatur*, Cic. *Pœnos tenere caſtra, à ſtationibus, vigiliis, omni juſta militari cuſtodiâ, firma & tuta*, Liv. Sic *invictus à labore, à Philoſophia inſtructior*, Cic.

Atque locum habet in Ablativis qui adduntur adjectivis copiæ vel inopiæ. Nam & his cauſſa vel modus ſignificatur. Ut, *dives agris*, pro *ab agris*, vel *ex agris: plenus vino*, pro *de vino*, ut Itali dicunt *pieno de vino*, Gallo *plein de vin*, & nos *full of wine*. Hæc recte referri ad Ablativum cauſſæ, inde cognoſcimus, quia *dives agris* & *plenus vino*, idem valeant ac *dives ob agros*, *plenus propter vinum* vel *vini cauſſa*.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi caſum adjectivum volunt: ut,

Ter. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.*

Virg. *Atque oculis capti fodère cubilia talpæ.*

Idem, *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulla Genitivum interdum vendicant: ut,

Ovid. *Militia eſt operis altera digna tui.*

Virgil. *Deſcendam magnorum haudquaquam indignus avorum.*

Porro & in his Ablativus à Præpoſitione regitur, & Genitivus à Subſtantivo

ſtantivo intellecto. Ut, *dignus laude* integre ſit *de laude*; & *dignus laudis*, pro *re laudis*, hoc eſt, laude.

Pronominum Conſtructio.

MEi, tui, ſui, noſtri, veſtri, Genitivi primitivorum ponuntur cum paſſio ſignificatur: ut,

Languet deſiderio tui.

Ovid. *Parſque tui latitat corpore clauſa meo. Imago noſtri.*

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cum actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Faret deſiderio tuo. Imago noſtra*, id eſt *quam nos poſſidemus.*

Scriptores Claſſici non raro hoc diſcrimen negligunt. Ita, ut auctor eſt Cicero, *invidia* tum active tum paſſive uſurpatur: unde idem ſemel iterumque dixit, *invidia mea*, de eâ quæ mihi invidetur. Simile illud Terentii. *Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tuo*, ubi *negligentia tua* eſt, qui tu negligeris, & *odium tuum*, quo te alius proſequitur. Idem, *In eâre tilitatem ego faciam ut cognoſcas meam*, hoc eſt, quæ ex me percipitur. Et alibi, *ut facile ſcires deſiderio id fieri tuo*, pro *tui*. Contra *inſidiæ alicujus* dixit Cicero, pro iis, quæ alicui tenduntur.

Noſtrûm & *veſtrûm*, Genitivi ſequuntur diſtributiva, poſſeſſiva, comparativa, & ſuperlativa: ut, *Unuſquiſque veſtrûm. Nemo noſtrûm. Ne cui veſtrûm ſit mirum. Major veſtrûm. Maximus natu noſtrûm.*

Genitivus hic pluralis, ut in Nominibus partitive acceptis, regitur ab Ablativo *numero*, atque Ablativus ille à Præpoſitione *ex*.

Hæc Poſſeſſiva, *Meus, tuus, ſuus, noſter*, & *veſter*, hos Genitivos poſt ſe recipiunt, *Ipſius, ſolius, unius, duorum, trium*, &c. *Omnium, plurium, paucorum, cujuſque*: & Genitivos Participiorum quæ ad Genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut, *Ex tuo ipſius animo conjecturam feceris.*

Cic. *Dico meâ unius opera rempublicam eſſe liberatam.*

Idem. *Meum ſolius peccatum corrigi non poteſt.*

Eraſm. *Noſter duorum eventus oſtendat, utra gens ſit melior. In ſuâ cujuſque laude præſtantior. Noſtrâ omnium memoriâ.*

Brut. ad Cicer. *Veſtris paucorum reſpondet laudibus.*

Hor. ——*ſcripta Cum mea nimo legat, vulgo recitare timentis,*

Genitivi hi non reguntur à Pronomine poſſeſſivo, ſed à ſubſtantivo illo cui additur Pronomen poſſeſſivum. Exempli gratia, illud *Meum ſolius peccatum corrigi non poteſt*, integre ſit, *meum mei ſolius*. Ubi quid apertius quam duos iſtos Subſtantivos regi à nomine Subſtantivo *judicium? Mei* vero brevitatis cauſſa omittitur, quia ex *meum* ſatis intelligitur.

Sui & *ſuus* reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectuntur ad id quod

quod præcessit in eadem oratione; ut, *Petrus nimium admiratur Paulum. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere Petrus rogat, ne se deseras.*

Canones de Reciprocis.

1 Reciprocum usurpatur, quoties reditur ad præcedentem casum; hoc est, eum quem verbum habet à fronte, sive is Nominativus erit, sive Accusativus.

2 Usurpatur reciprocum, etsi non redeatur ad casum sequentem, sive à tergo rectum, modo structura hujusmodi sit, ut in priorem possit resolvi.

3 Si ob neglectum reciproci nulla oriatur ambiguitas, potest aliquando ejus loco aliud relativum poni.

Exemplis hæc fient planiora.

Primum erat, Reciproci usum esse, cum reflectimus ad casum qui est à fronte verbi. Ut illo Ciceronis, *Cererem antiquissimam à C. Verre ex suis templis esse sublatam.* Ubi Reciprocum habet locum, quia redimus ad *Cererem*, qui casus verbum *esse* præcedit. Perque Nominativum & particulam sic resolvas, *Quod Ceres antiquissima à C. Verre sublata sit ex templis suis.* At non similiter dicam, *C. Verres sustulit Cererem antiquissimam è templis suis.* Quippe ita *C. Verres* erit casus verbi à fronte, eoque C. Verris templa intelligi possint. Ac proinde ne in persona hic erretur, satius sic dicere, *è templis ejus.* Vel si nulla hic ambiguitas videatur, quia satis pateat nulla Verrem templa habuisse, pro exemplo illud fuerit, *Verres expulit Sciam ex villa suâ.* Ubi Verris potius villa intelligitur; sin de villa Seiæ sermo est, satius sit *ejus* dicere. Similiter in illo Ciceronis, *Tum Pythius piscatores ad se vocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos posterâ die piscarentur.* Verbum *petivit* ante se habet Nominativum *Pythium* cujus horti cum intelligantur, *suos* dicendum. Quod si Cicero dixisset, *Piscatores erant à Pythio rogati, piscarentur* erit casus à fronte: eoque, cum rogati sint piscatores ut ante Pythii hortos piscarentur, Cicero potius dixisset, *ut ante ejus hortos piscarentur.*

Alterum erat, etiam reciprocum usurpari, etsi non redeatur ad casum verbi à fronte positum, modo, servata sententiâ, structura verborum in priorem formam possit commutari. Ut illo Maronis, *trahit sua quemque voluptas.* Integre erit *voluptas sua trahit hominem quemque.* Hic, licet non reditur ad casum à fronte, reciprocum subjicitur, quia tantumdem valet structura, ac ista, *Homo quisque trahitur à voluptate suâ.* Sic in illo Martialis, *Et sua riserunt secula Maonidem.* Cujus structuram, sic, salvâ sententia, convertas in priorem formam, *Et Mæonides est risus à seculis suis.* Ubi perperam dixeris *à seculis illius.* Sic secundum priorem formam dicitur, *Dissolutus neglexit quid de se à quoque dicatur*: Ita Cicero posteriori structurâ, *Negligere quid de se quisque sentiat, est dissoluti.*

Tertium erat, quandoque relativum aliud pro reciproco usurpari: ut si nulla inde oriatur ambiguitas. Tale est cum utimur Præpositione *inter* post gignendi, dandi, & auferendi casum. Ibi enim nunc reciproco utimur, nunc Pronomine *ipse*, vel interdum etiam *iste*. Ut apud Ciceronem *Una spes est salutis istorum inter istos dissensio.* Usitatius fuerit *inter se*, vel etiam *ipsos*. Ut alibi leges, *Nec mihi caterorum judicio videntur solum, sed etiam inter ipsos consensu.*

Quin & dixeris, *Cepi columbam in nido suo, & in nido ejus.* Prius rectum est, quia oratio tantumdem valet, ac illa, *Capta à me columba in nido suo.* At *ejus* habet locum, quia non est periculum ab ambiguitate. *Sic supplicium sumsit de famoso fure cum sociis suis,* vel *sociis ejus.* At si copula addatur

datur, dispar sit ratio; nec enim dixeris, *supplicium sumsit de fure & furis suis*, sed *ejus*.

Porro ut magis liqueat quam late pateat hæc structura, primò exempla afferemus, ubi pro reciproco usurpatur aliud relativum; Deinde ubi pro Relativo sumatur reciprocum.

Prioris generis, est illud Ciceronis, *Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Cæsarem occiderunt.* Poterat Cicero, *se* dixisse. *Si non poterat causâm defensuræ illa præstare debebit, quæ erant in ipsius potestate*, Id. ubi *ipsius* est pro *sua*. *Perfuga Fabricio pollicitus est, si præmium ei proposuisset, se Pyrrhum venenoo necaturum*, Id. *Ei* dixit pro *sibi*. *Abisari Alexander nunciare jussit, si gratificaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum*, Curt. Varietatis ergo, pro *se*, nox *ipsum* ait. *Quapropter non petit, ut illum misericordem putetis, nisi & innocens fuerit*, Quint. *Illum* pro *se*.

Atque his locis *is*, vel *ipse*, vel *ille*, accipitur pro *sui* vel *suus*. Verum & *sui* itidem & *suus*, pro *ejus*, sæpius usurpantur. Ut illo Ciceronis, *Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi venderes, ipse possedit*: *sibi* pro *ei*. *Quæ nox sibi proxima venit, insomnis*, Luc. *Quod judicium sibi cunque erat*, Cic. pro *quodcunque ei judicium erat*. *Medeam prædicant in fugâ fratris sui membra in iis locis, quâ se parens prosequeretur, dispersisse*, Cic. *se* pro *eam*. *Si C. Cæsaris, fortissimorum sui patris militum, exercitus non fuisset*, Cic. *sui* pro *ejus*.

Ipse ex Pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat: ut,

Ipse vidi, Ipse videris, Ipse dixit.

Et Nominibus pariter ac Pronominibus adjungitur: ut,

Ipse ego, Ipse ille, Ipse Hercules.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest: ut,

Ego idem adsum.

Terentius, *Idem has nuptias perge facere.*

Virgil. *Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Hæc Demonstrativa, *Hic, ille*, sic distinguuntur: *Hic*, mihi proximum demonstrat; *iste*, eum qui apud te est, *Ille*, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus. Iste*, verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istium æmulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & *ille*, cùm ad duo antepositа referuntur; *Hic* ad posterius & propius; *Ille*, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quàm maxime subacto & puro solo gaudet, hæc naturali graminosoque; ille fructum è terra sperat, hic è pecore.* Est tamen, ubi è diverso Pronomen *hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBO-

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

VErba Substantiva, ut *Sum*, *forem*, *fio*, *existo*: verba vocandi passiva, ut *Nominor*, *appellor*, *dicor*, *vocor*, *nuncupor*; & iis similia, ut *Scribor*, *salutor*, *habeor*, *existimor*: item verba gestûs, ut *Sedeo*, *dormio*, *cubo*, *incedo*, *curro*, utrinque Nominativum expetunt; ut, *Deus est summum bonum.*

Perpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum habetur. Malus pastor dormit supinus.

Lactantius, *Homo incedit erectus in cœlum.*

Denique omnia ferè verba post se Nominativum habent Adjectivi Nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere & numero concordat: ut,

Rex mandavit primus extirpari hæresin.

Pii orant taciti. Boni discunt seduli.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipue cùm verba optandi, eisque similia accedunt: ut,

Hypocrita cupit videri justus. Hypocrita cupit se videri justum. Malo dives esse quàm haberi. Malo me divitem esse quàm haberi.

Claud. *Vivitur exiguo meliùs; natura beatis*
Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

Martialis, *Nobis non licet esse tam disertis*, vel *disertos.*

Terentius, *Expedit bonas esse vobis.*

Ovidius, *Quo mihi commisso non licet esse piam.*

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur Accusativi ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonas. Me esse piam.*

Caussa utriusque sermonis ea est, quod unus sit nativus linguæ Romanæ: alter transmarinus & à Græcis acceptus. Romani eo Accusativum exigunt, quia casus is (ut in Regulâ dictum) convenit cum Pronomine intellecto. Ut, *Licet vobis esse otiosos*, pro *licet vobis, vos esse otiosos. Contingit tibi evadere optimum civem*, pro *contingit tibi, evadere te optimum civem.* At altero modo loquuntur, exemplo Græcorum. Ut, *Cui primum licet* vel *contingit esse medico, postea bono medico.* Sic enim Plato, ᾧ πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἰατρῷ εἶναι, ἔπειτα ἀγαθῷ ἰατρῷ. Isocrates, Προσήκει ἡμῖν βελτίσας ἁπάντων ἀνθρώπων εἶναι. *Convenit nobis hominum esse optimis.* Et similia alibi, & apud alios.

Genitivus post Verbum.

SUm Genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut,

Virgilius, —*pecus est Melibœi.*

Cicero, *Adolescentis est majores natu revereri.*
Virgil. *Regum est Parcere subjectis, & debellare superbos.*

Genitivus ille non regitur à Verbo Substantivo, sed à Nomine intellecto. Nam *pecus est Melibœi*, ita supplendum, *pecus hoc est pecus Melibœi.* Vel generatim intellige *res*, ut integre sit *pecus est res Melibœi.* Sic *est Adolescentis*, nempe *proprium munus.* Nominativum expressit Cicero in illo, *Sapientia est proprium, nihil quod pœnitere possit, facere.* Ejusdem monetæ sunt, *Est moris*, puta *res. Vincere est laboris*, nempe *res, negotium*, vel *opus.*

Excipiuntur hi Nominativi, *Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum*, & similia; ut,
Non est meum contra auctoritatem Senatûs dicere.
Terent. *Eia, haud vestrum est iracundos esse.*
Humanum est irasci.

At hic subintelligi videtur *Officium*, quod aliquando etiam exprimitur; ut Terentius, *Tuum est officium has bene ut adsimules nuptias.*

Verba æstimandi Genitivo gaudent; ut, *Plurimi passim fit pecunia. Pudor parvi penditur. Nihili*, vel, *pro nihilo habentur literæ.* Horat. *Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis.*

Æstimo, vel Genitivum, vel Ablativum adsciscit; ut Valerius Maximus, *Non hujus te æstimo. Magno ubique virtus æstimanda est.*

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his verbis, *Æstimo, pendo, facio*, peculiariter adjiciuntur; ut, *Ego illum flocci pendo. Nec hujus facio, qui me pili æstimat.*

Reguntur universi hi Genitivi, aut ab Accusativo *rem* vel *pretium*, aut ab Ablativo *re* vel *pretio.* Nam illud *magni æstimo*, integre est *rem magni pretii æstimo*; sive *pro magni æris pretio æstimo*: vel suppleas hoc pacto, *pro magni pretii re æstimo.* Itidem *parvi duco*, sic suppleas, *rem parvi pretii duco*, vel *pro re parvi pretii duco.* Ut, usitate dicitur, *pro nihilo ducere.* Adjectiva in talibus cum *æris* vel *pretii* convenire, cognoscimus ex eo, quod similiter dicitur *Cicero accepti & expensi*, puta *æris*: De *meo*, puta *ære.* Imo Terentius Substantivum expressit, *Videtur*, inquit, *esse quantivis pretii*, ubi nihil nisi Substantivum *res*, desideratur. Quare illud Ciceronis, *Magni æstimabat pecuniam*, supplendum hoc pacto, *Rem magni pretii æstimabat pecuniam.* Atque hinc facile est supplere alteram ellipsin, cum verba æstimandi junguntur Ablativis, *magno, permagno, parvo, nihilo.* Item Substantivis ejusdem casus; ut, *tribus denariis æstimavit.* Quorum ellipsin sic suppleas, *æstimas pro permagno, pro nihilo, pro tribus denariis*; quomodo dicitur pro *nihilo putare*, vel *habere.*

Singularia sunt ista: *Æqui boni consulo. Æqui boni facio*, id est *in bonam accipio partem.*

In his gemina est ellipsis, una Substantivi ejus, quod regit; altera illius, quod regitur. Nam *consulo æqui & boni*, valet *statuo*, vel *censeo esse æqui, vel boni animi*, aut *hominis.* Regens suppleas si dicas; *æqui & boni*, seu *hominis officium*, aut *factum.* Itidem *consulo boni*, valet, *interpretor esse boni animi, vel viri munus*, aut *factum.*

Verb

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia, Genitivum postulant, qui crimen significet; ut,
Plaut. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*
Cicero, *Etiam sceleris condemnat generum suum.*
Ovid. *Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido.*
Admoneto illum pristinæ fortunæ. Furti absolutus.
Vertitur hic Genitivus aliquando in Ablativum, vel cum Præpositione vel sine Præpositione; ut,
Cic. *Si in me iniquus es judex, condemnabo eodem ego te crimine.*
Gellius, *Uxorem de pudicitia graviter accusavit.*
Cicero, *Putavi ea de re admonendum esse te.*

Genitivus, quem regere aiunt accusandi, absolvendi, & damnandi verba, dependet ab Ablativo intellecto. Ut cum dico, *argui pigritiæ, notari avaritiæ*, Genitivus regitur à *crimine*; quod hic intelligitur, à Martiale autem exprimitur, *Uxor tua Galle notatur, Immodicæ fœdo crimine avaritiæ.* Et alibi *Arguitur lentæ crimine pigritiæ.* Simile fit, *accuso*, vel *absolvo adulterii*, puta *crimine.* Quin & suppleri possit hoc pacto, *damnari* vel *absolvi parricidii scelere, inertiæ peccato.* Quos etiam Ablativos jungi videas absolvendi verbis. Ut, *hunc ille vir summus a scelere solutum, periculo liberavit*, Cic. *Ego me etsi peccato solvo, supplicio non libero*, Liv. Imo aliter etiam expleas. Ut, *Accuso* vel *damno te furti*, id est, *causâ. Postulare aliquem repetundarum*, puta *actione. Condemno te quadrupli*, vel *capitis*, nempe *pœnâ.*

Necdum tamen sic quoque integer erit sermo: quia Ablativus ille, quem vidimus, regitur à Præpositione intellectâ. Ut enim elliptice dicuntur istæ Martialis, *argui crimine pigritiæ, notari crimine avaritiæ*; sic citra ellipsin efferuntur, *Argui de crimine pigritiæ, notari de crimine avaritiæ.* Pro quibus consilius dici solet, *Argui de pigritiâ, notari de avaritiâ.* Cicero quoque aliquoties, *postulare de repetundis*, pro quo *postulare repetundis* ait Suetonius. Idem Cic. *de veneficiis accusabantur, De vi condemnati, De prævaricatione absolutus.*

Nec quia naturalis ille sermo sit, eo existimandum sic semper loqui licere. Ubi enim à nativâ locutione consuetudo resiliit, non primævo sermoni insistendum, sed recepto. Sane Ablativus cum Præpositione locum non habet, cum est generale criminis nomen, ut *sceleris, maleficium, peccatum*, &c. Neque enim dicitur *postulare* aut *accusare de crimine*, aut *scelere*; sed *criminis* aut *sceleris*, vel *crimine* & *scelere* sine Præpositione.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & Superlativus gradus, non nisi in Ablativo id genus verbis subduntur; ut, *Accusas furti, an stupri, an utroque?* sive *de utroque? Ambobus*, vel *de ambobus? Neutro*, vel *de neutro? De plurimis simul accusaris.*

Satago, misereor, misereſco, Genitivum admittunt; ut,
Terentius, *Is rerum suarum satagit.*
Virgilius, ——*oro misereare laborum*
Tantorum, miserere animi non digna ferentis.
Statius, *Et generis misereſce tui.*

Satago eò Genitivum habet, quia dicitur quasi *sat ago.* Ut apud Plautum *Nunc egitas iste sat tuarum rerum*, Ubi *sat* Accusativi loco est, quod fit per syncopen à *satis* nomine antiquo. At *misereor* Genitivum habet, sicut alia verba passionem vel affectum significantia, more Græcanico. Quemadmodum & Genitivum

ntivum regunt verba quædam *abſtinendi*, *admirandi*, *arcendi*, *cavendi*, *negligendi*, *deſinendi*, *dominandi*, *ignoſcendi*, *liberandi*, *participandi*: nempe vi Præpoſitionis ſubintellectæ quæ Genitivo jungitur. At quia nulla Latinis eſt Præpoſitio, quæ Genitivum regat, cauſſa hujuſmodi regiminis petenda eſt à nomine generali ſubintellecto. Ut *diſcrucior animi*, ſupple *dolore*, *cura*, vel *cogitatione*, *mente*, &c. Ut Plautus dixit, *nullam mentem animi habeo*. Et cum dico *miſerere fratris*, poſſit intelligi *cauſſa*; ut, integre ſit, *miſerere fratris cauſſâ*.

At *miſereor* & *miſereſco*, rariùs cum Dativo leguntur: ut,
Seneca, *Huic ſuccurro, huic miſereor.*
Boëtius, *Dilige jure bonos, & miſereſce malis.*

Dativus hic ſuſpectus videtur, Nam Priſcianus in caſtigationibus fuit auctor eſt, in veteribus Senecæ Codicibus haberi, *hujus miſereor*, quod & Lipſius ſecutus. Linacer quidem ait apud Ciceronem ipſum legi, *miſerere patris peſtibus*, ſed ibi verſus hi ſic concipiuntur, ex Sophoclis Trachiniis expreſſi,

Perge, aude nate, illacryma patris peſtibus:
Miſerere, gentes noſtros flebunt miſerias.

Ubi Dativus regitur ab *illacrymo*, quod apud eundem Ciceronem Dativo jungum occurrit, *Quid dicam de Socrate, cujus morti illacrymari ſoleo.* Poſteritatis tamen ævi Scriptores *miſerere* Dativo jungere, negandum non eſt.

Reminiſcor, *obliviſcor*, *memini*. Genitivum aut Accuſativum deſiderant; ut, *Datæ fidei reminiſcitur. Proprium eſt ſtultitiæ aliena vitia cernere, oblivi ſci ſuorum.*
Ter. *Faciam ut meique ac hujus diei, ac loci ſemper memineris.*
Plaut. *Omnia quæ curant ſenes meminerunt.*
Memini de hac re, de armis, de te; id eſt, *mentionem feci.*

Genitivus iſte regitur à Subſtantivo intellecto. Ut, *memini beneficii* vi *memoriam*, vel *de memoria beneficii*. Sic *remmiſci* vel *recordari pueritiæ* valet *pueritiæ memoriam*, vel *de memoria pueritiæ recordari*. Priori modo ſupplet ipſe Cicero, *Tueritia*, inquit *memoriam recordari ultimam.*

Eadem eſt ellipſis cum dicitur, *Venit mihi in mentem hujus rei*, vel *de hac re*. Cicero, *Non minus ſæpe ei venit in mentem poteſtatis, quam aquitatis tuæ.* Nam & hic ſubſtrahitur *memoria* vel *recordatio*. Alii Enallagen ſtatuunt, nempe *ejus rei* dici pro *ea res*. Sed non ſic aperiunt cauſſam figurati ſermonis, quæ non aliunde intelligitur, quam ex ellipſi.

Potior, aut Genitivo, aut Ablativo jungitur; ut,
Plaut. *Romani ſignorum & armorum potiti ſunt.*
Virgil. *Egreſſi optatâ Troes potiuntur arenâ.*

Regitur Genitivus iſte à *facultate*, *potentiâ*, vel ſimili Ablativo intellecto. Ablativus vero à Præpoſitione ſuppreſſâ.

Dativ

Dativus poſt Verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt Dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut,
Plaut. *Mihi iſte nec ſeritur, nec metitur.*
Virgil. *Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.*

HUIC REGULÆ APPENDENT *varii generis Verba.*

Inprimis, Verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt Dativum; ut,
Virgil. *Illa ſeges demum votis reſpondet avari Agricolæ.*
Non potes mihi commodare, nec incommodare.
Idem, —— *validis incumbite remis.*
Suam eruditionem tibi acceptam fert.
Ex his quædam efferuntur etiam cum Accuſativo; ut,
Cicero, *Unum ſtudetis omnes, unum ſentitis.*
Plautus, *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora eſt.*
Cicero, *In hæc ſtudia incumbite. Naturâne plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.*
Feſſum quies plurimùm juvat.
Verba comparandi regunt Dativum; ut,
Virg. ——*ſic parvis componere magna ſolebam.*
Fratri ſe & opibus & dignatione adæquavit.
Interdum additur Ablativus cum Præpoſitione; ut,
Comparo Virgilium cum Homero.
Aliquando Accuſativus cum Præpoſitione *ad*: ut,
Si ad eum comparatur, nihil eſt.
Verba dandi & reddendi, regunt Dativum; ut,
Fortuna multis nimium dedit, nulli ſatis.
Ingratus eſt, qui gratiam bene merenti non reponit.
Hæc variam habent conſtructionem; *Dono tibi hoc munus*: *dono hoc munere.*
Cicero, *Huic rei aliquid temporis impertias.*
Terent. *Plurimâ ſalute Parmenonem ſummum ſuum impertit Gnatho.*
Aſperſit mihi labem: *Aſperſit me labe. Inſtravit equo penulam*: *Inſtravit equum penulâ.*
Ovid. *Ut piget infido conſuluiſſe viro!* id eſt, *dediſſe conſilium*, vel etiam *proſpexiſſe.*
Lucan. *Rectoremque ratis de cunctis conſulit aſtris*, id eſt, *petit conſilium. Conſule ſaluti tuæ*, id eſt, *proſpice.*
Ter. *Feſſimè iſtuc in te atque in illum conſulis*, id eſt, *ſtatuis.*

tuæ. Metuo, timeo, formido, tibi vel *de te*, id eſt, *ſum ſolicitus pro te. Metuo, timeo, formido te*, vel *à te*: ſcilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi ac ſolvendi regunt Dativum; ut,

Cicero, *Hæc tibi promitto, ac recipio ſanctiſſime eſſe obſervatum.*

Idem, *Æs alienum mihi numeravit.*

Verba imperandi & nuntiandi Dativum requirunt; ut,

Hor. *Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique.*

Idem, *Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe caveto.*

Dicimus, *Tempero, moderor tibi & te. Refero tibi & ad te.*

Item, *Refero ad Senatum*, id eſt, *propono. Scribo, mitto tibi & ad te. Do tibi literas*, ut ad aliquem feras. *Do ad te literas*, id eſt, *mitto ut legas.*

Verba fidendi Dativum regunt; ut,

Horatius, ——*vacuis committere venis Nil niſi lene decet.*

Mulieri nè credas nè mortuæ quidem.

Verba obſequendi & repugnandi Dativum regunt; ut,

Semper obtemperat pius filius patri.

Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent.

Ipſum hunc oralo, huic ſupplicabo.

Perſius, ——*venienti occurrite morbo.*

Ignavis precibus Fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur; ut,

Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc acceſſit meis malis. Illud conſtat omnibus, ſeu *inter omnes.*

Terent. *Hæc fratri mecum non conveniunt.*

Juven. —— *Sævis inter ſe convenit urſis. Auſculto tibi*, id eſt, *obedio. Auſculto te*, id eſt, *audio. Adamas diſſidet magneti*, ſeu *cum magnete. Certat cum illo*, & Græcanice *illi.* Catul. *Noli pugnare duobus*, id eſt, *contra duos.*

Virgilius, *Tu die mecum quo pignore certes.*

Verba minandi & iraſcendi regunt Dativum; ut,

Utrique mortem minatus eſt. Terent. *Adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeat.*

Sum cum compoſitis, præter *poſſum*, exigit Dativum; ut, *Rex pius eſt reipublicæ ornamento. Mihi nec obeſt, nec prodeſt.*

Horat. *Multa petentibus deſunt multa.*

Dativum poſtulant Verba compoſita cum his Præpoſitionibus.

Præ. Cicer. *Ego meis majoribus virtute præluxi.*

Sed *præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, præverter*, Accuſativo junguntur.

Ad. Albo gallo nè manum admoliaris.
Con. Conducit hoc tuæ laudi. Convixit mihi.
Sub. Terent. *Subolet jam uxori, quod ego machinor.*
Ante. Cic. *Iniquissimam pacem justissimo bello antefero.*
Post. Posthabeo, postpono famæ pecuniam.
Virgilius, *Postposui tamen illorum mea seria ludo,*
Terent. dixit, *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*
Ob. Ter. *Quum nemini obtrudi potest, itur admc*
In. Impendet omnibus periculum.
Inter. Cic. *Ille huic negotio non interfuit modò, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant Dativum aliquoties in alium casum; ut,
Quintil. *Præstat ingenio alius alium.*
Multos virorum anteit sapientiâ.
Terentius, *In amore hæc insunt.*
Plinius, *Interdico tibi aquâ & igni.*

Est pro *habeo* Dativum exigit; ut,
Persius, *Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.*
Virgil. *Est mihi namque domi pater, est injusta noverca,*

Huic confine est *suppetit*, ut,
Horat. *Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.*

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit Dativum; ut,
Exitio est avidis mare nautis.
Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?
Nemo sibi mimos accipere debet faceti.

Est ubi hic Dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mihi*, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causa additur; ut, *Ego tibi hoc effectum dabo.* Ter. *Expedi mihi hoc negotium. Suo sibi hunc jugulo gladio.*

De Regimine Dativi ex iis judicium fieri potest, quæ de eo in Nomine dicta sunt. Nempe nullum Nomen, Verbum, aut Participium, proprie regit Dativum: jungitur tamen casus ille, ut Nomini, sic Verbo & Participio, quo significetur acquisitio, sive, ut loquuntur Scholæ, *finis cui.* Aristotelis enim & ejus Interpretibus duplex est finis, *cujus* & *cui.* Ita in moribus beatitudo est finis, *cujus* gratiâ omnia fiunt; homo autem est *cui* beatitudo acquiritur: Et in ædificatione *finis cujus* est domus, *finis cui*, est ille qui inhabitabit. Hujusmodi acquisitio sive *finis cui*, exprimitur Dativo. Ut huc pertineant, quibus significatur aliquid dari, vel adimi; item prodesse vel obesse. Nam qui prosunt, dant commodum; qui obsunt, incommodum. Itidem *consulere alicui* dicimus, quia, qui consulit, consilium dat. *Auxiliari alicui*, ut *dare auxilia* apud Livium. Etiam sub verbis dandi continentur verba mandandi, sive Impetrandi: Nam id qui facit, dat negotium & mandata. Hinc & metaphorice dicimus *mandare memoriæ*: cui contrarium, *dare oblivioni.* Quique mandanti obtemperat, operam ei dat amicam; adversam, qui adversatur. Ut causa sit manifesta cur & hæc Dativo jungantur. Sub verbis adversandi continentur verba irascendi, & minandi: ut par horum ratio sit. Datio quoque est in verbis nunciandi & credendi. Nam illis alteri confertur notitia rei nunciatæ: his tribuitur alteri fides. Item in verbis eventus, quia boni malive aliquid alteri cuipiam dicitur contingere. Datio etiam significatur verbis ignoscendi: Itaque *alicui ignoscere*, dicitur ut *dare veniam alicui. Studere* Dativo

jungitur, quia notat *studium dare*. Atque ex his judicium de similibus fit.

Duplicia etiam inveniuntur, quæ nunc Dativum nunc Accusativum adsciscant. Eorum alia utrumque casum admittunt consuetudine Romanâ; alia vero casuum unum more Romano, alterum Græco. Caussa vero cur verbum idem, vel aliud ejusdem significationis, nunc dandi, nunc accusandi casui jungatur, ab eo capite arcessenda, quod natura verborum ejusdem sit, ut Dativo quidem & Acquisitio omnis significetur Dativo: omnis autem Actio in alium transiens (quo in genere est actio accusantis alium) accusandi casu exprimatur. Exempli gratia, qui verberat, agit in alium. Dixero igitur *verberare aliquem* non *alicui*. Agit quoque in alium qui verbis suis quenquam in fraudem inducit. Dicam ergo *fallere alium*, non *alicui*. Et tamen ubique etiam dativo est, sive acquisitio: unde dicimus *dare verba*, & *dare verbera*; quæ Dativo Dativo indicatur; ut, *Cui verba dare difficile est*, Ter. *Dare verbera Tyro*, Ovidius.

Quod in diversis vidimus verbis, idem locum habet, in eodem verbo aliter atque aliter considerato. Ut in *præstolor*, quod nunc Dativum, nunc Accusativum admittere auctor est Priscianus. Ut caussa melius diluceat, origo vocis adferenda. A *præsto* fuit *præstus*, & diminutive *præstulus*, sive, ut antiqui scripsere, *præstolus*; unde *præstulari*, quod Donatus exponit *præsto esse*. Nonius *præstolari* etiam exponit *erigere* vel *movere*. Unde colligitur, in *præstolando* duo considerari, commorationem in loco, ac personam quam animo commorantes spectant. Si prius horum attendamus, non tam actio est quam quies in loco eoque sufficit Dativus, qui omnibus verbis jungitur acquisitive consideratis. Ut ergo dicimus *præsto est mihi*, *adest mihi*: Sic *præstolatur mihi*, hoc est *mei commodo*, vel *mea caussa*. Atque observat Donatus ita Ciceronem dicere, *Qui tibi ad forum Aurelium præstolaverunt*. Verum in præstolando, illud etiam attenditur, quod aliquem spectemus & observemus, ubi cura est erga alium. Ut igitur *si exclare, curare aliquem*, dicimus, sic etiam *aliquem præstolari*.

Geminum huic est *invidere*. Nam pro diversa consideratione verbi dixerunt *invidere alicui*, & *aliquem*. Sed prius ponitur acquisitivè, ut sententia sit, quenquam male alicui voluisse, eoque incommodum vel damnum dedisse. Alterum sumitur transitive, quia notatur ab invidente damnum in alterum redundasse. Quomodo acceptum etiam jungitur Accusativo personæ. Ut illa Ovidii. *Troadas invidea*, &c. Rationem habemus è Tullio; ut qui dicat, *Invidia verborum ductum esse à nimis intuendo fortunam alterius*: atque addit, hanc etiam caussam esse cur Accusativo jungat Attius. Nimirum hoc vult, ut dicitur *videre aliquem*; sic dici, *invidere aliquem*: indeque hoc verbi esse, quia invidi alienam felicitatem multum, cumque dolore videant.

Simile his est *præsto*; ubi itidem duo attendimus, propriam significationem & translatam. Proprie valet *antesto*, nempe à *præ*, quod proprie est loci: ut cum dicimus, *ire præ vel prai*, ut *præstare* sit priori loco stare; quemadmodum *præire*, priori loco ire. Sed prior stare solet, qui dignitate potior est: unde *præ* quoque dignitatis est, ac *præstare* significat, *vincere, superare*. A propria significatione est, quod *præsto*, communi structura verborum, quæ acquirere vel adimere significant, jungitur Dativo. Ab impropria est, quod, ut alia superandi verba, Accusativum regit. Priori modo ait Terentius, *Homo homini quid præstat*. Cicero, *Multum cæteris hominibus præstiterunt*. Sall. *Præstare cæteris animantibus*. Ac Accusativo usurpat Livius, *Quantum Cali virtute cæteros mortales præstarent*. Fabius, *Præstat ingenio alium alium*. Par ratio in *anteeo*; uti & *anteo, antecedo, anteverto*, quæ utrique casui jungantur

Etiam *indulgeo* ratione propriæ significationis olim Accusativum exit: postea ubi eam exuit, Dativum amavit. Conflatum enim est ex *urgeo*, & Præpositione

tione *in* στερητικῇ, inserto *d*, & *r* in *l* mutato. Ergo ut *urgeo aliquem*, sic *indulgere aliquem*, dixere. Terentius, *Nimis me indulgeo.*

Moderor quoque hujus est generis. Dicimus enim *moderari affectui*, ut *modum imponere*. *Moderari affectum*, ut *regere* vel *gubernare*.

Sic *medicor morbi*, & *morbum*. *Palpor alicui*, & *aliquem*; *obtrectare laudi*, & *laudem*.

Par ratio in *deficio*. Nam dicitur, *deficit mihi*, acquisitive, ut *deest mihi*. Et transitivorum more, *deficit me*, ut *destituit*, vel *deserit me*.

Sic *occumbere morti & mortem*.

Curare itidem pro *operam dare*, & Dativum & Accusativum adsciscit. De Accusativo notum est. Nec aliter unquam Tullius Virgilius, Livius, & similes. At Plautus, Appuleius, Macrobius, aliique Dativo jungunt.

Pleraque item verba, quæ Dativum adsciscunt, pro Dativo etiam habent Accusativum cum Præpositione. Ita dicimus, *adscribi Senatoribus, & in numerum Senatorum*. Sic *conducit hujus*, & *ad hanc rem*. Etiam *illudo, insulto, incesso alicui, aliquem*, & *in aliquem*.

Atque hæc eâdem constructione, pro considerandi modo, variant structuram. At alia sunt, quæ pro significatione diversâ, nunc Dativo, nunc Accusativo sociantur. Quale est *tempero*. Nam Dativum exigit, cum idem est ac *modum impono*. Ut, *Lingua temperare*, Plaut. *Temperare lætitiæ*, Liv. *Nequeo mihi temperare, quin* &c. Plin. Smiliter cum sumitur pro *abstinere*. Ut, *Te putes quisquam, cum ab Italia freto disjunctus esses, sociis temperasse?* Accusativum autem regit, cum significat, cohibere intra ordinem, modum ac mensuram suam. Quomodo dicimus, *temperare mundum, sumtus, rates, vires, vectigalia, morum, iras, lacrymas*, & similia.

Studeo quoque dandi casum poscit, cum notat *favere*. Ut, *Studuit Catilinæ*, Cic. Item cum significat *operam dare*. Ut, *Studete optimis disciplinis & artibus*. Qua significatione etiam Fabius, *In id solum student*. Et Gellius, *In eâ re studebat*. Accusativum autem regit cum sumitur pro *volo, cupio*. Ut, *Horum ille nihil egregie præter cætera studebat*, Ter. *Ut omnes mulieres eadem æque studeant, nolintque omnia*, Idem. Nisi malis his locis esse ellipsin infinitivi *facere*, atque inde regi Accusativum. Quod si placet, nihil opus erit, *studendi* verbo tribuere novam *volendi* significationem.

Multa etiam sunt, quæ nunc Dativum habeant, nunc Accusativum; sed unum more Romano, alterum more Græco. Ac in quibusdam videas Dativum juxta Romanam consuetudinem, Accusativum juxta Græcam: in aliis vero Dativum moris Græci, Accusativum Latini. Prioris generis est *suadeo*. Nam Romano more dicitur, *suadere alicui*: Græce autem apud Tertullianum & alios, reperias *suadere alium*. Nam *eum suasisti* est ἀνέπεισας αὐτόν. quomodo Homerus, Plato, & alii passim. Ejusdem generis est *Maledico*, quod Petronius junxit Accusativo, *maledic illam versibus, ut habeat pudorem*. Nempe ut in illo Solonis, Μὴ λέγε κακῶς τὸν τεθνηκότα. Sic *benedico*. *Restat ut benedicentes Deum, ad curam corporis redeamus*, Appul. Mirum vero plurimis videbitur, si dixerimus, *lateo* quoque Romano more adsciscere Dativum, Græco autem Accusativum. Hinc sane est quod Dativum præfert Cicero, *Nihil agis, nihil moliris, quod mihi latere valeat*. Et alibi, *Ubi nobis hæc auctoritas tamdiu tanta latuit*. At *latet me* non magis est ex nativo Romanæ Linguæ, quam si diceretur, *est occultum me*, vel contrarium, *patet me*. Nec obstat quod dicatur, *fugit me*, quia sic loquimur metaphorice. Nam proprium est *fugit hostes*; Quod vero *latet me* dicimus, id factum Græcorum exemplo, qui dicunt, λανθάνει μέ. Nec Hellenismum hunc refugit Maro, *Nec latuere doli fratrem Junonis, & ira*. Plinii etiam est, *latet plerosque*. Justinus quoque, *Sed res Hannibalem non diu latuit*.

Multo autem plura se offerunt, ubi Dativus contra sit consuetudinis Græcæ, Accusativus Romanæ. Suntque ea duplicia. Quædam Dativum habent

pro Actuſativo ſine Præpoſitione; quædam vero pro Accuſativo cum Præpoſitione.

Prioris generis ſunt verba ſequendi & comitandi. Ut, *Ita Diis eſt placitum, voluptati ut maxor comes ſequatur*, Plaut. Ut Græci ἕπεσθαι τῇ νίκῃ. *Comitor* etiam Dativum adſciſcit apud Ciceronem; ut, *Cæteraque quæ comitantur huic vitæ.*

Precandi quoque verbis ſimiliter additur Dativus; ut, *Pergin' precari peſtimo?* Plaut. *Precatorem adeam, Qui mihi ſic oret?* Ter. *Cui me fortuna precari, Et vitta comtos volvit prætendere ramos*, Virg. Pro quibus Latina conſuetudo potius, *precari peſtimum, orare me, quem precari.*

Hujus generis quoque eſt *decet*. Nam Latino more Accuſativum exigit; ut, *Forma viros neglecta decet*, Ovid. Pro quo Græci, πρέπει αὐθρώποις, ἢ ἀνθρώπους. Ita Plautus; *Noſtro Generi non decet. Hæc primum ut fiant, Deos quæſo, ut vobis decet.* Ter.

Sunt & alia, quæ more Græco habent Dativum, Latino autem Accuſativum, ſed rectum à Præpoſitione. Quale eſt *incido*. Nam ut Matthæi, προσπίπτειν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, Sic Livius, *Agreſteſque pavidi incidentes portis.* Et alibi, *Cum incidentem portis exercitum viderent*, pro *incidentem in portas.*

Quin & Dativus per Helleniſmum ponitur, ubi Verbum abſolute ſine alterutro caſu poni ſolet; ut in Verbo *oportet*. Nam cum ei additur Accuſativus, convenit cum Infinitivo. Quare *oportet te*, Latinum non eſt. Ut tamen Græci πρέπειν, ſic Latini *oportere* quandoque jungunt Dativo. Ut, *Homini ſervo ſuos domitos habere oportet oculos*, Plaut.

Jubeo quoque huc pertinet cum Dativo jungitur. Volunt aliqui ſic Livium dicere, *Gracchum juſſit Cumanis*; ſed in optimis Codd. eſt *juſſit*. Sed non refugit Macrobius. *Sacerum cuſtodibus juſſit ne mulierem intereſſe permitterent.* Bis quoque locutus eſt Claud. *Hiſpanis Galliſque jubet.* Et alibi, *Ipſa jubet ſignis, bellatúroque negatus Imperat.* Quemadmodum Hom. Αὐτὰρ ὁ κυσὶν ἐκέλευσε μαχέσσασθαι κελεύθου. At *jubeo te, ut hoc facias*, non eſt Latinum. Crebro quidem cum Accuſativo perſonæ jungitur, ſed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo*. Ut cum dico *Juſſit te ire, ſcribere, loqui*, &c. Sæpe autem verbum Infinitum per Ellipſin intelligitur. Etſi autem *jubeo* non regat Accuſativum perſonæ, regit tamen certos Accuſativos rei; quales, *quid, hoc, illud, aliquid, nihil, multum, pauca*, & ſimiles. Niſi his etiam locis Accuſativus dependeat ab Infinitivo *facere* ſuppreſſo.

Porro non pauca Græcorum more Dativum adſciſcunt, ubi Latini uti ſolent Ablativo cum Præpoſitione. Hujuſmodi ſunt verba certandi & contendendi. Ita Plinius, *Rigor aqua certaverit viribus.* Propertius, *Primo contendis Homero.* Statius, *Et hoc magno bellare parenti.* Mitto Virgilium & Horatium, quibus nihil frequentius.

Diſtandi quoque, differendi, & diſſentiendi verba ſimiliter conſtruuntur. Ut, *paullum ſepulta diſtat inertia celata virtus*, Hor. *Diſſidens plebi numen beatorum eximit virtus*, Idem.

His adde coeundi ac miſcendi verba: ut, *miſta deo mulier*, Virg. *Sed non ut placidis coeant immitia*, Hor. Itidem verba propulſandi & arcendi. Ut, *Solſtitium pecori defendite.* Virg. *Nulne putet capiti non poſſe pericula cano pelleri?* Perſ. Quæ omnia conſuetudine Latina cum Præpoſitione efferuntur.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

VErba tranſitiva cujuſcunque generis, ſive actívi, ſive communis, ſive deponentis, exigunt Accuſativum; ut, Hor. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem eſt.*

Hor.

Hor. *Nec retinent patulæ commissa fide[illegible]er aures.*
Virg. *Imprimis venerare deos. Aper a[illegible]os depopulatur.*

Interea in his usus spectandus. Nam *defendo te* probum, at non *auxilior te.* Latinum quoque *juvo te*; non item *patrocinor te. Stuprare aliquam* dixero, uti & *adulterare aliquam*, quomodo loquitur Suetonius; at non temere dicam *mæchari aliquam.* Etsi sic loquatur vetus Interpres.

Sunt vero quædam, ubi vulgo obtineat Dativus, cum veteres fere Accusativum usurpent. Cujusmodi sunt *adulor, maledico, benedico, medeor, noceo, palpo, pario, suadeo.*

Alia sunt quæ pro Accusativo, usitatius habeant Ablativum. Ut, *lito, potior, vescor, fungor, utor*, & similia.

Huc etiam pertinent multa quæ intransitiva creduntur. Ut, *abstineo. Quale autem beneficium est, quod te abstinueris à nefario scelere?* Cic. *Non manum abstines mastigia?* Ter. *Abstinuit vim uxore & nato*, Hor. Par ratio in compositis à *rumpo. Ne in me stomachum erumpant*, Cic. *Sese diversi erumpent radii*, Virg. Etiam ita loquuntur Terentius, & Cæsar.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, Accusativum admittunt cognatæ significationis; ut,
Cic. *Tertiam ætatem hominum vivebat Nestor.*
Virg. ——*longam incomitata videtur Ire viam.*
Plaut. *Duram servit servitutem*

Hunc Accusativum mutant auctores non rarò in Ablativum; ut,
Plaut. *Diu videor vitâ vivere. Ire rectâ viâ.*
Suetonius, *Morte obiit repentinâ.*

Accusativus quidem in his vere regitur à Verbo, at Ablativus à Præpositione suppressâ. Nam integre sint, *in vitâ vivere, ire in via, à morte obiit*; quæ satis ex iis patebunt, quæ deinceps dicenda sunt de Ablativis caussæ, instrumenti, vel modi.

Sunt quæ figuratè Accusativum habent; ut,
Virgil. ——*Nec vox hominem sonat, ô Dea certe.*
Juven. *Qui curios simulant, & Bacchanalia vivunt.*
Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,*

Atque in his etiam Accusativus est cognatæ significationis: nam ut dicimus, *Olere odorem, lucere lucem, pugnare pugnam, vivere vitam*; ita *olere unguenta, pastillos, hircum, lucere facem, pugnare prælia, vivere Bacchanalia.*

Vidimus ut verba Activæ significationis Nomen regant Accusativi casus; Sed pro Accusativo interdum est verbum Infinitum, vel etiam oratio. Prioris generis est *scit canere*, ut dicimus *scit cantum, cœpit studere*, ut *cœpit studia. Emo pœnitere*, ut *emo pœnitentiam.* Oratio pro Accusativo est in illo Terentii, *An verebamini, ne non id facerem, quod recepissem semel?* Sic *vereor ne reprehendar à doctis* pro quo Cicero, *Vereor reprehensionem Doctorum.*

Atque in his Accusativus à Verbo rectus exprimitur. Sæpe vero per ellipsin subtrahitur. Ut, *nubere alicui*, pro *nubere se*, vel *vultum. Flammeo enim sponsa nubebat*, hoc est, *velabat vultum.* Virg. *Cum venti posuere*, puta *se. Cum faciam vitula*, nempe *sacra. Appulit*, vel *solvit*, vel *conscendit*, puta *navem. Obire, occumbere*, vel *oppetere*, puta *mortem. I amabo*, pro *amabo te.* Ut Cicero, *Cura, amabo te. Imponere* pro *decipere.* Quod integre sit, callide alicui

onus

onus, vel ridiculi quippiam imponere. Simile etiam *conturbare*, puta *rationes*. Elliptice ulus Cicero, *Utrum igitur me conturbare oportet, an*, &c. At integre Terentius, *Ita conturbasti mihi rationes omnes*. Geminum huic *decquere*, pro *decuquere rem*. Sic *agere*, *degere*, puta *vitam*. *Ire*, *inire*, *ingredi*, nempe *viam*. *Quo tendis* aut *pergis*, scilicet *viam* vel *iter*. Ita castrense verbum *tendere*, puta *pelles*. *Incipere*, nempe *rem*. *Curare*, pro *curare rem*, vel *negotium*. Similiter *servo*. *Redi nunc jam intro, atque istum serva*, Plautus. Simile quoque est *mitto*. *Misit porro orare ut ad se veniam*, Ter. Denique hujus loci sunt omnia illa quæ cum natura significant actionem transeuntem, sine Accusativo tamen ponuntur. Ut, *Morbus auxit, nox præcipitat, cura ingeminant, tempestas sedavit*, cujus generis complura alibi adduximus, & exemplis firmavimus, cum de verbo ageretur.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Accusativum; ut,

Tu modo posce Deum veniam. Dedocebo te istos mores, Ridiculum est te me admonere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos priùs exuerat.*

Item hujus ordinis esse volunt verba monendi, & hortandi: quæ tamen non omnibus, sed certis rei Accusativis junguntur; ut, *hoc*, *illud*, *multa*, *diu*, & similibus. Cicero, *Sed eos hoc moneo, sin exieris, quid te jamdiu horter*. Id. *Eam rem breves nos admonuit*. Insuper huc referunt celandi verbum. *Ea ne me celes*, *adsuefeci filium*, Ter. *Non enim te celavi sermonem*, Cic.

At in nullo istorum Accusativus rei à verbo regitur: sed tum demum verbum duos regit Accusativos, quando uterq; Accusativus est ejusdem rei. Ut illo Terentii, *Facio te Deum apud illum*. Et hoc ejusdem, *Dare filiam uxorem*. Et illud Plauti, *Cum agrum dabo dotem sorori*. Ac similiter Cicero, *Adjungere se comitem fugæ*. Item similia, *Præstare se virum*, *me perierunt advocatum*, *fruges appellamus Cererem*: aliaque omnia, ubi Accusativi sunt unius rei; eoque alter alteri per regulam convenientiæ conjungitur.

At longe aliter comparatum videtur, quando Accusativi sunt rei diversæ. Exempli gratia, dicere possum, *Ego sum arbiter* vel *advocatus*. *Filia hujus est alius uxor*. *Ager est dos filiæ*. Ergo unâ actione complector, *Me dedere arbitrum*. *Filiam petiit uxorem*. *Agrum dedit dotem*. Ubi unus Accusativus convenit cum verbo à fronte, alter à tergo.

At non sunt una res homo, & ejus vel scientia, vel monitum, vel postulatum; eoque nec potest una actio transire in hominem & ejus scientiam. Atque hæc etiam lucem capiunt ex veterum consuetudine: qui si in personam agatur, eam Accusativo exprimebant, rem vero casu alio. Sin agatur in rem, personam non Accusativo proprie, sed aliter enunciabant. Quomodo si Accusativo dicerent *dono te*, subdebant Ablativum *libro*; sin mallent *dono librum*, dicebant in Dativo *tibi*, non gemino Accusativo *dono te librum*. Similia *adspersit tibi labem*, & *Te labe*; *interdixit Romanos omni Gallia*, & *omnem Galliam Romanis*.

Sic igitur concludere licet, in istis, *Docet te literas*, *pacem te posce*, sermonem esse figuratum; & Accusativum rei non regi à Verbo expresso, sed Præpositione intellecta, ut intelligatur *ad*, *secundum*, vel alia quæ Græco κατὰ respondeat. Omnino enim hæc Græcorum more dicuntur, qui eâdem ellipsi geminum Accusativum sociant iisdem verbis docendi, monendi, rogandi, celandi.

Rogandi

Rogandi verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum; ut,
Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*
Ter. *Suspicionem istam ex illis quære.*
Vestiendi Verba interdum mutant alterum Accusativum in Ablativum, vel Dativum; ut,
Induo te tunicâ, vel *tibi tunicam.*

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis Verbum admittit Ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non armis, sed morte subegit Iesus.*
Hor. *Naturam expellas furca licèt, usquè recurret.*
Virgil. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CAUSA.

Ut Terent. *Gaudeo (ita me dii ament) gnati causâ.*
Vehementer irâ excanduit.
Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opimis,*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ celeritate rem peregit.*
Juvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora gressu*
Diffugiunt, nulloque sono convertitur annus.
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*
Jam veniet tacito curva senecta pede.

In hujusmodi Verbis concipienda est Præpositio, unde regitur Ablativus.

A vel *ab* intelligitur hoc Maronis, *Dolis instructus & arte Pelasgâ.* Ac similiter cum Fabius dicit, *Scientia sit duplex instruat.* Integre enim sit, *à dolis, ab arte, à scientia.* Ita Cicero, *nisi qui à Philosophia, à jure civili, ab historia fuisset instructior.* Eidem Præpositio intelligenda, cum dicitur *pallet amore, horret frigore*, & similibus.

De concipiendum cum Cicero ait, *Omnibus sententiis absolutus est.* Integre enim Idem, *ut res nummaria de communi sententiâ constitueretur.* Sic *non meo consilio factum*, pro *de meo.* Ut Cicero, *De meo consilio & vos fecissetis.* Pro quo etiam dicitur *ex consilio facere. Item more hominum*, pro *de more.* Quod etiam *ex more. Vivere rapto*, pro *de rapto. Mea pecunia curabo*, pro *de meâ. Quare fecisti* pro *quâ de re.*

Item *e* vel *ex*, sæpe intelligitur. Ut, *constare re aliquâ amicitiam*, pro *ex aliqua.* Ut Terentius, *Sæpe ex malo principio constata est magna familiaritas.* Sic *laborat cerebro.* Plaut At Cicero *Laborat ex renibus, ex pedibus.* Quint. *Constat experimentis medicina.* At Cicero, *Ex fraude constare totus videatur.* Sic *amore,*

amore, odio, invidia factum. Morte alicujus dolere, Lege agere cum aliquo, Ordine collocare. Merito pati, pro *ex jure merito.* Ac similiter in aliis.

In quoque sæpe reticetur. Ut, *Cantando rumpitur anguis,* Virg. pro *in cantando.* Et Cicero, *Pictorum artificio delectabantur.* At Idem, *In id admodum delector.* Sic *ordine facere,* pro *in ordine.*

Præ quoque supprimitur. Ut, *Gaudio lacrymari, pudore aliquid agere.* Integre Terentius, *Ira amore hunc excussit foras.* Cicero, *Nec loqui pra mœrore potuit.*

Crebro quoque *cum* subauditur. Ut, *Magnâ curâ legere.* Ubi Plautus, *cum curâ legere. Bonâ fide persolvere:* Ubi Suetonius, *Legata ex testamento Tiberii cum fide persolvit. Bono ejus fiat,* pro *cum bono.* Ut Terentius, *Quod cum salute ejus fiat.*

Ablativus etiam instrumenti ab hac Præpositione regitur. Ut cum dico, *Gladio feriri, telo sauciari.* Quod ita esse exinde liquet, quia omnes fere linguæ vulgares hanc Præpositionem exprimant.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Præpositio; ut, *Baccharis præ ebrietate.*

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in Ablativo casu; ut, *Teruncio seu vitiosâ nuce non emerim.*

Liv. *Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine Substantivis; ut,

Terent. *Redime te captum quàm queas minimo.*

Vili venit triticum.

Senec. *Conflat parvo fames, magno fastidium.*

Excipiuntur hi Genitivi sine Substantivis positi, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque;* ut Cic. *Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.*

Non vendo pluris, quam alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. *Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.*

Sin addantur Substantiva, in Ablativo efferuntur; ut,

Aul. Gel. *Tantâ mercede docuit, quanta hactenus nemo.*

Minori pretio vendidi, quàm emi.

Verba significantia pretium non naturâ suâ regunt Ablativum, sed quia Præpositio intelligatur, unde Ablativus dependeat. Ea Præpositio est *pro*. Ut, *Magno æstimare, emere, vendere,* valet *pro magno.* Ut apud Ciceronem legimus *pro nihilo habere, pro nihilo putare,* Ablativo *pretio* intellecto.

Valeo etiam interdum cum Accusativo junctum reperitur; ut,

Varr. *Denarii dicti, quòd denos æris valebant: quinarii, quòd quinos.*

Valet natura suâ Accusativum requirit; eoque cum Genitivo elliptice jungitur. Nam *tanti valet res* integre erit *tanti æris pretium valet res.*

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, Ablativo gaudent; ut,

Terent.

Terent. *Amore abundas Antipho.*
Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.
Saluſt. *Sylla omnes ſuos divitiis explevit.*
Terent. *Hoc te crimine expedi.*
Cic. *Homines nequiſſimi quibus te onerant mendaciis?*
Virgil. *Ego hoc te faſce levabo.*
Saluſt. *Aliquem familiarem ſuo ſermone participavit.*

In his non eſt plenus & nativus ſermo, niſi addatur Præpoſitio. Ut apud Ciceronem, *Res jam univerſas profundam, de quibus voluntas impleta ſunt.* Interdum vero & *egeo* Accuſativo junctum invenitur. Ut, *Nec quicquam egeo*, Plaut. *Pauca monimenta egebat.* Sall. *Vitia vertunt quia multa egeo*, Gell. Videtur autem & in hujuſmodi intelligi Præpoſitio. Quomodo *egeo nummos* valeat, *quod ad nummos.* Sed *egeo nummis, egeo à nummis.*

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in Genitivum feruntur; ut Virgilius,
Quam dives nivei pecoris, quàm lactis abundans?
Terent. *Quaſi tu hujus indigeas patris.*
Quid eſt quod in hac cauſa defenſionis egeat?
Virgil. *Implentur veteris Bacchi pinguiſque ferinæ.*
Idem, *Poſtquam dextra fuit cædis ſaturata.*
Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam tui carendum quod erat.*
Paternum ſervum ſui participavit conſilii.

Genitivus hujuſmodi verbis additus, omnino regitur à Nomine Ablativi caſus. Qui in Verbis inopiæ erit *res, præſentia*, vel ſimile. Ut, *careo tui*, nempe *præſentia. Eſurio pecunia*, puta *re.* At in copiæ Verbis intelligitur *copia*, vel ſimile. Ergo *implere vini*, valet *implere vini liquore*; vel *vini re*, hoc eſt, *vino.*

Fungor, fruor, utor, & ſimilia, Ablativo junguntur; ut,
Cic. *Qui adipiſci veram gloriam volunt, juſtitiæ fungantur officiis.*
Optimum eſt aliena frui inſaniâ.
In re mala animaſi bono utare, juvat.
Virgil. *Aſpice venturo lætentur ut omnia ſeclo.*
Cæſar, *Qui ſuâ victoriâ tam inſolenter gloriarentur.*
Hor. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.*
Veſcor carnibus.
Virgilius, ——*haud equidem tali me dignor honore.*
Terent. *Ut malis gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum multitudine ſuperſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum ſocietate numeravit.*
Plaut. *Communicabo te ſemper mensâ meâ.*

Proſequor te amore, laude, honore, *&c.* id eſt, *Amo, laudo, honoro.* Afficio te gaudio, ſupplicio, dolore, *&c.* id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.*

Pleraque

Pleraque ex his quandoque cum Accusativo reperiuntur. Atque cum Ablativo junguntur, is à Præpositione dependet.

Mereor, cum Adverbiis *Bene, malè, meliùs, pejus, optimè, pessimè*, Ablativo adhæret cum Præpositione *De*; ut, *De me nunquam benè meritus es.*
Erasmus de linguâ Latinâ optimè meritus est.
Citalina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Ablativum cum Præpositione optant; ut, *Istuc ex multis jampridem audiveram.* Luc. *A trepido vile abstinet ira magistro. Nasci à principibus fortuitum est. Procul abest ab urbe Imperator.*

Vertitur hic Ablativus aliquando in Dativum; ut,
Horat. *Vivere si recte nescis, discede peritis.*
Ovidius, *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*
Virgil. *Heu fuge, nate Deâ, teque his, ait, eripe flammis.*

Videtur in his exemplis omitti tantum Præpositio, & *peritis, bonis, flammis*, esse auferendi casus.

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Ablativus significans mensuram excessus; ut,
Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab iis virtutibus superari.

Ablativus plane in his à Præpositione dependet.

Quibuslibet verbis additur Ablativus absolutè sumtus; ut, *Imperante Augusto natus est Christus: Imperante Tiberio, crucifixus.*
Juvenal. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam in terris.*
Nil desperandum, Christo duce, & auspice Christo.
Jam Maria, audito Christum venisse, cucurrit,

Etiam Ablativus hic, qui absolute ponitur, & quasi sui juris esse videtur, dependet à Præpositione intellectâ. Ut, cum Cicero ait, *Nobilium vitâ victuque mutato, mores mutari civitatis puto.* Ubi intelligitur *a*; nempe eâ significatione, quâ significat *post*, ut cum dicimus *à prandio*. Ut integre sit *a nobilium vitâ victuque mutato*, hoc est, *post mutatam vitam victumque*. Par ratio in isto Ciceronis, *Oppressa libertate patriæ, nihil est quod speremus amplius.* Pro *ab oppressa libertate*. Sic *hoste superato, appositâ mensâ secundâ*, & similibus: ubi Participio Præteriti temporis subjicitur quod postea consequutum.

At cum Ablativus est Participium præsentis temporis, vel nomen eandem vim habens, intelligenda est Præpositio *sub*. Ut *rege Alexandro*, vel *regnante Alexandro*, integre sit *sub rege*, vel *sub regnante Alexandro*. Expressit Præpositionem Fabius, *Nunc alius sub Alexandro, cum ad Ilium pugnatum est.* Etiam in illo Horatii, *Te duce*, sic supplendus defectus *sub te duce*. Eademque Præpositio omnino concipienda in illo, *Sole ardenti proficisci.* Integre Maro, *Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.*

Quandoque intelligitur *cum*, ut in istis *Te Comite, Deo juvante*, ut Græcis σὺν Θεῷ. Nec Græci solum, sed & Latini sæpius Præpositionem addunt; ut, *Agite cum Diis bene juvantibus*, Liv.

Est

Et etiam cum intelligitur potius *in*. Ut *Temperibusque malis ausus es esse bono*. Mart.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen & poëtice Accusativus; ut, *Ægrotat animo magis quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut, *Absurde facis, qui angas te animi. Exanimatus pendet animi. Despiebam mentis.* Plaut. *Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Apertum est Ablativum & Accusativum, quos hujusmodi regere aiunt, à Præpositione suppressâ dependere. Ut *ægrotat animo*, integre sit *ægrotat in animo*. Et *candet dentes*, integre sit *candet quod ad dentes*. At quia Latinis nulla Præpositio Genitivum regit, concipiendum est nomen aliquod generale, unde regatur Genitivus. Nam, *qui angis te animi*, supplere possis hoc modo, *qui angis te animi dolore, cura, vel cogitatione, mente*, &c. Quomodo Plautus, *Nullum meniem animi habes*, ut antea dictum.

Eidem Verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut, *Dedit mihi vestem pignori, te præsente, propriâ manu.*

Passivis additur Ablativus agentis, sed antecedente Præpositione, & interdum Dativus; ut,
Horatius, *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*
Cæs. *Honesta bonis, non occulta petuntur.*

Atque Ablativus hic non regitur à Passivo sed à Præpositione expressâ, & pro eo Dativi Hellenismo adscribitur. Vulgo simile esse dicitur illud Ciceronis, *Omnibus videbatur probari oratio mea.* Sed secus est. Nam plane nativus hic sermo; quia similiter dixeris in Activo *Omnibus probo orationem meam.* Non igitur Dativus hic est ex propriâ passivi naturâ; sed communi indole Verborum, quæ acquisitive posita Dativum exigunt. Sic nativus sermo est si dicas, *est Senatui laudatus*, quia itidem in Activo dicas *Senatui laudare.* At non æque nativus, si dicas *Est Plinio laudatus*, pro *à Plinio*, quia in Activo eâ significatione non dicam, *Plinio laudavit*, sed *Plinius.* Quare distinguendum inter Dativos Passivis appositos; quia tum demum structura est Græcanica, cum in Activo pro Dativo sit Nominativus.

Quorum Participia frequentius Dativos gaudent; ut,
Virgil. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*
Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*
Cæteri casus manent in Passivis qui Activorum; ut,
Accusaris à me furti. Debeberis ludibrio.
Debeberis à me ejus mores. Privaberis magistratu.

Passiva suo sunt supposito contenta, nec regunt casum. In exemplis veroaliatis Genitivus, Ablativus, & Accusativus reguntur vel à Præpositione vel à Nomine generali suppressis.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, Neutro-passiva, Passivam constructionem habent; ut, *A præceptore vapulabis. Malo à cive spoliari*

ſpoliari, quàm ab hoſte vænire. Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus. Cur à conviviis exulat philoſophia?

Quibuſdam tum verbis tum Adjectivis, familiariter ſubjiciuntur verba infinita; ut,

Virgil. *Juvat uſquè morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, ſcribere juſſit amor.*

Martial. *Vis fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum dignus amari.*

Horat. *Audax omnia perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè & abſolutè, verba infinita; ut, *Hæccine fieri flagitia?* ſubauditur, *decet, oportet, par eſt, æquum eſt,* aut aliud ſimile.

Virgilius, *Criminibus terrere novis, hinc ſpargere voces.*

In vulgum ambiguas & quærere conſcius arma, id eſt, *terrebat, ſpargebat, quærebat.*

Magna ex parte Infinitivi habent nominis naturam: ſed nec variant Genus, quod ſemper Neutrum cenſetur; nec terminationem mutant, ſed Nomini aptoto ſimiles ſunt. Itaque Infinitivus cujuſvis caſus vicem ſuſtinet.

Nominativi. Ut, *Vivere ipſum turpe eſt nobis*, Cic. *Nam ambos curare propendum repoſcere illum eſt quem dediſti*, Ter. hoc eſt *Ambos curare eſt repoſcere.*

Vocativi; ut, *O vivere noſtrum.*

Genitivi; ut, *Tempus eſt nobis de illâ vitâ agere*, pro *agendi. Tempus jam hinc abire*, Cic. *Conſilium capit omnem de ſe equitatum dimittere*, idem plane eſt ac *dimittendi* vel *dimiſſionis.*

Dativi; ut, *Ætas mollis & apta regi*, pro *apta regimini*, ſive *rectioni.*

Accuſativi; ut, *ſcripſit ſe cupere*, pro *ſuam cupiditatem. Da mihi bibere*, pro *da potum. Habeo dicere*, pro *dicendum: amo ludere*, pro *ludum.*

Ablativi; ut, *dignus amari, puniri*, pro *amore, pœna.*

Regitur Infinitivus, vel à Nomine, vel à Verbo, vel à Præpoſitione. A Nomine ſi dependeat, vicem obtinet Genitivi; Ut, *Tempus accedere* pro *accedendi*, vel *acceſſus. Avidi promittere bellum*, Stat. pro *avidi promittendi*, vel *promiſſionis.* Si vero dependet à verbo, vicem obtinet Accuſativorum; ut, *Ut maturarem venire*, Ter. pro *adventum.* A Præpoſitione autem regitur, cum reſolvitur Oratio per *quod* cauſſale, vel *quia.* Ut, *Gratulor ingenium non latuiſſe tuum*, Ovid. pro *ob non latuiſſe*, hoc eſt, *quod non latuerit.* Eadem eſt ellipſis, cum Infinitivus ſubjicitur Adjectivis more Græco. Qui loquendi mos nulli Latinorum magis familiaris eſt, quam Horatio. Ut, *Durus componi. Celer tranſci*, & alia id genus.

DE GERUNDIIS.

GErundia ſive Gerundivæ voces, & Supina, regunt caſus ſuorum verborum; ut,

Cicer. *Efferor ſtudio videndi parentes.*

Ovidius, *Utendum eſt ætate, cito pede præterit ætas.*

Virgilius, —— *Scitatum oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum Subſtantivis, tum Adjectivis; ut,

Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?*

Idem,

Idem, *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*
Idem, *Æneas celsâ in puppi jam certus eundi.*

Poëtice Infinitivus modus loco Gerundii ponitur; ut,
Virgil. *Studium quibus arma tueri. Peritus medicari.*

Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam Genitivus pluralis; ut, *Quum illorum videndi gratia me in forum contuliſſem.* Ter. *Date creſcendi copiam novarum. Conceſſa eſt diripiendi pomorum atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his Præpoſitionibus, *A, ab, abs, de, ex, cum, in, pro*; ut,
Cicero, *Ignavi à diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia utrumque ab amando dictum eſt.
Cicero, *Ex defendendo, quàm ex accuſando uberior gloria comparatur.*
Conſultatur de tranſeundo in Galliam.
Quint. *Rectè ſcribendi ratio cum loquendo conjuncta eſt.*
Plaut. *Pro vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque Præpoſitione; ut,
Virgil. ——*Alitur vitium, creſcitque tegendo.*
Scribendo diſces ſcribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his Præpoſitionibus, *Inter, ante, ad, ob, propter*; ut, *Inter cœnandum hilares eſte.*
Virgilius, *Ante domandum Ingentes tollent animos.*
Cicero, *Locus ad agendum ampliſſimus.*
Idem, *Ob abſolvendum munus nè acceperis.*
Veni propter te rediendum.

Cùm ſignificatur neceſſitas, ponuntur citra Præpoſitionem, addito *eſt*; ut,
Juven. *Orandum eſt, ut ſit mens in corpore ſano.*
Vigilandum eſt ei, qui cupit vincere.

Vertuntur gerundii voces in Nomina Adjectiva; ut,
Virgil. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*
Ad accuſandos homines duci præmio proximum latrocinio eſt.
Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SUPINIS.

PRius Supinum activè ſignificat, & ſequitur Verbum, aut Participium, ſignificans motum ad locum; ut,
Ovid. *Spectatum veniunt. veniunt ſpectentur ut ipſæ.*
Milites ſunt miſſi ſpeculatum arcem.

Illa verò *Do venum, do filium nuptum*, latentem habent motum.

At hoc Supinum in neutro-paſſivis, & cum Infinito *iri*, paſſivè ſignificat; ut,
Plaut. *Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus ſum.*
Ter. *Poſtquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëtice

Poëtice dicunt: *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absolute cum verbo *Est*: ut,

Terent. *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. *Itum est in viscera terræ. Cessatum est satis.*

Posterius Supinum passivè significat, & sequitur nomina Adjectiva; ut. *Sum extra noxam, sed non est facile purgatu. Quod factu fœdum est, idem est & dictu turpe. Qui pecuniâ non moretur, hunc dignum spectatu arbitramur.*

In istis vero, *Surgit cubitu; Redit venatu: Cubitu* & *venatu* Nomina potiùs censenda videntur, quàm Supina.

De Gerundiis & Supinis superius admotatum est, cum de iis in altera Grammatices parte ageretur.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

QUæ significant partem temporis in Ablativo frequentiùs usurpantur, in Accusativo rarò; ut,

Nemo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latent mendæ. Id tempus creatus est Consul.

Hîc Latini interdum utuntur Accusativo, qui regatur à Præpositione *per* expressâ. Ut, *Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se*, Cic. pro *eo tempore. At pius Æneas per noctem plurima volvens.* Virg. pro *nocte.*

Quod si adsit particula *abhinc*, nunc Accusativo utuntur, nunc Ablativo. Ut, *Interea mulier quædam abhinc triennium commigravit huc*, Ter. *Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus*, Cic. Sic falluntur cum Accusativum putant regi à verbo. Nam regitur à Præpositione *ante*, quæ per Ellipsin desideratur. Quod si eodem *abhinc* appositio Ablativo addatur, regitur is casus à Præpositione *in* omissâ. Quod planius erit ex iis, ubi *abhinc* non apponitur. Ea enim particula si absit, semper utimur Ablativo. Ut, *Superioribus diebus veni in Cumanum*, Liv. *Ego mense Decembri mei Consulatûs id feci*, Cic. ubi Ablativus regitur à Præpositione *in*; quæ sæpe etiam apponitur. Ut, *Quæ tibi repenam in hoc triduo*, Ter. *Ea omnia nos aroba res faciunt in hoc tempore*, Cic. *Postremo & quâ in die parva periisset soror*, Ter.

In nonnullis vero Ablativis, suppletur etiam defectus Præpositione *cum* vel *de*; quæ & ipsæ quandoque apponuntur. Ut, *Cum prima luce ibo hinc. M. imo de nocte censeo*, Ter. Ubi Donatus ait *de* abundare. Recte si usum communem attendas. Sed si spectemus quid nativus sermo requirat, non cum adest Præpositio, ea redundat, sed cum abest, deficit.

Atque hoc etiam locum habet in iis, quæ multis Adverbia videntur, cum revera sint Ablativi; ut, *mane venit*, pro *de mane*. Item *venere luci, vesperi, tempori*, integreque fit *in luce*, vel *de luce*, aut *cum luce*, &c.

Quanquam hic Eclipsis videtur esse Præpositionis *per* vel *sub*.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in Accusativo, interdum & in Ablativo efferuntur, ut, Virgil.

Virgil. *Hic jam ter centum totos regnabitur annos.*
Idem, *Noctes atque dies patet atri janua Ditis.*
Idem, *Hic tamen hic mecum poteris requiescere nocte.*
Suet. *Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui.*

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut *triduo.*
Tertio, vel *ad tertium calendas,* vel *calendarum.*

Atque hinc constat eo quod Præpositio interdum exprimatur, Accusativum non regi à Verbo, sed à Præpositione intellectâ *per*, vel *intra*, & quandoque *ad* vel *ante*; Ablativum autem à Præpositione *in*.

Spatium Loci.

Spatium loci in Accusativo effertur, interdum & in Ablativo; ut Virgilius,

Die quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres pateat cœli spatium, non amplius, ulnas.
Jam mille passus præcesserat. Abest bidui; subintelligitur *spatium*, vel *spatio. Itinere*, vel *itere.*
Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Plane hic & Accusativus, & Ablativus, regitur à Præpositione intellecta. Ac in Accusativo quidem supplendum *ad*, *per*, aut *circa*. Ut, *abest iter diei*, pro *ad iter*, vel *per*, aut *circa iter diei*. *Distat lxx passus*, pro *ad*, vel *per*, aut *circa lxx passus*. Ablativus autem regitur à Præpositione *a* vel *ab*. Velut si *exercitus distare* dixeris *multis passibus* aut *stadiis*, pro *ab multis*, Itaque Græce interdum additur Præpositio ἀπὸ.

Appellativa locorum, &c.

Nomina appellativa, & Nomina majorum locorum adduntur ferè cum Præpositione verbis significantibus motum, aut actionem *in loco, ad locum, à loco*, aut *per locum*; ut,

In foro versatur. Mercvit sub rege in Gallia.
Virgilius, —— *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*
Salust. *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*
E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit Genitivum proprii Nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit; ut,

Juven. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

At genitivus ille non regitur à Verbo, sed Substantivo intellecto: ut,

in

in urbe, in oppido. Quæ ipſa interdum exprimuntur ; ut, *Caſſius in oppido Antiochia cum omni exercitu*, Cic.

Atque hic quæſtio ejuſmodi exſurgit, an rectum ſit dicere, *Vivit Amſtelodami, celebris Emporii* ; vel *Degit Londini, urbis inclytæ.* Sane is omnino ſolœciſmus foret, quia dicendum *Amſtelodami, celebri emporio, Londini, inclytâ urbe*, vel *In Amſtelodami, celebri emporio*, vel etiam in *Amſtelodamo, celebri emporio.* Ut Cicero, *Nam ibi natus eſt, loco nobili & celebri quondam urbe.* Per autem additur Præpoſitio quoties appellativum diverſi caſus proprio ſubſtituntur. Ut, *Sed Neapoli in celeberrimo oppido*, Cic. *Alba conſtiterunt in urbe opportuna*, Idem.

Porro ex his cauſſam eſt cognoſcere, cur ſimilis interdum obtineat locutio in regionum & inſularum Nominibus. Ut illo Maronis, *Creta juſſit conſidere Apollo*, proprie dixiſſet *in Cretâ* : ſed figuratè ait *Creta* pro *inſulâ Creta.* Sic, *Cæſar cum audiſſet, Pompeium Gypri viſum*, Cæſ.

Hi Genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli*, propriorum ſequuntur formam ; ut Terentius, *Domi bellique ſimul viximus.*
Cic. *Parvi ſunt foris arma, niſi eſt conſilium domi.*

Sed omnia hæc elliptice dicuntur, pleneque extuleris *domi bellique tempore*, item *tempore belli militiæque.* At illud *domi eſt*, potius ſic ſuppleas, *Eſt in domi loco.* Nam rogante aliquo, *ubi*, vel *quo in loco* aliquis eſſet, reſpondebant ſimpliciter *domi*, ubi δὸς ποῦ στῶ *in loco* intelligendum. Nimirum ut dicitur *Antiochiæ*, & *in oppido Antiochia*, ac quandoque *in Antiochiâ oppido* : itidem dixere, *domi*, pro *in domi loco* vel *ſolo* ; proque eo *in domo*, ut apud Ciceronem, *In domo Cæſaris unus vir fuerit.* Vel cum Scioppio dicamus, integre eſſe *in ædibus domi* ; ut *domus* ſit totum, *ædes* vero dicantur ſingula conclavia, quomodo ea diſtinguere videtur Plautus. Imo illo quoque aute memorato *domi bellique*, ſi durius illud per *domi tempore* expleri videatur, pro *pacis tempore* ; poſſis *domi bellique* ſic ſupplere, *in domi æditus, inque militiæ tempore*, vel *in domi bellique loco.*

Sic quoque *terra* poſuere pro *in ſolo*, vel etiam *in ſolum terræ.* Ut, *Maxima cum vellet terræ procumbere, quaſſa eſt*, Ovid. ubi *terræ* regitur à Nomine *ſolo* : quod quandoque exprimitur. Quomodo Lucretius, *Nam multis ſuccenſa locis ardent ſola terra.* Atque hinc liquet, cùm dicitur, *humi quid jacere*, valere in *ſolo humi.*

Domi, non alios ſecum patitur Genitivos, quàm *Meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ* ; ut, *Veſcor, domi meæ, non alienæ.*

Verùm ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ Declinationis fuerit ; in Dativo aut Ablativo ponitur ; ut, *Colchus an Aſſyrius, Thebis nutritus an Argis ?*
Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum ſcribit.*
Livius, *Neglectum Anxuri præſidium.*
Cicero, *Cum una ſola legione fuit Carthagini.*
Horatius, *Romæ Tybur amo ventoſum, Tybure Romam.*
Cic. *Quum tu Narbone menſas hoſpitum convomeres.*
Idem, *Commendo tibi domum ejus, quæ eſt Syracuſis.*

Sic utimur *ruri* vel *rure* in Ablativo ; ut, *Ruri ferè ſe continet.*
Perſi. —— *Rure paterno Eſt tibi far modicum.*

Atque hic eſt Ellipſis Præpoſitionis *in* ; ut, *Ovidius natus Sulmone*, integre

ſit, in *Sulmone*. Ac, ut ſæpius ea Præpoſitio brevitatis & elegantiæ cauſſa præteritur: ita quandoque, juxta nativum ſermonem, apponitur. Ut, *Complures præterea naves in Hiſpalis faciendas curavit*, Cæſ. *Cananti apud Scopam in Cranone, quod eſt in Sicilia oppidum, nuntiatum eſt*, &c. Val. Max. Nempe ut propemodum par hîc ratio ſit, ac in Nominibus oppidorum quæ primæ ſunt vel ſecundæ declinationis: quæ ſæpe in Ablativo ponuntur cum eadem Præpoſitione. Ut, *Qui nunc Epheſo eſt Epheſis cariſſimus*, Plaut. *Navis in Cajetâ eſt parata nobis*, Cic.

Porro Præpoſitio non ſolum in iis præteritur, quæ diximus, ſed aliis quoque. Ut *Saxum antiquum ingens campo quod forte jacebat*, pro *in campo*. Virg. *Illam forte viâ ſacrâ*, Horatius.

Imo Præpoſitio quandoque in iis etiam omittitur quæ uſitatius in Genitivo ponuntur. Ut, *humo* & *domo*, pro *humi* & *domi*. Ut, *Domo me continet*, Cic. *Hunc quoque ubi aut morbo gravi, aut jam ſenio annis deficit, abde domo*, pro *in domo*.

Ad Locum.

Verbis ſignificantibus motum ad locum apponitur proprium loci in Accuſativo; ut, *Conceſſi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*

Eo Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus* & *domus*; ut, *Ego rus ibo*, Virgil. *Ite domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ.*

Veriſimile eſt Tullii ætate in hujuſmodi locutionibus, ab iis, qui elegantiæ ſtuderent omitti ſolere Præpoſitionem: eoque Grammaticos hoc loquendi genus præcepiſſe: Oratores tamen, ac hiſtorici eâ in parte haud ſemper Grammaticis obſecuti ſunt. Quare extra controverſiam eſt, etiam cum Præpoſitio omittitur. Accuſativum regi non à Verbo, ſed à Præpoſitione intellectâ. Ut cum dico *Romam eo*: integre ſit, *eo ad Romam*. Quod vero Præpoſitio ſolet præteriri, id compendii & elegantiæ cauſſâ factum.

Interdum etiam in Regionum & Inſularum Nominibus Præpoſitio omittitur. Ut, *Rogat, quid veniam Cariam*, Plautus. *Herus meus me Eretriam miſit*, Idem. *Proficiſci Cyprum*, Ter. *Inde Sardiniam venit*, Cic. *Ingreſſus rurſus ſtir Helleſpontum perveniant*, Liv. Imprimis vero Poetæ ſic loquuntur.

Quandoque etiam in locorum Nominibus, uti ſunt *villa*, *ager*, *mons*, & ſimilia, Præpoſitio reticetur, idque potiſſimum à Poetis. Ut, *Lavinaque venit littora*, Virgil. *Tolliſte me Teucri, quaſcunque abducite terrâ*, Id.

A Loco, per Locum.

Verbis ſignificantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in Ablativo; ut, *Niſi antè Roma profectus eſſes, nunc eam relinqueres. Eboraco* (ſive *per Eboracum*) *ſum profecturus iter.*

Ad eundem modum uſurpantur *Domus* & *rus*; ut, *Nuper exiit domo.* Ter. *Timeo nè pater rure redierit.*

Dubium non eſt quin Ablativus iſte regatur à Præpoſitione ſuppreſſâ. Ut, *veni Româ, Carthagine, rure, domo*, integre ſit, *Veni à Roma, à Carthagine, à rure, à domo.*

Quæſtio

Quæstio autem est, an & exprimi possit Præpositio. Quintilianus videtur negare. Atqui ab optimis illud Scriptoribus quandoque exprimitur. Ut, *Interim ab Româ Legatos venisse nunciatum est*, Liv. *Valerium à Veiis abducere exercitum jubet*, Idem. *A Brundusio nulla adhuc fama venerat*, Cic. Ut *ab Alexandriâ discederet*, Id. *Ab Epheso profectum*, Id. *A Bibone discessimus*, Idem.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria Impersonalia, *Interest, refert*, & *est*, quibuslibet Genitivis adnectuntur, præter hos Ablativos femininos, *Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ*, & *cujâ*; ut,

Interest magistratûs tueri bonos, animadvertere in malos.
Refert multum Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse.
Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsum nôsse.
Cic. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei, cujâ interfuit; non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi Genitivi, *Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantique, tantidem*; ut,

Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ parvi interest. Et, *Interest ad laudem meam.*

Magna est affinitas Impersonalium, ut vocant, *interest* & *refert*, cum verbis æstimandi. Nam ut iis in Genitivo additur nunc Substantivum, nunc Adjectivum, ita & verbis *interest* & *refert* Substantivum; ut, *Reipublicæ semper interesse putavi*, Cic. Adjectivum, ut cum Genitivis pretii *magni, permagni*, &c. In eo etiam conveniunt, quod ut hæc junguntur Ablativis *magno, parvo, nihilo*; sic *interest* & *refert* construuntur cum *meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, cujâ*.

Hic autem quæritur an hujusmodi Pronomina sint Ablativi casus. Donatus enim Accusativum facit. Nam an illud Terentii, *Quid tua malum id refert? quære*, inquit, *quomodo dicatur, Quid mea? Quid tua? an deest ad, ut sit, ad mea, ad tua.* Nec dicere possimus non loqui sic Latinos: Nam Plauti est, *Quid ad me, ad meam rem refert?* Et Cicero, *Equidem ad laudem nostram non video multum interesse.* Hæc evincere videntur *interest* vel *refert mea*, integre esse, *interest* vel *refert ad mea negotia.* Quomodo ne Ellipsis quidem erit, sed locutio propria. Illud enim *interest mea*, sic interpretantur plerique *est inter mea.* Sed Neutrum placet. *Refert* quidem si foret à Præpositione loquelari *re* primam corriperet; quæ semper longa.

Priscianus vero vult *mea, tua*, & similia esse ablativos, atque addit, subaudiri *in re.* Quomodo legimus, apud Plautum, *in re meâ est*, pro *refert* vel *interest.* Atque hanc sententiam veram esse ex Iambico illo Terentii conficitur. *Etiam dotatis soleo* C. *Quid id nostra?* P. *nihil.* Ubi metrum claudicabit, nisi *nostrâ* fuerit Ablativus. Ergo *mea refert* vel *interest*, valeat, *refert* vel *interest meâ gratiâ*, sive additâ Præpositione quæ desideratur, *meâ de gratiâ*, hoc est, *meâ de caussâ.*

Ex his non obscurum erit, quomodo sit supplenda Ellipsis, cum in Genitivo dicitur *interest* vel *refert naturæ, hominum, Reipublicæ, magni*, & similia. Nam si *gratiâ* vel *caussâ*, aut simile intelligitur in ablativo *meâ*, quid impedit hoc Genitivum regi à *caussâ* vel *gratiâ*? nempe ut Græci solent intelligere χάριν vel ἕνεκα. Quanquam possis cum Prisciano supplere *in re.*

DATI

DATIVUS.

In Dativum feruntur hæc Impersonalia, *Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat,* pro *otium est*; ut, *Convenit mihi tecum.*
Sallust. *Emori per virtutem mihi præstat, quàm per dedecus vivere.*
Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.*
Terent. *Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.*
A noverca malefit privignis. A Deo nobis benefit.
Virg. *Stat mihi casus renovare omnes*; id est, *statutum est.*

Impersonalia hæc Dativum adsciscunt; non ex naturâ suâ, sed ex communi verborum indole, quibus addi diximus Dativum acquisitionis.

ACCUSATIVUS.

Hæc Impersonalia accusandi casum exigunt, *Juvat, decet* cum compositis, *delectat, oportet*; ut,
Me juvat ire per altum. Uxorem ædes curare decet.
Dedecet viros muliebriter rixari.
Cato, *Patrem-familiâs vendacem, non emacem esse oportet.*

Impersonalibus non additur Accusativus; nisi cum transitive sumuntur; ut, *Fœmà viros neglecta decet.* At in exemplis hic allatis Accusativus convenit cum Infinitivo.

His verò, *Attinet, pertinet, spectat*, propriè additur Præpositio *ad*; ut, *Mène vis dicere, quod ad te attinet? Spectat ad omnes benè vivere.*
Quintilianus. *Pertinet ad utramque partem.*
His Impersonalibus subjicitur Accusativus cum Genitivo, *Pœnitet, tædet, miseret, misereſcit, pudet, piget*; ut,
Cic. *Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pœnituret. Tædet animam meam vitæ meæ. Alterum te miseret; tui nec miseret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetque.*

Causſa hujusmodi sermonis est, non quod Impersonalia hæc Genitivum regant; sed quia, cum compendio & elegantiæ studerent Romani, Nomen omittunt Substantivum unde Genitivus regeretur. Nam *miseret me tui*, dixerunt pro *tui causſa*. Atque iis Accusativus additur ex naturâ transitivorum.

Nonnulla Impersonalia remigrant aliquando in Personalia; ut,
Virgil. *Non omnes arbusta juvant, humilesque myricæ.*
Ovid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*
Senec. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat.*

Nemo miſerorum commiſereſcit.
Te non pudet iſtud? Non te hæc pudent?

Cœpit, incipit, definit, debet, ſolet, & poteſt, Perſonalium formam induunt; ut,

Quint. *Ubi primùm cœperat non convenire, quæſtio oriebatur.*
Idem, *Tædere ſolet avaros impendii. Definit illum ſtudii tædere.*
Sacerdotem inſcitiæ pudere debet.
Quint. *Perveniri ad ſummum, niſi ex principiis, non poteſt.*

Verbum Impersonale paſſivæ vocis, ſimilem cum Perſonalibus paſſivis caſum obtinet; ut,

Cæſar, *Ab hoſtibus conſtanter pugnatur.*

Qui quidem caſus interdum non exprimitur; ut,

Virgilius, ——*ſtrato diſcumbitur oſtro.*

Verbum Impersonale Paſſivæ vocis, pro ſingulis perſonis utriuſque numeri indifferenter accipi poteſt; ut,

Statur, id eſt, *ſto, ſtas, ſtat: ſtamus, ſtatis, ſtant*: videlicet ex vi adjuncti obliqui; ut, *Statur à me*, id eſt, *ſto: Statur ab illis*, id eſt, *ſtant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt caſus verborum à quibus derivantur; ut,

Virg. ——*Duplices tendens ad ſydera palmas, Talia voce refert.*
Idem, *Ubera lacte domum referent diſtenta capellæ.*
Diligendus ab omnibus.

Quamvis in his ulitatior eſt Dativus; ut,

Terent. *Reſtat Chremes, qui mihi exorandus eſt.*

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt Nomina, Genitivum poſtulant; ut,

Salluſtius. *Alieni appetens, ſui profuſus.*
Cupientiſſimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pilæ.

Nempe Participia cum fiunt Nomina, naturam Subſtantivorum induunt. Nam *amans patriæ* valet *amator patriæ.*

ACCUSATIVUS.

Exoſus, peroſus, pertæſus, activè ſignificant, & in Accuſativum feruntur; ut, *Immundam ſegnitiem peroſæ.*
Aſtronomus peroſus ad unum mulieres.
Suetonius, *Pertæſus ignaviam ſuam.*

Exoſus & *peroſus* etiam cum dandi caſu leguntur, videlicet paſſive ſignificantia; ut, *Germani Romanis peroſi ſunt.*
Exoſus Deo & ſanctis.

Participia

Participia hæc, cum active ſumuntur, Accuſativum regunt ex communi ſtructura verbi, & Dativum more Græco, ut & alia participia paſſiva.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, ſatus, cretus, creatus, ortus, editus, in Ablativum feruntur; ut,

Terent. *Bona bonis prognata parentibus.*

Virgilius, ——*ſate ſanguine Divûm.*

Idem, ——*Quo ſanguine cretus?*

Ovidius, *Venus orta mari mare præſtat euntî. Terrâ editus.*

Atqui hic plane ablativus regitur à Præpoſitione ſuppreſſa.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & *ecce*, demonſtrandi Adverbia, Nominativo frequentiùs junguntur, Accuſativo rariùs; ut,

Virgil. *En Priamus, ſunt hîc etiam ſua præmia laudi.*

Cicero, *Ecce tibi ſtatus noſter.*

Virg. *En quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoque altaria Phœbo.*

En & *ecce* exprobrantis, ſoli Accuſativo nectuntur; ut,

En animum & mentem. Juvenal. *En habitum.*

Terentius, *Ecce autem alterum.*

En & *ecce* nec Nominativum nec alium caſum regunt; ſed caſus additus dependet à voce intellectâ. Nam *En dextra fideſque*, valet *En eſt dextra fideſque. En turba*, valet, *En*, adeſt *turba. En aras*, integre fuerit, *En, vides aras. Sic En hominem*, pro *video* vel *vides hominem.*

GENITIVUS.

Quædam Adverbia loci, temporis, & quantitatis, Genitivum poſt ſe recipiunt.

Loci; ut, *Ubi, ubinam, nuſquam, eò, longe, quò, ubivis*, huccine: ut, *Ubi gentium? Quò terrarum abiit? Nuſquam loci invenitur. Eò impudentiæ ventum eſt.* Ter. *Ah minime gentium, non faciam.*

Hic Genitivus *gentium* feſtivitatis cauſâ additur.

Quædam loci Adverbia figurate junguntur Genitivo, idque per ſyllepſin, quia in iis ſignificatio ineſt Nominis cum Præpoſitione. Ut, *longe gentium* integre ſit *à longo ſpatio*, vel *longo loco*, *à gentium loco.* Ut Apuleius, *longe parentum exulavit*, pro *longe à parentum loco.* Similiter *ubi gentium* pro *quo in loco gentium. Nuſquam loci* pro *nullo in loco.* At *interea loci*, integre eſt *inter ea loci illius negotia.* Item *huc vicinia* valet *ad hoc vicinia locum*: nam priſci *hoc locum*, æque ac *hac loca* dixerunt. Par ratio in illo *Huc dementiæ pervenit*, pro *ad hoc negotium dementiæ.* At *eo impudentia*, valet *ea impudentiæ*,

pro *ad ea*, puta *negotia*. Niſi malis *eo* eſſe auferendi caſum, ut ſignet *in eo*. Idem judicium eſto de aliis.

Temporis; ut, *Nunc, tunc, tum, interea, pridie, poſtridie*, ut, *Nihil tunc temporis amplius quàm flere poteram. Pridie ejus diei pugnam inierunt. Pridie calendarum*, ſeu *calendas.*

Tunc temporis valet *tunc in temporis re:* Eſtque pleonaſmus, quia *tunc* ſufficeret. Vel dicas *tunc* accipi pro *eo*, vel *illo in ſpatio*. At in *pridie ejus diei* Genitivus regitur à voce *die* quæ ineſt in *pridie*, quaſi dicas *in die ejus diei præcedente.*

Quantitatis; ut, *Parùm, ſatis, abundè*, &c. ut, *Satis eloquentiæ, ſapientiæ parùm. Abundè fabularum audivimus.*

Adverbia quantitatis naturâ ſuâ non regunt caſum, ſed Genitivus regitur à nomine intellecto; quod eſt *res*. Ut, *ſapientiæ parum* integre ſit, *parum de re ſapientiæ*. Quamquam *parum* naturâ eſt Adjectivum, ex παῦρος elifo υ; ut ab eodem eſt *paulum* r in l abeunte. *Parùm* igitur & *paulum*, notant *breve*, vel *parvum*, & intelligitur *negotium*. Sic & dicere poſſis *abunde* eſſe naturâ Nomen, & dici *abunde* & *abundis*, ut *neceſſis* & *neceſſe*: Imo naturâ ſuâ nomina ſunt *magis* & *magè*, *ſatis* & *ſatè*, unde *ſat* per Apocopen. Quare non mirum ſi Genitivum additum habeant, cum naturâ ſint Adjectiva, ac *res* vel *negotium* intelligatur.

Inſtar, æquiparationem, menſuram, aut ſimilitudinem ſignificat; ut Virgil. *Inſtar montis ejium divinâ Palladis arte Ædificant.* Juſt. *Mittitur Philippus ſolus, in quo inſtar omnium auxiliorum erat.* Ovid. *Sed ſcelus hoc meriti pondus & inſtar habet*

Atque hoc Nomen eſſe, alibi dictum. Unde Virgilius, *Quantum inſtar in ipſo*: & Livius, *parvum inſtar.*

Hic apponitur interdum Præpoſitio *ad*; ut,
Vallis ad inſtar caſtrorum clauditur.
Populus Rom. è parva origine ad tantæ magnitudinis inſtar emicuit.

DATIVUS.

Quædam Dativum admittunt Nominum unde deducta ſunt; ut, *Venit obviàm illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit ſimiliter huic.* Et, *Sibi inutiliter vivit. Propinquiùs tibi ſedet, quam mihi.*

Adverbia in hac ſtructurâ imitantur Nomina; atque hîc locum habet quod de Dativis Nominibus & Verbis additis attulimus; nempe omnia Dativum adſciſcere, qui ſignificet acquiſitionem. Quem uſum Dativi ſi quis attenderit, facile videat hoc *regimen* proprie dici non poſſe.

Sunt & hi Dativi adverbiales, *Tempori, luci, veſperi*; ut, *Tempori venit, quod omnium rerum eſt primum. Luci occidit hominem. Vidi ad vos afferri veſperi.*

Tempori, luci, & *veſperi*, Ablativos potius eſſe, alibi dictum.

ACCU-

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accuſandi caſum admittunt Præpoſitionis unde ſunt profecta; ut, *Caſtra propius urbem moventur.*
Salluſt. *Proximè Hiſpaniam ſunt Mauri.*

Accuſativus hic plane regitur à Præpoſitione *ad* intellectâ. Quod & alibi notatum.

Cedò, flagitantis exhiberi, Accuſativum regit; ut,
Terentius, *Cedò quemvis arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverbia diverſitatis, *Aliter*, *ſecus*; & illa duo, *Ante*, *poſt*, cum Ablativo non rarò inveniuntur; ut, *Multo aliter. Paulo ſecùs. Multo antè. Longò ſecus.* Virgil. —— *longo poſt tempore venit. Paulo poſt.* Niſi & ipſa Adverbia potiùs cenſenda ſunt.

Ablativi hi non ab Adverbiis, ſed à Præpoſitione *à* vel ſimili ſuppreſſa dependent.

Adverbia comparativi & ſuperlativi gradus, admittunt caſus comparativis & ſuperlativis aſſuetos ſubſervire, ſicut antè præceptum eſt; ut,
Acceſſit propiùs illo. Optimè omnium dixit.
Cic. legimus, *Propiùs ad deos*, & *Propiùs à terris.*

In Adverbiis his locum habet id quod de Nominibus comparativis & ſuperlativis dictum, nempe Ablativum regi à Præpoſitione *pra* intellectâ. Genitivum autem ab *ex numero* ſuppreſſo.

Plùs Nominativo, Genitivo, Accuſativo, & Ablativo junctum reperitur; ut,
Livius, *Paulo plùs trecenta vehicula ſunt omiſſa.*
Idem, *Hominum eo die cæſa plùs duo millia.*
Plùs quàm quinquaginta hominum ceciderunt.
Abierat acies paulò plùs quingentos paſſus.
Terentius, *Dies triginta, aut plùs eo, in nave fui.*

Plus adjectivum eſt, & nullum regit caſum, ſed ſi Nominativus ſit, ad conſenientiam pertinet; ſin caſus obliquus, regitur à Nomine, aut Verbo, aut Præpoſitione intellectâ.

Quibus Verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, *poſtquam*, & *cum*, temporis adverbia interdum Indicativis, interdum verò ſubjunctivis Verbis apponuntur; ut,
Virgil. *Hæc ubi dicta dedit.*

Terentius, *Ubi nos laverimus, ſi voles, lavato.*
Virgilius, *Cùm faciam vitulâ pro frugibus, ipſe, venito.*
Idem, *Cùm canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.*
Hic priùs adverbium, poſterius conjunctio eſſe videtur.
Donec pro *quamdiu* indicativo gaudet; ut,
Ovidius, *Donec eram ſoſpes.*
Idem, *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*
Pro *quouſque*, nunc indicativum, nunc ſubjunctivum exigit; ut,
Virgil. *Cogere donec oves ſtabulis, numerumque referre Juſſit.*
Colum. *Donec ea agua quam adjeceris decocta ſit.*
Dum, de re præſenti non perfecta, aut pro *quamdiu*, fatendi modum poſcit; ut,
Terent. *Dum apparatur virgo in conclavi.*
Idem, *Ego te meum dici tantiſper volo, dum quod te dignum eſt facis.*
Dum pro *dummodo*, aliàs potentiali, alias ſubjunctivo nectitur; ut, *Dum proſim tibi. Dum nè ab hoc me falli comperiam.*
Dum pro *donec* ſubjunctivo tantùm; ut,
Virgilius, *Tertia dum Latio regnantem viderit ætas.*
Quoad pro *quamdiu*, vel indicativis, vel ſubjunctivis; pro *donec*, ſubjunctivis ſolis adhibetur; ut,
Quoad expectas contubernalem? Cicer. *Quoad poſſem & liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.*
Omnia integra ſervabo, quoad exercitus huc mittatur.
Simulac, ſimulatque indicativo & ſubjunctivo adhærent; ut,
Simulac belli patiens erat.
Virgilius, *---Simulatque adoleverit ætas.*
Quemadmodum, ut, utcumque, ſicut, utrumque modum admittunt; ut Eraſ. *Ut ſalutabis, ità & reſalutaberis.*
Horatius, *Ut ſementem feceris, ita & metes.*
Ut pro *poſtquam* indicativo jungitur; ut,
Ut ventum eſt in urbem.
Quaſi, ceu, tanquam, perinde-acſi, haud-ſecus acſi, quum proprium habent verbum, ſubjunctivo apponuntur; ut,
Tanquam feceris ipſe aliquid.
Terentius, *Quaſi non nôrimus nos inter nos.*
Aliàs copulant conſimiles caſus; ut,
Novi hominem tanquam te. Arridet mihi, quaſi amico.
Nè prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis præponitur; ut,
Virgilius, *Nè ſævi magna ſacerdos,*
Terentius, *Hic nebulo magnus eſt, nè metuas.*
Nè pro *non*, cæteris modis inſervit.
Adverbia, accedente caſu, tranſeunt in Præpoſitiones; ut,
Juven. *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

DE

DE CONJUNCTIONUM.

CONSTRUCTIONE.

COnjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, *quàm, niſi, præterquam, an.* ſimiles omnino caſus nectunt; ut, *Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Utinam calidus eſſes, aut frigidus.*

Albus an ater homo ſit, neſcio. Eſt minor natu quàm tu.

Nemini placet niſi (vel *præterquam*) *ſibi.*

Excepto, ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnat, vel aliud poſcat; ut,

Emi librum centuſſis & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.

Horatius, *In Metii deſcendat judicis aures, & patris, & noſtras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conglutinant; ut,

Recto ſtat corpore, deſpicitque terras.

Aliquoties autem ſimiles modos, ſed diverſa tempora; ut,

Ter. *Niſi me lactâſſes amantem, & vanâ ſpe produceres.*

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare poſſum.

Etſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant.

Quamvis & *licet*, ſubjunctivos frequentiùs; ut,

Etſi nihil novi afferebatur. Quanquam animus meminiſſe horret.

Virgil. *Quamvis Elyſios miretur Græcia campos.*

Ovidius, *Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quòd, quia, quàm, poſtquam, poſteaquam, ubi pro *poſtquam, nunquam, prius quam,* & indicativis & ſubjunctivis adhærent; ut, *Quod redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non quòd odio habeam, ſed quòd amem. Aliud honeſtum judicas, quàm Philoſophi ſtatuunt.* Plin. *Gravius accuſas, quam patitur tua conſuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at *ſi* pro *quamvis*, ſubjunctivo tantùm; ut, Ter. *Redeam? non ſi me obſecret.*

Siquis tantùm indicativo; ut, *Siquis adeſt.*

Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur; ut, Virgil. *Dicite* (*quandoquidem in molli conſedimus herba.*)

Quoniam mihi non credis, ipſe facito periculum.

Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo; ut, *Danda eſt huic venia, quippe ægrotat.*

Si addideris *qui*, utrumque admittit modum; ut,

Non eſt huic danda venia, quippe qui jam bis pejeravit, ſive *pejeraverit.*

Qui, cùm habet vim cauſalem, ſubjunctivum poſtulat; ut,
Stultus es, qui huic credas.

Cum pro *quamvis*, pro *quandoquidem*, vel *quoniam* ſubjunctivis ſemper adhæret; ut,
Cicero. *Nos, cum præcipi nihil poſſe dicamus, tamen aliis de rebus diſſerere ſolemus.*
Virgil. *Cum ſis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & *tum*, item *tum* geminatum, ſimiles modos copulant: Eſt autem in *cum*, quiddam minus atque ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur; in *tum*, quiddam majus, ac proinde in poſteriore clauſulæ parte collocatur: ut,
Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis Marcellum.
Odit tum literas, tum virtutem.

Nè, an, num. interrogandi particulæ, indicativum amant: ut,
Virgil. *Superat ne, & veſcitur aurâ Ætherea?*

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, ſubjunctivum poſtulant: ut. *Viſe num redierit.*
Nihil refert fecerîs ne an perſuaſeris.

Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & *ut* pro *ne*, *non*, poſt verba timoris, nunc potentiali, nunc ſubjunctivo jungitur: ut,
Ter. *Filiam perduxere illhic ſecum, ut unâ eſſet, meum.*
Idem, *Te oro Dave, ut redeat jam in viam.*
Idem, *Metuo ut ſubſtet hôſtes*, id eſt, *ne non ſubſtet.*

Ut, concedentis, ſeu poſitum pro *quanquam*, & *ut* pro *utpote*, ſubjunctivo ſervit: ut,
Ut omnia contingant quæ volo, levari non poſſum.
Non eſt tibi fidendum, ut qui toties fefelleris.
Ut qui ſolus relictus fueris.

Ut pro *poſtquam*, pro *quemadmodum* vel *ſicut*, & interrogativum, indicativis nectitur: ut,
Cic. *Ut ab urbe diſceſſi, nullum intermiſi diem, quin ſcriberem.*
Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.*
Idem. *Credo ut eſt dementia.*
Virgilius. *Ut valet? ut meminit noſtri?*

Quanquam de hoc in Adverbii quoque Conſtructione paulò ſupra eſt dictum:

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRæpoſitio ſubaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut,
Habeo te loco parentis, id eſt, *in loco.*
Apparuit illi humanâ ſpecie, id eſt, *ſub humana ſpecie.*
Diſceſſit magiſtratu, id eſt, *à magiſtratu.*

Præpoſitio in compoſitione, eundem nonnunquam caſum regit, quem & extra compoſitionem regebat: ut,

Virgil.

Virgil. *Nec posse Italiâ Teucrorum avertere regem.*
Prætereo te insalutatum.
Idem, ——*emoti procumbunt cardine postes.*
Idem, *Detrudunt naves scopulo.*

Verba composita cum *A, ab, ad, con, de, e, ex, in,* nonnunquam repetunt easdem Præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter; ut, *Abstinuerunt à viris.*

Terent. *Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*
Cicer. *Detrahere de tua fama nunquam cogitavi.*
Cum ex insidiis evaseris.
Terentius. *Postquam excessit ex ephebis. In Rempublicam cogitatione ataque incumbe.*

In pro *Erga, contra,* & *ad,* Accusativum habet: ut,
Virgil. *Accipit in Teucros animum mentemque benignam.*
Idem, *Quid meus Æneas in te committere tantum?*
Quid Troës potuêre?
Idem, *Quò te Mœri pedes? an, quò via ducit, in urbem?*

Item cum Accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut,
Virgil. *Estque locus partes ubi se via findit in ambas.*
Ovid. *Versa est in cineres sospite Troja viro.*
——*amor mihi crescit in horas.*

In, cùm significatur actus in loco, Ablativum postulat: ut,
Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub, pro *ad, per,* & *ante,* accusativo innititur: ut, *Sub umbram properemus.* Liv. *Legati fere sub id tempus ad res repetundas missi*; id est, *per id tempus.*
Virgilius, *--sub noctem cura recursat*; id est, *Paulò ante noctem,* vel *instante nocte.* Aliàs Ablativum admittit: ut,
Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.
Virgil. ——*sub nocte silenti.* id est, *in nocte silenti.*

Supra pro *ultra,* accusativo jungitur: ut,
Virgil. ——*Super Garamantas & Indos Proferet Imperium.*

Super pro *de,* & *in,* Ablativo; ut,
Tacit. *Multum super ea re variusque rumor.*
Virgilius, *Fronde super viridi.*

Subter, uno significatu utrique casui apud Authores jungitur:
Liv. *Pugnatum est super subterque terras.*
Virgil, ——*omnes Ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut,
Fube tenus. Pectoribus tenus.

At genitivo, tantùm plurali: ut, *Crurum tenus.*

Præpositiones cùm casum amittunt, migrant in Adverbia: ut,
Virgil. ——*longo pòst tempore venit.*
Idem, *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*
Idem, ——*coram quem quæritis adsum Trojus Æneas.*

INTERJECTIONIS CONSTRUCTIO.

INterjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut,
Virgil. *Spem gregis (ah!) silice in nuda connixa reliquit.*
Terentius, *Quæ (malùm) dementia?*

O exclamantis, Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur: ut, *O festus dies hominis!*
Virgil. *O fortunatos nimiùm, bona si sua norint, Agricolas!*
Idem, *O formose puer, nimiùm ne crede colori.*

Heu & *prô*, nunc Nominativo, Nunc Accusativo adhærent: ut, *Heu pietas!* Virgil. *Heu prisca fides!* Idem, *Heu stirpem invisam.*
Terent. *Prô Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*
Idem, *Prô Deûm atque hominum fidem!*
Prô sancte Jupiter! apud Plaut.

Hei & *væ*, Dativo apponuntur: ut,
Ovid. *Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis!*
Terent. *Væ misero mihi, quanta de spe decidi!*

Interjectiones nullum naturâ suâ casum regunt. Nam is qui iis additur aliunde dependet; nimirum à voce aliquâ, quæ, ut plenus sit sermo, animo concipitur, ob affectum vero reticetur: vel istiusmodi sit ut casus etiam sine Interjectione constiat. Sic *O festus dies hominis!* integre erit, *O quam est festus dies hominis. O fortunatos!* valet, *O quam dicamus vel credamus fortunatos!* In tertio Vocativus non regitur ab Interjectione, sed per se sufficit. *Heu pietas!* integre erit, *heu quanta est hæc pietas! Proh Deum atque hominum fidem*, suppleas addendo *imploro* vel *obtestor.*

At in iis *hei mihi*, & *væ mihi*, Interjectio ponitur loco nominis, eum significantis affectum cujus Interjectio significationem habet. E. g. *væ* est Interjectio comminantis triste aliquid, & sæpe funestum. Ergo ponitur pro *magno malo.* Proinde *væ tibi* significat *magnum malum sit tibi.*

DE SYNTAXI FIGURATA.

POSTQUAM egimus de Syntaxi analogâ, sive regulari, hoc est, ea quæ sequitur nativam loquendi formam, regulisque artis maximè communibus consentanea est: superest dicamus de Constructione Figuratâ, sive irregulari, quæ quidem consuetudini convenit rectè loquentium; à nativâ tamen ac primigeniâ loquendi forma recedit, uti & à simplicissimâ maximeque communibus artis regulis. Ita ut, si eam conferamus cum nativa & simplicissima locutione, aliquid reperias vel deesse, vel superesse, vel immutari, vel transponi.

Atque hinc omnes Figurarum species cum doctissimo Sanctio ad quatuor reduximus; nempe *Ellipsin*, *Pleonasmum*, *Syllepsin*, & *Hyperbaton*. Quibus subjecimus *Hellenismum*, sive Constructionem Græcam, quæ fit, cum à Latinâ consuetudine recedentes, imitamur Græcos. Quod autem *Antiptosin*, sive *Enallagen* spectat, ostendemus eam non minus superfluam esse quam alias his

te omissas; & nullam esse loquendi formam quæ non ad aliquam ex his commode satis reduci possit.

CAPUT PRIMUM.

De prima Figura, quæ dicitur Ellipsis.

Figura prima vocatur *Ellipsis*, hoc est, defectus in Oratione. Estque duplex. Primò, cum aliquid in orationе de integro subintelligitur. Secundò, cum deficit Nomen aut Verbum, quod antea erat expressum, vel in eodem sensu, vel diverso, & vocatur *Zeugma*.

Porro, ut primum Ellipseos genus plenius innotescat, Canones sequentes diligenter observandi sunt.

I. *De Verbo subintellecto.*

Canon. I. Omnis oratio constat ex Nomine & Verbo. Quare si Verbum non exprimitur, necessario subintelligi debet.

Hinc patet *Appositionem* vulgo dictam, esse Ellipseos genus, ubi intelligitur Verbum Substantivum. Ut, *Anna furor*, pro *Anna ens furor*, vel (quia Participium non est amplius in usu) *quæ es furor*. *Urbs Athenæ*, pro *urbs quæ est*, vel *dicitur Athenæ*: Quemadmodum dixit Cæsar, *Carmonenses, quæ est firmissima civitas*.

Porro Appositio interdum est plurium vocum, cum quasi oratio adtexitur, illustrandi causa; ut, *Donarem tripodas, præmia fortium. Vicina coegi, ut quamvis avido parerent arva colono---- Cratum opus Agricolis*, Virgil.

Sæpe autem ad appositionem referunt ea, quæ ad naturam adjectivorum proxime accedunt; ut, *Homo servus, Victor exercitus, Nemo homo*, &c.

Est etiam ubi Verbum aliàs intelligatur. Ut, *In Pompeianum cogito*, Cic. supple *ire*. *Dii meliora*, supple *faciant*. Potissimum autem Verbum Substantivum; ut, *Sed vos qui tandem*, supple *estis?* Cujus generis plura habes in Sylvulâ secundâ sequenti.

II. *De Nominativo subintellecto.*

Canon II. Omne Verbum ante se habet Nominativum expressum, vel subintellectum. Supprimitur autem Nominativus tribus potissimum modis.

1. Cum est primæ vel secundæ personæ; ut, *Amavi te, quo die cognovi*, Cic. supple *ego*. *Quid facis?* supple *tu*, &c.

2. In verbis, quæ homines communiter respiciunt; Ut, *Aiunt, ferunt, prædicant*, nempe *homines*.

In verbis, quæ vulgo impersonalia dicuntur ut, *vivitur*, supple *vitâ*. Nam si *vivere vitam* rectum est, rectum quoque erit *vivitur vita*. Siquidem accusativus post Verbum Activum semper reddi possit per Nominativum cum passivo. Sic cum dicitur *peccatur*, intelligitur *peccatum*. Ut apud Ciceronem, *quo in genere multa peccantur*. Sic *vigilatur*, puta *nox*. Ut apud Ovid. *Noctes vigilantur amatæ*. Sic *festinatur*, puta *res* vel *fuga*; ut apud Virgil. *Festinate fugam*.

Huc refer verba naturæ, sive exemptæ quæ vocant actionis, ut *pluit, tonat, fulgurat, ningit, lucescit*, in quibus subintelligitur *Deus, Cælum*, vel *Natura*, aut nomen ejusdem originis, ut *pluvia, nix, lux*, &c.

III. *De Accusativo subintellecto post verbum.*

Canon III. Omne Verbum activæ significationis habet post se accusativum expressum vel subintellectum.

Sæpe

Sæpe autem ſupprimitur Accuſativus, & potiſſimum ante relativum *qui, qua, quod*; ut, *Facilius reperias* (ſupple *homines*) *qui Romam proficiſcantur, quam ego qui Athenas.* Vide quæ ſuper hac re diximus in Regula de Accuſativo.

Notandum vero Infinitivum ut Nomen verbale, ſæpius intelligi poſt Verbum, & Accuſativi locum ſupplere. Ut cum dico, *currit*, intelligitur *curſum*, vel τὸ *currere*, quod tantundem eſt. Sic *pergit*, puta *pergere*. Quomodo dixit Plautus, *pergis pergere*. Et Terentius, *Pergam ire domum*. Sic apud Græcos, ἔφη φάναι, *dixit dicere*, & ſimilia.

Infinitivus quoque intelligitur in Participiis neutris; ut, *lectum eſt, legendum erit*, ſupple τὸ *legere* ut alibi dictum.

Canon IV. *De Infinitivo per ſe poſito, & Verbo à quo regitur ſubintellecto.*

Canon IV. Quoties Infinitivus per ſe in oratione occurrit, Verbum à quo pendeat ſubintelligi debet, puta *cæpit, ſolebat*, aut ſimile. Ut, *Ego illud ſedulo negare factum*, Ter. ſupple *cæpi. Facile omnes perferre ac pati*, Id. puta *ſolebat.*

Hoc Poetis & Hiſtoricis familiare eſt, quanquam & apud Ciceronem occurrat. *Galba autem multas ſimilitudines afferre, multaque pro æquitate dicere.*

Aliquando etiam Participium reticetur. Ut, *Divitiacum complexus obſecrare cæpit, ne quid gravius in fratrem ſtatueret; ſcire ſe illa eſſe vera*, &c. Cæſar. pro *dicens ſe ſcire.*

V. *De Adjectivo per ſe poſito, & ſubſtantivo intellecto.*

Canon V. Omne Adjectivum habet Subſtantivum ſuum expreſſum vel ſuppreſſum. Sic in his *Juvenis, ſervus*, &c. ſubintelligitur *homo*; in *bubula*, & *ſuilla*, &c. intelligitur *caro*; vide plura hujuſmodi in Sylvula ſequenti.

Quoties vero Adjectivum in neutro genere ponitur, reticetur *negotium*, quod apud veteres tantundem erat ac *res*; ac πρᾶγμα apud Græcos, *verbum* apud Hebræos.

Ita eo uſus Cicero, *Taceris illa, lentum negotium.* Et alibi, *ad tanti belli opinionem, quod ego negotium*, &c. Imo ſæpiſſime apud eundem *res* & *negotium* confunduntur. Ut, *Ejus negotium ſic velim ſuſcipias, ut ſi eſſet res mea.* Et alibi, *Rerum autem omnium nec aptius eſt quidquam ad opes tuendas quam diligi, nec alienius quam timeri*: ubi *aptius* & *alienius* ſupponunt *negotium*, quamvis reſpiciant *res*, quo tanquam ſynonymo antea uſus eſt. Sic in iſto, *Fecerunt, ut iſtum accuſarem, à quo mea longiſſime ratio voluntaſque abhorrebat*, nempe *à quo negotio Accuſationis*, juxta Aſconium. Sic in hoc Terentii, *Utinam hoc ſit modo defunctum.* Quo loco Donatus, *Hoc, id eſt negotium, id eſt, raptus virginis.*

Nec ſoli ſic Grammatici veteres ſupplent, ſed ipſi etiam Scriptores claſſici addunt ſæpius. Ut Horatius, *Aliena negotia curo, excuſſus propriis*; elliptice extulit Terentius, *Aliena ut cures.*

Quare cum dicitur *triſte lupus ſtabulis*; *Varium & mutabile ſemper fœmina*, fruſtra reſolvunt Grammatici, per *res triſtis, res mutabilis*, cum *negotium* eodem fungi poſſit officio.

Porro ſubintelligitur etiam *negotium*, cum Relativum in neutro ponitur. Ut, *Non eſt quod gratias agas*, hoc eſt, *non eſt negotium*, vel *nullum eſt negotium propter quod gratias agas.* Sic *Claſſe viriſque potens, per quæ fera bella gerantur*, Ovid. Et ſimiliter, *Lunam & ſtellas quæ tu fundaſti*, nempe *quæ negotia.*

Perperam itaque Grammatici hic ſyllepſin ſtatuunt, & ex eo neutrum genus in inanimatis maſculino & fœminino dignius eſſe contendunt, cum tantum

tum supprimatur *negotium*; quodque pariter in rebus animatis reticetur. Ut, *Parentes liberos & fratres, vilia habere*, Tac. hoc est, *vilia negotia*. Et *Ductores Danaûm delecti prima virorum*, Lucret.

VI. *De Antecedente subintellecto.*

Can. VI. Omne Relativum respicit Antecedentem, cujus locum tenet. Quare ellipsis statuenda est, quoties Antecedens, qui Relativum præcedere, & consequi debet, tantum præcedit; ut, *Est pater quem amo*, pro *quem patrem amo*.

Atque hæc gemina est, cum utrobique reticetur. Ut, *sunt quos arma delectant*. Sed de his satis dictum est in Syntaxi regulari.

VII. *De eo, quod intelligitur, cum Genitivus sequitur Adjectivum vel Verbum.*

Canon VII. Quoties Genitivus construitur cum Adjectivo aut Verbo, vel est Hellenismus & pendet à Præpositione, vel Nomen aliquod generale subintelligitur.

Atque hoc potissimum quinque modis fit.

1. Cum reticetur Substantivum *negotium*, vel *tempus*, aut simile; ut, *Ultimum dimicationis*, Liv. puta *tempus*. *Amara curarum*, Hor. nempe *negotia*.

2. Cum reticetur correlativum; ut, *Sophia septimi*, Cic. nempe *filia*. *Hectoris Andromache*, Virg. supple *uxor*.

3. Cum reticetur *caussâ* vel *ratione*, ut apud Græcos ἕνεκα vel χάριν. Ut, *Cum ille se custodiæ diceret in castris remansisse*, puta *caussâ*.

4. Cum Genitivus additur Præpositioni locali; ut, *Ad Castoris*, Cic. *In Veneris*, Plaut. nempe *ædem*. Sic *Per Varronis*, supple *fundum*. *Ex Apollodori*, Cic. puta *Chronicis*.

5. Cum Genitivus additur Verbo. Ut, *Est regis*, puta *officium*; *æstimare litis*, nempe *caussâ*. *Abesse bidui* puta *itinere*. *Accusas furti*, supple *crimine*. *Est Romæ*, puta *in oppido*. Et similia, de quibus in Syntaxi regulari dictum.

VIII. *De eo quod subintelligitur, cum Accusativus per se ponitur.*

Canon VIII. Omnis Accusativus regitur vel à Verbo Activæ significationis, vel à Præpositione, (nisi conveniat cum Infinitivo; ut, *me amare*.) Quare ubi Verbum reticetur, defectus suppleri debet. Ut, *me miserum*, puta *sentio*.

Sæpe autem Præpositio reticetur. Ut, *Eo spectatum ludos*, pro *ad spectatum*. *Tridie Calendas*, pro *ante Calendas*. Vide Sylvulam tertiam.

IX. *De eo quod subintelligitur, cum Ablativus per se ponitur.*

Canon IX. Omnis Ablativus regitur à Præpositione expressâ vel intellectâ. Hujus exempla habes in Sylvulâ sequenti.

X. *De duobus aliis Ellipseos generibus maxime observandis.*

1. Nominativus qui cum Verbo consentiat, sæpissime reticetur, & ex sensu periodi supplendus est. Ut, *Cujus belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu profectus esset*, &c. Corn. Nepos, pro *eoque is cum exercitu profectus esset*. Sic, *Id cum factum multi indignarentur, magnaque esset invidia Tyranno*, Id. pro *magnaque id factum esset invidia*. *Dum equites prælientur, Brutus cum peditibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postremam Romanorum aciem invadunt*, Sall. pro *neque ii aderant*.

2. Verbum sæpius desideratur ex sensu itidem orationis supplendum. Ut, *Disce*

Disce puer virtutem ex me verumque laborem, Fortunam ex aliis, Virg. ubi *fortunam* regitur ab *opta, pete*, vel simili intellecto, & non à *disce*, quia fortuna non discitur. Sic *Sacra manu, victosque Deos, parvumque nepotem. Ipse trahit*, Id. ubi *trahit* respicit tantum *nepotem*, & *sacra* & *Deos* reguntur à *portas* vel simili suppresso.

Similiter in illo Ejusdem, *Ne tenues pluvia, rapidive potentia Solis Acrius, & Boreæ penetrabile frigus adurat*; ubi *noceant* intelligendum cum quo *tenues pluvia* consentiat. Sic in illo Ciceronis, *Fortunâ, quâ illi florentissimâ, nos duriori conflictati videmur*. Ubi *conflictati* respicit tantum secundum membrum, & ita in priori intelligitur.

XI. *De aliis particulis subintellectis.*

Sæpenumero contingit, ut *magis* vel *potius* supprimatur. Ut, *Tacita semper est bona mulier, quam loquens*, hoc est *magis bona*. *Oratio fuit precibus quam jurgio similis*, Liv. hoc est, *magis similis*. *Si quisquam est qui placere cupiat bonis, quam plurimis*, nempe, *bonis potius quam plurimis*.

Cum *simul* intelligendum *ac* vel *atque*. Ut, *At simul Heroum laudes & facta parentis, Jam legere & quæ sit poteris cognoscere virtus*. Et illo Ciceronis, *Itaque simul exsurrexit summus, visa illa contemnimus*.

Si supprimitur in isto, *Tu quoque magnam partem opere in tanto, sineres dolor, Icare haberes*, Virgil.

Ut non sumitur pro *quamvis*, ut vulgo putant, sed intelligitur *esto* vel *fac*. Ut, *Proinus ut redeas, facta videbor anus*, hoc est, *esto ut statim redeas, tamen*, &c.

Utique nec pro *utinam*. Nam isto Terentii; *Ut Syre te magnus perdat Jupiter*, intelligitur, *oro* vel *precor ut*.

Cum dicitur *cave cedas*; *faxit*, &c. reticetur *ne*: Quomodo dixit Cicero, *Nonne caveam ne scelus faciam*.

Quin & modus *Potentialis*, sive *Concessivus* dictus, resolvi potest per Ellipsin; ut, *frangas potius quam corrigas*, hoc est, *fies potius ut frangas*. *Vicerit*, id est, *esto ut vicerit*. *Obsit, prosit, nihil curant*, pro *an obsit*, &c. Sic *Bono animo sis*, integre erit, *fac ut sis bono animo*. *Ames, legas, moneo te, ut*, vel *fac ut ames, legas*.

Post *non modo, non solum, non tantum*, sæpe intelligitur *non*. Ut, *Alexander non modo parcus, sed etiam liberalis*, hoc est, *non modo non parcus*. Ita *ut non modo evitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant*, Cic. *Non modo illi invidetur ætati, verum etiam favetur*, Idem.

Particula *nempe* sæpe supprimitur. Ut, *Sic video Philosophis placuisse, nihil esse sapientis præstare nisi culpam*, Cic. Pro *nempe* nihil *esse*, &c. *Hoc vero ex quo suspicio nata est, me quæsivisse aliquid in quo te offenderem, translatitium est*, Id. id est, *nempe me quæsivisse*, &c.

Ex prædictis Canonibus, de cæteris Ellipseos generibus judicium esto. Verum quia voces ad supplendum defectum necessariæ, interdum non ita obviæ sint, tres Sylvulas adjiciemus quibus Nomina, Verba, & Præpositiones in Constructione omissæ exhibentur.

XII. SYLVULA PRIMA.

De Nominibus quæ in Auctoribus Latinis reticentur.

Ædes, reticetur, cum dicitur *est domi* hoc est, *in ade domi*.

Æs, intelligitur in isto, *Ratio vel tabula accepti & expensi*; uti cum dicitur *parvi pendo, non sum solvendo*.

Ambo, cum dicitur *Mars & Venus capti dolis*, Ovid. *Castor & Pollux alterni orientes & occidentes*. Nisi mavis ad

ad ſyllepſin referre, quia duo ſingularia plurali æquipollent.

Amnis, in *conſluens*, *profluens*, *torrens*, *fluvius*.

Animi, cum dico, *Rogo te ut boni conſulas*, hoc eſt, *ut ſtatuas hanc rem eſſe boni animi*.

Ars vel *ſcientia*, cum dicitur *Medicina*, *Muſica*, *Rhetorica*, &c.

Arvum, cum dicitur *novale*, *Culta novalia*, Virg. At cum legimus *tonſos novales* intelligitur *terras*.

Bona, cum dicitur *Homo frugi*. Nam veteres dixerunt *bona frugis*, poſtea *bona frugi*, & tandem *frugi*.

Campum, cum dicitur, *per apertum ire*.

Carcer, quod olim neutrum erat, intelligitur, in *Piſtrinum*, *Tullianum*, &c.

Cauſa deficit, cum dicitur *Exercitum opprimenda libertatis habet*, Sall. *Succeſſorum Minerva indoluit*, Ov. *Integer vitæ ſceleriſque purus*, Hor. &c.

Caro, in *agnina*, *bubula*, *caprina*, *ferina*, *ſuilla*, &c.

Caſtra, in *Stativa*, *Hyberna*.

Centena intelligitur, cum dico; *debet decies*, vel *decies ſeſtertium*.

Clitellas deeſt, cum dicitur *imponere alicui*, nam proprie ſignificat, *tractare aliquem aſini more*.

Cælum vel *tempus*, in *ſerenum*, *nubilum*, *purum*, &c.

Conſilium, in *arcanum*, *ſecretum*, *propoſitum*. *Perſiat in propoſito*, &c.

Copia, cum dico, *Eges medicina*, *abundans pecuniarum*.

Corona, cum dicitur, *Civica donatus*. *Muralem*, *obſidionalem adeptus*, &c. Item in *ſerta*. Uti in *ſertum*, *coronamentum*, quo poſt Catonem uſus Plinius.

Crimine vel *actione*, cum dico, *Furti damnatus*, *Repetundarum poſtulatus*, &c.

Dies, cum dico, *illuxit*, vel *meus eſt natalis*, &c.

Dii deeſt in *ſuperi*, *inferi*. Item in *manes* pro *mani*, id eſt, *boni*.

Domus, in *Regia* & *Baſilica*.

Domum, cum dico. *Uxorem duxit*.

Exta cum dicitur *Caſa & porrecta*; ut apud Ciceronem, *Nequid inter caſa & porrecta oneris nobis addatur aut temporis*.

Faculties, vel *poteſtas*, cum dico, *Cernere erat*. *Non eſt te fallere cuipiam*, &c. Sic *quoad ejus facere poteris*, Cic. ſupple *facultatem*.

Feſta, in *Bacchanalia*, *Saturnalia*, *Agonalia*, & ſimilibus.

Finis, in *hactenus*, *quatenus*. Nam integre fit, *hac fine tenus*.

Frumenta, in *ſata*; *uti fruges* in *ſata*.

Funera, in *juſta*, *ſuprema*, *ſolemnia*.

Homo, in *adoleſcens*, *amicus*, *juvenis*, *maritus*, *nunncius*, *ſervus*, *ſocius*, & ſimilibus. Et in his, *miſer ſum*, *ſalvus ſum*. Uti & in *optimates*, *magnates*, *mortales*, *Germani*, *Galli*, &c.

Ingentum vel *inſtitutum*, vel *morem*, in iſtis, *Antiquum obtines*, Plaut. *Nunc Cognoſco veſtrum tam ſuperbum*, Ter.

Is pro *talis* vel *tantus* ſæpe reticetur; ut, *Homo improbus*, *ſed cui paucos ingenio pares invenias*, pro *is cui*.

Iter, in iſtis, *quo pergis*, *quo tendis*? Virgilius integre dixit, *Tendis iter velis*, *portumque relinquit*.

Judices, cum dicitur, *mittere in conſilium*. Ut apud Ciceronem, *Teſtibus editis ita mittam in conſilium*, *ut*, &c.

Judicio vel *jure*, in *falſo*, *merito*, *immerito*, quæ vere adjectiva ſunt.

Lapis, in *molaris*.

Laudem, in iſto, *cur mihi detrahis*.

Liber, in *annalis*, & *diurnus*. Sic *Annales*, puta *libri*: *pugillares*, ſupple *libelli*.

Lineas, cum quis dicitur *ad incitas redactus*. Lucilius apud Nonium pro eo dixit, *ad incita*, ubi *loca* intelligitur.

Literas, in iſto Plauti, *Hodie in ludum occæpi literarium*, *ternas jam ſcio*. Intelligit tres literas, A, M, O, unde Verbum *amo* conflatur. Sed hic *literarum* vox cognoſcitur ex eo quod proxime de ludo literario antecceſſit. Eſt vero cum pro *Epiſtola* ſumpta penitus reticetur. Ut in iſto Cicer. *Triduo abs te nullas acceperam*.

Locus, cum dicitur, *Hic ſenex de proximo*. *Ab humili* (puta *loco*) *ad ſummum* (ſup. *locum*.) *In medium*; *Convenerunt in unum*, &c. *Primo*, *ſecundo*, *tertio*, &c. ſupple *loco*.

Loca, in *æſtiva*, *hyberna*, *ſtativa*, *pomaria*, *roſaria*, *ſupera*, *infera*, &c.

Ludi, in *Circenſes*, *Megaleſii*, *ſeculares*, *funebres*, &c.

Malum, cum dico, *Cave tibi*, *timeo tibi*: *Metuo à te*, *de te*, *pro te*, &c. Sed *cavere malo*, integre erit, *cavere ſe à malo*.

mare,

Mare, in *profundum*, *altum*, *tranquillum*.
Menſis, in *Januarius*, *Aprilis*, *October*, &c.
Modus, cum dicitur *millia frumenti*.
Modo, in *perpetuo*, *certo*, &c.
Mortem, cum dicitur, *obiit*.
Navim, in iſtis, *ſolvit*, *conſcendit*, *appulit*.
Negotium. De eo dictum in Canonibus generalibus. Amplius autem notandum nomen hoc ſubintelligendum in, *tanto*, *quanto*, *aliquanto*, *hoc*, *eo*, *quo*, *multo*, *paulo*, *nimio*. Nam *multo doctior*, integre eſt *multo negotio doctior*. Sic cum dico, *qui fieri poteſt* ? *qui* eſt Ablativus, pro *quo*, hoc eſt, *quo modo*, vel *quo negotio*.
Porro in *id*, *quid*, vel *aliquid*, deeſt *negotium* : quippe naturâ ſuâ adjectiva ſunt, ut in illo Terentii, *Andria id erat illi nomen*. Et iſto Plaut. *Quid eſt tibi nomen* ? *Niſi occupo aliquid mihi conſilium*.
Imo cum *quid* regit Genitivum *negotii*, ſupponit *negotium* pro Subſtantivo ſuo; ut, *Videt' egeſtas, quid negotii dat homini miſero mali*, Plaut. pro *quid negotium mali negotii* &c. Ubi *quid negotium negotii*, idem eſt ac *quæ res rei*, vel *rerum* apud eundem Autorem. *Summum Jovem obteſtor*, inquit Menechmus, cui, *quâ de re*, *aut cùi rei rerum omnium*, reſpondet ſenex.
Numus vel *nummus*, in *Denarius*, *quinarius*, &c.
Nuntium, cum dicitur, *Obviam illi miſimus*.
Nux, in *avellana*, *juglans*, *pinea*, *perſica*, *caſtanea*.
Officium, cum dico, *non eſt meum*. Vel *Regium eſt bene facere*. Et in illo, *Eſt Regis*, &c.
Opera, in *Bucolica*, *Georgica*, *Rhetorica*, *orum*, &c.
Opus, cum dicitur, *Hoc non ſolum laboris*, *verum etiam ingenii fuit*.
Oratio, in *proſa*, à *prorſâ*, quod valet *rectâ*, cui opponitur *verſa*. Sic *prorſi limites* apud Feſtum. Et *proſa*, *paxa tunica*, πάχυς ἱμάτιον, ut eſt in *Gloſſis*.
Oſtium, in *poſticum*.
Oves, in *bidentes*, *fœtæ*. Ideo *bidens* muliebre. At virile idem, ſi jungatur cum *vertere* ; ut apud Nonium, *bidenti verte*.
Pars, in *antica*, *poſtica* ; *decima*, *quadrageſima* ; *primas*, *ſecundas*, &c. *Non poſteriores feram*, Ter. *Ei ſecundas deferri*, Quint. ſupple *partes*. Sic *prorata*, *pro virili*, puta *parte*.
Paſſus, cum dico, *ire duo millia*, Matt. *Latitudo ſeptingentorum millium*, Cæſ.
Puer, vel *puella*, in *infans*, nam adjectivum eſt ; unde apud Val. Max. reperitur *puerum infantem*, qui loqui non potuit.
Raſter, in *bidens*, *tridens*, &c.
Ratio, in *expenſa*, *impenſa*, *ſummâ* ; ut *rationes*, in *contubare*.
Rem familiarem, cum dico *decoquere* ; unde *decoctor*.
Sermo in iſtis Ciceronis, *Brevi dicam* ; *Complecti brevi* ; *brevi reſpondere* ; *Cum ſcribi* & *definiri brevi* ; ſupple *ſermone* : ita cum dicit, *brevibus agere*, *brevibus aliquid dicere*, ſupple *ſermonibus*, vel *verbis*.
Servus vel *miniſter*, in iſtis, *Eſt illi à pedibus* ; à *manu* ; à *ſecretis* ; à *libellis*, &c.
Seſtertium (pro *ſeſtertiorum*) cum dico, *centum millia*. Utrumque vero deeſt, cum dicitur, *debet mihi decies*.
Signum, cum dico, *bellicum* vel *claſſicum canere*.
Singuli, in iſtis, *in naves*, *in annos*, *in horas*, &c.
Solum, cum dicitur, *terrâ defigitur arbor*, Virg. puta *in ſolo*. Unde apud Salluſtium, *Arbores*, *quæ humi aridæ*, *atque arenoſo naſcuntur*, hoc eſt, *in ſolo humi arido*.
Tabella, in *ebenea*, *laureata*, *pugillares*, *duplices*, *triplices*, &c.
Taberna, in *Medicina*, *ſutrina*, *textrina*, *tonſtrina*, *fabrina*, *lanziana*, &c.
Tabulæ, in *duodecim*.
Tempus, in iſtis, *ex eo*, *ex quo*, *ex illo* ; *Tertio*, *quarto*, *poſtremo*, &c. *optato*, *brevi*, *ſero*, &c. *Tertium Conſul* ; *poſtremum ad me venit*, &c. *hoc noctis*, *id ætatis*, &c. *Antehac*, *poſthac*, (nam *hac* valet *hac* ;) *antea*, *poſtea*, *prætera* ; *poſt illa*, ſup. *tempora*. *Non licebit niſi præfinito loqui*, puta *tempore*. *Erit cum feciſſe nolles*, nempe *tempus*, & ſimilibus.
Terra, in *patria*, *continens*. Etiam cum dico, *jacet humi*, pro *in terra humi* ; nam terra dividitur in *aquam* & *humum* juxta Varronem. Sic cum dicitur

dicitur, *natus est Ægypti*, supple *in terra*.

Vada, in *brevia*.

Vasa, in *fictilia*, *vitrea*, *chrystallina*. Ut *vas*, in *atramentarium*, *salinum*.

Verba, in his, *Docere paucis*, Virg. supple *verbis*. *Responsum paucis reddere*, Idem. *Pro re pauca loquar*, Id. *Paucis te volo*, Ter. puta *verbis alloqui*. *Paucis est quod te volo*, pro *Est negotium propter quod paucis te verbis alloqui volo*.

Via, in istis, *hac*, *illac*, *istac*, *quâ*, *eâ*, *rectâ*, &c. *Appiâ*, *Aureliâ*, &c. Sic *viam*, deest, cum dico, *ire*, *ingredi*. Virgilius integre dixit, *Itque reditque viam*.

Vinum, in *mustum*, *Falernum*, *Massicum*, &c.

Vir, vel *uxor*, vel *femina*, in *conjux*, *maritus*, vel *marita*. Et in pluralibus *Optimates*, *magnates*, *primates*, *majores*, &c. supple *viri*, vel *feminæ*.

Virga, cum dicitur, *Rudem accipere*.

Urbs, cum dico, *natus Romæ*, pro *in urbe Romæ*.

Utile, vel *commodum*, in istis, *Consulo tibi*, *prospicio tibi*, &c.

XII. *SYLVULA SECUNDA.*

De Verbis in structura subintellectis.

Adspicio, vel *video*, cum dico, *En quatuor Ædes*. *Ecce hominem*. *En Priamum*. At si Nominativus hujusmodi particulis jungitur, ut *Ecce homo*, *En Priamus*, intelligitur *adest*, vel *venit*, aut simile.

Amet, vel *adjuvet*, in *mehercule*, *Mecastor*, *Midius-Fidius*; nam integre sint, *Me Hercules*, *Me Dei filius amet*, vel *adjuvet*.

Sic Ædepol, tribus vocibus constat, puta *e* pro *me*, *de* pro *Deus*, & *pol* pro *Pollux*, nempe *adjuvet*. Quare non recte scribitur cum *a* dipthongo, quasi esset *per ædem Pollucis*.

Canere, cum dicitur, *Scit fidibus*.

Cœpit, in isto, *Ire prior Pallas*, & similibus.

Dici, cum dico, *Male audit*. Nam integre sit, *Male audit de se*, vel *in se*, vel potius *sibi dici*, ut *male* non respiciat *audit*, sed *dici*. Sic in istis, *audit bonus*, *audit doctus*, nempe *audit dici esse bonus*, juxta consuetudinem Græcam.

Dico, in istis, *Bona verba quæso*, supple *dic*. *Nugas*, puta *dicis*. *Sed hac hactenus*, supple *dixerimus*, vel *dictum sit*. *Quid multa?* puta *dico verba*.

Esse, vel *fuisse*, vel *fore*, in his, *actum illi volo*. *Ne dicas non prædictum*. *Promisi ultorem*, supple *me fore*, &c.

Esto, vel *fac*, *da*, vel *pone*, in istis, *Hæc negotia*, *ut ego absim*, *confici possint*, pro *posito ut ego absim*, vel *esto*, vel *fac ut*. *Bono sis animo*, hoc est, *Fac ut bono sis animo*, vel *in animo*.

Facio, cum dico, *Dii meliora*, supple *faciant*. *Studes*, *an piscaris*, *an venaris*, *an omnia simul?* supple *facis*. *Illa nocte nihil præterquam vigilatum est in urbe*, hoc est, *nihil factum est præterquam*, &c.

Ire, in istis, *In Pompeianum cogito*: *Rhodum volo*, *inde Athenas*, &c.

Loqui, cum dico, *scit Latine*, *Græce*, &c.

Moneo ut, vel *fac ut*, in istis, *ames*, *legas*, *ametis*, *legatis*. *Istud ne dicas*. *Istud cogites tecum*. *Nil mihi rescribas*.

Obsecro, vel *imploro*, cum dico, *Proh Deum atque hominum fidem!*

Oro ut, vel *precor ut*, cum dicitur, *Dii meliora ferant*. *Ut te perdat Jupiter*.

Paro, *invenio*, vel simile, cum dico, *Unde mihi lapidem?* *Martis signum*, *quo mihi pacis autori?* &c.

Verbum *sum*, *es*, *est*, sæpissime deest. Ut, *Quid mihi tecum?* supple *est*. *Haud mora* (supple *est*) *festinant jussi*. *Hei mihi*, *Væ tibi*, supple *est*. *Quanam* (*malum*) *ista servitus voluntaria*, puta *est*.

Timeo, *cave*, *vide*, vel simile, in istis, *Ah ne te frigora ladant*. *At ut satis contemplata sis*. *Verum ne quid illa titubet*, &c.

XIV. *SYLVULA TERTIA.*

De Præpositionibus in structura intellectis.

A, ab, ad, in, desunt in Nominibus locorum, ubi non sunt expressæ. Ut, *Ægypto remeans*, supple *ab*. *Degit Carthagine*. puta *in*.

A, ab, desunt in Nominibus, causæ, instrumenti, pœnæ, *&c.* Ut, *Culpa pallescere. Ense perforatus. Plectere capite*, &c.

In Nominibus temporis cum significant *post*, ut *rediit hoste superato*, hoc est, *postquam hostem superaverit*, qui Ablativus dicitur *absolutus*.

Cum significatur differentia, vel distantia, ut, *Stulto intelliges quid interest? Abest virtute illius.*

Cum notatur pars aliqua; ut, *animo otiosus*, pro *ab animo. Multis rebus melior*, pro *à multis rebus.*

Ad reticetur in Nominibus mensuræ vel spatii; ut, *Latus quinque pedes.*

Cum finis significatur; ut, *Quid frustra laboramus?* pro *ad quid. Eamus visum*, vel *visere*, pro *ad visum*, vel *ad visere.*

Ante, in Nominibus temporis; ut, *pridie Calendas*, supple *ante. Multos abhinc annos*, puta *ante.*

Circa, cum notatur tempus; ut, *Homo id ætatis*, pro *circa id ætatis.*

Cum, cum significatur instrumentum; ut, *Sagitta faucium.* Sic cum dico, *officio, honore, odio prosequi*, &c. Nam eodem sensu dixit Cicero, *Cum equis persecuti sunt* Ita cum notatur tempus; ut, *Cras primâ luce.* Quamvis & hic *in* intelligi possit.

De, e, ex, in Nominibus quibus significatur copia vel subjectum. Ut, *Nugis referti libri. Plenus vino. Equus ligno fabrefactus. Sacrificare tauro*, vel *agno*, &c.

In Nominibus à loco; ut, *exire Roma*; *Italia cedere.*

In iis quæ significant causam vel modum; ut, *Flere alicujus obitum. Vigilare lolio. Quare* pro *quâ de re.*

Sic *laboro dolore*, pro *è dolore. Virtute clarus*, &c. *Sic lege agere cum aliqu. Vocare aliquem nomine*, &c.

In, in Nominibus loci & temporis; ut, *Domo me contineo*, Cic. *Sæviniam venit*, Id. *Superioribus diebus veni in Cumanum*, Id.

In Nominibus, quæ notant subjectum vel objectum; ut, *Opus est mihi libris.* Sic in iis quibus causa significatur; ut, *Accusas me eo quod*, pro *in eo quod.* Item in his & similibus *Sum magno timore*, pro *in magno timore. Magnâ est apud omnes gloriâ. Libris me oblecto. Ludis delectari. Ordine aliquid facere. Non armis præstantior quam toga*, &c.

Ob, vel *præter* sæpe deest cum Infinitivus habet locum Accusativi; ut, *Dolet mihi illum irasci*, pro *ob irasci.*

Quod etiam ab iisdem Præpositionibus sæpissime regitur; ut, *Quod te per hanc dextram oro*, hoc est, *propter quod. Quod utinam minus vita cupidus fuissem*, pro *quam ob rem.*

Per sæpe deest in Nominibus temporis & distantiæ; ut, *Vixit centum annos*; *distat quinque milliaria.* Sic cum pars aliqua notatur; ut, *Hostatus brachia*, pro *per brachia.*

Pra, in Comparativis; ut, *Doctior cæteris*, pro *præ cæteris.* Sic cum causa significatur; ut, *Homini lacrymæ cadunt gaudio*, hoc est, *præ gaudio.*

Pro in Nominibus pretii; ut, *Emi magno*, supple *pro magno pretio.*

Sub, in Nominibus absolute positis; ut, *Te Consule, Sole ardente*, &c. De quibus omnibus vide plura in Annotationibus ad Regulas. Syntaxeos regularis.

CAPUT

CAPUT II.

De secundo Ellipseos genere Zeugmate *dicto.*

Secundum genus Ellipseos est, cum Verbum aliquod subintelligitur, quod antea erat in Oratione expressum, & dicitur *Zeugma*, sive *connexio* vel *adjunctio*, quia in unâ voce aliæ ab eâ dependentes includuntur.

Est autem triplex: Primum cum repetitur Nomen vel Verbum eodem modo quo expressum erat; ut,

Trojugena interpres Divûm, qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarii radios, qui sidera sensit,
Et volucrum linguas, & præpetis omina pennæ.

Ubi *sentis*, semel expressum, quinquies subintelligitur.

Secundum, cum vox expressa subintelligi nequit sine aliquâ mutatione, vel generis; ut, *Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est*, Hor. *Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit*, Ter.

Vel casûs; ut, *Quid ille fecerit, quem neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem putat tenere se ullam*, Ter. pro *qui nec metuit*, &c.

Vel numeri; ut, *Sociis & rege recepto*, Virgil. *Hic illius arma, hic currus fuit*, Idem.

Vel personæ; ut, *Ille timore, ego risu corrui*, Cic. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses*, Virgil.

Tertium, cum exprimitur vox aliqua totum significans quæ in Partibus nox non explicatur, sed intelligitur: ut, *Aquila volavit, hæc ab Oriente, illa ab Occidente*, Cic. *Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium*, Liv.

CAPUT III.

De secundâ figurâ, quæ dicitur Pleonasmus.

Pleonasmus est, cum vox aliqua supra necessitatem abundat: ut, *Magis majores nugas agere*, Plaut. ubi *magis*, superfluum est. *Se ab omnibus desertum potius, quam ab te defensos esse malunt*, Cic. ubi *potius* abundat, ob vim verbi *malo*. Sic apud Ciceronem, *Omnia quæcunque*: Et apud Terentium, *Nihil quicquam*, ubi *omnia* & *quicquam*, abundant. Ita cum Nomen & Pronomen in eadem Oratione ponuntur: ut, *Sed urbana plebs, ea vero præceps erat multis de causis*, Sall. *Posthumius autem, de quo Senatus decrevit ut statim in Ciciliam iret, is negat se iturum sine Catone*, Cic. ubi *is* redundat. Sic cum duæ occurrunt particulæ eandem vim obtinentes; ut, *Oportuit præstitisse me ante*, Ter. *Nullam esse alteram*, Plaut. *Quis alter, quis quisquam*, &c.

Interim notandum, Grammaticos Pleonasmum plerumque statuere, ubi sermo est maxime simplex & nativus: ut in his, *Venit ad Messenam*, Cic. *Ab Româ abire*, Sall. & similibus, ubi ad Constructionem necessaria est Præpositio.

Sic Pleonasmus dici possit in his, *Vivere vitam, gaudere gaudium, servire servitutem*, &c. Si usum & sensum spectes, at quoad Constructionem potius est Ellipsis, ubi non exprimuntur.

Pronomina itidem *mihi, tibi, sibi*, sæpius πλεονάζειν dicuntur, cum revera sint Dativi acquisitionis: ut & *me, te, se*, veri Accusativi, & ad Constructionem necessarii; ut, *Qui mihi tum fiunt senes*, Ter. ubi *mihi* significat *respectu mei*. *Me id facere studeo*, Plaut. ubi *me facere* est vera Infinitivi Constructio; Et *studeo facere*, esset Ellipsis Pronominis.

CAPUT

CAPUT IV.

De tertia Figurâ, quæ dicitur Syllepsis.

Syllepsis, sive conceptio est, structura sensu, non voce congrua. Est duplex; simplex, sive absoluta, & Relativa.

I. *De Syllepsi simplici.*

Syllepsis simplex, est, cum voces in structurâ differunt, vel genere tantum, vel numero tantum, vel genere & numero simul.

1o Genere tantum. Ut, *Sanninum duo millia cæsi*, Liv. ubi respicitur ad *homines*. *Daret ut catenis fatale monstrum, quæ generosius petire quærent*, &c. ubi *quæ* respicit *Cleopatram*. Sic *duo importuna prodigia, quos egestas*, &c. Cic. *ubi est scelus qui me perpidit?* Ter.

2o Numero tantum. Ut, *Turba ruunt*, Virg. quia *turba* signat multitudinem. *Alterum in alterum mactatos sanguine cernam*, Virg. *Ut alter alterum non opinato viderimus*, Cic. *Missi magnis de rebus uterque legati*, Hor. *Propterea quod*, pro *propter id quod*. *Si tempus est ullum jure necandi homines, quæ multa sunt*, Cic. *Aperite aliquis ostium*, Ter. Sic idem Poeta dixit, juxta Scioppium, *absente nobis*, & Plaut. *præsente nobis*.

3o Genere & numero simul. Ut, *Pars in carcerem acti, pars bestiis objecti*, Sall. *Pars mersi tenuere ratem*, Virg. *Mars & Venus capti*, Ovid. *Ilia cum Nisi de Numitore sati*, Ovid. *Syrus cum illo vestro susurrant*, Ter. ubi *cum* valet *&*.

II. *De Syllepsi Relativa.*

Syllepsis Relativa est, cum Relativum refertur ad antecedentem, qui non exprimitur, sed è sensu integræ periodi concipitur. Ut, *Inter alia prodigia etiam carne pluit, quem imbrem aves feruntur rapuisse*, Liv. ubi *imber* ad quod respicitur, includitur in voce *pluit*, ac si esset *carnis imber pluit*. Sic *Per literas me consolatus sum, quem librum ad te mittam*, Cic. ubi *literas* sumitur pro *opere quod se promisurum pollicetur*.

De Pratiana hæreditate quæ quidem mihi magno dolori est, valde enim illum amavi, hoc velim cures, Cic. ubi *illum* respicit *Pratium* amicum sc. in *Pratiana hæreditate* inclusum. *Sed antea conjuravere pauci contra rempublicam, in quibus Catilina fuit, de quâ breviſsime potero dicam*, Sall. hoc est, *de quâ* conspiratione. *Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio præditum*, Ter. hoc est, *meas* hominis *qui*, &c. *Deinde Philenorum ara, quos ibi locum habuere Carthaginenſes*, Sall. ubi intelligitur *locus*, ac si esset *ara* locus, *quem* locum, &c. *Atque in hoc genere illa quoque est infinita Sylva, quod Oratori plerique duo genera ad dicendum dederunt*, Cic. ubi *quod* supponit *negotium*; ut sit, *Quod negotium*, nempe *silvam illam infinitam, plerique dederunt Oratori*, tanquam *duo genera ad dicendum*.

Interdum Syllepsis Zeugmati conjuncta est, ut cum Adjectivum vel Relativum non refertur ad genus Substantivi propioris, sed alterius quod præcessit. Ut, *Amor tuus ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim*, Cic. ubi *allaturus* respicit tantum *amor tuus*, ac *allaturum* intelligi debet, quod cum *judicium* consentiat. *Gens cui natura corpora animosque magis magna quam firma dedit*, Liv. *Ne fando quidem auditum est, Crocodilum, aut Ibim, aut felem violatum ab Ægyptio*, Cic. *Philippi vim atque arma toti Græciæ cavendam metuendumque esse*, Gellius.

Interdum

Interdum etiam integræ Ellipsi, ut cum Adjectivum consentit cum voce aliqua nullibi expessâ. Ut, *Timidi damæ, Talpæ oculis capti*, Virg. ubi *masculi* intelligi debet. *In suam Eunuchum*, supple *fabulam*, *Hic error est, non scelus*; id est, *hoc negotium est error, non scelus.*

CAPUT V.

De quartâ figurâ, quæ dicitur Hyperbaton.

Hyperbaton est ordo Verborum confusus & perturbatus. Ejus quinque sunt species.

1. Anastrophe, sive vocum inversio; ut, *mecum*, pro *cum me*. *Quamobrem*, pro *ob quam rem*. *His accensa super*. *Quam potius*, pro *potius quam*.

2. Tmesis, sive vocis compositæ intersectio, per unam pluresve interpositas. Ut, *Septem subjecta Trioni*, pro *Septentrioni*. *Per mihi inquam gratum feceris*, *Quo me cunque rapit tempestas*.

3. Parenthesis, cum sensus aliis vocibus interpositis interrumpitur. Ut, *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas*, Virgil.

Synchysis, cum in periodo constructionis naturalis ordo confunditur. Ut, *Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus, aras*, Virg. hoc est, *Itali vocant aras saxa illa, quæ sunt in mediis fluctibus.*

> *Si mala condiderit, in quem quis carmina jus est*
> *Judiciumque esto siquis mala, sed bona siquis*
> *Judice condiderit laudatur Cæsare*, Hor.

Hoc est, *Siquis bona carmina condiderit, laudatur judice Cæsare.*

Et, *male laxus, In pede calceus hæret*, Id pro *male hæret.*

5. Anacoluthon, cum sequentia prioribus non cohærent; ut, *Nam omnes nos, quibus est alicunde aliquis objectus labor, Omnes quod est interea tempus, priusquam id rescitum est lucro est*; Ter. *Præter interea, ne pulchrum se ac beatum putaret, atque aliquid sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est*, Cic. *Etenim si Orationes, quas non multitudinis judicio probari volebamus (popularis est enim illa facultas, & effectus eloquentiæ est audientium approbatio) sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse confiderent*, Cic.

Hujusmodi in Classicis Scriptoribus vocamus σολοικοφανῆ, in vulgo autem, Solœcismos.

CAPUT VI.

De Hellenismo.

Figuris modo enumeratis accedit Hellenismus, sive constructio Græca, quæ fit, cum Latini à nativâ suâ consuetudine deflectentes imitantur Græcos.

1. Atque hîc distinguendum imprimis inter *attractionem* & *regimen*, Græci nempe è duobus casibus (si se mutuo respiciant) alterum tantum regunt, alterum illi adjungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, περὶ λογων ὧν ἔλεξα, *de verbis quibus dixi*, pro *quæ dixi*. Sic Latini, *Quum scribas & aliquid agas quorum consuevisti*, Cic. pro *quæ consuevisti*. *Sed istum quem quæris ego sum. Occurrunt animæ quales neque candidiores terra tulit*, pro *qualibus*, Hor. Per eandem figuram dicitur, *Non licet mihi esse securo, cupio esse clemens. Uxor invicti Jovis esse nescis*, Hor.

Hellenismus etiam est, cum casus inter duo verba, ab altero sæpius attrahitur, quod non respicit. Ut, *Illum ut vivat optant*, Ter. *Hæc me, ut confidam, faciunt*, Cic. Ubi Accusativi videntur esse loco Nominativi Sic

Metuo

Metuo lenonem ne quid suo suat capiti, pro *metuo ne leno*. Ter. *Atque ipsud quicquid est fac me ut sciam*, Id. pro *fac ut ego sciam*.

Quin & Genus etiam alterum ab altero attrahitur; ut, *Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat*, ubi *qui* est pro *quod*.

Huc etiam referri debent quæ dicta sunt in Syntaxi regulari de Relativo inter duo antecedentia diversi generis.

2. Porro ut Græci omittunt Præpositionem κατὰ vel ἀπὸ, ita Latini iisciunt ad eorum imitationem. Ut, *Expleri mentem nequit. Tractus membra, similis Deo os humerosque. Vacem te poscimus. Doceo te artes*, & similia. Sic dicimus, *primum, tertium, tantum, quantum, nimium, principium*, ut Græci, τὸ πρῶτον, τὸ ἀρχὴν, τὸ πλέον.

3. Græci etiam sæpius omittunt Præpositionem ἐκ, quæ Genitivo inservit. Atque hinc Grammatici verba plurima eum casum regere existimant, cum revera dependeat à Præpositione suppressa. Ut, *Abstine irarum*; *Desine lacrymarum*; *Regnavit populorum*, &c. Sic *Imperii me divitiarum: Arripuit illum pedis. Gustavit mellis, audivit musica*, &c. Unde apud Vitruvium ex etiam Genitivum regit; ut, *Descripsio ex duodecim signorum cœlestium*, &c. quod tamen non est imitandum.

Porro ad Hellenismum referenda sunt & hæc. Cum Nominativus loco Vocativi ponitur, ut *Da meus ocellus, Da anime mi*.

Cum Nominativus præcedit Accusativum; ut, *Ceu pius Æneas eripuisse ferunt*. Cum Infinitivus regitur à particula intellecta, quæ respondet ὥστε ut, *Et pectore lævo excutias guttas, latari pratrepidum cor*, Pers. pro, *usque ad latari*. Unde Latini *ut* aliquando usurpa; ut, ut *Neu Babylonios temeris numeros, ut melius quicquid erit pati*; hoc est, ὥστε φέρειν, *ut melius patiaris* juxta Vossium.

CAPUT VII.

De Antiptosi & Enallage.

Addunt Grammatici Antiptosin & Enallagen. Atque Enallagen vocant omnem in Oratione mutationem, cujus nullum videatur fundamentum; ut cum modus alter pro altero ponitur, tempus pro tempore, genus pro genere, &c. & cum casus alter alterius loco ponitur, Antiptosin vocant.

Ac si mutationes hujusmodi liberæ essent & arbitrariæ, omnes regulæ statim inutiles evadent. Atque hinc Sanctius Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius esse ait, quod figmentum si esset verum, frustra quæreretur quem casum verba regerent.

Videamus itaque annon exempla à Despauterio allata alio fundamento niti videantur, & sine Antiptosi explicari possint.

In hoc Livii, *Quando duo Consules ejus anni, alter morbo, alter ferro periisset*, &c. Nominativum ait poni pro Genitivo *duo Consules*, pro *duorum Consulum*. At quis non videt hic esse Ellipsin seu potius Zeugma: ubi verbum semel expressum bis intelligitur; ut sit, *Duo consules perissent, alter morbo periisset, & alter ferro periisset*.

Cum dicit *in fortiora borum*, Genitivum poni pro Ablativo, planum est esse partitionem, vi cujus Genitivus additur Comparativis & Superlativis.

Porro in istis, *Saltui, & velocitati certare*, Dativus non ponitur pro Ablativo, sed est casus acquisitionis, quem omnibus Verbis & Nominibus addi diximus, ut *vino modo cupida esses. Moderari orationi. Alienis rebus curas*.

In *ferax oleo* apud Virgilium, Ablativus quem pro Genitivo poni ait, est Ablativus modi; ut Ovidius dixit, *Terra ferax Cereris multoque feracior uvis*. Quin & in pluribus editionibus legitur *ferax olea*.

Ad

Ad exemplum à Nonio allatum, *Quot latitias insperatas modo mihi irrepsere* ...*tum*, respondemus, vel *irrepsere* sumi ut activum, adeoque vere regere ...cusativum; vel solœcismum esse, nec excusari posse. Nam quod Nonius ...emplum non intellexerit, vel inde constat, quod simile esse ait huic, *ur...quam statuo vestra est*, quæ est Constructio legitima, & apud Poetas fa...liaris.

Accusativus *quas*, quem in isto Nævii, *Quot res hunc vis privari pulcras*, ...*uti solet*, pro Ablativo poni ait, est Constructio naturalis activi, nam ...olim Accusativum regebat. Et, *privari res pulcras*, est Hellenismus, ubi ...ponitur κατὰ, ut *lator hanc rem*.

In isto Virgilii *haret pede pes, densusque viro vir*, *pede* est antiquus Dati...us, nam olim Dativus & Ablativus eodem modo terminabantur.

Denique cum apud eundem Poetam legitur *Forte ratis celsi conjuncta cre...dine saxi, expositis stabat scalis & parte parata*; *crepidine*, non est pro *crepidini*, ...vult Despauterius, sed vere regitur à *conjungo*, quod sæpius apud Cice...nem cum Ablativo legitur; ut, *Declarat enim summam benevolentiam conjun...m pari prudentiâ*. Et alibi, *Ea summa miseria est summo dolore conjuncta*, ...Ablativus regitur à *cum* suppressâ, quæ interdum exprimitur, ut *Varro ...Sicinio ætate conjunctus*.

Quod autem ad Enallagen spectat, omnia ejus exempla vel ad regulas Gram...atices, vel ad alteram ex prædictis figuris, referri possunt.

In isto, *Tamen virtus tua me vel vicinitas, quod ego*, &c. *quod* non ponitur pro ...*s*, sed supponit negotium. In isto, *Pictis bellantur Amazones armis*, Virg. ...*lantur* usurpatur more aliorum Verborum, quæ olim communia erant. In ...o. *Si quis me quæret rufus*, Dav. *Præsto est, desine*: si sit aliqua figura, est figura ...ocutionis; ut in *vicimus*, pro *vincemus*: Nam in narrationibus frequens est usus ...ius temporis pro alio. Cum autem ait *valebis* interdum poni pro *vale*, ...endimus Imperativum esse verum futurum, adeoque non mirum esse si ...omiscue interdum usurpentur. In istis autem, *Romani festinare, parare*, &c. ...Ellipsis verbi *cœperunt*. Atque hinc de cæteris esto judicium.

Verum quia recta scribendi ratio ex usu & consuetudine Romanâ addisci...r, non alienum fore videbatur, Sylvulam Verborum diversæ structuræ hîc ...ronidis loco adjicere, quæ forsan in Dictionariis frustra quæsiveris.

SYLVULA

SYLVULA VERBORUM.

diversæ structuræ.

A.

Abalienare aliquid, *vel* aliquid alicujus, Cic. *To alienate.* Aliquem ab altero, se ab alio, alium à se, voluntatem alicujus ab aliquo, *Cic.*

Abdere se literis & in literas: se in tenebris, *Cic. to hide himself.*

Abdicare, *simpliciter*, *vel* magistratum, *vel* se magistratu, *Cic. to quit himself of a Charge.*

Abdicare aliquem, *Tacit. to renounce,*

Abducere à consuetudine, *Cic. to disuade.*

Ab omni reipublicæ curâ, *Cic. to withdraw himself from employments.* Vi & per vim, *Cic. to carry away by force.* In aliquem locum, *Cic.* Ex acie, *Cic.* A fide, *Id.* Ad nequitiam, *Ter.*

Me convivam abducebant sibi, *Cic.*

Equitatum ad se abducere, *Cic. to entice away.*

Aberrare proposito, & à proposito, *Cic. to go from the subject.*

Nihil quidem levor, sed tamen aberro, *Cic. Yet I divert my self.*

Aberratio à dolore, *Cic. a diverting.*

Aberrat ad alia oratio, *Cic. digresseth.*

Aberrant inter se orationes, *Liv. disagree.*

Artificem ne in melius quidem sines aberrare, *Plin. let him keep to his model.*

Abesse urbe, domo; & ab urbe, ab domo, *Cic.* Alicui abesse, *Cic. to fail.*

In altercationibus abesse, *Cic. to be out of the way.*

Abhorret facinus ab illo, *Cic. he is very far from doing such a wicked thing.*

Parum abhorrens famam, *Liv. not concerned for a scandal.*

Illud abhorret à fide, *Cic. that is not to be believed.*

Ab ducendâ uxore abhorret, *Cic. he is averse to marriage.*

Abjicere se alicui ad pedes, & ad pedes alicujus, *Cic. to cast himself at one's feet.*

Abjicere se & prosternere, *Id.* Consilium ædificandi abjicere, *Cic. to quit the design one had of building.*

Abjicere ad terram, *Cic.* In herbam, *Id.* Humi, *Plin.*

Cogitationes in rem humilem abjicere, *to submit his thoughts*

Abjicere animum, *Cic. to despond.*

Abire magistratu, *Cic. to quit his office.* Ab emptione, *Cic. to retract his bargain.* Ad vulgi opinionem, *Cic. to abandon himself to the.*

Abire à, ab, de, è, ex, loco, *Cic. to go away: to go out: to retire.*

Non hoc sic tibi abibit, *Ter. It shall not pass so.*

Abi in malam crucem, *Ter. Go hang your self.*

Abjudicare libertatem, *Cic. to put one's liberty*, se vitâ, *Plaut. to kill one's self.*

Abnuere aliquid alicui, *Cic.* Alicui de re aliquâ, *Sall. to refuse.*

Abrogare legem, *vel* legi. *Sed plus usitatius.*

Abrogare sese dedecore. Animum à scelere, *Cic. to abstain.* Ignem ab ædibus, Liv. *not to fire the house.* Ægrum à cibo, *Cels.*

Abstinere jus belli ab aliquo, *Liv. not to treat one rigorously.*

Abstinere maledictis, & à maledictis, *Cic.*

Abstinere irarum, *Hor.* Placidis bonis, *Ovid.*

Abstine isti hanc tu manum, *Plaut.*

Abstrudere in profundo, in sylvam, *to hide within.*

Abuti studiis, *Cic. not to profit.* Operam abutitur, *Ter. to lose his labour.*

Accedere alicui proxime, *Cic. Virgil.* Deo ad similitudinem, *Cic. to be like.*

Ad aliquem, *Cic. to draw near.* Alicui ad aurem, *Id.*

Quos accedam? *Sall. supple* ad. *whom shall I address my self?*

Qui

Quas vento acceſſerit oras, *Virgil.* ſupple in. *On what coaſts he ſhall be thrown by the winds.*

Accedit quod, *Cic. moreover, beſides.*

Accidere. Omnia enim ſecundiſſima nobis, adverſiſſima illis acciditſſe, *Cic. unde conſtat verbum hoc ſumi pro aqua & adverſa fortunâ.*

Accipere ab aliquo, *Ter.* de aliquo, *Cic.* ex aliquo, *Plaut. to receive, or to learn of one.*

Accipere in contumeliam, *Ter. to take in bad part.*

Acceptum plebi, *Caſ.* apud plebem, *Plaut.* in plebem, *Tac. agreeable to the people.*

Acceptum, *vel* in acceptum referre, *Cic. to be obliged.*

Acquieſcere lecto, *Catul. to repoſe himſelf.* Alicui rei, *Cic. to ſet his mind on.*

In tuo vultu acquieſco, *Cic. your ſight comforteth me.*

Adæquare cum virtute fortunam, *Cic. not to be leſs happy than valiant.* Aliquem ſibi, *Id. to make him equal.* Judices adæquarunt, *Cic. were divided.*

Addicere morti, *Cic.* in ſervitutem, *Liv. to condemn to.*

Addicere liberum, *Cic. to declare one free.*

Ni aves addixiſſent, *Liv. If the birds had not confirmed the augury by their flight. Contrarium eſt* abdicere.

Adeſſe omnibus pugnis, *Cic. to be in all the battels.* Ad exercitum, *Plaut.* Ad portum, *Cic.* in cauſa, in aliquo loco, ad tempus, *Id.*

Adeſſe alicui, *Cic. to favour one, to aſſiſt him with credit.*

Adhærere caſtris, *Appul.* in re aliquâ, *Ovid.* ad rem aliquam, *Plaut.* in rem aliquam, *Cic. to be conſtant at, to be near, to hold.*

Adhibere ſeveritatem in aliquo, *vel* in aliquem, *Cic.* reverentiam adverſus, *vel* erga aliquem, *Cic.*

Adhibere vinum ægrotis, *Cic. to give them wine.*

Adjicere jusjurandum, *vel* aliquem jurejurando, *vel* aliquem ad jusjurandum, *Liv.* per jusjurandum, *Caſ. to bind by oath.*

Adire aliquem, ad aliquem, in jus, *Cic.* Illa pericula adeuntur in præliis, *Id. we are expoſed to.*

Adjungere aliquem alteri, & ad amicitiam alterius, *Cic. to make a freind.* In ſocietatem adjungere, *Liv.*

Admiſcere aliquid in aliud, *Plin.* alicui, *vel* cum aliquo, *Cic.*

Admiſceri ad aliquod concilium, *Cic. to be admitted to.*

Adoleſcit ætas, ratio, cupiditas, *Cic. Virg. increaſeth, grows ſtrong.*

Adoleſcere ad aliquam ætatem, *Plin.* annos ter ſenos, *Ovid.* in partum, *Col.*

Adoleſcunt ignibus aræ, *Virg. are covered with the fire of the Sacrifices.*

Flammis adolere penates, *Id.*

Adoptare ſibi filium, *Cic.* aliquem pro filio, *Plaut.* aliquem in divitias, *Plin. to make his heir.* Aliquem ab aliquo, *Cic.* ſe alicui ordini, *Plin.*

Adſcribere civitati, in civitatem, *vel* in civitate, *Cic. to make free.*

Adverſari alicui, *Cic.* aliquem, *Liv.* contra & adverſus aliquem, *Plaut. to reſiſt, to contradict.*

Ambitioſè ſcriptoris adverſari, *Tac.*

Adverſari quo minus aliquid fiat, *Cic. to hinder.*

Advertere, *ſimpliciter, Ter.* animum, *Liv.* animo, *Plin.*

Advertere urbi agmen, *Virg. to cauſe to approach.*

Scythias adverterat oras, *Ovid. was arrived at.*

Advertere in aliquem, *Tac. to puniſh.*

Adulare. Pinnatâ caudâ noſtrum adulat ſanguinem, *Cic. ex veteri poeta.* Si Dionyſium non adulares, *Val. Max. Inde* adulor *paſſivum.* Cavendum eſt ne aſſentatoribus patefaciamus aures, ne adulari nos ſinamus, *Cic.* Tribunus militum adulatus erat, *Valer. Max.*

Adulari *deponent.* Adulari aliquem, *Cic.* alicui, *Quint. to flatter. Sed prius melius eſt juxta ipſum Quint.*

Æmulari alicui, *Cic. to envy one.* Aliquem, *Id. to endeavor to ſurpaſs.*

Æmulari inſtituta alicujus, *Cic. to equal, to excel.*

Æſtimare aliquem. *Plaut.* de aliquo, *Cic.*

Æſtimare magni, *vel* magno, *Cic.*

Æſtimare litem capitis, *Cic. to judg one worthy of death.*

Aggredi aliquem dictis, *Virg.* Aliquem de re aliquâ, *Plaut.* aliquid, *Cic.* ad injuriam faciendam, *Id.*

Agere rem, *vel* de re, *Cic.* aliquem, *vel* partes alicujus, *Cic.* Cum populo, *Cic.* Lege, *vel* ex lege, *Cic.*

Agere ſe pro equite, *Suet. to act like a cavalier.* Agere gratias de re, in re, pro re, in res ſingulas, *Cic.*

Agitare animo, *Liv.* Cum animo, *Sall.* Mente, *Id.* In mente, *Cic.* Secum, *Ter. to revolve in the mind.*

Allatrare magnitudinem alicujus, *Liv. to rail againſt.*

Allatrant maria oram maritimam, *Plin. beat againſt.*

Allegare alicui, *vel* ad aliquem, *Cic. to ſend to.* Hominem alicui rei, *Plaut. to ſend one to treat.*

Allegare ſenem, *Ter. to ſuborn.*

Ambulare pedibus, *Cic.* Foro tranſverſo, *to croſs the market.* In jus, *Cic.* In littore, *Id.*

Ambulat hoc caput per omnes leges, *Plin. is found every where.*

Ambulare maria, *Cic.*

Ambulantur ſtadia bina, *Plin.*

Angere ſeſe animi, *Plaut.* Aliquem incommodis, *Id.* Angit animum quotidiana cura, *Ter.*

Angi animo, *Cic.* re aliquâ, *vel* de re, *Id.*

Anhelare ſcelus, *Cic. to breath nothing but miſchief.*

Amnis anhelat vapore, *Plin. ſends out vapours.*

Animadverto aliquid, *Ter. I conſider and take notice of.* In aliquem, *I puniſh.*

Annuere cœptis, *Virg. to favour.* Victoriam, *Virg. to promiſe.* aliquos, *Cic. to power at.*

Anquirere aliquid, *Cic. to make inquiſition or information of.* Capitis, *vel* de capite, *Liv. to proceed to an examination of a great offence.*

Antecedere alteri, *vel* alterum ætate, *Cic. to ſurpaſs in age.*

Antecello tibi hac re, *Cic.* Illum hac re, *Id.* Aliis in re aliquâ, *Idem.* Qui cæteris omnibus rebus his antecelluntur, *Cic.*

Anteire alicui, *Plaut.* Aliquem, *Sall.*

Anteſtare alicui, *vel* aliquem, *Gell. to excel one.*

Antevenire alicui, *Plaut. to come before one.* Aliquem, *Id. to prevent.* Omnibus rebus, *Id. to excel.* Nobilitatem, *Sall. to exceed the Nobility.*

Antevertere alicui, *Ter. to get before.*

Fannius id ipſum antevertit, *Cic. has prevented me in that.*

Appellare aliquem ſapientem, *Cic. to ſtile one a wiſe man.* Suo nomine, *Cic. to call by name.*

Appellare Tribunos, *Liv.* Ad Tribunos, *Cic. to appeal to the Tribunes.*

Appellare pecuniâ, *Quint.* De pecunia, *Cic. to be ſued for a debt.*

Cæſar appellatus ab Æduis, *Caſ. was implored for his aſſiſtance.*

Appellere ad aliquem, *Cic. to approach to.* Aliquem alicui loco, *Cic.*

Animum ad philoſophiam, *Cic. Ter. to apply.*

Appellere claſſe in Italiam, *Virg.* appellere claſſem, *Cic.* ad villam noſtram navis appellitur, *Cic.*

Appropinquare portas, *vel* ad portas, *Hirt.* Britanniæ, *Cæſar. to approach.*

Ardere *vel* flagrare odio, *active, pro eo quo alios proſequimur, & paſſive pro eo quo alii nos proſequuntur. Exempla obvia ſunt.*

Ardebat Sirius Indos, *Virgil. pro adurebat.* Ardebat Alexin, *Virgil. was paſſionately in love with.*

Ardeo te videre, *Plin. jun. I burn with deſire to ſee you.*

Ardere in armâ, *Virg.* Avaritia, *Cic.* Amore, *Idem.*

Arridere alicui, *Cic. Hor. to pleaſe.*

Arridentes ædes, *Plaut. pleaſe me.* Flavius id arriſit, *Gell. ſhewed that it was agreeable to him.*

Arrideri *paſſivum, contrarium eſt* derideri, *Cic.*

Aſpergere labem alicui, *vel* dignitati alicujus, *Cic. to blacken, to ſpeak ill of one.*

Maculis vitam aſpergere, *Id.*

Aſpirare in Curiam, *Cic.* ad aliquem, *Cic. to endeavour to attain, to equal.*

Aſpirat primo fortuna labori, *Virg. favours.*

Aſſentire, *vel* iri alicui, *ſimpliciter, vel* alicui aliquid, *vel* de re aliquâ, *vel* in re aliquâ.

Aſſervare in carcerem, *Liv.* Domi ſuæ, *Cic. to keep in cuſtody.*

Aſſerere aliquid, *Cic. to affirm.* Aliquem manu, *Liv. to make free.* In liberta-

tertatem, *Id.* asserere se, *Ovid. to set himself at liberty.* Aliquem cœlo, *Ovid. to canonize.* A mortalitate, *Plin. jun.* Sibi aliquid, *Plin.* se studiis, *Idem.*

Adstare in conspectu, *Cic. to stand before.* In tumulum, *to be present at.*

Astitit mihi contra, *Plaut. he resisted or opposed me.*

Assurgere ex morbo, *Liv. to recover.* Alicui, *Cic. to reverence.* In arborem, *Plin. to grow to be a tree.*

Assurgi *passivum*, *Cic. to be reverenced.*

Attendere aliquem, *Cic. to hearken to.* Primum versum legis, *Id. to consider.* animum, *vel* animum ad aliquid, *Cic. to apply.* alicui rei, *Idem, to take heed.*

Attinere aliquem, *Tac. to stay one.* aliquid, *vel* ad aliquid, *to belong to.* Nunc jam cultros attinet, *Plaut. he holds them now.*

Attineri studiis, *Tac. to be kept at home with studies.*

Auscultare alicui, *Plautus. Cic. to obey.* Aliquem, *Plaut. to hear.*

B.

Bellare alicui. *Stat.* Cum aliquo, *Cic. to fight against.*

N. B. Omnia hujusmodi verba elegantius construi cum Ablativo & Præpositione *cum*, quam cum Dativo.

C.

Cadere alte, *vel* ab alto, *Cic.* In planum, *Ovid.* In terram, *Luer.* In unius potestatem, *Cic.*

Non cadit in virum bonum mentiri, *Cic. An honest man is incapable of lying.*

Nihil est quod in ejusmodi mulierem non cadere videatur, *Cic. There is nothing that doth not become her.*

Honesta & jucunda cecidêrunt mihi à te, *Cic. are happen'd to me.*

Cælare argentum, argento, & in argento, *Cic. to grave in silver.*

Cælare flumina & bestias in vasis, *Ovid.* Opus cælatum novem Musis, *Horat. wherein all possible art and industry is employed.*

Calere. Thure calent aræ. *Virg.* Aures nostræ calent illius criminibus, *Cic. Our ears glow with often hearing his faults.*

Cum caletur maxime, *Plaut. supple* calor.

Canere aliquem, *Cic.* super aliquo, *Idem. to sing ones praises.* Sibi intus canere, *Cic. to regard none but himself.*

Carere commodis, *Cic. to want.*

Præterquam tui carendum quod erat, *Ter. But that I must be without your company.*

Id, quod amo, careo, *Plaut.*

Caruit te febris, *Plaut. your ague left you.*

Cavere aliquid, *Cic. Hor. to avoid.* alicui, *Cic. to watch for his own preservation.*

Ab aliquo, *Cic. to beware of.* Malo, *pro* à malo, *Petron.* De verbis alicujus, *Plaut.* Cavere obsidibus de pecunia, *to give hostages for security for money.* Sibi obsidibus ab aliquo, *to take hostage for security.*

Quod nihil de iis Augustus testamento cavisset, *Suet.*

Dicitur cavere aliquo, *vel* per aliquem, *Cic. to take ones security.*

Cætera quæ quidem provideri poterunt, cavebuntur, *Cic.*

Cedere locum, *Stat.* loco, *Cic. Cæs. to leave the place.* Ad locum, *Liv. to retire to.* E vitâ, *Cic. to dye.* Exitio, *to fall from ruine.* In proverbium, *Plaut. to be gone into a proverb.* Intra finem juris, *Liv. to stay within the bounds of his right.*

Cedere alicui, *Virg. to obey.*

Cessit mihi, *Id. It is arrived to me.*

Honori non cedere, *Virg. not to have deserved less honor then is given.*

Hæreditas alicui cedit, *Virg. falleth to.* Pro pulmentario cedit, *Colum. is taken for nourishment.*

Cedit dies, *Ulp. The day of payment draweth nigh.*

Certare laudibus alicujus, *Virg. to oppose himself to ones greatness.* Cum aliquo, *Cic. to fight.* Bello de re aliquâ. *Liv.* secum, *Cic. to try to excell himself.*

Certat vincere, *Virg. strives to overcome.*

Certare aliquid, *Hor. to contend to do a thing.*

Si res certabitur, *Hor. If the matter come to be disputed.*

Circumdare oppidum castris, *Cæsar.*

Oppido mœnia, *Cic. to encloſe.*
Cogitare animo, *Cic.* In animo, *Ter.*
Cum animo, *Plaut.* ſecum; *Ter.*
Aliquid, *vel* de re aliquâ, *Cic.*
Coire in unum, *Virg. to aſſemble together.* Societatem cum aliquo, *Cic. to make an alliance.*
Societas coitur, *Cic.*
Immitia placidis coeunt, *Hor. mix with.*
Milites coeunt inter ſe, *Caſ. rally.*
Colloqui alicui & aliquem, *Plaut.* cum aliquo, *Cic. to ſpeak with.*
Inter ſe colloqui, *Cic. Caſ. to diſcourſe together.*
Committere ſe alicui, *Cic.* Se in fidem alicujus, *Ter. to put himſelf into one's protection.* Aliquem cum alio, *Mart.* Inter ſe omnes, *Suet.*
Lacum mari, *Plin. to join.*
Commodare aurum, *Cic. to lend.* Alicui *ſimpliciter*, *vel* ſe alicui, *to aſſiſt. &c.*
In rebus alicui, *Id.* de loco alicui, *Idem.*
Complere Armato milite, *Virg.* Completus mercatorum carcer, *Cic.*
Componere aliquid alicui, *vel* cum aliquo, *Virg. to compare.*
Componere ſe ad exemplum, *Quint. to conform.*
Concedere fato, *Plaut. to dye.* Petitioni alicujus, *Cic. to grant.*
De jure ſuo, *Cic.* Injurias reipublicæ, *Id.*
Conciliare aliquem, *Cic.* Ad alterum, *Plaut.* Homines inter ſe, *Cic.*
Animos aliquorum ad benevolentiam erga alios, *Cic.*
Conjunctionem cum aliquo, *Id.*
Pacem ab aliquo, *Plaut. pro* cum aliquo.
Concludere ſe in cellam, *Ter.* In caveâ, *Plaut. to ſhut in.*
Res multas in unum, *Ter.*
Concurrere cum aliquo, *Sall.* Alicui, *Virg. to fight with.*
Condemnare crimine, criminis, de crimine, *Cic.*
Condere in ſepulcro, *Cic.* Humo, & in humo, *Ovid. to bury.*
In furnum, *Plaut.*
Mœnia, *Virg. to build.*
Condicere cœnam alicui, *Suet.*
Ad cœnam aliquem, *Plaut. to invite to ſupper.*
Condicere alicui *ſimpliciter*, *Cic. to promiſe to ſup with one.*
Conducere virgines in unum locum, *Cic. to convey.* Aliquem, *Plautus*, *to hire.*
Conducere de Cenſoribus, *Cic. to farm of the Cenſors.*
Conducit hoc tuæ laudi, *Cic.*
In rem, *Plaut.* Ad rem aliquam, *Cic.*
Conferre tributa, *Cic. to pay.*
Noviſſima primis, *to compare.*
Se in, *vel* ad urbem, *Cic. to go to.*
Omne ſtudium ad rem aliquam, *Cic. to apply.*
Crimen in aliquem, *Cic. to caſt on.*
Seria cum aliquo, *Ovid. to confer.*
Capita, *Cic. to ſpeak face to face.*
Peſtem hominibus conferunt, *Cic. Colum. give them the plague.*
Neminem cum illo conferendum pietate puto, *Cic.*
Conferunt ad temperandos colores, *Colum. ſerve.*
Hæc oratori futuro conferunt, *Quint. are uſeful to.*
Confidere virtuti, *Caſ. to truſt to his ſtrength.* Animo & ſpe, *Caſ.*
In aliquo, *Hirt.* Aliquâ re. Multum naturâ loci confidebant, *Caſ.*
Confiteri crimen, *Cic.* De maleficio, *Id.*
Ut de me confitear, *Cic. to ſpeak freely of that which concerns me.*
Confligere, & ri. Confligi tempeſtatibus & ſententiæ vitiis, *Caſ.*
Qui cum ingeniis confligatur ejuſmodi, *Ter. hath to do with.*
Rem publicam confligere, *Tac. to afflict.*
Congerere titulos alicui, *Sen.* crimen in aliquem, *Cic.*
Congredi alicui, *Caſ.* aliquem, *Plaut. to draw near to.*
Cum hoſte, & contra hoſtem, *Cic. to attack.*
Congruere. Congruunt literæ literis aliorum, *Cic.*
Congruunt inter ſe, *Ter.*
Congruit ſermo tibi cum illa, *Plaut.*
Conjungere. Conjuncta virtuti fortuna, *Cic.*
Conjuncta & ſociata cum altera, *Cic.*
Conjuncta mihi cura de republica cum illo, *Cic.* Con-

Conjungi hoſpitio & amicitiâ, *Cic.*
Conqueri rem aliquam, *vel* de re aliquâ, *Cic.*
Ob rem aliquam, *Suet.*
Cum aliquo, *Cic.* pro aliquo, *Id.*
Conquieſcere a re aliquâ, *Cic. to reſt from doing any thing.*
In re aliquâ, *Cic. to be ſatisfied in.*
Hyeme bella conquieſcunt, *Cic. ceaſe.*
Niſi perfecta re de me non conquieſti, *Cic.*
Conſcendere navem, *Cic.* In navem, *Lent. Ciceroni.*
Conſentire ſibi, *vel* ſecum, *Cic.* Alicui, *vel* cum aliquo, *Id. to agree with.*
Aliquid, *vel* de aliquo, *vel* ad aliquid, *Cic. to agree about.*
In aliquem, *Ulp. to agree to take for an umpire.*
In eum omnes illud conſentiunt elogium, *Cic.*
Aſtrum noſtrum conſentit incredibili modo, *Hor.*
Conſequi aliquem itinere, *Cic. to overtake.*
Aliquid conſequi, *Cic. to obtain.*
Conſerere manum, *vel* manu cum hoſte, *Cic. Prius uſitatius.*
Diem nocti, *Ovid. to join.*
Artes belli inter ſe, *Liv.*
Baccho aliquem locum, *Virg. to plant vines.*
Conſidere aliquo loco, *vel* in aliquo loco, *Cic. to ſtay.*
Conſtare per ſe ipſum, *Cic. depends ſolely on it ſelf.* Sibi, *Cic. Hor. not to lye.*
Ex multis rebus, *Cic. to be compos'd of.*
Agri conſtant campis & vineis, *Plin.*
Conſtat gratis tibi navis, *Cic. coſts you nothing.*
Auri ratio, *Cic. the ſum is right.*
Non conſtat ei color, neque vultus, *Liv. he changes colour.*
Mente vix conſtat, *Cic. he is diſtracted.*
Hoc conſtat, *vel* conſtat inter omnes, *Cic. this is certain.*
Conſtat hac de re, *Quint. Plin.*
Conſtat hoc mihi tecum, *Ad Her.*
Conſueſcere alicui, *Ter.* cum aliquo, *Plaut. to frequent.*
Conſueſcere pronunciare, *Cic. to accuſtome ones ſelf to.*
Adeo in teneris conſueſcere multum eſt, *Virg.*
Plauſtro & aratro juvencum conſueſcere, *Colum.*
Omnia pericula a puritia conſueta habeo, *Sall.*
Conſulere boni, *Quint. Plaut. to take in good part.*
Alicui, *Cic. to ſeek ones good.*
Aliquem, *Id. to ask counſel of.*
Conſuli quidem te à Cæſare ſcribis, ſed ego tibi ab illo conſuli mallem, *Cic. Sed pro* do tibi conſilium, *elegantius dicitur*, Autor tibi ſum.
Conſulo te hanc rem, *vel* de hac re, *Cic.*
Conſulo in te, *Ter. I ſtudy ſomthing for you or againſt you.*
Conſulere in commune, *Ter. to ſeek the publick Good.*
Contendere alicui, *Hor.* cum aliquo, *Id.* contra aliquem, *Id. to diſpute, or maintain a thing againſt.*
Contendere aliquid ab aliquo, *Cic.*
Contendere animum, *Ovid.* animo; *Cic.* curſum, *Plaut.* In aliquem locum, *Cic.*
Contendere rem cum aliâ re, *Cic.*
Alicui rei, *Hor. to compare.*
Contingere ſe inter ſe, *vel* inter ſeſe, *Plaut. Colum. to touch.*
Atque in magnis ingeniis id plerumque contingit, *Cic. often happen.*
Contigit mihi, *Cic.*
Contingit mihi, *Cic. it touches, it concerns me.*
Contingere funem, *Virg. to touch.*
Convenire cum aliquo, *Cic. to agree with.*
Sibi, *Cic. to keep alwaies an equal temper.*
Ad aliquem, *Cic. to go to ſeek.*
Aliquem, *Plaut. to treat with.*
In jus, *Plaut. to accuſe.*
Convenit inter utrumque, *Cic. they are at an accord.*
Mihi cum illo, *Cic. I am of his opinion.*
Ad eum hæc contumelia, *Cic. concerns him.*
Aliam ætatem aliud factum, *Plaut.*
Hæc fratri mecum non conveniunt, *Ter. we diſagree in this.*
De hoc parum convenit, *Quint. this is not agreed of.*
Hoc maledictum in illam ætatem convenit, *Cic.* Cupere

Cupere alicui, *Cic. Caſ.* alicujus causâ, *Cic. to be ready to do a kindneſs.* aliquem, *Ter. Cic. to ſeek.*

Cupit te videre, *Plaut.* Te conventum, *Idem.*

D.

Damnare ſceleris, *vel* nomine ſceleris aliquem, *Cic.* De vi, de majeſtate, *Id.* Ad pœnam, in opus, in metallum, *Plin. jun.*

Dare literas alicui, *Cic. to give into ones hand.* Literas ad aliquem, *Id. to ſend a letter.* Se fugæ, & in fugam, *to run away.* Se ad lenitatem, *Id. to ſtudy.* Gemitum, & ſe gemitui, *Id. Virg. to grieve.* Operam, & operam alicui rei, in rem aliquam, ad rem aliquam faciendam, *Cic. to labour.* Mandata alicui, *Id.* aliquid in mandatis, *Plaut. to commend.* Se in viam, *Cic.* in manum, & in manu, *Ter. Cic.*

Dederat comas diffundere ventis, *Virg. let them looſe.* Dare manum alicui, *Plaut. to ſhake hands.*

Dare manus, *Cic. to yield.* Cibo dare, *Plin. to give to eat.* Dare vitio, *Cic. to blame.*

Da Tityre nobis, *Virg. tell us.*

Dare oblivioni, *Liv. to forget. Contrarium eſt* mandare memoriæ: *ſed* oblivioni mandare, *non eſt Latinum.*

Debere amorem & omnia in aliquem, *Cic.* Tibi debemus, *Id. we are engaged to you.*

Tibi vidſo hoc non poſſe deberi, *Cic. I cant refuſe you this.*

Decedere alicui, *to give place to, Plaut. to fly from out of deteſtation, Caſ.*

Decedere, (*Cic. ſup.* è vitâ) *to dye.* De ſuo jure, *vel* ſuo jure, *Cic. to part from ones right.*

De ſummâ nihil decedet, *Ter. the ſum ſhall be entire.*

Decernere aliquid, *vel* de re aliquâ, *Cic. to determine.* Armis, *Id. to fight.* Pugnam, *Livius.* Pugnâ, *Valer. Max.* ſuo capite, *Cic. to put himſelf in danger.*

Decidere (à cado) ſpe, *vel* de ſpe, *Liv.* ſpe, *Ter.* In laqueos, *Ovid.*

Decidere (à cædo) *Vell. to cut off.* Quæſtionem, *Pap. to decide.* damnum, *Ulp. to determine.* Cum aliquo, *Cic. to tranſact.* De aliquo negotio, *Id.* Prælio cum aliquo, *Id. to end a difference by arms.*

Pro ſe, *Cic.* pro libertate, *Sen. to compound for ones life.*

Decidere jugera ſingula ternis medimnis, *Cic. to tax.*

Deciſa negotia, *Hor. ended.*

Declinare loco, à loco, *vel* de loco, *Cic. to turn away.* Se extra vicem, *Plaut.* ictum, *Liv. to avoid a blow.*

Agmen aliquo, *Liv. to remove the army.* Nomina & Verba, *Quint. to decline.*

Dedere ſe hoſtibus, *Caſ.* In ditionem & arbitrium hoſtium, *Plaut.* Aliquem in piſtrinum, *Ter.*

Ad ſcribendum ſe dedere, *Cic. to apply.* Deditâ operâ, *Cic. Purpoſely.*

Deferre ſtudium ſuum & laborem ad aliquem, *Cic. to offer his ſervice.* Opes ad aliquod negotium deferre alicui, *Cic.* Deferre aliquid in beneficii loco, *Cic. to make a preſent.* In beneficiis delatus, *Cic. one that hath a penſion from the common wealth.*

Deferre aliquem, *Cic. to accuſe.*

Defendere aliquem contra iniquos, *Cic.* aliquem ab injuriâ, *Id.* injuriam alicujus, *Id. to revenge a wrong.*

Defendere & obſiſtere injuriæ, *Cic.*

Defendere ac propulſare injuriam, *Idem.*

Defendere civem à periculo, *Cic.* Myrtos à frigore, *Virg. to preſerve from.* Æſtatem capellis, *Hor.* Solſtitium pecori, *Virg. to keep from the heat.*

Deficere ab aliquo, *Cic. Liv. to forſake his party.* Animo, *vel* animis, *Cic.* animam, *Varr. to be faint hearted.*

Dies & latera & vox me deficiunt, *Cic. fail me.*

Deficiunt mihi tela, *Caſ.* I *want armes.*

Animus ſi te non deficit æquus, *Horatius.*

Deficio à te ad hunc, *Suet. I leave you to go to him.*

Mulier abundat audacia, conſilio & ratione deficitur, *Cic.*

Deficior prudens artis ab arte meâ, *Ovid.*

Defigere oculos in rem aliquam, *Cic.* Mentem in aliquo, *Cic.*

Defigere furta alicujus in oculis populi, *to expoſe.*

Definire aliquid alicui, *Cic. to ſhew or preſcribe.* Imperium terminis, *Cic.*

to bound. Magnitudinem alicujus rei, *tuell preciſely.*

Certus & definitus locus, *Cic.*

Deflectere iter, *Lucan.* Ex itinere, *Plin. Cic. to turn out of the way*

Declinare propoſito & deflectere ſententiam, *Cic.*

Amnes in alium curſum deflectere, *Cic. to turn them.*

Degenerare à gravitate paternâ, *Cicero.*

A familiâ ſuperbiſſima, *Liv.*

In feritatem, *Plin.*

Hoc animos degenerat, *Curt. enervates and weakens.*

Delinquere aliquid, & in aliquâ re, *Cic.* In aliquem, *Ovid. to fail.*

Depellere loco, *Cæſ.* De loco, *Cic. to drive away.*

Suſpicionem à ſe, *Cic. to remove.*

Deperire aliquem, *vel* aliquem amore, *Flacc.* Amore alicujus, *Liv. to love paſſionately.*

Naves deperierunt, *Caſ. are loſt.*

Deplorare vitam, *Cic. to deplore.*

De ſuis miſeriis, *Id. to bewail ones ſelf.*

Deponere in gremio. *Plin. Cic.* ſtratis, *Ovid.* ſub ramis, *Virgil.* in terram, *Curt.* in ſilvas, *Caſ. to lay in, upon, or under any thing.*

Deponere ædificationem, *Cic. to lay aſide the deſign.*

Ægrum, *Cic. to give over.*

Aliquid, *Virg. to water.*

Deponere aliquid in alicujus fide, *Cicero.*

In fidem, *Liv.* apud fidem, *Trajan. Plin. to put confidence in.*

Deprecari aliquid ab altero, *Cic. to beg a thing of.* Aliquem pro re al quâ, *Id.* Alicui ne vapulet, *Plaut. to intercede for.*

Calamitatem abs ſe, *Cic. to turn from by prayer.*

Derogare fidem alicui, *vel* de fide alicujus, *Cic.*

Sibi derogare, *Cic. to wrong his reputation.*

Deſinere artem, *Cic. to quit a profeſſion.*

Deſiſtere à ſententiâ, *vel* de ſententia.

Deſperare ſalutem, ſalute, *vel* de ſalute, *Cic. to deſpair of.* Ab aliquo. *Id. to expect no more from.* Sibi, *Caſ.* de ſe, *Flaut. Cic. to be deſperate.*

Non deſpero iſta eſſe vera, *Cic.* Sive deſtituimur ſive deſperamur, *Cic.*

Deſpondere filiam alicui, *Cic. to betroth.* Sibi domum alicujus, *Cic. to promiſe to himſelf, to make ſure of.*

Deſpondere animis, *Liv. to promiſe himſelf to do ſomething.* animum, *Id. to be out of heart.*

Detrahere alicui, *Ovid.* de aliquo, *Cic. to detract from.* Aliquid alteri, *Cic. to take by force.* Laudem, *vel* de laudibus, *Cic. to leſſen his reputation.* In judicium, *Cic. to bring in judgment.*

Deturbari ſpe, de ſpe, *vel* ex ſpe, *Cicero.*

Differre famam aliquam alicui, *Plaut. to make a report of.* Rumorem, *Ter.* Aliquid rumoribus, *Ter.*

Differre aliquem, *to make one wait, Mart. to vex and torment, Ter.*

Orationem ſperat inveniſſe ſe quæ differat te, *Ter.*

Differri doloribus, *to feel*

Amore cupiditate, lætitiâ, *&c. Plaut. to be tranſported with.*

Differre veſtitu ab aliquo, *Cic.* In candore, *Plin.* Differt ab hoc, *Cic.* huic, *Hor.*

Differunt inter ſe, *Cic.*

Ad aliquod tempus aliquid differre, *Cic.* In annum, *Hor. to defer.*

Dimicare de re, *Cic.* pro re, *Plin. to diſpute for.*

Dimicant inter ſe, *Plin.*

Dimicandum omni ratione, ut, *&c. Cic. we muſt endeavor.*

Diſceptare aliquid juſte, *Cic. to decide.* Eodem foro, *Plaut. to come and plead in the ſame place.*

Diſceptant inter ſe de negotiis, *Sall.*

Diſcrepare rei alicui, *Hor.* A re aliqua, *Cic. Poſterius magis uſitatum.* In re aliquâ, *Cic.*

Diſcrepant inter ſe, *Cic.*

Diſcrucior animi, *Plaut.* Animo & animum *juxta Donatum, qui tamen exemplum nullum affert.*

Diſputare aliquid & de aliquo, *Plaut. Cic.* Circa aliquid, *Quint.*

Multa diſputat quam ob rem is qui torqueatur beatus eſſe non poſſit, *Cic.*

Diſſentire de veritate ab aliquo, *Cic.* In re aliquâ ab altero, *Id.*

Cum aliquo de re aliqua, *Id.* Alicui opinioni, *Quint.*

Ne orationi vita dissentiat, *Sen.*

Dissentiunt inter se, *Cic.*

Dissidere capitali odio ab aliquo, *Cic. to hate mortally.* Dissidere à seipso, secumque discordare, *Cic.*

Inter se dissident & discordant, *Cic.*

Si toga dissidet impar, *Hor.*

Dividere nummos viris, *Cic.* In viros, *Plaut. to distribute.* Factum cum aliquo, *Plaut.*

Dividere sententiam, *Cic.*

Docere de re aliquâ, *Cic. to give advice.* Rem aliquam aliquem, *To shew one.*

Dolere ab animo, ex animo, *Plaut.* Successu alicujus, *Ovid.* Dolore alicujus, *Virg.*

Dolet mihi cor, *Plaut.* Hoc cordi meo, *Id.* Caput à sole, *Id.*

Doleo me, *Plaut.* Vicem alterius, *Cic.* Casum aliorum, *Id.* Propter aliquem, *Quint.* De aliquo, *Ovid.*

Donare aliquem re, *vel* rem alicui, *Cic. to make a present.*

Dubitare de fide alicujus, *Ad Her. to mistrust his fidelity.*

Hæc dum dubitas, *Ter. whilst you are considering.*

Dominari alicui, *Cic.* In aliquem, *Ovid.* In re aliquâ, *Cic.* Inter aliquos, *Cæs.*

Omne pecus indomitum curari ac dominari potest, *Nigid. may be tamed.*

O domus antiqua, heu! quam dispari dominare domino, *Cic. ex veteri Poeta.*

Ducere agmen, *Cic. to conduct.* Sibi alipam gravem, *Phæd. to give himself a box on the ear.* Ilia, *Hor. to pant like a broken winded horse.*

Ducere æra, *Hor.*

Aliquem ex ære, *Plin.* Rationem salutis, *Cic. to take care of.*

Ducere versum, *Ovid. to make a verse.* Uxorem, *Cic. to marry.*

Ducere usuras, *Cic. to continue the payment of use.*

Ducere laudi, *Ter. to esteem it an honour.* In gloria, *Plin.* In hostium numero, *Cic.* Infra se, *Id. to undervalue.* Pro nihilo, *Id.*

Duci despicatui, *Cic. to be despised.*

E.

Efferre pedem domo, *vel* portâ, *Cic. to go out.* Pedem aliquo, *Id. to go to.* De nave in terram, *Id. to unload.*

Efferre laudibus, *Cic. to commend very much.*

Efferre fruges, *Cic. to carry fruit.*

Efferre funere, & cum funere, *Cic. to be carried forth to burial.*

Efferri studio in re aliquâ, *Cic. to have a violent passion for.*

Efferri in amorem, *Plinius, to be beloved.*

Egere consilii & consilio, *Ci.*

Egere multa, *active. Censor. apud Gell. Unde Plaut. dixit*, egetur *in passivo. Et exinde probat Sanctius, dici non ineleganter*, turpem egere egestatem.

Nigil indigere, *Varr.*

Egredi ab aliquo, *Ter. to go out of ones house.*

Ex provincia, *Cic.* extra fines & terminos, *Id.* urbe, *Id.* officio, *Id.* à proposito, *Id.*

Elabi, de, è, ex manibus, *Cic. to escape.* Inter tela & gladios, *Liv.* Pugnam aut vincula, *Tac.*

Paulatim elapsus Bacchidi, *Ter. meaning himself of her by little and little.*

Elaborare in literis, *Cic.* in aliquid, *Quint.* aliquid, *Plin.* Orationem, eamque instruere, *Cic.* Ad judicium alterius, *Id.*

Emergere ex malis, *Cic. Ter.* Incommodâ valetudine, *Cic.* Extra terram. Super terram, *Colum.*

Se *vel* sese emergere, *Col.*

Unde emergi non potest, *Ter.*

Eminere inter omnes, *Cic.* In novo populo, *Liv.*

Eminebat ex ore crudelitas, *Cic.* In voce sceleris atrocitas, *Curt.*

Moles aquam eminebat, *Id. appeared above the water.*

Emungere aliquem argento, *Ter. to cheat one of.*

Alicui oculos, *Plautus. To tear out.*

Enunciare consilia amicorum adversariis, *Cic.*

Apud homines enunciare quod tacitum erat, *Cic. to divulge.*

Eripere à morte aliquem, *Cic.*

Eripere morti aliquem, *Virg.* Mortem alicui, *Sen.* Ex periculo aliquem, *Cic.*

Erubescere in re aliquâ, *Cic.* Ora alicujus,

alicujus, *Cic. to be asham'd to be in one's presence.* Preces, *Claud.* loqui, *Cic.* Fortunæ. *Curt.*

Epistola non erubescit, *Cic.*

Genis erubuit, *Ovid.*

Malis alterius erubescere, *Ovid.*

Erumpere ex tenebris, *Cic.* In aliquam regionem, *Idem.*

Erumpere in hoc tempus, *Cic.* In actum, *Id.* In effectum, *Quint.* portis, *Virg.* per castra, *Plin.*

Loco aliquo, *Cæs.* Subito clamore, *Virg.*

Erumpunt sese radii, *Virg.* sese portis foras, *Cæs.*

Erumpere stomachum in aliquem, *Cic.* gaudium, *Ter.*

Vereor ne istæc fortitudo in nervum erumpat denique, *Ter. I fear you'l bend the bow so far as to endanger the string.*

Evadere manus alicujus, *Virgil.* E manibus, *Liv.* pugnâ, *Virg.*

Omnem viam, *Virg. to go along all the way.*

Ante oculos, *Virg. to come before one.*

Ad summi fastigia tecti, *Virg. to ascend.*

In aliquod magnum malum, *Ter. to become a great mischief.*

Exardere, & -escere irâ, indignatione, *Liv.* In iras, *Mart.*

Dolor exarsit imis ossibus, *Virgil.*

Exarsit in id quod nunquam viderat, *Cic.*

Exarsere ignes animo, *Virg.*

Excellere super alios, *Liv.* Longe aliis, *Cic.* Inter alios, *Id.*

Præter cæteros, *Idem.*

Excusêre se alicui, & apud aliquem, *Cic.* Valetudinem alicui, *Plin. to alledg to one indisposition for an excuse.*

Ille Philippo excusare laborem & mercenaria vincula, *Hor.*

Excusare se de re aliquâ, *Cæs.*

Exigere aliquem è civitate, *Cic. to drive out.* Honoribus, *Plinius, to deprive of.*

Exigere aliquid acerbius, *Cic. to exact with threats.*

Columnas ad perpendiculum exigere, *Cic. to apply the plummet, to see if they are strait.*

Ævum in silvis, *Virg.* Vitam cum aliquo, *Id.* Ensem per medium juvenem, *Id. to run one through.* Suos pastum, *Varr. to drive.*

Exigere de re aliquâ, *Plin. jun. to discusse.*

Eximere è vinclis, *Cic.* vinclis, *Plaut.* metu, *Id.* In libertatem, *Cic. to set at liberty.* Aliquid de dolio, *Id. to draw out.*

Eximere diem, *Cic. to consume the time.*

Eximi noxæ, *Liv. to be absolved of a fault.*

Exorare, expetere, & exposcere aliquid Deos, & à Diis, *Cic.*

Expectare alicujus adventum in aliquem locum, & in aliquo loco, *Cæs.*

Expellere, expedire, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare, urbe, *vel* ex urbe, *Cic. to chase, to drive out of.*

Explere aliquem, *Cic. Ter.* animum alicujus, *Liv.* animum alicui, *Ter. to content.*

Explicare rem aliquam, *vel* de re aliquâ, *Cic. to explain any thing.*

Expostulare cum altero injuriam, *Cic.* de injuriâ, *Ter.*

Exprimere vocem alicujus, *Cæsar, make him speak.* Risum alicui, *Plin. jun.* pecuniam ab aliquo, *Cic.*

Exprimere effigiem, *Cic. to draw to the life.* Verbum verbo, de verbo, è verbo exprimere, *Id. to translate word for word.*

Exprimere ad verbum de Græcis, *Cic.* Vim Græcorum Poetarum, *Idem.*

Exprobare vitia adversariis, *vel* in adversarios, *Cic. to reproach.*

Exuere jugum, & se jugo, *Liv. to cast of.* Vestem alicui, *to strip.*

Hominem ex homine, *to divest himself of all humanity.*

Exulare Romæ, *Cic. to live at Rome an exul.* Domo, *Ter. to be banished from.* A patriâ, *Plaut.*

Per externas profugus pater exulat oras, *Ovid.*

Respublica discessu alicujus exulat, *Cic.*

Exulatum abiit res patris, *Plautus.*

F.

Facere ab aliquo, *Cic.* cum aliquo, *Id.* *To take part with one.* Bona alicui, & in aliquem. *Plaut.* *To do good to.* Consilio alicujus, *vel* de consilio, *Plin.* *By ones advice.*

Cum pro populo fieret. *Cic.* *when sacrifices were offered.*

Flocci non facere, *Cic.* Floccum facere, *Plaut.* *not to value.*

Facis ex tua dignitate, *Cic.* *You act according to your quality.*

Hoc facit ad difficultatem urinæ, *Plin.* *This is good against the Strangury.* Sed facere alicui rei, *pro* inservire, *latinum non est.*

Construitur etiam eleganter cum accusativo pluribus modis, ut

Nos magnum feciſſemus, *Cic.* *we had done a great matter.* Facere gratiam alicui, *Liv.* *to bestow a favor.* Facere stipendium, *Liv.* *to serve in war.* Facere nomina, *Cic.* *to borrow money.* Facere rebellionem, *to rebel,* & similia.

Fastidire aliquem, *Cic.* *Virg.* *Hor.* Alicujus, *Plaut.* A me fastidit amari, *Ovid.*

Fateri scelus, & de scelere, *Cic.* *Hor.*

Fœnerari aliquid alicui, *Cic.* *to put out to use.* Fœnerare (& non fœnerari) ab aliquo, *App.* *to take up upon interest.* Hæc omnes fœnerat una deos, *Mart.*

Fidere nocti, *Virg.* terrâ, *Id.*

Formidare alicui, *Plaut.* *To fear left any mischief should happen to one.* Ab aliquo, *vel* aliquem, *Cic.* *to stand in fear of.*

Fraudare aliquem pecuniâ, *Cic.* *to cheat.* Militum stipendium, *Cæs.* *To retain the soldiers wages.* Genium suum *Plaut.* *to deprive himself of all delights.*

Fugere conspectum alicujus, *Cic.* E conspectu, *Ter.* Oppido, *Cæs.* De civitate, *Quint.* De illo fugit me ad te scribere, *Cic.* *I forgot.*

Fungi officio, *Cic.* *Ter.* Officium, *Ter.* Vice, *Hor.* Vicem alterius, *Liv.* *Suet.* *To do the office of another.* Fungi munere, *To execute a charge, Cic. Cæs. &* interdum *to make a present, Cic.*

G.

Gaudere gaudio, *Plaut.* Gaudium, *Ter.* De aliquo propter aliquem, *Cic.* Fugit homines gaviſos suum dolorem, *Cic.* Mihi gaudeo, *Cic.*

Gigni capite, *vel* in caput, *Plin.* *To be born with the head forward.*

Glaciare. Positas ut glaciet nives jupiter, *Hor.* Humor glaciatur in Gemmas, *Plin.*

Gloriari aliquid, de re aliquâ, in re aliquâ, ob rem aliquam, *Cic.*

Gratulari adventu, *vel* de adventu, *Cic.* *to express his joy for ones arrival.*

Gratulari victoriam alicui, *Cic.* *to congratulate for a victory.*

Gratulor tibi in hoc, *vel* de hac re, pro hac re, *Cic.*

Gravare & ri. At tu fortunam parce gravare meam, *Ovid.*

Gravari Dominos, *Lucan.* *not to be able to suffer.* Cætera tanquam supervacua gravari solet, *Quint.*

Ne gravere exædificare id opus quod instituisti, *Cic.* Gravatus somno, *Ovid.* Pluviâ cum forte gravantur, *Virg.*

H.

Habere rem certam, *vel* pro certo, *Cic.* *to know certainly.* Aliquid certi, *Cic.*

Habere quædam dubia, *Cic.* In dubiis, *Quint.* Pro dubio, *Liv.*

Habere aliquem despicatui, vel despicatum, *Ter.* *to contemn.*

Habere aliquem præcipuo honore, *Cæs.* In honore, *Cic.* Honores alicui, *Cic.* De aliquo, *Tac.* *to honour.*

Habere aliquem loco patris, *Brutus.* In loco patris, *Cic.* Pro patre, *Liv.* *to esteem as a father.*

Pro stercore habere, *Plaut.* *to esteem no more than the dirt.*

Habere aliquid odio, *Plaut.* In odium, *Cic.* *to hate.*

Habere in numero, & in numerum sapientum, *Cic.*

Habere orationem apud aliquem, *Quint.* ad aliquem, *Cic.* Cum aliquo, *Cæs.* *to speak to, or before any one.*

Habere in potestate, & in potestatem, *Cæs.* *to have in ones power.*

Belle habere, & Belle se habere, *Cic.*

Habere usum alicujus rei, *Cic.* *Cæs.* Ex re aliquâ, *Cic.* In re aliquâ, *Cæs.* *to be experienced.*

Habet se erga ædem, *Plaut.* *She dwelleth.*

Habitare in platea, *Ter.* Vallibus imis, *Virg.* silvas, *Id.*

Hærere

Hærere. Hæret peccatum illi, & in illo, *Cic. reſtich in.*

Obtuto hæret deſixus in uno, *Virg.* In multis nominibus hærebitis, *Cic.* Si hic terminus hæret, *Virg. If this purpoſe is fixed and unchangeable.*

Horrere divinum numen, *Cic. to dread and fear.* Omnium conſpectum, *Cic. to be afraid of ſeeing any body.*

Frigoribus hyemis intolerabiliter horrent, *Colum. They are very cold in the winter.*

Horreſcunt comæ, *Ovid. ſtand an end.*

Horrebant denſis aſpera crura pilis, *Ovid.*

I.

Jactare ſe in re aliquâ, & de re aliquâ, *Cic.* Ob rem aliquam.

Jactare rem aliquam, *Virg.*

Illabi. Illabitur urbi, *Virg. ſlips into the town.* Animis illabere noſtris, *Id.* Pernicies illapſa civium animos, *Cic.* Medios illapſus in hoſtes, *vel* delapſus, *Virg.* Ad eos cum ſuavitate illabitur, *Cic.*

Illudere alicui aliquem, in aliquem, in aliquo, *Virg. Ter. Cic. to mock.* Veſtes auro illuſæ, *Virg. embroidered.*

Imminere in occaſionem opprimendi ducis, *Liv. to ſeek an occaſion.*

Imminent duo Reges toti Aſiæ, *Cic.* Homo ad cædem imminens, *Cic.*

Imminenti avaritia eſſe, *Cic. to think of nothing but getting.*

Geſtus imminens, *Cic. an earneſt geſture.*

Impendere. Impendebat mons altiſſimus, *Cæſ. hung over their heads.*

Contentio impendet inter illos, *Cic. will ſhortly happen.*

Impendet nobis malum, *Cic.* nos mala, *Ter. threaten us.*

Impertire, & ri. Impertire alicui ſalutem, *Cic.* aliquem ſalute, *Ter. to ſalute.* Fortunas aliis impertiri, *Cic. to impart.* Alteri de re aliqua impertire, *Cic.* Collegæ meo laus impertitur, *Cic.*

Implere veteris Bacchi, *Virg.* Mero pateram, *Id.* De re aliquâ, *Mart.* Implicare oſſibus ignem, *Virg. to caſt in.* Implicari morbo, & in morbum, *Liv. to be taken ill.*

Vim ſuam cum naturis hominum impſicant Dii, *Cic.* Implicat ad ſpeculum caput, *Plaut. to dreſs.*

Imponere arces montibus, *Virg. to build.*

In collum, in manum, in navim, *Plaut. Liv. to put upon, or into.* Summam manum alicui operi, *Virg.* In aliquâ re, *Quint. to make an end of a thing.*

Imponere alicui. *Cic. to deceive.*

Imponere vim alicui, *Cic. to compel.* Vulnera, *Cic. to wound.* Nomen alicui, *Cic. to give a name to.* Regem regione, *Cic. to appoint.* Partes alicui, *Cic. to aſſign an office to.*

Improbam perſonam alicui, *to make him paſs for a wicked man.* Leges alicui, *Cic. to command.* Exercitum Brundiſii, *Cic. to make a garriſon.*

Imponere onus alicui, *Cic.* In aliquem, *Plaut.*

Frumentum imponere, *Cic. to tax at a certain quantity of corn.*

Imponere ſervitutem fundo, *Cic. to appoint a certain ſervice to land.*

Hujus amicitia me in hanc perditam cauſam impoſuit, *Cic. hath made me embrace this bad ſide.*

Imprimere aliquid animo, *Plin. jun.* In animo, & in animum, *Cic.*

Inceſſere hoſtes jaculis, & ſaxis, aut pilis, *Liv. to purſue with.* Inceſſere aliquem dolis, *Plaut.* Inceſſit eum cupido, *Liv. Curt.* Illi, *Sall. Liv. Curt. Val. Max.* In te religio nova, *Ter. Virg.* Morbus in caſtra, *Liv. was got into.*

Incidere (*à* cædere) ſaxis, *Plin. jun. to cut in.* In æs, *Liv.* in ære, *Cic. to engrave.* Ludum incidere, *Hor. to break off play.*

Inclinare omnem culpam in aliquem, *Liv. to throw all the faults on one.*

Hos ut ſequar inclinat animus, *Liv. My mind inclines me.*

Inclinat acies *vel* inclinatur, *Liv. the army gives ground.*

Se fortuna inclinaverat ut, *Caſ. Fortune was turned, that.*

Includere in carcerem & in carcere, *Cic. to caſt into priſon.* Orationi ſuæ, *Cic. to include in.*

Vocem includit dolor, *Cic.*

Smaragdi auro includuntur, *Lucr.*

Incubare ova, & ovis, *Colum. to ſit abroad upon.*

Quod ſi una natura omnes incubaret, *Plin.*

Incumbere

Incumbere gladio, *Ad Heren.* lecto, aratro, toro, *Virg.* in gladium, *Cic.* in aliquem, *Id.*

In *vel* ad aliquid, *Cic. Cæſ.* Alicui rei, *Sil. Plin. to apply onet ſelf to any thing.*

Venti incubuere mari, *Virg.* In mari, *Quint.*

Incumbit in ejus perniciem, *Cic. endeavours to deſtroy him.*

Verbo incumbit illam rem, *Sall.*

Incumbit illi ſpes ſucceſſionis, *Suetonius.*

Incurſare aliquem pugnis, calcibus, *&c. Plaut.*

Incurſare in aliquem, *Liv.*

Lana cui nullus color incurſaverit, *Plin. that is undied.*

Indicare conjurationem, *Cic.* de conjuratione, *Sall*

Indicare in vulgus, *Cic. to divulge.* Se alicui, *Cic. to diſcover.*

Poſtulabat ut ſibi fundus indicaretur, *Cic. that the price ſhould be told.*

Inducere animum ad aliquid, *vel* aliquid in animum, *Ter. to apply.*

Inducere aliquid, *to bring into, and alſo to cancel, to abrogate.* Aliquem, *Cic. to deceive.*

Inducere animum, *ſimpliciter*, *vel* animum ut, *vel* ne, *vel* ut ne, *Ter. to perſwade himſelf.*

Inducere ſcuta pellibus, *Cæſ. to cover with skins.*

Inducere colorem picturæ, *Plin. to varnish.*

Induere ſe veſte, *Ter.* ſibi veſtem, *Plaut.*

Cum in nubem ſe induerint anhelitus terræ, *Cic. are converted into clouds.*

Induere ſe in laqueos, *Cic. to caſt himſelf into.* Induit ſe in florem, *Virgil.*

Indulgere alicui, *Cæſ.* in aliquem, *Liv. to treat gently.*

Nimis me indulgeo, *Ter.* Indulgent patientiam flagello, *Mart.*

Qui malis moribus nomen oratoris indulgeat, *Quint. who give the name of Orator to men of bad lives.*

Jus trium liberorum mihi princeps indulſit, *Plin. jun. granted me.*

Quando animus eorum laxari indulgerique potuiſſet, *Gell.*

Inſerre litera capitis in aliquem, *Cic.* Periculum capitis alicui, *Id. to draw up an inditement againſt one.*

In periculum capitis ſe inferre, *Cic. to put himſelf in danger of his life.*

Inferre rationibus, *Cic. to ſet up on the ſcore.*

Infundere in naribus & per nares, *Colum.* In aures, *Cic.* Cribro, *Sen.*

Infundere venenum alicui, *Cic.* Ceris opus infundite, *Phad.*

Ingerere convicia alicui, *Hor.* In aliquem, *Plaut,*

Pugnos in ventrem ingerere, *Ter.*

Ingredio rationem, & in orationem, *Cic. to begin to ſpeak.*

Veſtigiis patris ingredi, *Cic. to follow his fathers profeſſion.*

Ingurgitare ſe cibis, *Cic. to gormandize.* Se in flagitia, *Id. to plunge himſelf into.*

Inhiare hæreditatem, *Plaut. to gape after.* Uberibus, *Sueton. poſterius ubertatius.*

Inire gratiam ab aliquo, & cum aliquo, *to endeavor to inſinuate himſelf into favour.*

Inſanire amore, *Plin.* amoribus, *Hor.* Hilarem inſaniam, *Plaut. Sen.*

Inſcendere currum, *Plaut.* in arborem, *Id.* ſupra pilam, *Cato. to get up into.*

Inſervire ſuis commodis, *Cic. to labour for gain.* Honoribus, *Id. to uſe all diligence to procure honour and advancement.*

Matronæ eſt, unum inſervire amantem, *Plaut.* Nihil eſt à me inſervitum temporis cauſſâ, *Cic.*

Inſilire defeſſos, *Suet.* in equum, *Liv.* in ſcapham, *Plaut. to leap into.*

Inſiſtere viis, *Cic.* viam, iter, *Virg. to march.* Haſtæ, *Plin. to lean on.*

In rem aliquam, *Plaut. Cæſ.* In re aliquâ, *Quint,*

Alicui rei, *Plinius, Tibul. to apply himſelf to.*

Inſiſtebat in manu dextra Cereris, ſimulacrum victoriæ, *Cic. There was in the right hand.*

Inſputare aliquem, & alicui, *Plaut. to ſpit at.*

Inſtare aliquem, *Plaut. to urge.*

Currum, *pro* in currum, *Virg.* operi, *Id. to heat one ſelf at work.*

Inſternere. Pelle leonis inſternor, *Virg. I am covered.* Tabu-

Tabulasque super instravit.

Terræ insterni, *Stat.*

Tori instrati super pelle leonis, *Silius.*

Insultare, *simpliciter. Virg.* solo, *Id. to leap on the ground.* Alicui, & in aliquem, *to insult over.* Multos, *Sall. apud Serv.*

Insultare fores calceis, *Ter. to knock at.*

Intendere arcum, *Plin. to bend.*

Animum studiis, *Hor. to apply the mind to.*

Animum in, vel ad rem aliquam, *Liv.*

Intendere alicui rei, vel curam alicui rei, *Plin. to take care of.*

Intendi animo in rem aliquam, *Liv.*

Pergin' scelesle intendere? *Plaut.*

Repudio consilium quod primum intenderam, *Ter. I dislike the design I had at first.*

Intercludere aditus ad aliquem, *Cic. to shut the avenues.*

Commeatum inimicis, *Plaut.* Inimicos commeatibus, *Plaut. Cæs.*

Interdicere histrionibus scenam, *Suet.*

Feminis usum purpuræ, *Liv. to forbid, to hinder.*

Omni Gallia Romanis interdixit, *Cæs. forbid them to be in any place of France.*

Male rem gerentibus bonis paternis interdici solet, *Cic.*

Interdico tibi domo meâ, *Liv.*

Dicitur interdum Interdico tibi hanc rem, & *usitatius* tibi hac re, *sed vix occurrit* Interdico te hac re. *Quanquam in passivo legatur*, Interdicor aqua & igni, & ignis & aqua mihi interdicuntur, *Suet. Liv.*

Cui nemo interdicere possit, *Cic. whom no body could resist.*

Interdicere vestigiis, *Plin. to forbid to march one way.*

Interdico ne hoc facias. *Ter. supple,* tibi.

Prætor interdixit de vi hominibus armatis, *Cic. gave an order that they who had violently put any one out of possession, should be obliged to restore it again.*

Interesse conviviis, & in convivio, *Cic.* in cædem, *Id. to be assistant at, to be present at.*

Inter bellaum & hominem hoc maxime interest, quod, &c. *The greatest difference between a man and a beast, is, that,* &c.

Nihil interest hoc & illa, nisi divisim legas, *Sen.*

Hoc morari victoriam quod interesset amnis, *Liv.*

Hoc pater ac dominus interest; *This is the difference between a father and a master.*

Stulto intelligens quid interest, *Ter.*

Quoniam νεμεσᾶν interest τῷ φθονεῖν. *Cic.*

Seri radices illitas simo interest, *Colum.*

Interest regis, *Liv. it concerns the king.*

Interest omnium recte agere, *Cic.*

Magni meâ interesse putavi, *Cic.*

Ad nostram laudem non multum interesse video, *Cic.*

Interjacere. Planities Capuam Tipharamque interjacet, *Liv. lies between them.*

Spatium quod sulcis interjacet, *Col.*

Interjacet hæc inter eam, *Plin.*

Intueri aliquem, & in aliquem, *Cic.*

Invadere aliquem & in aliquem, urbem & in urbem, *Cic. Virg.*

In pecunias alienissimorum hominum invadere, *Cic.*

Invasit cupiditas plerisque & plerosque. *Var. Sall.*

Furor invaserat improbis, *Cic.*

Invehere per mare, *Plin. to transport.*

Invehi ex alto in portum, *Cic.*

Portum, urbem, *Plin. to be carried into.* In aliquem, *to inveigh against.*

Invidere laudes alicui, *Liv. Hor. Cic.* Laudibus alicujus, *Cic. to envy ones praises.*

Invidere alicui, *Ter.* aliquem, *Ovid.* Alicujus, *Plaut.*

In hac re tibi invideo, *Cic.*

Invideat Hermogenes quod ego canto, *Hor.*

Accusativus sine dativo acquisitionis rarius occurrit, sed cum eo frequens est.

Ut nobis optimam naturam invidisse videantur, qui, &c. *Cic.*

Jampridem nobis cœli te regia, *Cæsar,* invidet, *Virg.*

Invitare

Invitare hoſpitio, & in hoſpitium, *Liv. Cic.* Ad legendum, *Cic.* Domum, *Liv.* Tecto ac domo, *Cic. to invite, to deſire to come to.*

Invocare ſubſidium, *Cic. to beg aid.*

In auxilium aliquem, *Quint.*

Ire viam, *Virg. to go.* Itineribus alicujus, *Cic. to travel the ſame way* Subſidio, *Caſ.* in ſubſidium, *Cic.*

Acceſſitum, *Ter. to go to fetch.*

Si porro ire pergant, *Liv. If they ſhall paſs on further.*

Eamus vilere, *Ter.*

Jungere prudentiam cum eloquentia, *Cic.* Dextram dextra. *Virg.*

Rhedam equis, *Cic.* Res inter ſe, *Cic.*

Jurare alicui, *Plin. jun.* per ſidera, *Virg.*

In leges, *Cic.* In verba aliqua, *Caſ.* Maria aſpera, *Virg.* Pulcherrimum juſjurandum, *Cic.*

Qui denegat & juravit morbum, *Cic.* Bellum ingens juratur, *Stat.*

Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras, *Hor.*

Poſteriora hæc exempla evincunt verbum hoc poſſe accuſativum regere vi ſuâ, ſine præpoſitione *per*, contra quam putat Voſſius.

L.

Laborare invidia, vel ex invidiâ, *Cic. to be envied.* Ex pedibus, *Id. to be ill in the feet.*

De verbo, non de re, *Cic. to be ſolicitous about words.* A veritate, *Liv. to be examined for not having ſpoken the truth.*

Laborare arma, *Stat. to work and forge them.* Ad rem aliquam, *Cic.*

Ambitioſe circa aliquid, *Quint.*

Ad quid laboramus res Romanas? *Cic.* Laboratur vehementer, *Cic. they are very diligent.*

Latere alicui, *Cic.* Aliquem, *Virg.*

Legare ad aliquem, *Cic. to ſend an embaſſador to.* Alicui, *Cic. to give a legacy by will.* Ab aliquo, *Cic.*

Sibi aliquem legare, *Cic. to make his lieutenant.*

Levare metum alicui, vel aliquem metu, *Cic. to eaſe one of fear.*

Liberare aliquem metu, *Ter.* aliquem culpæ, *Liv. to abſolve wholly.* fidem ſuam, *Cic. to be as good as his word.* Aliquem à creditoribus, *Sen. to deliver.*

Loqui alicui, *Ter.* De aliquo, *Cic.* Apud aliquem, *Cic.* Cum aliquo, *Cic.*

Ludere pilâ, *Cic.* Ludum, *Ver.* Alea & aleam, *Suet.* In numerum, *Virg. to play in time.*

Luere æs alienum, *Curt. to pay one's debts.* Pœnas, *Cic. to be puniſhed.* Se, *Ulp. to pay a ranſom.*

Oblatum ſtuprum voluntaria morte luit Lucretia, *Cic. expiated.*

M.

Maledicere alicui, *Cic.* Aliquem, *Ter. Petron.*

Manare. Mella manant ex ilice, *Hor. drop from.*

Manat picem hæc arbor, *Plin.*

Manat cruore culter, *Liv.*

Manere ad urbem, ad exercitum, *Liv.*

In urbe, in exercitu, *Cic. Flaut. Hor. Virg. to ſtay for one.*

In propoſito, *Cic.* ſtatu ſuo, *Cic.*

Sententia manet, *vel* in ſententia maneo, *Cic.* Manere promiſſis, *Virg. to keep one's word.*

Manent ingenia ſenibus, *Cic.*

Ad te pœna manet, *Tibul.*

Maneat ergo iſtud, *Cic. let this ſtand good.*

Maneat ea cura nepotes, *Virg. let our poſterity take care for that.*

Mederi alicui rei, *Cic. to heal.*

Quas minus mederi poſſis, *Ter.*

Contra ſerpentium ictus medentur, *Plin.*

Hæc mederi voluerunt, *Cic.*

Medicare capillos, *Ovid.* ſemina, *Virg. to mix with drugs.* Alicui, *Ter.* Cuſpidis ictum, *Virg. to draw a wound.*

Meditari rem aliquam, *aut* de re aliqua, *Cic.*

Memini me videre & vidiſſe, *Cic.*

Rem aliquam, & rei alicujus, *Cic.*

De alicujus periculo, *Cic.* Ciceronis, & Ciceronem.

Merere & -ri bene vel male de aliquo, *Cic. to oblige or diſoblige.*

Apud aliquem, *Liv. to bear arms under ones command.* Sub aliquo, *Idem.*

Stipendium in aliquo bello, *Cic.* equo, pedibus, *Liv. to ſerve on horſe back, on foot.* Alicui, *Stat. Luc. to ſerve ones proſits.*

Mereri

Mereri laudem, *Cæs.* Offensam *Quintil.*

Scio hanc meritam esse ut memor esses sui, *Ter.*

Sæpe quod vellem meritam scio, *Ter. she hath often done that which I desired.*

Mergere aliquem æquore, *vel* sub æquore, *Virg.* Undâ, *vel* in undis, *Ovid.*

Metuere alicui, *Plaut.* Pro aliquibus, *Cels.* Propter aliquos, *Plaut.*

Aliquem, *Cic.* ab aliquo, *Cic.* De vitâ, *Cic.*

Mirari aliquem, *Cic.* De aliquo, *Cic.*

In aliquo, *Id.* Justitiæne prius mirer, bellique laborum, *Virg.* Mirari se, *Mart.*

Miscere vinum aquâ, & aquam vino, *Plin.*

Miscere in aciem, *Liv.* Mistos in sanguine dentes, *Virg.*

Miscere ad, *Colum.* cum, *Cic.*

Miscere sacra profanis, *Hor.*

Moderari animo, orationi, *Cic.* Cantus numerosque, *Id.*

Mœrere mortem filii, *Cic.* Incommodo suo, *Cic. to afflict ones self.*

Monere aliquem rem, *Cic. Ter.* Alicui rem, *Plaut.* Terentiam de testamento, *Cic.* Aliquem alicujus rei, *Sall.*

Morari in re confessa, *Plin.* Circa aliquid, *Hor.* Apud aliquem, *Cæs.* Cum aliquo, *Tomp.* In urbe, *Ovid.* sub dio, *Hor.*

Iter alicujus morari, *Cic. to stop.*

Quid moror? *Virg.*

Purpuram nihil moror, *Plaut. I care not for.*

Movere se loco, *vel* ex loco, *Cæs.* De convivio, *Cic.* Ab urbe, *Liv.*

Movere aliquem senatu, *vel* à senatu, *Cic. to degrade.* A se moram, *Plaut. to use no delay.* Risum & jocum movere alicui, *Hor. to cause laughter.*

Ego istæc moveo aut curo? *Ter. Am I concern'd for this.*

Mutare rem aliâ re, *Hor.* Bellum pro pace, *Sall.* Aliquid cum aliquo, *Ter.*

Mutare locum, *Cic.* Mutari civitate, *Cic. to be transported from one city to another.*

Mutuari auxilio ad rem aliquam, *Cæs.* In sumptum, *Cic. to borrow.*

A viris virtus nomen est mutuata, *Cic. hath taken its name.*

N.

Narrare aliquid, *vel* de re aliquâ, *Cic. to relate any thing.*

Natare aquas, *Virg.* Unda natatur piscibus, *Ovid.* Pars multa natat, *Hor. The generality of men are inconstant.* Natabant pavimenta vino, *swam with wine.*

Niti sub pondere, *Virg.* In adversum, *Ovid.* Ad sidera, *Virg. To tend towards.* Gradibus, *Virg. To ascend.* Hastâ, *Id. to lean on.* Humi, *Id. To go on the ground.* Contra honorem alicujus, *Cic. To oppose.* Pro aliquo, *Liv.* De æquitate, *Cic. to defend.*

Cujus in vita nitebatur salus civitatis, *Cic. did depend.*

Alternos longâ nitentem cuspide gressus, *Virg.*

Tantum quantum quisque potest nitatur, *Cic. let him do what he can.*

Nocere alicui, *Cic.* aliquem, *Plaut. Sen.* Qui deorum quenquam nocuerit, *Liv.*

Nubere alicui, *vel* cum aliquo, *Cic.* Prius usitatius.

O.

Obambulare muris, *Liv. to walk round.* Ante portas, *Liv.*

Obequitare stationibus hostium, *Liv.* agmen, *Curt. to ride about.*

Objicere feris, *Cic. to expose.* Ad omnes casus, *Id.* Se in impetus hominum, *Id.* aliquid crimini, *Plin.* loco criminis, *Id.* & *Cic.*

Obliviscì aliquem, *Virg.* suæ dignitatis, *Cic.*

Artificium obliviscatur licebit, *Cic.*

Obrepere ad magistratum, *Cic. to steal into an office.*

Adolescentiæ senectus obrepit, *Cic. succeeds.* Nullæ imagines obrepunt in animos dormientium extrinsecus, *Cic.* statim te obrepet fames, *Cic.*

Obruere telis, *Cic. To oppress with darts.* Terrâ, *Cato.* In terrâ, *Ovid. to bury.* Se vino, *Cic. to make drunk.*

Nox terram obruit umbris, *Luer. covers.*

Obstrepere portis, *Liv. to make a noise.* Literis alicui, *Cic. to importune by letters.*

Hinc

Hinc illi geminas vox avium obſtrepit aures, *Virg.*

Clamore obſtrepi, *Cic. to be deafned with noiſe.*

Obtrectare laudibus, & laudes alicujus, *Liv. to ſpeak ill of.*

Obtrectare legi, *Cic. to oppoſe.*

Obverſari oculis, *Liv.* ante oculos, *Cic.* In ſomnis, *Liv.*

Obvertere ſigna in hoſtem, *Liv. to turn againſt.* Terga alicui, *Virg. to run away.*

Obumbrare. Oleaſter obumbrat veſtibulum, *Virg.*

Sibi ipſa non obumbrat, *Plin.*

Occumbere morti, *Virg.* Morte, *Cic.* Mortem, *Liv. Suet. to dye.*

Ferro occumbere, *Ovid. to be killed.*

Occupare aliquem, *Cic. Curt. to ſurpriſe.* Se in aliquo negotio, *Cic. Ter.* Ad aliquod negotium, *Plaut. to employ.* Occupare pecuniam alicui, *vel* apud aliquem, *Cic. to put out to uſe.*

Quorum magnæ res aguntur in veſtris vectigalibus occupatæ, *Cic.*

Offendere aliquem, *Cic.* Apud aliquem, *Cic.* In aliquo, *Cic.*

At credo ſi Cæſarem laudatis, in me offenditis, *Caſ.*

Offendere in arrogantiam, *Cic.*

Sin quid offenderit, ſibi totum, tibi nihil offenderit, *Cic.*

Cecidiſſe ex equo, & latus offendiſſe, *Cic. to Hurt.*

Si in me aliquid offendiſtis, *Cic.*

Cum offendiſſet populum Athenienſem prope jam deſipientem ſenectute, *Cic. having found.*

Offendere in ſcopulis, *Ovid.* Ad ſtipitem, *Colum. to knock againſt.*

Naves in redeundo offenderunt, *Caſ. had an ill rencounter.*

Offendere alicujus exiſtimationem, *Cic. to wound his reputation.*

Alicui animum offendere, *Cic. to diſpleaſe.*

Olere. Olet unguenta, *Ter. he ſmells of perfumes.*

Olet huic aurum meum, *Plaut. He ſuſpects that I have mony.*

Olent illa ſupercilia malitiam, *Cic. thoſe brows ſignify him to be malicious.*

Olentia ſulphure, *Ovid.*

Redolentque thymo, *Virg.*

Opponere periculis, *Cic.* Ad omne periculum, *Id.*

Opponere pignori, *Ter. Plaut. to wager, to lay down a pawn.*

Opponere manum fronti, *vel* ante oculos, *Ovid. to put before.*

Oppugnare aliquem clandeſtinis conſiliis, *Cic. to endeavor under hand to ruin.*

Oppugnare conſilia alicujus, *Plaut. to oppoſe.*

P.

Pallere argenti amore, *Hor. to become pale.*

Pindarici fontis hauſtus non expalluit, *Hor. affraid of.*

Palpare, & -ri. Palpare aliquem munere, *Juv. to allure.*

Cui male ſi palpère, recalcitrat, *Hor.*

Pectora palpanda manu, *Ovid.*

Parcere labori, *Ter. to ſpare.*

Aliquid alicui, *Ter. to pardon.*

Parcite oves nimium procedere, *Virg. dont ſuffer them to go too far.*

Precantes ut à cædibus & incendio parceretur, *Liv. that they would abſtain from.*

Participare ſervum conſiliis, *Plaut. to make him conſcious to.*

Suas laudes cum aliquo, *Liv.*

Rem aliquam, *Cic. to ſhare.*

Paſcere pratum, & in prato, *Ovid. to feed.*

Cibo paſto paſci, *Ovid. to chew the cud.*

Beſtias paſcere, *Cic. Virg.*

Animum picturâ paſcit inani, *Virg.*

Hic paſcor bibliothecâ Fauſti, *Cic. Id eſt,* delector.

Paſci *deponens.* Apes paſcuntur arbura, *Virg.*

Armenta paſcuntur per herbas, *Virg. & Ovid.*

Pellere tectis, *Ovid.* A floribus, *Plaut.* E foro, *Cic.* Ex aliqua regione, *Plin.* Domo, regno, civitate, agro, ſedibus, &c. *Cic.*

Pendere promiſſis, *Cic. to depend on promiſes.* Animi & animis, *Cic. to be in ſuſpenſe.*

Pendet animus, *vel* animus tibi pendet, *Ter.*

Cui ſpes omnis ex fortuna pendet, *Cicer.*

De te pendentis, te reſpicientis amici, *Hor.*

Pendet

Pendent opera interrupta, *Virg. are neglected.*

Casu pendemus ab uno, *Luc. we depend, rely on.*

Ad sua vota pendentes, *Sen.*

In sententiis civium fortunas nostras pendere, *Cic.*

Dumosâ pendere de rupe, *Virg. to be at the top of a rock.*

Hi summo in fluctu pendent, *Virg.*

Illisaque prora pependit, *Virg.*

Scopuli pendentes, *Virg.*

Nubila pendentia, *Virg.*

Pendere pœnas temeritatis, *Cic.*

Pœnas pro scelere, *Luc.*

Pater is nihili pendet, *Ter. doth not trouble himself.*

Magni pendi, *Luc. to be much esteemed of.*

Penetrare in cœlum, *Cic.* Atlantem, *Tlin.* sub terras, *Cic.*

Se in fugam, *Plaut. to run away.* Pedem intra ædes, *Plaut. to enter.*

Ad Romanos penetrare, *Plin. to go towards.*

Pensare unâ laude crimina, *Plin. to recompense.*

Laudem cum crimine, *Claud.*

Pensari eâdem trutinâ, *Hor. to be weighed in the same balance.*

Percunctari aliquem, *Quint. Hor.*

Ab aliquo, *Cic.* Aliquid aliquem, *Plaut.*

Aliquid ex alio, *Id. Cic.* Aliquem de re aliquâ, *Cic. to inquire.*

Pergo præterita, *Cic. I am silent of.*

Perge facere, *Ter. continue to do.*

Permittere se in fidem, vel fidei alicujus, *Cæs. to put himself into the protection of.*

Equum in hostem, *Liv. to let go against.*

Vela ventis, *Quint.*

Persequi vestigia alicujus, *Cic.*

Aliquem vestigiis ipsius, *Id.*

Artem aliquam, *Cic.*

Personare æquora conchâ, *Virg. to make the sea resound.*

Est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *Hor.*

Personabat domus cantu tibiarum, *Cic.*

Ululatus personent totâ urbe, *Liv. nothing is heard besides.*

Pertœdere thalami, *Virg.*

Ignaviam suam, *Cæs.*

Morum perversitatem, *Suet.*

Pervadere. Pervasit murmur totam concionem, *Liv.*

Incendium per agros, *Cic.*

Pars belli in Italiam, *Cic.*

Consul ad castra, *Liv.*

Petere ab aliquo, *Cic. to ask.* Aliquem, *Virg. to supplicate.*

Auxilium sibi ab aliquo, per aliquem, *Cic.* Pœnas ab aliquo, *Cic. to cause to be punished.*

Veniam errati & errato, *Cic.*

Aliquem gladio, lapide, &c. *to strike at.* Locum, *Cic. to go to some place.*

Pignerare, &c. ri. Ex aure matris detractum unionem pigneravit ad itineris impensas, *Suet. pawned.*

Mars ipse ex acie fortissimum quemque pignerare solet, *Cic. takes as it were for a pledg.*

Plaudere aliquem, *Stat.* sibi, *Hor.*

Pedem subplaudere, *Cic. to knock with the foot.*

Propter vicinum malum nec victoria quidem plauditur, *Cic.*

Pollere moderatione & constantiâ, *Cic.*

Pollet ejus auctoritas, *Sall. is great.*

Ponere coronam in caput, vel in capite, *Gell.* Curam in re aliqua, *Cic.* Dies multos in rem aliquam, *Cic.* Fidem pignori, *Plaut.* Custodias portis, *Hirt.* Insidias alicui *vel* contra aliquem, *Cic.* Officium apud aliquem, *Cic.* sibi aliquid in spe optimâ, *Cic.* spem in armis, *Cic.*

Ponere in beneficii loco, *Cic. to esteem it as a great favor.*

Ponere de manibus, *Cic. to lay aside.*

Ponuntque ferocia Pœni Corda volente Deo, *Virg.*

Poscere munus ab aliquo, *Cic.* aliquem Causam differendi, *Cic.* Filiam alicujus sibi uxorem, *Plaut. to demand.*

Poscere majoribus poculis, *Cic. to require that one should pledg him in greater glasses.*

Postulare aliquem de ambitu, *Cic. to accuse of.*

Servos in quæstionem, *Cic. to make one put his slaves to the rack, to get out the truth of them.*

Postulabatur

Poſtulabatur injuriam, *Suet. He was accuſed of.*

Potiri præſentibus, *Cic.* Gaudia, *Ter.* Voluptatum, *Cic. to enjoy.*

Potiri hoſtium, *to remain victorious over.* Et apud *Tlaut. to be taken priſoner.*

Præbere ſtrenuum hominem, *Ter. to ſhew himſelf valiant.* Se æquum, *Cic.*

Præcavere ab inſidiis, *Liv.* Peccata, *Cic. to avoid.*

Præcedere. Ut veſtræ fortunæ meis præcedunt, *Tlaut.* Vinum aliud aliud amœnitate præcedit, *Colum.*

Præcedere in re aliquâ, *Plin.*

Præcurrere aliquem & alicui, *Cic. to prevent, to run before.*

Præire verbis, *Plaut.* Verba, *Liv. to ſpeak firſt.* De ſcripto, *Plin. to read to one what he ought to ſay.*

Præeunt diſcipulis præceptores, *Quint. teach them.* Sed præire alicui, *pro* excellere, *non eſt in uſu.*

Præſtare, præcellere, præcedere, prævertere, alicui vel aliquem (inquit Voſſius) *to excell.*

Homo cæteris animantibus præſtat, *Cic.*

Virtus præſtat cæteris rebus, *Cic.* Quantum Galli virtute alios præſtarent, *Liv.*

Præſtat ingenio alius alium, *Quint.* Vel magnum præſtat Achillem, *Virg. tho he were valianter than Achilles.*

Inter ſuos æquales longe præſtare, *Cic. to hold the firſt rank.*

Præſtare benevolentiam alicui, *Cic. to ſhew one a kindneſs.*

Sapientis non eſt præſtare niſi culpam, *Cic. A wiſe man ought to anſwer for nothing but his own fault.*

Sed motos præſtat componere fluctus, *Virg. tis better.*

Præſtare rempublicam, *Cic. to maintain the commonwealth.* Se & miniſtros ſociis reipublicæ, *Cic. to anſwer for himſelf and his officers to the allies of.* Factum alicujus, *Cic. to approve.*

Aliquem ante ædes, *Plaut. to bring to.* Hoc finibus his præſtabis, *Cic.* i. e. *conſtitues.*

Se incolumem præſtare, *Cic. to keep himſelf ſafe.*

Principem præſtare, *Suet. to do the office of a Prince.*

Præſto hæc, *Cæcil. I bring this.*

Præſtare vitium, *Cic. to anſwer for the fault of any thing.*

Prætolari aliquem, *Ter.* Alicui, *Cic. to expect one.*

Prævertere aliquem præ republicâ, *Plaut. to eſteem of more.* Aliquid alicui rei, *Cic. Plaut. to prefer, or, to ſpeak before.*

Huic rei prævertendum exiſtimavit, *Cæſ. that he ought to obviate.*

Illuc prævertamur, *Hor. Let us ſee this firſt.*

Procedere in virtute, ad virtutem, ad virtutis aditum, *Cic. to advance in virtue.*

Ætate proceſſit, *Cic. he is advanced in age.*

Omnia ut ſpero proſpere procedent, *Cic. All things will ſucceed.*

Procumbere genibus, *Ovid.* Ad genua, *Liv.* ante pedes alicujus, *Ovid.* Ad arborem, *Mart. to lean againſt it.*

Procumbit humi bos, *Virg.* Procumbere in armos, *Mart.* In caput, *Ovid.*

Prodere memoriæ, *Cic.* memoriâ, *Cæſ.* Monumentis, *Cic. to leave to poſterity.*

Prodere memoriam alicujus feſti, *Cic.*

Prodit memoria, *Col. One finds in writing.*

Prohibere vim hoſtiũ ab oppido, *Cæſ. to repulſe.* Aditum alicui, *vel* aliquem aditu, *Cic. to hinder from entring.*

Dolorem dentium, *Plin. to eaſe.* Aliquem ab injuriâ, *Sall. to protect.*

Uxorem prohibent mihi, *Plaut. They refuſe to give me.*

Properare in campum, *Cic.* Ad exitum, *Brutus.*

Properare proficiſci, *Cæſ. to diſpatch.*

Pecuniam indigno hæredi properare, *Hor. to make haſt to lay up.*

Hoc opus hoc ſtudium parvi properemus & ampli, *Hor.*

Lanæ properabantur, *Hor.*

Propugnare commoda patriæ, *Cic. to defend againſt the enemies.* Pro ſalute alicujus, *Cic. to fight for.*

Propugnat nugis armatus, *Hor. hoc eſt,* pro nugis.

Proſpicere ſibi, ſaluti ſuæ, &c. *Ter. to provide for.* In poſterum, *Cic.* futura, *Id. to foreſee.* Senectutem, *Sen. to be near to.*

Ni parum proſpiciunt oculi, *Ter. If mine eyes deceive me not.*

Nec

Nec oculis proſpicio ſatis, *Plaut.*

Villa quæ proſpicit Tuſcum mare, *Phædr. that hath a proſpect over.*

Providere in poſterum, *Cic.* Alicui contra aliquem, *Cic. to proteſt.* Rei frumentariæ, *vel* rem frumentariam, *vel* de re frumentaria, *Caſ. to give care of.*

Hæc ſi non aſtu providentur, me aut herum peſſumdabunt, *Ter.*

Proviſum eſt rationibus multis, ne &c. *Cic.* A Diis immortalibus, *Cic.*

Pugnare pugnam, *Plaut.* Prælia, *Hor.* Cum hoſte, *Cic.* Contra pedites, *Plin.* Adverſus latrones, *Plin.*

Illud video pugnare te, ut, &c. *Cic. I ſee that you pretend to,* &c.

Pugnare de re aliquâ, *Cic. Ter.* pro aliquo, *Cic.*

In aliquo loco, *Cic.*

Pugnata pugna cum rege, *Liv.*

Pugnata bella ſub Ilio, *Hor.*

Quod à vobis hoc pugnari video, *Cic.*

Purgare ſe apud aliquem, *vel* alicui de re aliquâ, *Ter. to juſtify.*

Purgare crimen, *Cic.*

Mores tuos mihi purgatos voluiſti, *Cic.*

Putare nihil, *Ter.* Pro nihilo, *Cic.*

Aliquid minimi, *Cic. to ſet but little value on.*

Rem ipſam putemus, *Ter. let us examine the matter.*

Putare rationem cum aliquo, *Cic.*

Putatur prudens, *Cic.*

Q.

Quadrare acervum, *Hor. to make ſquare.*

Omnia in iſtam quadrare apte videntur, *Cic. become her.*

Viſum eſt mihi hoc ad multa quadrare, *Cic. may be referred to many things.*

Quare quoniam tibi ita quadrat, *Cic. ſince you think it fit.*

Quærere aliquid ab aliquo, *Cic. Caſ.* de aliquo, *Liv. Cic.* Ex aliquo, *Id. to enquire of,* In aliquem, *Cic. to inform againſt.*

Quærere omnes ad unum exemplum, *Cic. to bring all to the ſame model.*

Quærere rem tormentis & per tormenta, *to put to the rack.*

Quærere rem mercaturis faciendis, *Cic. to get an eſtate by merchandiſing.*

Queri. Multa de mea ſententia queſtus eſt Cæſari, *Cic.*

Acceperam Milonem meum queri per literas injuriam meam, *Cic.*

Is mihi queritur quod, *Cic.*

Quereris ſuper hoc quod, *Hor.*

Apud populum queſtus eſt, *Plin. jun.*

Quieſcere totâ nocte, *Cic.* viginti dies, *Cic.* Somnum humanum, *App.*

Quibus quidem quam facile poterat quieſci, ſi, &c. *Ter.*

Tanquam per M. Antonium quietus fui, *Cic.*

Quieſcat rem adduci ad integrum, *Cic. let him ſuffer.*

R.

Recipere alicui, *Cic. to promiſe.*

Aliquem, *Cic. to receive.* Urbem, *Cic. to take, or recover.* In ſe omnia, *Cic. to take charge of.* Se ad, *vel* in locum, *Cic. to go to.* Se ex loco, *Cic. to return.* Se ad aliquem, *Caſ. to retire to.* Se ad frugem, *Cic. to amend.* Se proximo caſtello, *Hirtius. to ſhut up.*

Recipere tectis, *Cic. to entertain.* In navem, *Cic.*

Recipitur in cibum hæc herba, *Plin. Is good to eat.*

Recordari alicujus rei, aliquam rem, de re aliquâ, *Cic.* Cum animo ſuo vitam alicujus, *Cic. to call to mind.*

Reddere colori aliquid, *vel* colorem alicui rei, *Plin.* Vitam pro republicâ, *to dye in ſervice of.* Spiritum alicui, *Liv. to expoſe his life in ones ſervice.*

Referre alicui, *Ovid. to relate.* Ad aliquem, *Cic. to refer to.* Omnia ad aliquem finem, *Cic.*

Aliquem ore referre, *Virg. to reſemble.*

In acceptum referre, *Cic. to acknowledg the receit of.*

Referre mandata ad aliquem, *Caſ.* Alicui, *Virg.*

In, *vel* inter reos referre, *Cic.*

Referre alicui ſalutem, *Cic. to return ſalutation.*

Acceptam ſalutem alicujus benevolentiæ referre, *Cic.*

Referre enſem vaginæ, *Sil. to ſheath.* Aliquid in Commentarium, *Cic. to write down.* Se in gregem ſuum, *Cic.*

Retulit ad me pedem, *Plaut. he is returned to me.*

Me referunt pedes in Tuſculanum, *Cic. I returned a foot to.*

Referunt hæc ad rem, *Plaut. this is of conſequence to the matter.*

Par pari referre, *Cic. to return like for like.*

Hæc ego illorum defenſioni retuli, *Cic. I ſaid thus in anſwer to what they could bring in their defence.*

Referre cum aliquo, *Cic. to confer with one.*

Renuntiare alicui, *vel* ad aliquem, *Cic. to relate.*

Renuntiare aliquid, *Cic.* De re aliquâ, *Plaut. to treat of an affair.*

Renuntiare Conſulem, *Cic. to declare Conſul.*

Renuntiare alicui amicitiam, *Suet.* Hoſpitium, *Cic. to renounce amity and alliance.*

Renuntiare repudium, *Ter. to make a divorce.*

Renuntiare vitæ, *Suet.* Societati, *Paul. Juriſc.* Matrimonio, *Licin. Juriſc.* Muneri, officio, *Quint.*

Prætor renuntiatus eſt, *Cic. is declared Prator.*

Reponere in numero, & in numerum, *Cic.*

Omnia ſuo loco, *Cic.*

Repoſcere aliquid alterum & ab altero, *Cic. to redemand.*

Ad pœnas aliquem repoſcere, *Virg.*

Repugnare alicui rei, *Cic.*

Contra veritatem, *Cic.*

Circa aliquid, *Quint.*

Requieſcere lecto, *Tibul.* Humo, *Ovid.* In ſella, *Cic. to repoſe.*

In miſeriis, *Cic. in the midſt of miſeries.*

Requieſcere à malis, *Cic. to have ſome reſpite.*

Et mutata ſuos requieſcunt flumina curſus, *Virg. ſtop.*

Reſcribere literis, *Cic.* Ad literas, *Brutus ad Cic. to anſwer.*

Argentum alicui, *Ter. to return.*

Legionem ad equum, *Caſ. to make horſe of foot.*

Reſidere humo, *Ovid.*

Siquid reſidet amoris in te mei, *Cic.*

Culpa reſidet in te, *Brutus ad Cic.* Penes te, *Alphen.*

Pecunia publica apud eum reſedit, *Martian.*

Reſidet ſpes reliquis, *Cic. the reſt have ſome hope.*

Quum tumor animi reſediſſet, *Cic. was appeaſed.*

Venter gutturque reſident feſtis ferias, *Plaut. hoc eſt* ſedendo agent, *inquit Sanctius.*

Reſidet horum tectis ac ſedibus bellum, *Cic.*

Reſpicere aliquem, & ad aliquem, *Ter. to regard, or think of one.*

Summa imperii ad nos reſpicit, *Caſ. belongs to us.*

Reſpondere alicui, *Cic. Virg.*

Ad aliquid, *Plin.*

Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus, *Virg. ſhews it ſelf.*

Reſtituere ſanitatem alicui, & aliquem ſanitati, *Plin.*

In poſſeſſionem reſtituere, *Cic.*

Retinere memoriam alicujus rei, & memoriâ retinere aliquid, *Cic.*

Pudore & liberalitate retinere pueros, *Ter.*

Ridere aliquem, *Cic. Ter.*

De re aliquâ, *Cic.*

Ridere riſum, *Cic.*

Domus ridet argento, *Hor. ſhines.*

Rorare. Rorat, ſimpliciter, *Colum. the dew falleth.*

Si roraverit quantulumcunque imbrem, *Plin.*

Rorare aliquem cruore, *Sil. to be ſprinkled with blood.*

Lacrymis oculi rorentur obortis, *Ovid.*

Roratæ roſæ, *Ovid.*

Ruere ad interitum voluntarium, *Cic.*

In ferrum pro libertate, *Virg.*

Ruere illa non poſſunt, *Cic. cannot fall to the ground.*

Vide ne quid imprudens ruas, *Ter. that you ſpoil not ſomething.*

Spumas ſalis ære ruebant, *Virg.* Cæteros ruerem, agerem, proſternerem, *Ter.*

S.

Saltare laudes alicujus, *Plin. jun. to dance ſinging ones praiſes.*

Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa rogabat, *Hor. that he would repreſent Polyphemus in dancing.*

Nemo fere ſaltat ſobrius, *Cic.*

Sapere. Palatum ei ſapit, *Cic. he hath an exquiſite taſt.*

Mare ſapit. *Plin. it hath the taſt of the Sea.*

Si recta ſaperet, *Cic. if he were wiſe.*

Ego

Ego meam rem ſapio, *Plaut. I know my own buſineſs.*

Satisfacere alicui de viſceribus, *Cic.*

Alicui de re aliquâ, *Caſ. concerning an affair.*

Alicui in pecunia, *Cal. ad Cicer. to content in money.*

Satisfactum eſt promiſſo noſtro, *Cic.*

Saturare. Hæ res me vitæ ſaturant, *Plaut. Make me weary of my life.*

Pabulo ſe ſaturare, *Varr.*

Scatere moleſtiarum, *Gell.* Ferarum, *Lucret. to be full of.*

Pontus ſcatens belluis, *Hor.*

Sedere in equo, *Cic.* equo, *Liv. Mart.*

Poſt equitum, *Hor.* Supra leonem, *Plin.* Ad latus alicujus, *Cic.*

Dum apud hoſtes ſedimus, *Plaut. whilſt we are near.*

Si ſedet hoc animo, *Virg. If this be your pleaſure.*

Memor illius eſcæ, quæ tibi ſederit, *Hor. that pleaſeth you moſt.*

Veſtis ſedet, *Quint. ſits well.*

Omnes conſurrexiſſe & ſenem illum ſeſſum recepiſſe, *Cic. roſe up and gave place to.*

Sequi veſtigiis aliquem, *Liv.*

Sententiam alicujus, *Cic. to be of ones opinion.*

Serpere humi, *Hor.*

Per humum, *Plin.*

Serpit draco ſubter ſupraque revolvens ſeſe, *Cic.*

Servire tempori, valetudini, rei familiari, &c. *Cic.* Servitutem, *Cic. Plaut. Liv.*

Æternum ſervire, *Hor.* Apud aliquem, *Plaut.*

Liber ſervibo tibi, *Plaut.*

Mortis ſervibo commodis, *Ter.*

Ut communi utilitati ſerviatur, *Cic.*

Non bene, crede mihi, ſervo ſervitur amico, *Mart.*

Sitire ſanguinem, *Cic.*

Sitiunt agri, *Cicer.*

Sitientes loci, *Plin. dry grounds.*

Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ, *Ovid.*

Solvere crimine, *Stat. to abſolve from.*

Fidem, *to break ones word, Ter. to pay ones vow, Ovid.*

Argumentum, *Quint.*

Pecuniam, *Cic.*

Vitam alicui vel aliquem vitâ, *Plaut. To kill.*

Obſidionem urbis, & urbem obſidione, *Liv. To raiſe a Siege.*

Fœdera, *Virg. to break.*

Solvere, *ſimpliciter*, vel ſolvere navem, vel ſolvere è portu, *Cic. Caſ. to hoiſt anchor.*

Solvere ab Alexandria, *Cic. to part from Alexandria.*

Solvere ab aliquo, *Cic. to take money of one to pay debts.*

Nec ſolvitur in ſomnos, *Virg. cannot ſleep.*

Solvendo non eſſe, *Cic. not to be able to pay.*

Soluturuſne ſit eos pro bonis, *Cic. If he ſhall give them for good pieces.*

Spectare orientem, *Plin.* ad orientem, *Caſ.*

In meridiem, *Cato.*

Spectare animum alicujus ex ſuo, *Ter. To judge of another by himſelf.*

Spectare aliquem ex cenſu, *Cic. to conſider one according to his eſtate.*

In unum exitum ſpectantibus, *Cic. tending to the ſame end.*

Stare ad curiam, *Cic. not to ſtir from the court.*

In æquo alicui, *ſupple* loco, *Sen. to be equal to.*

Auctore certo, *Liv. to acquieſce in the opinion of a certain Author.*

Ab aliquo, *Cic.* cum aliquo, *Id. & Liv. to be of ones party.*

Contra aliquem, *Cic. Virg.*

Pro judicio erroris ſui, *Phædr. to maintain obſtinately.*

Animis, *Cic. to take courage.*

Fide, *Liv.* In fide, *Cic. to keep ones word.*

Multorum ſanguine ac vulneribus ſteterit, *Liv. Coſt.*

Quorum ſtatuæ in roſtris ſteterunt, *Cic. were faſtned to.*

Cum in ſenatu pulcherrime ſtaremus, *Cic. Our affairs being in a very good poſture.*

Stant lumina flammâ, *Virg. are full of fire.*

Ubi jus ſparſo croco ſteterit, *Hor.*

Qui

Qui si steterit idem, *If he persevere in his opinion.*

Modo stet nobis illud, *Cic. Provided we continue firm in this resolution.*

Omnis in Ascanio cari stat cura parentis, *He thinks of nothing but him.*

Per me stat, *Quint. Plin. tis in my power.*

Quid agitur? statur, *Plaut.*

Statuere exemplum in hominem, & in homine, *Cic. to make one a public example.* Capite aliquem in terram, *Ter. to fling headlong against the ground.*

Struere calamitatem alicui, *Cic. to contrive a mischief.*

Odium in aliquem, *Cic. to endeavor to make odious.*

Struere mendacium, *Liv. to invent a lye.*

Studere alicui, *Cic.*

Laudi & dignitati, *Cic. to aspire to.*

Aliquid, *Cic. Ter. Hor. to desire earnestly any thing.* In aliquâ re, *Gell. to be conversant in.* In aliquid, *Quint. to aim only at that.*

Non tui studet, *Cic. He cares not for you.*

Studet rem ad arma deduci, *Cæs. He endeavors to make it a war.*

Stupere in aliquo, *Val. Max.* Re aliqua, *Hor.* Ad rem aliquam, *Ovid. to be surprised at.* Rem aliquam, *to look on with astonishment.*

Suadere legem, *Cic. to bring the people to receive a law.*

Pacem, & de pace, *Cic. Quint.*

Subire tectis & ad tecta, *Virg.*

In cœlum, *Plin.* Limina, *Virg. to go to.* Onus, *Liv. to bear.*

Mihi cunctarum subeunt fastidia, *Ovid. displease me.*

Humeris subire aliquem, *Virg. to carry on the shoulders.*

Subire animos, *Liv.*

Subjicere aliquid oculis, *Plin. jun. Liv.* sub oculos, *Id.* & *Quint.* sensibus, *Cic.*

Subjicere testamenta, *Cic. to counterfeit.*

Succedere penatibus, muro, *Virg. to go in.* Murum, *Sall. to approach to.* Sub primam aciem, *Cæs. to advance to the van guard.* Alicui, *Cic. to succeed.* Oneri, *Virg. to put it on his back.* In locum, *Cic.*

Succensere alicui, *Cic.* Injuriam alicui, *Gell.*

Si id succenseat nunc, *Ter. If he is angry at that.*

Sudare sine causâ, *Cic.* Pro communibus commodis, *Cic. to labour.*

Sanguine multo sudare, *Liv. to sweat blood.*

Et duræ quercus sudabunt roscida mella, *Virg.*

Et vigilandæ noctes, & in sudatâ veste durandum, *Quint.*

Sudataque ligno Thura ferat, *Ovid.*

Sufficere omnibus, *Lucan. Cic. to suffice for all.*

Nec obniti contra, nec tendere tantum sufficimus, *Virg. we cannot.*

Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipsa sufficiat, *Quint.*

Ipse Danais animos viresque sufficit, *Virg. furnishes with.* Aliam sufficere prolem. *Id. to substitute.* Ardentesque oculos suffecti sanguine & igni, *Id. He had his eyes red and inflamed.*

Superesse alicui, *Plaut. to survive. Suet. to defend in judgment.* Labori, *Virg. to overcome.*

Supereſt mihi, *Cic. it remains.*

Populi supersunt auxilio, *Virg. There are more then need to assist us.*

Tu plane superes, nec ades, *Gell. you are not necessary.*

Modo vita supersit, *Virg. If God give me life.*

Suspendere arbori, in arbore, & de arbore, *Cic.* In furcas, *Ulp.*

Suspendit pictâ vultu mentemque tabellâ, *Hor. Holds you in admiration.*

T.

Tacere aliquid, *Ter. Cic. Plaut.*

De re aliquâ, *Quint.*

Potest taceri hoc, *Ter.*

Dicenda, tacenda locutus, *Hor.*

Temperare iras, *Virg. to moderate,* Cædibus, *Liv. To abstain from.*

A lacrymis, *Virg.* Alicui, *Cic. to spare one,*

Ætati juvenum temperare, *Plaut. to regulate.*

Sibi temperare, *Cic.*

Tendere ad littora, *Liv.* In Latium, *Virg. To go to.*

Tendit iter velis, *Virg.*

Rete tenditur accipitri, *Ter.*

Manibus tendit divellere nodos, *Virg. he strives.*

Tendere adversus auctoritatem senatus, *Liv. to stand stiff against,* Ten-

Tendere alicui metum aut ſpem, *Cic. to ſhew one.*

Hic ſævus tendebat Achilles, *ſup.* pelles, *vel* tentoria. *Virg. had his tent.*

Timere aliquem, *Ovid. to fear.* Alicui, *Ter. to fear leſt any ill ſhould happen to.* Ab aliquo, *Cic. to be afraid of.*

Timere de republicâ, *Cic. to be ſolicitous for.*

Timeo de vitâ, *Calius Ciceroni, I am afraid of my life.*

Tradere in cuſtodiam, *Cic.* Cuſtodiæ, *Gellium. To put in priſon.* Se totum alicui, *Cic. to devote himſelf wholly to one.*

Transfigere gladio aliquem per pectus, *Liv.* Cum armis corpus alicujus, *Liv.*

V.

Vacare morbo, *vel* à morbo, *Celſ. not to be ſick.* Sibi, *Mart. to work for himſelf.* Philoſophiæ, *Cic. to ſtudy.* In aliquod opus, *Ovid.*

Vacare culpâ, *Cic.* à culpâ, *Sen. to be without blame.* Ab omni adminiſtratione, *Cic. to be exempt from.* Animo, *Cic. to have nothing to do.*

Vacat locus, *Caſ. the place is void.*

Vacat mihi, *Quint. I am at leaſure.*

Vacat annales audire, *Virg.*

Tantum huic ſtudio relinquendum quantum vacat à publicis negotiis, *Cic. as much time as we can ſpare.*

Vagari paſſim toto foro, *Cic.* In agris, *Cic. to run here and there.*

Vagatur errore animus, *Cic.*

Valere. Valet oculis, *Gell.* Valent ejus oculi, *Plaut.*

Auctoritate valet, *Cic.* Valet ejus auctoritas, *Id.*

Valet tanti, valet nimio. Denos æris valebant, *Varr.*

Quid agitur? Valetur, *Plaut.*

Vehere amne, *Ovid.* Per maria, *Plin.*

Vehi curru, *Cic.* In curru, *Ovid.* Equo, *Ovid.* In equo, *Cic.*

Velle aliquem, *Saluſt. to deſire to ſpeak with one.* Alicui, *Cic. to will ones good.* Alicujus causâ, *Id.* Rem volo defenſam, *Cic. I deſire it ſhould be defended.* Quid ſibi vult? *Cic. what doth that mean?*

Venire alicui adverſum, *Plaut. to go to meet one.* In certamen cum aliquo, *Cic.* In conſilium alicujus, *Cic. to come to find one to give him counſel.* Sub jactum telorum, *Liv. to come within ſhot of.*

Inimicus alicui venire, *Cic. to be once enemy.*

Ad inimicitias res venit, *Cic.*

Venire viam, *Cic.*

Ad me ventum eſt, *Cic.*

Mihi venit in dubium fides tua, *Cic. I begin to ſuſpect your honeſty.*

Venit mihi in mentem Platonis, (*ſupple* imago) *Cic. I remember Plato.*

In mentem venit de ſpeculo, *Plaut.*

Venit in mentem populi Romani dignitas, *Cic.*

Vertere aliquid in laudem. *Tac. to turn to praiſe.* Stultitiæ aliquid alicui, *Plaut. to impute a piece of folly.* In rem ſuam, *Ulp. to turn to his profit.* In privatum, *Liv. to convert into ones private uſe.* Ad ſe partem alicujus rei, *Cic. to appropriate to himſelf.*

Vertere Platonem, *Cic. to tranſlate.* Græca in Latinum, *Quintil.* De Græcis, *Cic.* Ex Græcis, *Ter.*

Tribus in rebus ferè vertitur omnis virtus, *Cic. conſiſteth.*

Intra fines hos vertuntur omnia, *Cal. ad Cic.*

In priorem partem ſunt verſa & mutata omnia, *Cic. are changed.*

Jam verterat fortuna, *Liv. was now changed.*

Quæ te genitor ſententia vertit? *Virg. what hath made you change your opinion?*

Vigilare ad multam noctem, & de multa nocte, *Cic. to watch late.*

Noctes vigilare ad ipſum mane, *Hor.*

Vigilare ſtudiis, *Propert.* in ſcelus, *Stat.*

Noctes vigilantur amaræ, *Ovid.*

Vindicare ſe ab aliquo, *Sen.* De aliquo, *Cic. to revenge himſelf of.*

Te valdè vindicavi, *Cic. Attico. I am well revenged of you.* Ita Man.

Peccatum in altero vindicare, *Cic. to punish.*

Vindicare à labore, *Cic. to exempt.*

Vindicare in libertatem, *to ſet at liberty.* Libertatem, *Caſ. to defend.* Se ad ſuos, *Cic.* Se exiſtimationi hominum, *Cic.*

Al quid pro ſuo vindicare, *Cic.*

Sibi aſſumere & vindicare, *Cic.*

Ululare. Ululant canes *Virg.*

Triſtia ululârent Galli, *Luc.*

Centum ululata per urbes.

DE FIGURIS.

FIgura eſt nova arte aliqua dicendi forma.

Cujus duo tantùm genera, Dictionis ſcilicet & Conſtructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis ſunt ſex; {Prothesis, Aphæreſis,} {Epenthesis, Syncope,} {Paragoge. Apocope.}

Prothesis, eſt appoſitio literæ vel ſyllabæ ad principium dictionis, ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæreſis, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ a principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis eſt interpoſitio literæ *vel* ſyllabæ in medio dictionis: ut. *Relliquias*, *relligio*, addita *l*; *Induperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope, eſt ablatio literæ *vel* ſyllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit. petiit*, *dixti*, *repôſtum*, *&c.*

Paragoge, eſt appoſitio literæ *vel* ſyllabæ ad finem dictionis: ut, *Diciet*, pro *dici*.

Apocope, eſt ablatio literæ *vel* ſyllabæ a fine dictionis: ut, *Peculî* pro *peculii*. *Dixtin'* pro *dixtine*. *Ingent* pro *ingenii*.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ conſtructionis ſunt octo: Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Syntheſis, Antiptôſis, Synecdoche.

APPOSITIO.

APpoſitio, eſt duorum ſubſtantivorum ejuſdem caſûs, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenus*. Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe: ut. *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud Autores in diverſis caſibus ponuntur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerent: ut, *Urbs Patavii*, apud Virgilium. *Urbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appoſitione ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum eſſe poſſunt: ut, *Urbs Athenæ*.

Ovid. *In me turba ruunt luxurioſa proci*.

Virg. *Ignavum fucos pecus à præſepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ: ut, *Urbs Roma*. *Animal equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, *Taurus mons Aſiæ*. *Lupus piſcis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Eraſmus vir exactiſſimi judicii*. *Nereus adoleſcens inſigni formâ*. *Timotheus homo incredibili fortunâ*.

EVO-

EVOCATIO.

CUum prima vel ſecunda perſona immediatè ad ſe evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.*

Eſt ergò Evocatio, immediata tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio.

Obſervandum vero eſt, Verbum ſemper convenire cum perſona evocante: ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor ſunt notanda: Perſona evocans, quæ ſemper eſt primæ vel ſecundæ; Evocata, quæ ſemper eſt tertiæ; Verbum, quod ſemper eſt primæ vel ſecundæ perſonæ; & Abſentia conjunctionis. In Evocatione perſona euocans & evocata aliquando ſunt diverſorum numerorum, utpote, vel cum perſona evocata caret numero ſingulari: ut, *Ego tuæ deliciæ iſtuc veniam*: aut cùm eſt nomen collectivum: ut, *Magna pars ſtudioſorum amanitates quærimus*: hic ſubauditur *nos*: aut denique cùm eſt nomen diſtributivum: ut, *In magnis læſi rebus uterque ſumus*: ſubintelligitur *nos*.

Duplex autem eſt Evocatio: Explicita, ubi tam perſona evocans quàm evocata exprimitur; & implicita, ubi perſona evocans ſubintelligitur; ut, *Sum pius Æneas*: ſubintelligitur *ego*. *Populus ſuperamur ab uno*: ſubauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepſis, ſeu conceptio, eſt comprehenſio indignioris ſub digniore, à σὺν *con*, & λάβω *ſumo*.

Duplex autem eſt conceptio: Perſonarum ſcilicet, quoties perſona concipitur cum perſona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ ſequuntur obſervabis.

Copulatum per conjunctionem: *Et, nec, neque*, & *Cum* pro *Et*, acceptum, eſt pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & perſonâ cum digniore ſuppoſito ac ſubſtantivo quadrabit: ut, *Quid tu & ſoror facitis? Ego & mater, miſeri perimus. Tu & uxor qui adfuiſtis, teſtes eſtote.*

Conceptio Perſonarum.

Dignior autem eſt perſona prima quam ſecunda aut tertia, & *dignior* ſecunda quàm tertia: ut, *Ego & pater ſumus in tuto. Tu atque frater eſtis in periculo. Neque ego, neque tu ſapimus.*

Virgil. *-divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*

Idem; *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Cum tamen ſingulare verbum magis amat; ut, *Tu quid ego & populus mecum deſideret, audi.*

Conceptio generum.

Dignius etiam eſt maſculinum genus quàm femininum aut neu-

trum, & dignius femininum quàm neutrum: ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum ſunt in fornace probati. Hinc per vim legis & plebiſcita coactæ.*

At cùm ſubſtantiva res inanimatas ſignificant, adjectivũ aut relativũ uſitatiùs in neutro genere ponitur: ut, Virg. *cùm Daphnidis arcũ*

Fregiſti & calamos, quæ tu perverſe Menalca,
Et cùm vidiſti puero donata, dolebas.

Salluſt. *Ira & ægritudo permiſta ſunt.* Idem *Hiſce bella civilia, cædes, & diſcordia civilis, grata fuerunt. Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.*

Porrò *Conceptio* aliàs Directa eſt; nempe cùm concipiens, id eſt, dignius, & conceptum, id eſt, indignius copulantur per *Et*, vel *atque*, vel *que*: aliàs, Indirecta, cùm, copulantur per *Cum*: ut, *Ego cum fratre ſumus candidi*; ubi utraque *Conceptio* eſt indirecta.

Eſt etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; ſed de mare atque femina perinde loquimur, ac de ſolo mare: ut ſi dicam, *Uterque eſt formoſus*; loquens de *ſponſo* & *ſponſa*.

Sic Ovid. *Impliciti laqueis nudus uterque jacet*; loquens de *Marte* & *Venere*, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepſis ſeu præſumptio, eſt pronunciatio quædam rerum ſummaria. Fit autem cùm congregatio ſive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, *Duæ aquilæ volaverunt*; *hæc ab oriente, illa ab occidente*. Hîc congregatio ſive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant.

Congregatio ſive totum, eſt dictio pluralis numeri: ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrſis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.

Compulerantque greges Corydon & Thyrſis in unum;
Thyrſis oves, Corydon diſtentas lacte capellas.

Aut congregatio eſt nomen collectivum: ut,

Populus vivit; *alii in penuria, alii in deliciis.*

Sulpitius & *Aldus* quinque dicunt in Prolepſi eſſe neceſſaria: Congregationem, ut, in priore exemplo, *duæ aquilæ*; Verbum, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videl. quòd totum præcedat, partes ſequantur.

Duplex autem eſt Prolepſis: Explicita, ubi omnia exprimuntur quæ in Prolepſi eſſe oportet, ut, *Equi concurrunt*; *hic à dextra, ille à ſiniſtra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. *Alter in alterius jactantes lumina vultus,*

Quæ-

Quærebant taciti noſter ubi eſſet amor.

Deeſt altera partium cum determinatione: videl. *& alter in alterius.* Et, *Alter alterius onera portate.* Ubi deeſt *vos*: & altera pars cum determinatione, videl. *& alter alterius.*

Ter. *Curemus æquam uterque partem*: hîc totum *nos* ſubintelligitur: & partes, *alter & alter*, includuntur in diſtributivo *uterque.*

Diomedes Prolepſin dicit eſſe, quoties id quod poſterius geſtum eſt ante deſcribimus: ut, Virgilius; *Lavinaque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, cùm Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepſis, à προ, quod eſt *ante*, & λήβω *ſumo.*

ZEUGMA.

Zeugma eſt unius verbi vel adjectivi viciniori reſpondentis, ad diverſa ſuppoſita reductio; ad unum quidem expreſſe, ad alterum verò per ſupplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum præſidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi Senatûs locus, nihil horum ora vultuſque moverunt?* Hîc *moverunt*, expreſsè reducitur ad *ora vultuſque*, at ad cætera per ſupplementum: ſubintelligendum eſt enim, *præſidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concurſus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *Ego melnis quàm tu ſcribo. Ego ſicut fœnum arui. Hoc ille ità prudenter atque ego feciſſet.* Item per *niſi*: ut, Ter. *Talem filium nulla niſi tu pareret.*

Licèt Poëtæ interdum aliter loqui ſoleant: ut,

Ovid. *Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſilvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprà eſt dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, priùs hic te nos, quàm iſtîc tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In perſona: ut, *Ego & tu ſtudes.*

In genere: ut, *Maritus & uxor eſt irata.*

In numero: ut, *Hîc illius arma, Hîc currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Dormio ego & tu.* Quandoque in medio, vocaturque Meſozeugma: ut, *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubſtantiva; ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt: ut, *Et, vel*, &c. Verbum vel adjectivum: ut, *Irata eſt*: & quod verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, *Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.*

Quando verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt. Locutionis, non Conſtructionis: ut, *Joannes fuit piſcator, & Petrus.*

Dicitur autem *Zeugma*, quasi copulatum, à Græco verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod est *copulo*.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virg. *Pars in frusta secant. Gens armati.*

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexûs discernendi causâ; ut, *Anser fœta. Elephantus gravida*: aut supplementi gratiâ: ut, *Prænestè sub ipsa*: subauditur *urbe*.

Centauro in magnâ: subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut, *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, *Pars mersi tenuere ratem.* Virg. *Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.*

Dicitur autem Synthesis, à σύν, quod est *con*, & θέσις *positio*; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptôsis, ab ἀντὶ, quod est *pro*, & πτῶσις *casus*, est positio casûs pro casu, idque interdum non invenustè: ut, Virg. *Urbem quam statuo vestra est.* Ter. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus. Ejus non venit in mentem*, pro *id*. Quanquam hîc *venit* impersonaliter potiùs usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne genus elegantiâ referti*; pro *omnis generis*. Sic *id genus, quod genus, &c. Idne estis autores mihi?* pro *ejus*. Interdum autem fit durior Antiptôsis: ut, *Salve primus omnium parens patriæ appellate*, pro *prime*. *Habet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero*.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cùm id quod partis est, attribuitur tori: ut, *Æthiops albus dentes*. Hîc *album*, quod solis dentibus convenit, tori attribuitur Æthiopi.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio; ut, *Æger pedes*, vel *pedibus. Saucius frontem*, vel *fronte. Doleo caput*, vel *capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusus laniata comas, contusaque pectus.*

Nam illæ Græcæ phrases sunt; *Excepto quòd non simul esses, cætera lætus. Cætera similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche a σύν, quod est *con*, & ἐκδέχομαι, *suscipio*: videlicet, quòd totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum *de* Elipsi, Pleonasmo, *&* Enallage, *deque aliis figuris erudite dilucidè ac copiosè disserentem.*

DE PROSODIA.

PRoſodia eſt, quæ rectam vocum prænunciationem tradit. Latinè *accentus* dicitur.

Dividitur autem Proſodia, in *Tonum, Spiritum,* & *Tempus.*

Tonus eſt lex vel nota, quâ ſyllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Eſt autem tonus triplex, { *Acutus,* *Gravis,* *Circumflexus.*

Tonus acutus. eſt virgula obliqua aſcendens in dextram, ſic (ˊ)

Gravis, eſt virgula obliqua deſcendens in dextram, ad hunc modum (ˋ)

Circumflexus, eſt quiddam ex utriſque conflatum, hâc figurâ (ˆ)

Huc addatur etiam *Apoſtrophus,* qui eſt quædam circuli pars in ſummo literæ appoſita, quam ſic pinges (ʼ)

Hac nota ultimam dictionis vocalem deeſſe oſtenditur: ut, *Tanton'me crimine dignum dixiſti?* pro *tantône.*

Spiritus duo ſunt, *Aſper & lenis.*

Aſper, quo aſpirata profertur ſyllaba: ut. *homo, honor.*

Lenis, quo citra aſpirationem ſyllaba profertur: ut, *Amo, cnus.*

TONORUM REGULA. I.

MOnoſyllaba dictio brevis, aut poſitione longa acuitur: ut, *Mél, jél, pars, pâx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flês, ſûl, thûs, rûs.*

REGULA II.

In diſſyllaba dictione, ſi prior longa fuerit natura, poſterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, mûſa.* In cæteris acuitur: ut, *Cítus, látus, ſólers, ſatur.*

REGULA III.

Dictio polyſyllaba, ſi penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, póntifex.*

Excipiuntur compoſita à *Facio*: ut, *Beneſácis, maliſácis, calefacit, frigefácit.*

At ſi penultima longa fuerit natura, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Compoſita à *Fit,* ultimum acuunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, ſatisfít.*

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione diſcernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGU-

REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. *Differentia.*

Differentia tonum transponit: ut, *Uná* adverbium ultimam acuit, nè videatur esse nomen. Sic *eó, alió, aliquó, continuó, sedulò, porró, forté, quá, siquá, aliquá, nequá, illó, falsó, citó, feré, plané,* & id genus alia: *putá* pro *sicut, pené* pro *póst, corám, circúm, aliás, palám, ergó* conjunctio, sed *ergô*, pro causa, circumflectitur: ut, Virg. *-illius ergô venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutisona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causa antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, alíquando, síquando, néquando, húcusque, á longe, dé longe, déinceps, dúntaxat, déorsum, quápropter, quínimo, enímvero, propémodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus,* cum non sunt orationes diversæ, uti sunt, *Pube tenus, crurum tenus*: non enim cōposita sūt, velut *hactenus* & *quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,

Virgil. *Transtra per & remos. Te penès imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Lumináque laurúsque Dei.* Sic *Dum, sis, nam,* parelca.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, híccine,* & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubivis.*

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri*: pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, nostrâs, vestrâs, cujâs*: ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis,* &c. Sic *Donêc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, istûc, adhûc,* &c. pro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac*: ut, *benedîc, redûc, calefâc.*

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servent tonum suum: ut, *Symóis, Períphas,* penultimam acuunt: ac facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam.

Quæ

Quæ autem prorſus Latina fiunt, Latinum quoque tonum ſervant: ut, *Geórgica*, *Bucólica*, antepenultima acuta, licèt apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comœdia*, *tragœdia*, *ſóphia*, *ſymphónia*, tonum recipiunt in antepenultima, licèt in ſua lingua habeant in penultima.

Porrò, ſi ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutiſſimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes in proſa oratione ſemper corripiuntur: ut, *Célebris*, *Cáthedra*, *Mediocris*.

DE CARMINUM *Ratione.*

HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de ſyllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus eſt ſyllabæ pronunciandæ menſura. Syllaba brevis unius eſt temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve ſic notatur (˘)

Longum autem ſic (-) ut, *Terra*.

Ex ſyllabis juſto ordine diſpoſitis fiunt Pedes.

Eſt autem Pes duarum ſyllabarum pluriúmve conſtitutio, ex certa temporum obſervatione.

Pedum alii diſſyllabi, alii triſyllabi.

De tetraſyllabis autem non multùm attinet ad hoc noſtrum inſtitutum diſſerere.

Diſſyllabi ſunt,	Spondæus, Pyrrhichius, Trochæus, Iambus,	ut,	--*Virtus*. ˘˘ *Deus*. -˘*Panis*. ˘-*Amans*.
Triſyllabi octo,	Moloſſus, Tribrachus, Dactylus, Anapæſtus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus,	ut,	---*Magnates*. ˘˘˘*Dominus*. ˘˘-*Scribere*. ˘--*Pietas*. ˘-˘*Honeſtas*. --˘*Audire*. -˘-*Charitas*. ˘-˘*Venire*.

Porrò, pedes juſto numero atque ordine concinnati, carmen conſtituunt.

Eſt enim carmen, oratio juſto atque legitimo pedum numero conſtricta.

Carmen compoſituro imprimis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scanſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio.

Scanſioni

Scanſioni Accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha, eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus: ut,

Sera nimis vit' eſt craſtina, vive hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ût, *Dii, Diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus, deeſt, deero, deerit,* & ſimilibus.

At *Heu* & *O* nunquam intercipiuntur.

Eclipſis, eſt quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorſa: ut,

Monſtr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademtum: pro *Monſtrum, horrendum*, &c.

Synæreſis, eſt duarum ſyllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvearia vimine texta*: pro *alvearia*.

Diæreſis eſt, ubi ex una ſyllaba diſſecta, fiunt duæ: ut,

- ⏑⏑ - - - - ⏑⏑ - ⏑ ⏑.

Ovid. *Debuerant fuſos evoluiſſe ſuos*, pro *evolviſſe*.

Cæſura eſt, cùm poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur.

Cæſuræ ſpecies ſunt

Triemimeris, ex pede & ſyllaba: ut,

- ⏑ ⏑ - ⏑⏑ - - ⏑⏑ - ⏑⏑ - -

Virgilius: *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut,

- - ⏑⏑ - ⏑ ⏑ - - - - - ⏑ ⏑ - -

Virgilius: *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut,

- - - - - - ⏑⏑ - - - ⏑ ⏑ - -

Idem; *Oſtentans artem pariter arcumque ſonantem.*

Enneëmimeris conſtat ex quatuor pedibus & ſyllabâ: ut,

- - ⏑ - ⏑⏑ - - - - - ⏑⏑ - -

Idem; *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo.

ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vindicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

- ∪∪ - ∪∪- ∪∪ - - - ∪∪ - -

ut, Virg. *Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco:

ut, Idem; *Chara Deûm Soboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima cujuſque verſus ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpandaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omnino dactylicos, cum ſyllaba item longa:

- - - ∪∪- - ∪ ∪ - ∪ ∪ -

ut, Ovid. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadeum.

Carmen Aſclepiadeum conſtat ex penthemimeri, hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - ∪∪ - - ∪∪ - ∪ ∪

Horatius; *Mecœnas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

Horatius, *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo, & ſpondæo:

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

ut Horatius; *Integer vitæ ſceleriſque purus*

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu;

- ∪ - - - ∪∪ - - - -

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

Fuſce, pharetrâ. - ∪∪ - -

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - ∪∪ - ∪ - ∪ - ∪

Quoquò diffugias pavens Mabili,

Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis:

ut

υ- υ - υ - υ - υ - υ-

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro iambo tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera deducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum conſtat ex quatuor pedibus: ut,

O Carminum dulces notæ,- - υ- -- υ-
Quas ere pulchra melleo --υ-υ-υ-
Fundis, lyræque ſuccinis! --υ-υ-υ-

Trimetrum, ſive Senarium.

Trimetrum ſenis conſtat pedibus: ut,

- - - - - - υ- - υ -

Qui nos damnant ſunt hiſtriones maximi.

DE QUANTITATE primarum ſyllabarum.

PRimarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſcitur: Poſitione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compoſitione, præpoſitione, regulâ, exemplo, ſeu auctoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas conſonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique poſiturâ longa eſt: ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod ſi conſonans priorem dictionem claudat, ſequente item à conſonante inchoante, vocalis præcedens etiam poſitione longa erit: ut,

Major ſum, quàm cui poſſit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, ſum, quam,* & *ſit,* poſitione longæ ſunt.

At ſi prior dictio in vocalem brevem exeat, ſequente à duabus conſonantibus incipiente, interdum, ſed rariùs producitur:

- - - υυ - -- - - υ υ- -

ut Virg. *Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, ſequente liquidâ communis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, ſimulachrum.*

Vocalis ante alteram. *Regula* II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis eſt: ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius,* ſecundam pronominis formam habentes

bentes: ut, Unius, illius, &c. ubi *i* communis reperitur, licèt in alterius ſemper ſit brevis, in aliis ſemper longa.

Excipiendi ſunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i* longa fit: ut, Faciei: alioqui non: ut, Rĕi, ſpĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio longa eſt, niſi ſequatur *e* & *r* ſimul: ut Fiĕrem, Fiĕri,

Juven. *Sic fiunt octo mariti,* ----vv--

Idem; *Quod fieri non poſſe putes.* -vv---vv-

Oh! interjectio priorem ſyllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus ſubinde longa fit: ut, Dicite Pĭerides. Reſpice Lāerten. Et in poſſeſſivis: ut, Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPTHONGUS. Regula III.

Omnis Dipthongus apud Latinos longa eſt: ut, Aūrum, nēuter, mūſæ: niſi ſequente vocali: ut, Præire, præuſtus, præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem ſortiuntur: ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi, ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt.

Vox vŏcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Jūmentum, à Jŭvo.
Fōmes & fōmentum, à fŏveo.
Jūcundus, à Jŭvo.
Jūnior, à Jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sunt & contra, quæ à longis deducta corripiuntur, qualia ſunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus, & id genus multa, à dīco.
Fĭdes, à fĭo.
ărena, ărista, ab āreo.
Pŏſui, à pōno.
Gĕnui, à gigno.
Frăgor, Frăgilis, à Frāngo.
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, a, à nātu.
Dĭſertus, à dĭſero.
Sŏpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur: ut, Pŏtens, impŏtens. Sōlor conſōlor. Lĕgo, is, perlĕgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innūba,

Innūba, Pronūba, } à nūbo. { Dejĕro, Pejĕro, } à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, se, e, nisi vocali sequente: ut, *Unda debiscens.*

Pro quoque longa est, præterquam in istis.

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago, prŏstirpe, prŏfanus, prŏtireor, prŏfundus, prŏficiscor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Prŏphera & prŏpino, Græca sunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, nisi in Dĭrimo, & Dĭsertus.

Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripiuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. *Canon.* I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi *à findo*, bĭbi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon. II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi, Tĕtendi, Tŏtondi, Mŏmordi, } { Pĕpedi, Tŭtudi, Fĕfelli, Tĕtigi, } { Pŭpugi. Dĭdici. Cĕcĭdi, à cædo. Cĕcĭdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, Ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo es: nam citum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM seu *AUTORITAS. Regula* VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque auctoritate petenda est, certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & similia.

DE

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ, partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogia cognoſci poſſunt.

De incrementis genitivi nominum polyſyllaborum, ſupra in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, ſiquid de hac re hæſitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum obſervatio facilè ſuppeditabunt.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe *A*, indicem primæ conjugationis, longam eſſe natura præterquam in Do, & ejus compoſitis, quando hujus ſunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus, Dăbis, circumdăbis, Dăre, circumdăre.

Præterea ſyllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi ſubjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione proſa longas eſſe debere; in carmine verò indifferentes repiriri, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro, amaverīmus, amaverītis.

Eſt & ubi ſyllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ ſubjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharſalia, Batavus, Sidonius, & in ſimilibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, Clandeſtīnus, mediaſtīnus, parietīnus, matutīnus, veſpertīnus, repentīnus.

Præter hæc ſequentia { Diurnus, Craſtĭnus, Priſtĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, } { Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbaſĭnus. }

Et reliqua materialia, ſive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia ſunt permulta à Græcis vocibus deducta in ινος: ut, Cryſtallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭus, adamantĭnus, &c.

Cætera felicius docebit uſus, & poëtarum obſervatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas ſine ullo aut modo aut fine de mediarum ſyllabarum quantitate tradere ſolent.

Quare illis prætermiſſis, ad ultimarum ſyllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm

Primùm *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, pută, ităque.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a* à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: ablativum primæ declinationis: ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentiùs longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, definentia, brevia sunt: ut, ăb, ăd, capŭt.

In *c* definentia, producuntur: ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo sunt communia; Fac, & pronomen hic: & neutrum hoc, modo non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, scribĕ.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis indè enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, postridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter, quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ, tamen & malĕ corripiuntur omnino.

Postremò, quæ à Græcis per η scribuntur, naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistrī, amarī, docerī. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisĭ verò & quasĭ corripiuntur: Cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ. Alexĭ. Daphnĭ }

L finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, sāl, consŭl. Præter nīl contractum à *nihil*: & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*: ut, Michaĕl, Gabriĕl, Raphaĕl, Danĭĕl.

N finita producuntur: ut, Pæān, hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe Forsăn forsităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntămen.

Corripitur & *In* cum compositis: ut, Exĭn, subĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen castrantur: ut, Mĕn? Viděn? Audĭn? Nemŏn?

Nomina

Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis, correptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint caſus: ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn. Ac. Caucaſŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexĭn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à nominitivis in A: ut, Nominat. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O finita, communia ſunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o* qui ſemper producuntur: ut, Huic dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō. &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ferò, quæ ſunt communia.

Cæterùm modŏ & quomodŏ ſemper corripiuntur.

Cito quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o*, producuntur, ut Dō, ſtō, ut & ergō pro cauſâ.

Item Græca per *ω* cujuſcunque fuerint caſus: ut hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur: ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vīr, uxŏr, turtŭr.

Cor, ſemel apud Ovidium productum legitur: ut,

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

\- ∪ ∪- ∪∪ - - ∪∪ - ∪∪ - -

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compoſitis: ut, Compār, impār, diſpār.

Græca item in *er*, quæ illis in *ηρ* deſinunt: ut, Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As*, *es*, *is*, *os*, *us*.

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit: ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium: ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: accuſativo plurali, Heroās, Phyllidās.

Es finita longa ſunt: ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt: ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs: & pēs, unà cum compoſitis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Ex

Es quoque à *Sum*, una cum compoſitis corripitur, ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt, una cum neutris ac nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanĕs, cacoëthĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs.

Is finita, brevia ſunt: ut, Parĭs, panĭs, triſtĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *ĭs*, qui producuntur: ut, Muſīs, mensīs, à *menſa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi creſcentis: ut, Samnītis, Salamīs: *Genitivo* Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* dipthongum definunt, ſive Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri aut caſus: ut, Simoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneis.

Et monoſyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; præter ĭs, & quĭs nominativos, & Bĭs apud *Ovidium*.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verborum in *ĭs*, quorum ſecundæ perſonæ plurales definunt in *ītis*, penultimâ productâ, unà cum futuris ſubjunctivi in *rĭs*: ut, Audīs, velīs, dederīs. *Pl.* Auditis, velitis, dederītis.

Os finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis. Et Græca per *o* parvum: ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us finita, corripiuntur: ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi creſcentis: ut, Salūs, telļūs: *Genitivo*, ſalūtis, tellūris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum, & vocativum ſingulares: ut, Hujus manūs. hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monoſyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ous* dipthongum, cujuſcunque fuerint caſus: ut, Hic Panthūs, Melampūs: Hujus Sapphūs, Cliūs,

Atque piis cunctis venerandum nomen JESUS.

Poſtremo, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices Finis.